50 JAAR

PROGRESSIEVE ROCK

Introductiegids

Een uitgave van Stichting Serious Music Alphen

(ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan in 2020)

Informatie/reacties: www.seriousmusicalphen.nl

Eerste druk: augustus 2020

Cover: bewerking van het logo van het fameuze platenlabel Charisma © door Lenne Huisman.

Inhoudsopgave

Voorwoord		3
1.	Wat is progressieve rock?	5
2.	In vogelvlucht	11
3.	Subgenres en aanverwante genres	20
4.	Overzicht bands	25
5.	Eind jaren ’60: de pioniers	31
6.	De gouden jaren ’70	41
6A.	De vroege jaren ’70: groei en bloei	43
6B.	De late jaren ’70: top en neergang	66
7.	De jaren ’80: de magere jaren?	89
8.	De jaren ’90: revivals en nieuwe pogingen	117
9.	Vanaf 2000: oudgedienden en nieuwe helden	147
10.	Tot slot	217

Voorwoord

Reeds in mijn vroege tienerjaren heeft progressieve rock mij in de greep gekregen. In het midden van de jaren ’70 was deze muzikale stroming op zijn hoogtepunt; ik was een jaar of 12 toen ik -luisterend naar de muziek van mijn oudere broers- besefte dat de muziek van bands als Supertramp en Genesis mij veel meer raakte dan de bands uit de top 40 die me als kind boeiden, zoals The Sweet, Slade en Albert Hammond. Via mijn broers en jeugdvrienden leerde ik veel bands kennen en groeide mijn verzameling tapes en (in het begin voor mij nog onbetaalbare) lp’s gestaag. Met daarbij bijzondere ontdekkingen, met als meest bijzondere Peter Hammill, de zanger, muzikant en componist, die naam maakte met ‘zijn’ band Van Der Graaf Generator en vele bijzondere soloalbums.

Vanaf de jaren ’80 raakte de progressieve rock wat uit beeld; niet alleen door de algemeen afgenomen belangstelling voor deze muziekstroming (en het veel mindere aanbod), maar ook omdat andere zaken in mijn leven de volle aandacht trokken. Met het uitgaan in de late tienerjaren groeide de belangstelling voor de elektronische muziek (en disco-versies) daarvan; in de jaren daarna was er (door gezin en carrière) weinig tijd en belangstelling om nieuwe bands en albums te ontdekken (alhoewel Peter Hammill altijd in beeld bleef).

De progressieve rock bloeide in de jaren ’90 weer op en bleef roepen en zo begon een zoektocht naar nieuwe bands en albums. Ik besloot (in 2010) met mijn vriend Hans van Oosten een maandelijks muziekcafé te organiseren met muzikale vrienden, om (net als vroeger) elkaar te inspireren met progressieve muziek. Dit groeide uit tot Serious Music Alphen, een stichting die jaarlijks 10-12 concerten organiseert voor (progrock-)bands in het sfeervolle Parkvilla Theater in Alphen aan Rijn. De afgelopen jaren hebben vrijwel alle relevante Nederlandse, maar ook veel buitenlandse bands op dit podium gestaan, waaronder ‘grootheden’ als Wishbone Ash en Peter Hammill.

Wat maakt(e) progrock zo oneindig veel boeiender dan ‘gewone’ rock, blues of pop? Dat valt moeilijk (kort) uit te leggen, maar met dit boekje wil ik een poging wagen, met uitleg wat deze muziekstroming inhoudt en met een tijdreis langs de belangrijkste bands en albums.

Verantwoording
Dit boekje is bedoeld als een algemene inleiding in de progrock en daarvoor heb ik vooral gebruik gemaakt van (teksten uit de) Wikipedia; delen daaruit overgenomen en -waar ik dat nodig achtte- ingekort, tekstueel aangepast en aangevuld met teksten uit andere bronnen (zoals www.muziekencyclopedie.nl en www.progwereld.nl). Daarbij ben ik geholpen door (mijn broer) Teun Huisman en (vriend) Hans van Oosten met hun bijdragen en reviews. Dit boekje mag daarom niet worden gezien als een 'eigen' werk, maar als een samenvatting uit meerdere bronnen om de lezer wegwijs te maken in de boeiende wereld van de progressieve rock.

Ik leg daarbij -gezien mijn persoonlijke voorkeur- het accent op het subgenre 'symfonische rock', maar ga zeker soms ook over de grens daarvan. De selectie van bands die in dit boekje aan de orde komen is sterk beïnvloed door mijn persoonlijke smaak en interesse; daarom komen bijvoorbeeld bands uit subgenres als 'metal-prog' en 'jazz-rock' niet of maar beperkt aan de orde.

Ik heb geprobeerd een zo goed mogelijk beeld te geven van de bands/muzikanten die bepalend en belangrijk zijn geweest voor de symfonische rock (en verwante subgenres), maar pretendeer daarbij zeker niet volledig te zijn; er zijn (inmiddels) zoveel bands die albums hebben gemaakt (en nog steeds maken) dat het ondoenlijk is om ze allemaal te beschrijven. Ook de beschrijvingen van de albums zijn compact en selectief; voor uitgebreidere analyses en beoordelingen wordt verwezen naar vakbladen en specifieke internetsites. In het laatste hoofdstuk van dit boekje worden daarvan een aantal genoemd.

Na een aantal inleidende hoofdstukken, volgen de hoofdstukken die een tijdvak beschrijven en waarin de belangrijkste bands en albums uit die periode worden genoemd. Omdat de meeste bands in meerdere (en soms in alle onderkende) tijdvakken albums hebben opgeleverd, komen ze dus in meerdere of zelfs in alle hoofdstukken terug. Om de ontwikkeling van een specifieke band te kunnen volgen, is in hoofdstuk 4 een tabel opgenomen met alle beschreven bands met daarin verwijzingen naar de bladzijden waar de band in de hoofdstukken (per tijdvak) aan de orde komen.

1. Wat is progressieve rock?

Als ik vertel dat ik van ‘progressieve rock’ houd, is de 1e vraag altijd; wat is dat precies? Het makkelijkste is om dan enkele wereldberoemde bands te noemen (Genesis, Supertramp, Yes), maar daarmee wordt natuurlijk geen recht gedaan aan de breedheid van genre (met al zijn subgenres) en al die andere bands die toen en ook nu nog mooie muziek/albums maken. Voordat deze bands (en hun albums) aan de orde komen (vanaf hoofdstuk 3), zal ik eerst kort uiteenzetten wat progressieve rock is en hoe deze stroming zich heeft ontwikkeld.

Op internet is heel veel informatie over progressieve rock te vinden. De Wikipedia heeft er zelfs een aparte pagina over, die een goed beeld geeft en die ik daarom gebruikt heb als basis voor dit hoofdstuk (www.nl.wikipedia.org/wiki/progressieverock).

Progressieve rock (ook wel ‘prog’ of ‘progrock’ genoemd) is een vorm van rockgeoriënteerde muziek die opkwam in de late jaren ’60 met psychedelische rock en hoogtepunten bereikte in de jaren ‘70 met symfonische rock, in de jaren ’80 overging in de neo-progressieve en daarna in de jaren ’90 in de retro-progressieve rock en zich in de jaren daarna doorontwikkelde in een groot aantal subgenres.

Er zijn aspecten in de progressieve rockmuziek die kenmerkend zijn voor het genre. Niet elke band zal al deze aspecten hebben, en de lijst is ook onvolledig, maar ze komen wel opvallend vaak voor:

a. Lange composities
b. Complexe teksten
c. Conceptalbums
d. Bijzondere instrumenten en zangstijlen
e. Afwijkende maatsoorten, tempowisselingen en geluidssterkten
f. Invloeden uit de klassieke muziek
g. Visuele aspecten

Ad a. Lange composities
Lange songs, soms meer dan 20 minuten (1 volledige kant van een lp), met ingewikkelde melodieën, ritmes en harmonische ontwikkeling. Vaak worden deze muziekstukken ‘epics’ of ‘suites’ genoemd.

Deze zijn niet erg commercieel, omdat liedjes op de radio in de regel tussen de 3 en 5 minuten duren. Een vroeg voorbeeld (misschien wel het eerste in de popmuziek) is ‘In Held Twas In I’ van Procol Harum. Andere beroemde voorbeelden zijn ‘Supper’s Ready’ van Genesis, Caravan’s ‘Nine Feet Underground’ en Van Der Graaf Generator’s ‘A Plague of Lighthouse Keepers’ die worden gezien als de belangrijkste epics uit de jaren ’70. Het Yes-dubbelalbum ‘Tales from Topographic Oceans’ bestaat (met maar 4 nummers) feitelijk geheel uit epics.

Gerelateerd aan de lange composities zijn de zogenaamde ‘suites’ – stukken die zijn opgebouwd uit kortere delen, vaak met elk hun eigen titel. De hechtheid in de muzikale relaties tussen deze delen is zeer verscheiden. Soms bestaan er nauwelijks muzikale relaties tussen de delen, en werden de delen samengesteld voor het vertellen van een verhaal of voor sfeerverandering. In andere gevallen volgt de componist een klassieke benadering, met hoge eisen aan interne relaties. Deze delen worden soms hoe dan ook als aparte nummers gebruikt in liveoptredens. Yes' Close to the Edge’ is opgebouwd uit vier stukken, Rush' Hemispheres uit zeven, Pink Floyd's ‘Shine On You Crazy Diamond’ en Renaissances ‘Scheherazade uit negen’. Jethro Tulls ‘A Passion Play’ bestaat tekstmatig uit vier stukken; muzikaal uit 15.

Ad b. Complexe teksten
De teksten zijn ingewikkeld en soms ondoorgrondelijk voor de luisteraar, met vaak onderwerpen als sciencefiction, fictie, fabels, persoonlijke zoektochten, geschiedenis, religie en oorlog. De groep Magma had zelfs een eigen taal ontwikkeld waarin werd gezongen: het 'Kobaiaans' (van planeet Kobaia). Zelden komen er nummers voor, zoals in de gewone popmuziek, over liefde en seks, en nog veel minder over onbetwistbare dagelijkse dingen als dansen en auto's. Veel progrock-bands willen met hun teksten commentaar geven op de maatschappij, maar zijn zelden direct politiek. Wel willen ze mensen vaak meer laten nadenken over allerhande thema's. Genesis' ‘Selling England By The Pound’ is een thema over commercialisme versus naturalisme, Emerson, Lake & Palmer's ‘Brain Salad Surgery’ gaat over de gevaren van het vervangen van de mens door machines. Jethro

Tull's ‘Aqualung’ geeft kritiek op georganiseerde religies, met name het instituut kerk.

Ad c. Conceptalbums
Een conceptalbum is een album waarvan de nummers allemaal gaan over hetzelfde onderwerp en vaak een verhaal vertellen, dat wordt ondersteund met lange teksten en mooi artwork. Voorbeelden zijn ‘Days Of Future Passed’ van The Moody Blues, ‘The Lamb Lies Down On Broadway’ van Genesis, ‘The Wall’ van Pink Floyd, ‘Metropolis’ van Dream Theater en ‘Thick as a Brick’ en ‘A Passion Play’ van Jethro Tull.

Ad d. Bijzondere instrumenten en zangstijlen
Niet-Westerse instrumenten en percussie, alsmede Westerse toetseninstrumenten als synthesizer, piano, hammondorgel en mellotron zijn meer prominent in progrock dan in andere rockgenres. Bekend is ook Ian Anderson’s gebruik van de dwarsfluit als rockinstrument. Zang wordt vaker dan in andere populaire muziek gekenmerkt door meerstemmigheid, eventueel polyfonisch en soms met contrapunt. Stemgebruik vertoont verscheidenheid, vaak binnen één stuk, zowel qua dynamiek als klank. Qua zangstijl zijn bijvoorbeeld Porcupine Tree (Steven Wilson), Gentle Giant (Derek Shulman en Kerry Minnear) en Van Der Graaf Generator (Peter Hammill) opvallend.

Het gebruik van orkesten en koren was (vooral live) erg bewerkelijk en duur. Daarom werden deze geluiden in de progrock van de jaren ‘60 en ‘70 elektronisch nagebootst, met name door de mellotron.

Een mellotron is een elektrisch muziekinstrument met toetsen, waarbij het geluid geproduceerd wordt door middel van op magneetbanden opgenomen geluidsfragmenten. Bij het indrukken van een toets wordt een band tegen een magneetkop door middel van een aandrukrol gedrukt. Achter de banden draait een constant aangedreven as, zodat bij indrukken de band langs de magneetkop beweegt en het daarop opgenomen geluid wordt weergegeven. Bij loslaten van de toets wordt de band door een veer weer in zijn beginpositie gebracht.

Voor iedere toonhoogte is een aparte band nodig. De banden hebben een beperkte speelduur van ongeveer 8 seconden. Hierdoor is bij lang

aangehouden akkoorden een speciale speeltechniek nodig die bekendstaat als walking spider, het gebruik van verschillende inversies van akkoorden om de toon aan te houden voordat de tape afloopt. Op iedere bandenset staan drie sporen, waarmee door zijdelingse beweging van de koppenset andere klankkleuren gekozen kunnen worden. Meer klankkleuren zijn beschikbaar door andere bandensets in het apparaat te laden. Meest gebruikt zijn strijkers, koorklanken, en fluiten, maar ook blazers en diverse klankeffecten waren als tapes beschikbaar.

Het instrument is begin jaren 1960 ontwikkeld door de gebroeders Bradley uit Birmingham, als verbeterde versie van de Chamberlin van de Amerikaan Harry Chamberlin. Het model M-400 uit 1970 werd veel gebruikt in de progressieve en symfonische rock vanaf eind jaren '60 door bands als King Crimson, Genesis en Barcly James Harvest, alsook in kosmische elektronische muziek. De mellotron werd echter ook veel in mainstream-pop gebruikt, bijvoorbeeld in het intro van 'Strawberry Fields Forever' van The Beatles, voor de strijkersklanken in 'Space Oddity' van David Bowie, en in 'Nights in White Satin' van The Moody Blues. Een andere bekende hit is 'Maid of Orleans (The Waltz Joan of Arc)' van OMD. Hier wordt gebruik gemaakt van de Mellotron om violen ten gehore te brengen.

Een mellotron produceert een kenmerkend, ietwat zwevend geluid. Een mooi voorbeeld is te vinden in het nummer 'Memories' van de groep Earth & Fire. In 1975 kwam een concurrerend instrument op de professionele markt, de Vako Orchestron, gebaseerd op schijfjes in plaats van geluidsbanden. Onder meer wegens betrouwbaarheidsproblemen werd deze bij lange na niet zo populair als de mellotron.

In zekere zin is de mellotron een mechanische voorloper van de sampler, hoewel het apparaat niet de mogelijkheid biedt zelf geluiden op te nemen. De mellotron is nog steeds een tamelijk populair instrument, zelfs zozeer dat in 1998 nog een nieuw model op de markt werd gebracht. Het instrument werd onder andere door Guns N' Roses (op 'Chinese Democracy)', Oasis, Soundgarden en Radiohead gebruikt. Daarnaast wordt het specifieke geluid tegenwoordig vaak in de vorm van digitale samples toegepast. Hiervoor zijn er interessante apps te vinden voor PC, iPad en zelfs mobiele telefoons waarmee het unieke geluid van de mellotron (digitaal) nagespeeld kan worden.

Daarnaast wordt veel gebruik gemaakt van geluidseffecten. Vooral Pink Floyd is hier beroemd om, met bijvoorbeeld 'Speak To Me' (het openingsnummer van 'Dark Side Of The Moon'), maar ook een band

als Jethro Tull maakte hier gebruik van, zoals de oorlogsgeluiden op de achtergrond in het nummer ‘War Child’.
Ad e. Afwijkende maatsoorten, tempowisselingen en geluidssterkten
Ongebruikelijke maatsoorten, ritmetechnieken, toonladders en afstemming. De progrock staat wel bekend om het gebruik van afwijkende maatsoorten en veel tempowisselingen binnen een nummer. Ook is er sprake van uitersten in geluidsterkte - van fluisterstil tot zeer luide passages binnen een nummer- dat de aandacht op de muziek vergroot.

Enkele voorbeelden zijn ‘Supper’s Ready’ van Genesis, waarin het deel ‘Apocalypse’ in 9/8 in 9/8 is (deels met orgelsolo in 4/4), het intro en middenstuk van ‘Firth of Fifth’ van Genesis (waarbij de maatsoort regelmatig wisselt, onder andere 13/16), ‘Red’ van King Crimson (onder andere 5/8), ‘Stranger in your soul’ van Transatlantic (onder andere 7/8, 5/4, verschillende tempowisselingen), ‘Tom Sawyer’ (onder andere 7/8) en YYZ (intro 10/8) van Rush. Ook wordt er veel gebruik gemaakt van polymetriek, zoals in King Crimson's ‘Thela Hun Ginjeet’ (7/8 en 4/4) en ‘Discipline’ (5/8 en 4/4), en in ‘Jacob’s Ladder’ (5/4+6/4 en 4/4) van Rush. Enkele uitzonderingen, zoals ‘The Dance of Eternity’ van Dream Theater, bevatten tot over de honderd maatwisselingen binnen een nummer (3/8, 5/8, 6/8, 7/8, 9/8, 3/4, 4/4, 5/4) en daarnaast ook een groot aantal tempowisselingen.Tenslotte is ook Yes befaamd om de maatsoort- en tempowisselingen. Voorbeelden zijn ‘The revealing science of God’ (rond de Hammond-solo van Rick Wakeman), ‘Close to the Edge’ en’ Heart of the Sunrise’.

Ad f. Invloeden uit de klassieke muziek
Het gebruiken van onderdelen uit de klassieke muziek. Zo hebben bijvoorbeeld Emerson, Lake & Palmer arrangementen van Copland, Bartók en Moussorgsky gespeeld. Hun album ‘Pictures at an Exhibition’ was een eigen bewerking van Moussorgsky’s ‘De schilderijententoonstelling’. Jethro Tull heeft ‘Bourrée’ gebaseerd op een stuk van Bach en Pavane van Fauré. Yes begon lange tijd elk optreden met een stuk uit Stravinsky’s ‘Firebird Suite’. En het Nederlandse Ekseption maakte naam met bewerkingen van muziek van onder meer Beethoven, Mozart en Bach. Maar naast deze 'covers' wordt er veel inspiratie opgedaan in de klassieke muziek en in

nummers verwerkt zonder dat het oorspronkelijke stuk direct herkenbaar is.

Ad g. Visuele aspecten
De visuele aspecten, zoals de podium-act en het artwork zijn opmerkelijk. De trend is gezet door The Beatles (alhoewel geen progrock-band) met ‘Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band’. Sommige progrock-bands werden bekend door hun opmerkelijke albumhoezen. Er zijn ontwerpers bekend geworden door hun werk voor beroemde artiesten: Roger Dean voor zijn werk met Yes, Kim Poor voor haar werk voor Steve Hackett (en Tony Banks) en Storm Thorgerson en zijn studio Hipgnosis voor hun werk met Pink Floyd. Het schilderij van H.R. Giger's voor Emerson, Lake & Palmer's ‘Brain Salad Surgery’ is een van de opmerkelijkste en omstreden albumhoezen aller tijden vanwege de illusie van een penis onder de kin van een vrouw, die later weggepoetst moest worden.

2. In vogelvlucht

Tijdlijn

De in de vroege jaren ’60 populaire ‘beatmuziek’ ontwikkelt zich spectaculair; de tijdgeest en de ontluikende jeugd (loskomend van de saaie jaren ’50) vormen hiervoor de voedingsbodem. Ook de radiomarkt (transistorradio’s) gaat zich met deze muziek bemoeien, evenals platenmaatschappijen die zich tot dan voornamelijk toelegden op klassieke en lichte amusementsmuziek. Men ziet een verdien-model, ondersteund door de opkomst van de piraten-radiostations (Veronica, Radio Caroline, Radio Noordzee) en ondernemers. Er ontstaat een bloeiende markt en dat geeft ruimte voor muzikanten om zich verder te ontwikkelen. Gedurende die jaren breekt er veel creatief talent door. De snelle ontwikkelingen van en binnen muziekstudio’s en het naar voren komen van goede producers en geluidstechnici helpen hierbij. Het popgenre wordt een muziekstroming die ertoe doet en zich kwalitatief zeer snel ontwikkelt. De ‘Flower Power‘-tijd doet ook een duit in het zakje: de rockmuziek hoeft niet meer rauw te zijn maar door de ‘love and peace golf’ mag het ook een beetje ‘soft’ worden: zelfs de Rolling Stones verlieten tijdelijk hun blues- en rockroots om een psychedelisch album als ‘Their Satanic Majesties Request’ te maken. In die periode worden door veel groepen psychedelische singles uitgebracht (van onder meer Pink Floyd, Traffic, Lemon Pipers, Beatles, Rolling Stones). Studio’s huren allerlei sessiemuzikanten in die een klassiek instrument konden bespelen om dit soort plaatjes te kunnen uitbrengen, de jongeren uit die tijd verslinden deze als gevolg van een nieuwe cultuur van saamhorigheid en de zoektocht naar een nieuwe identiteit (generatiekloof).

Eind jaren ’60 waaiert de rock (van dan beroemde bands als The Beatles, The Rolling Stones, The Kinks, The Who, The Beach Boys en Byrds) uit in vele subgenres, waaronder de hardrock. Het idioom van het simpele popliedje wordt steeds meer losgelaten. Zo slaan The Beach Boys met het album ‘Pet Sounds’ en The Beatles met ‘Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band’ een nieuwe richting in met meer plaats voor experiment en vernieuwing. The Beatles maken op hun album gebruik van een heus orkest.

Popbands beginnen thema's uit de klassieke muziek in hun muziek te incorporeren en trachten daarbij het imposante, bombastische geluid van een symfonieorkest te verkrijgen. Bands als Procol Harum en The Moody Blues zijn de voortrekkers in deze beweging. De grootste hit van 1967 'A Whiter Shade Of Pale' van Procol Harum citeert openlijk 'Air On A G-string' van Johann Sebastian Bach. Bands als The Nice en -later- Emerson, Lake & Palmer bewerken klassieke stukken in hun muziek. In Nederland komt Ekseption naar voren, die klassieke muziek (kort en bondig) in een popsound verwerkt.

Daarop volgt de beweging dat bands geen specifieke klassieke stukken meer kopiëren of bewerken, maar zelf gecomponeerde klassieke thema's in hun muziek verwerken. Omdat het werken met orkesten duur en tijdrovend is (en ook bij liveoptredens vrijwel onmogelijk is), wordt daarbij al snel gebruik gemaakt van alternatieve instrumenten zoals de mellotron, een toetseninstrument met (analoge) samples van strijk- en blaasinstrumenten en koorgeluiden (zie de uitgebreidere beschrijving in hoofdstuk 1) en -later- de 1e generatie (moog-)synthesizers. De pioniers ontwikkelen aldus dus het genre dat wordt aangeduid als 'symfonische rock'. De virtuositeit van de muzikanten, velen hadden een voltooide opleiding in de klassieke muziek, stond borg voor lange, complexe muziekstukken met vaak ook poëtische songteksten en bij de uitvoering van de muziek worden theatrale effecten niet geschuwd. Dit genre ontwikkelt zich eerst voornamelijk (verder) in Engeland met als belangrijkste bands Pink Floyd, Soft Machine, King Crimson, Emerson, Lake & Palmer, Genesis, Gentle Giant, Jethro Tull, Van Der Graaf Generator, Rush en Yes. Deze nieuwe ('progressieve') muziek slaat ook aan in andere landen en continenten en bereikt een hoogtepunt in de jaren '70.

In die jaren bereikt de symfonische rock ook de hardrock. Groepen als Deep Purple en Led Zeppelin voegden al klassieke en oosterse elementen toe aan hun muziek. Ook The Who volgt deze trend; de band gebruikt als eerste het model van de klassieke opera om een verhaal te vertellen en introduceert daarmee het fenomeen 'rockopera' (met de beroemde producties 'Tommy' en 'Quadrophenia'), die in later jaren veel navolging zal krijgen. Om de veelheid van deze vernieuwende popmuziek te duiden wordt steeds vaker 'progressieve

rock' (en progrock) als overkoepelende term gebruikt (waarbij de symfonische rock als een belangrijk subgenre wordt beschouwd).

Naarmate de jaren '70 vorderen, verliest de progressieve rock steeds meer aan invloed. Er komt een nieuwe lichting jongeren naar voren die terug wil naar de eenvoud en zich afzet tegen de mastodonten van de muziek. In 1977 zorgt de punk voor een omwenteling en verschuift de waardering en de smaak van een groot deel van het publiek naar de rauwere en expressievere, primaire 3-akkoorden rock.
Veel fans, maar ook de muziekpers, keren zich van de complexe progressieve rock af en rond 1980 is het genre op sterven na dood. Slechts enkele bands blijven doorgaan (voor hun trouwe publiek), anderen wijzigen hun muzikale koers. Een opleving van de stijl volgt enkele jaren later met bands als Marillion, IQ en Pendragon. Omdat deze bands teruggrijpen op de muziek van oorspronkelijke bands zoals Genesis, Yes en Pink Floyd wordt deze stroming als 'neo-prog' getypeerd.

Sinds de jaren '90 leeft de progressieve rock in artistieke zin weer op met bands als Porcupine Tree, The Flower Kings, Spock's Beard /Neal Morse en Transatlantic. Dit wordt retro-prog genoemd. In deze periode wordt ook progressieve metal – progrock met 'heavy metal'-invloeden – meer populair. Het Nederlandse Ayreon (Arjen Lucassen) met zijn symfonische spacy rockopera's, het Amerikaanse Tool, met hun duistere cryptische teksten, en het Amerikaanse Dream Theater, met hun virtuositeit, zorgen voor een opleving van het genre.

Landen van herkomst

De meeste en belangrijkste bands komen uit Engeland. Te veel om op te noemen, maar toonaangevend waren The Moody Blues, Barclay James Harvest, Procol Harum, King Crimson, Jethro Tull, Genesis, Yes, Supertramp, Gentle Giant en Camel. Van recentere datum zijn bands als Porcupine Tree, Big Big Train en The Pineapple Thief.

In Nederland hebben Focus, Ekseption, Solution, Kayak, Earth & Fire, Supersister en Alquin veel succes met deze muziekstijl. Daarnaast is de Nederlandse band Focus internationaal populair en Finch wordt internationaal nog steeds gewaardeerd. Het latere werk van The Gathering, vanaf 1998, is gerelateerd aan progrock, maar hoort meer

in de subgenres progressieve metal en wellicht spacerock thuis. Van meer recente datum zijn symfonische rockbands als Knight Area, Silhouette en Leap Day.

In Duitsland beginnen bands in de jaren ’60 te experimenteren met rock en elektronica; deze Duitse experimentele en progressieve muziek wordt wel Krautrock genoemd. In dit genre wordt rock-muziek met de typische rock-instrumenten (gitaar, basgitaar en drums) gemengd met elektronische instrumenten en patronen. Bekende Duitse bands zijn Eloy, Grobschnitt en RPWL; in de DDR waren er de Puhdys en Karat. Ook de bands/muzikanten die zich focussen op de elektronische muziek worden vaak bij deze stroming genoemd; bekend zijn (de techno-pioniers) Kraftwerk, Tangerine Dream en (de meer experimentele) Klaus Schulze.

In België zijn er progressieve bands zoals Machiavel en Cos. Ook Univers Zero en actuele bands als Mindgames, Ghiribizzi, Quantum Fantay, en Neo-Prophet worden tot progrock gerekend.

In Italië worden de bands Le Orme, Premiata Forneria Marconi en Banco Del Mutuo Soccorso genoemd als de grote drie van de Italo-prog uit de jaren ’70. Maar er zijn nog veel meer interessante bands uit dit land (zoals bijvoorbeeld de New Trolls) waar de progrock (nog altijd) zeer populair is.

In Frankrijk is de band Ange de grote voorloper van de symfonische rock. Ook de groepen Gong en Magma in het bijzonder moeten vermeld worden. De nieuwe band Lazuli wordt wel als opvolger van Ange gezien.

Ook Zweden haakt in de jaren ’70 al in op de symfonische rock met bands als Trettioåriga Kriget en Kaipa. In de jaren ‘90 komt door een hernieuwde belangstelling voor de symfonische rock een nieuwe golf met bands als Änglagård, Anekdoten en The Flower Kings. Deze laatste groep breekt ook internationaal door vanwege de sterke muzikale kwaliteit en het vermogen om het unieke geluid van met name Yes en Genesis te integreren in een eigen stijl. Daarbij speelt topgitarist en componist Roine Stolt, die ook actief is in de internationale band Transatlantic, een bepalende rol.

Polen haakt in de jaren ’90 in op de neo-prog met bands als Collage, Quidam en Millenium. Laatste jaren geniet de band Riverside grote (internationale) belangstelling.

Ook Spanje heeft een cultuur op het gebied van progressieve rock, maar de bekendheid van de bands (in Nederland) is gering. Recente uitzonderingen zijn Harvest en Alhandal. In een iets verder verleden waren er Dracma (met leden van Harvest) Albatros, Estygya, Galadriel, Kotebel en Glazz. Bekend is ‘Rock Andaluz’, een subgenre met invloeden van flamenco muziekgroepen als Triana en Alameda.

Ook Griekenland slaat de progressieve muziek aan; met name de band Aphrodites Child (met zanger Demis Roussos en Vangelis Papathanasiou) verwerft eind jaren ‘60/begin jaren ’70 internationale bekendheid.

Vanuit Amerika zijn met name bands die progrock vermengen met hardrock populair, met bands als Kansas en -de laatste jaren- Dream Theater. Meer symfonisch zijn de Amerikaanse bands Happy the Man en -meer recent- de retroprog-bands als Glass Hammer en Spock’s Beard. Vanuit Canada zijn er ‘grote’ bands Rush en Saga, de alternatieve band Klaatu (met een Beatles-achtig geluid) en -meer recent- Mystery.

Ook in Zuid- en Midden-Amerika wordt al sinds de jaren ’70 progrock gemaakt. Eerst worden (in Argentinië, Chili en Peru) de Westerse bands gevolgd, maar daaruit ontstaat een unieke stromingen, zoals de prog/folk-sound met Zuid-Amerikaanse instrumenten en elementen (bijvoorbeeld Congreso en Los Jaivas uit Chili). Het Cubaanse Anima Mundi timmert de laatste jaren (m.n. buiten de landsgrenzen) aan de weg.

In de Azië slaat de Europese progrock vooral in Japan sterk aan. Er zijn een groot aantal bands die deze stijl oppakken, waaronder Ars Nova en Kenso (Japan).

Uit Australië komt de in de jaren ’80 zeer polaire band Sky; de laatste jaren maakt de band Unutopia naam. En Nieuw Zeeland brengt

legendarische band Split Enz voort, die in de jaren ’70 enkele opvallende/onderscheidende progressieve rockalbums opleveren.

Platenmaatschappijen

De veelbelovende en goed verkopende bands vinden hun plek bij de grote platenmaatschappijen (uit die tijd), zoals EMI, Polydor, A&M, Island, Chrisalis, Atlantic Philips (Decca/Vertigo) en Virgin. Maar de druk om commercieel succes (en vooral hits) zorgt ervoor dat er ook labels ontstaan die zich specialiseren op progressieve rock en – daarmee samenhangend- albums in plaats van singles. Hier worden enkele voorbeelden genoemd.

Charisma Records

Charisma Records was een Brits platenlabel dat in 1969 door Tony Stratton-Smith werd opgericht en in 1983 door Virgin Records werd overgenomen. Het Charisma-label werd vervolgens nog gebruikt tot 1986, toen Virgin op haar beurt door EMI werd overgenomen. Stratton-Smith was in de jaren ‘60 manager van een aantal bands, waaronder The Nice en Van Der Graaf Generator (VDGG). Toen hij geen productiebedrijf kon vinden dat ‘The Least We Can Do Is Wave To Each Other’ van VDGG wilde uitgeven besloot hij zijn eigen platenbedrijf op te richten. Charisma presenteerde zich voortvarend als ‘The Famous Charisma Label’ en was tot begin 1972 herkenbaar aan het hardroze ontwerp van het etiket en daarna aan de kenmerkende tekening door John Tenniel van de hoedenmaker (‘mad hatter’) uit Alice's (Adventures) in Wonderland. Charisma was vooral gericht op het progressieve rockgenre; bekende groepen en artiesten waren, naast The Nice en VDGG: Genesis, Peter Gabriel, Lindisfarne, Julian Lennon, Alan Hull, Steve Hackett, Tony Banks, Hawkwind, The Alan Parsons Project en Malcolm McLaren.

Harvest
Harvest Records werd opgericht in 1969 door EMI om progressieve rock muziek te promoten. In die jaren hadden ze diverse belangrijke (Britse) bands onder contract, waaronder Pink Floyd, Syd Barrett, Kevin Ayers, Barclay James Harvest, Soft Machine, Be-Bop Deluxe, Electric Light Orchestra, Deep Purple en ook Kayak. Na de hoogtijdagen van de progrock verschoof de focus naar rock, waaronder bands als Duran Duran, Little River Band en Iron Maiden.

Freia Music
FREIA Music is een onafhankelijk Nederlands platenlabel dat in 1984 werd opgericht en zich richt op progressieve rock & metal. Het label heeft veel werk van Nederlandse progbands uitgegeven waaronder PBII, Illumion, Silhouette, The Aurora Project, Sylvium, Mark Bogert, Sebas Honing, Sky Architect, Christiaan Bruin, Profuna Ocean, Day Six en Downriver Dead Men Go. Ook buitenlandse bands als Neo Prophet (België), X-Panda (Estland) en Brother Ape (Zweden) hebben albums op dit label uitgegeven.

Musea Records
Musea Records is een Frans non-profit-platenlabel uit 1985, dat gevestigd is in Metz. Het label legt zich toe op de distributie van progressieve rock. Bekendste bands zijn Ange en Atoll. Het label heeft door heruitgaven van oude albums een soort geschiedenis van de (Franse) progressieve rock opgebouwd.

Kinesis
Kinesis is een Amerikaans platenlabel gericht op progressieve en symfonische rock dat in 1991 werd opgericht. Band die albums via dit label uitbrachten zijn onder meer Fonya, Haze en Ilúvatar. Het label is niet meer actief, maar het bestaat nog wel als cd/dvd postorderbedrijf.

Giant Electric Pea
Giant Electric Pea (GEP) is een in 1992 opgericht onafhankelijk Engels/Duits platenlabel, gericht op (neo-)progressieve rock en progressieve metal. Bekende bands: IQ, Big Big Train, Synaesthesia en Steve Thorne.

InsideOut Music
InsideOut Music is een 1996 opgericht onafhankelijk, Duits platenlabel. Het is gericht op progressieve rock, progressieve metal en verwante muziekstijlen. In 2009 ging het label failliet. Het werd overgenomen door Century Media Records en het hoofdkantoor verplaatst naar Dortmund. Het label heeft onder andere de volgende bands/acts onder contract: The Tangent, Jadis, Steve Hackett, Pallas, Riverside, Spock's Beard/Neal Morse (Band), Flower Kings, Transatlantic, Saga, Pain of Salvation. Onder het sublabel 'Revisited Records' brengt InsideOut ook heruitgaven uit van Duitse Krautrock.

Unicorn Digital
Unicorn Digital is een onafhankelijk Candees platenlabel dat in 1996 werd opgericht als Unicorn Records door Michel St-Père. Het label was oorspronkelijk bedoeld om het werk van zijn band (Mystery) te promoten, maar inmiddels zijn er vele andere bands onder contract, waaronder de Canadese band Huis en het Australische Unitopia.

Kscope
Kscope is een in 2008 opgericht onafhankelijk Engels platenlabel dat onderdeel is van Snapper Music en een zusterlabel van Peaceville. Het label richt zich voornamelijk op progressieve rock. Het label is bekend geworden door Steven Wilson en zijn band Porcupine Tree. Ook het solowerk van Wilson en zijn werk met Blackfield en No-Man zijn ondergebracht bij dit label. Vanaf 2000 is het label gegroeid met nieuwe bands als Anathema, Gazpacho, Lunatic Soul en The Pineapple Thief.

Gentle Art of Music
Gentle Art of Music een Duits muzieklabel (uit Freiling) dat zich richt op 'hoogwaardige' rock, prog/artrock en progressieve metal. Het werd in 2010 opgericht door de RPWL-leden Jürgen (Yogi) Lang und Karlheinz (Kalle) Wallner. Naast het werk van RPWL geeft het label ook het andere werk van Wallner (Blind Ego), Yogi Lang en albums van bands als Frequency Drift, Panzerballett, Parzivals Eye, Sylvan, Violet District en Ally the Fiddle uit.
Bad Elephant Music
Bad Elephant is een onafhakelijke platenlabel uit Londen, met een groot aantal bands, waaronder Nine Stones Close, The Far Meadow,

Tumbletown (Nl) en Sanguine Hum. Het label verzorgt ook de distributie van de bij Freia Music ondergebrachte bands.

Karisma Records
Label uit Noorwegen (Bergen), gespecialiseerd in (progressieve) rock uit de jaren ’70. Bekende bands als Magic Pie, Airbag en Bjørn Riis.

Eagle Records
Een Engelse platenmaatschappij met een breed aanbod met ok wereldberoemde bands als Theo Rolling Stones, The Who en Deep Purple, maar ook bekende progrock-bands als Jethro Tull, Yes, Asia en Emerson Lake & Palmer (ELP).

Eigen beheer
Er zijn meer bands die (moeten) besluiten om hun werk zelf uit te geven omdat de platenmaatschappij niet (meer) passen bij hun muziekfilosofie of niet meer willen meewerken aan releases. Voorbeelden zijn Tangerine Dream (TDI Records), Magma (Seventh Records), Peter Hammill (FIE! Records), Rob Reed (Tigermoth), Fish en -met hulp van hun zeer betrokken fanclubs- The Enid en Marillion.

3. Subgenres en verwante genres

Binnen de klassieke progressieve rock worden vaak verscheidene subgenres en daaraan verwante genres onderkend. Hieronder komen de belangrijkste aan de orde.

Proto-prog (proto-progressive): de eerste golf van progressieve rock/pop, waarbij bands gingen experimenteren met klassieke elementen, langere en complexere composities, onderling samenhangende songs. Hiertoe worden bands gerekend zoals The Beatles, The Beach Boys, The Doors, The Mothers of Invention, the Pretty Things, The Zombies, The Byrds, The Grateful Dead en (het vroege) Pink Floyd.

Avant-prog: een verzamelnaam voor de progressieve artiesten en bands met een progressieve en experimentele benadering van de rockmuziek, met wisselende ritmes, veel geluidseffecten, complexe songstructuren, veel improvisaties en invloeden van andere stijlen (waaronder jazz). Frank Zappa wordt gezien als belangrijkste voorbeeld. De subgenres 'Rock in Oppostion' (RIO) en 'Zuehl' worden ook vaak als vormen van avant-prog gezien.

Rock In Opposition (RIO): een (kortstondige) beweging, waarvan de start wordt gelinkt aan met Henry Cow, een Engelse band die avant-garde rock koppelde aan een (links) politieke ideologie en onafhankelijk, niet gebonden aan de grote platenmaatschappijen, hun muziek uitbrachten. Het 1e RIO-festival vond plaats in 1978. Andere bands in dit subgenre zijn: Univers Zero (België), Etron Fou Leloublan (Frankrijk), Samla Mammas Manna (Zweden) en Stormy Six (Italië).

Zeuhl: dit subgenre is uitgevonden door Christian Vander met zijn band Magma, geïnspireerd door John Coltrane's freejazz, met folkachtige invloeden en beïnvloed door de moderne klassieken zoals bijvoorbeeld Orff. De term 'zeuhl' is Kobaïaans, een taal die Christian Vander verzonnen heeft en die op de albums van Magma gebruikt wordt, en zoiets als 'hemels' betekent. Buiten Frankrijk is deze

stroming alleen in Japan ook populair. Recent werk in deze stijl komt uit Italië (Universal Totem Orchestra).

Art rock/pop: een muziekstroming waarbij het ‘artistieke geheel’ centraal staat. Bij Artrock wordt de klassieke rockbandopzet gebruikt: elektrische gitaar, basgitaar en drums. Bij Artpop staan de keyboards en samplers meer op de voorgrond. Vaak betitelt men Artrock als perfectionistisch. De belangrijkste voorbeelden zijn (de vroege albums van) The Alan Parsons Project, alsmede Barclay James Harvest, 10cc, Pink Floyd en Supertramp.

Canterbury-scene: hiermee wordt de aan jazz verbonden variant van progressieve rock bedoeld. De naam is afkomstig van de Engelse plaats Canterbury, waar deze muziekstroming zijn oorsprong vindt. Opmerkelijk is de typische Britse humor in de muziek. De belangrijkste bands zijn Caravan, Soft Machine, Henry Cow en Quiet Sun. En vooral niet te vergeten de band Camel, die al meer dan 50 jaar bestaat. In de jaren ‘70 speelden ook bandleden uit Caravan mee op de albums van Camel (‘Rain Dances’ en ‘Breathless’). En wel zodanig dat het enige nu nog overgebleven bandlid, zanger/gitarist Andrew Latimer destijds gekscherend sprak over de band 'Caramel'.

Eclectic Prog: Progressieve rock met invloeden van allerlei andere muzieksoorten en periodes, zoals middeleeuwse muziek. Deze muzieksoort heeft vaak aparte maatsoorten en ontoegankelijke riffs of zanglijnen; ook is de muziek vaak erg dynamisch en daarmee een van de minder toegankelijke soorten progrock. Als grondlegger van Eclectic prog wordt wel de band King Crimson met hun debuutalbum ‘In The Court Of The Crimson King’ (1969) genoemd. Het album was erg bombastisch, vernieuwend en enorm krachtig, waardoor het een inspiratiebron voor vele latere progrock-bands is gebleken. Een andere band die in dit subgenre thuis hoort is Van Der Graaf Generator, die met een kleine bezetting (en zonder elektrische gitaar) grootse vertolkingen wist te maken.

Album-oriented rock of adult-oriented rock (AOR): dit is een verzamelnaam voor commercieel geproduceerde rockmuziek, de hitparadevriendelijke variant van hardrock. De muziek kenmerkt zich door relatief korte, goed in het gehoor liggende nummers die getekend

worden door harmonische zang en een bombastische productie. Bovendien zijn de teksten minder ingewikkeld of duister dan bij de ‘echte’ hardrockbands (zoals Deep Purple en Led Zeppelin) het geval is. Bekende voorbeelden zijn Toto, Heart, Boston, Foreigner, Bon Jovi en Brian Adams.

Krautrock: deze variant komt uit Duitsland en ontstond in de late jaren ‘60 en vroege jaren ‘70. De Krautrock-scene omvat meerdere stromingen; bijvoorbeeld jazzrock en spacerock. De Krauts is een Engelse onofficiële term voor Duits. Bands die ook internationaal bekend zijn geworden zijn Can, Tangerine Dream, Amon Düül, Faust en Neu! Ook Eloy wordt soms onder Krautrock geschaard, maar dat is volgens kenners niet terecht (gezien de grote verwevenheid met de symfonische rock).

Math-Rock: dit is een redelijk onbekende vorm van progressieve rock die in de jaren negentig tot bloei kwam, maar waar in de jaren ‘70 en ‘80 ook al mee werd geëxperimenteerd, onder meer door Rush en King Crimson. De muziek wordt gedomineerd door riffs en duidelijk aanwezige ritmes, en het drumstel is het belangrijkste instrument. De maat is uitzonderlijk ingewikkeld (vandaar de naam; velen zien dit als "mathematisch") en atypisch; voorkomende maten zijn onder meer 11/8 en 13/8. De bekendste math-rockband is Shellac.

Multi-instrumentalisten: dit betreft (hoogbegaafde) muzikanten die veelal hun albums geheel zelf inspelen. Vaak hebben deze een symfonisch- en/of progressief karakter en zijn vaak z geheel instrumentaal/zonder vocalen. Voorbeelden hiervan zijn Mike Oldfield, David Arkenstone, Gandalf. Rob Reed en Andreas Vollenweider. Actuele voorbeelden zijn John Holden en Christiaan Bruin (Nederland). Ook Steven Wilson wordt wel tot deze groep gerekend; hij speelt op zijn vroege werk (van Porcupine Tree) nog alles zelf.

Neo-Prog: hiermee wordt de heropleving van de klassieke progressieve rock bedoeld. Bijna alle bands uit dit genre zijn in de jaren ‘80 ontstaan en hebben bands als Yes, Genesis en King Crimson als voorbeeld. Wel zijn de composities vaak wat eenvoudiger en gebruikt men modernere instrumenten. Dit populaire genre heeft als

belangrijkste vertegenwoordigers Marillion, Asia, IQ, Pendragon, Pallas en het Canadese Saga.

Progressive metal: Dit genre ontstond uit de progressieve rock eind jaren ‘80. Er worden invloeden vanuit de heavy metal verwerkt in de muziek. Het is vaak virtuoos en complex. De basis wordt gelegd door Queensrÿcheen (met het album ‘Operation: Mindcrime’) en -daarna- Dream Theater. Andere voorbeelden zijn Fates Warning, Opeth, Ayreon, Porcupine Tree, Haken, Pain Of Salvation en Threshold.

Postrock: dit is een doorontwikkeling van de rockmuziek waarin invloeden van de progressieve rock worden overgenomen. Vaak zijn het zeer lange atmosferische muziekstukken, gespeeld in de klassieke rockopzet. Belangrijke bands zijn Godspeed You! Black Emperor, Mogwai en Talk Talk. Veel progrock-liefhebbers houden ook van Sigur Ross (IJsland).

Retro-Prog: in dit subgenre voegt men de bands uit de jaren negentig samen die als voorbeeld de klassieke progressieve rock (uit de jaren’70) hebben. Deze wordt vaak wel op een moderne manier geïnterpreteerd. Bekendse bands zijn Spock's Beard, Änglagård, The Flower Kings en Big Big Train.

Post-prog: een (door het label Kscope geïntroduceerd) begrip, waarmee band worden geduid die een mix van postrock en progressieve rock spelen. Volgends de kenners verschilt deze stijl van retro-prog omdat de basis hiervan niet (zo zeer) in de progressieve rock ligt, maar in andere, meer moderne muziekstijlen.

Hardrock met progressieve elementen: muziek waarvan de basis ‘rock’ is, maar waarin ‘progressieve’ elementen worden gebracht en daardoor (ook) in de belangstelling staan van progrock-liefhebbers. Voorbeelden zijn bands als Deep Purple, Black Sabbath, Led Zeppelin en Uriah Heep. Ook de band Wishbone Ash, beroemd als pioniers met de ‘twin leadguitar’ sound, verwerkt -zeker op de albums van de begin jaren ‘70’- progressieve elementen in hun songs.

Spacerock: de oorsprong van dit genre ligt in de psychedelische rockmuziek van de late jaren ‘60. Het zijn vaak repetitieve

muziekstukken met ‘space’-achtige klanken die een futuristische sfeer uitademen. Live wordt dit vaak ondersteund door omvangrijke lichtshows. Voorbeelden zijn (de vroege albums) van Pink Floyd, het vrijwel gehele oeuvre van Hawkwind en de Franse band Gong.

Symfonische rock: dit subgenre kenmerkt zich door veel invloeden van de klassieke muziek, met name door het dominante gebruik van toetseninstrumenten. Veel nummers van (het vroege)) Genesis, Yes en Emerson, Lake & Palmer passen in dit genre. Kayak is een Nederlandse vertegenwoordiger in deze stroming.

Progressive elektronic: muziek waarbij veelvuldig (of alleen) gebruik wordt gemaakt van synthesizers. De basis hiervoor werd in de jaren ’70 gelegd in Duitsland door Kraftwerk, Klaus Schulze en Tangerine Dream. Dit wordt ook wel ‘de Berlijnse School’ genoemd. Andere bekende muzikanten zijn Vangelis, Jean Michel Jarre en Kitaro (Japan). Uit de elektronische scene kwam ook de ‘ambient’-stroming voort met rustige ‘new age’-achtige muziek. Pionier op dit gebied is de Brit Brian Eno.

Jazzrock en fusion: rockmuziek met jazzinvloeden; verschillende artiesten en groepen, zoals Soft Machine, Gong, Return To Forever en Weather Report in de jaren ‘70, Bill Bruford op zijn solowerk en Phil Collins met ‘zijn’ band Brand X.

4. Overzicht bands

Onderstaande tabel geeft een totaaloverzicht van alle bands die de komende hoofstukken aan de orde komen; om de ontwikkeling van een specifieke band te kunnen volgen, wordt per tijdvak verwezen naar de specifieke bladzijde(n) waarop deze band en hun albums worden besproken.

Verenigd koninkrijk

Nr.	Band	Jaren ’60	Jaren ’70 - Vroeg	Jaren ’70 - Laat	Jaren ‘80	Jaren ‘90	Na 2000
1	Moody Blues	32	43	66			
2	Procol Harum	32	43	66		119	150
3	Caravan	33	43				
4	The Nice	33					
5	King Crimson	34	44		91	119	150
6	Soft Machine	34	44	66	91		150
7	Pink Floyd	35	45	66	91	119	150
8	Genesis	36	45	67	92	119	151
8a	Anthony Phillips			68	93	120	151
8b	Peter Gabriel			69	93	120	151
8c	Steve Hackett			69	94	120	152
8d	Tony Banks			69	94	121	153
8e	Phil Collins				95	121	153
9	Yes	36	47	69	95	121	153
9a	Rick Wakeman		47	70	96	122	154
9b	Jon Anderson			71	97	122	155
10	Van Der Graaf Generator	37	48	71			156
10a	Peter Hammill		48	71	97	123	156
11	Jethro Tull	37	49	71	98	123	157
11a	Ian Anderson				98	124	157
12	Barclay James Harvest	38	50	72	99	124	
13	Strawbs	38	50	72	99	124	158
14	Hawkwind		51	73	99	124	158
15	Gentle Giant		51	73			
16	Camel		52	73	99	125	158
17	Emerson Lake & Palmer		53	74		125	159
18	Supertramp		53	74	100		
19	Electric Light Orchestra		54	74	100	125	159
20	Nektar		54	75	100		160
21	Renaissance		55	75	100	125	160

Nr.	Band	Jaren ’60	Jaren ’70 - Vroeg	Jaren ’70 - Laat	Jaren ‘80	Jaren ‘90	Na 2000
22	The Enid			75	101	126	160
23	UK			75			161
24	Asia				101	126	161
25	Marillion				102	126	162
25a	Fish					127	163
26	Pendragon				103	127	163
27	IQ				103	128	164
28	Pallas				104	128	164
29	Arena					128	165
30	Jadis					129	165
31	Porcupine Tree					129	166
31a	Steven Wilson						167
32	No-Man					130	167
32a	Tim Bowness						168
33	Big Big Train					130	168
34	Pineapple Thief						170
35	Anathema						171
36	Magenta						172
36a	Rob Reed						173
37	The Tangent						173
Overige bands				76		131	174

Nederland

1	Ekseption	38	55	76	104	131	176
2	Focus	39	56	76	105	132	176
3	Trace		56				
4	Supersister		57				177
5	Alquin		57	77			177
6	Kayak		57	77			177
7	Solution		58	77	105		
8	Earth & Fire		58	77	105		178
9	Finch			78			
10	Plackband/PBII			78			178
11	Taurus				105	132	

Nr.	Band	Jaren ’60	Jaren ’70 - Vroeg	Jaren ’70 - Laat	Jaren ‘80	Jaren ‘90	Na 2000
12	For Absent Friends				106	132	179
13	Egdon Heath				106	132	179
14	Ayreon					133	179
15	The Gathering					133	180
16	Knight Area						181
Overige bands			59			134	181

Europa (overig)

Duitsland							
1	Triumverat		59	79			
2	Tangerine Dream		59	79	106	134	185
3	Grobbschnitt		60	79	107	134	185
4	Eloy		60	80	107	134	185
5	RPWL						186
Overige bands		39		80	107		187
België							
1	Machiavel			80	108	135	188
2	Cos			81	108		
3	Mindgames						188
4	Quantum Fantay						188
Overige bands				81			189
Frankrijk							
1	Ange		60	81	108	135	189
2	Magma		61	81	109		190
3	Gong		62	81	109	135	190
4	Pulsar			82	109		191
5	Atoll			82	109		191
6	Lazuli						191
Overige bands					109		191

Nr.	Band	Jaren '60	Jaren '70 - Vroeg	Jaren '70 - Laat	Jaren '80	Jaren '90	Na 2000
Italië							
1	le Orme	39	62	82	110	136	192
2	Premiata Forneria Marconi		63	83	110	136	192
3	Banco Del Mutuo Soccorso		63	83	110	136	193
4	Moongarden					136	193
Overige bands			64	83	110	137	194
Zweden							
1	Trettioåriga Kriget			84	111	137	194
2	Kaipa			84	111	137	195
2a 5a	Roine Stolt			84	111	137	195
2b	Hans Lundin				111		
3	Anglagard					137	195
4	Anekdoten					138	196
5	The Flower Kings					138	196
5b	Hasse Fröberg						197
6	Opeth					139	197
7	Beardfish						198
7a	Richard Sjöblom						198
Overige bands						139	199
Polen							
1	Collage					140	
2	Quidam					140	199
3	Millenium						199
4	Riverside						200
4a	Lunatic Soul						201
5	Moonrise						201
Overige bands						140	202
Noorwegen							
1	Gazpacho						202
2	Airbag						203
2a	Bjørn Riis						203
3	Wobbler						204
Overige bands							204
Europa (overig)		40	64		111	140	204

Andere continenten

Nr.	Band	Jaren'60	Jaren '70 - Vroeg	Jaren '70 - Laat	Jaren '80	Jaren '90	Na 2000
Verenigde Staten							
1	Kansas			85	112	141	205
2	Happy The Man			85			206
3	Dream Theater				112	141	206
4	Spock's Beard					142	208
4a	Neal Morse						208
5	Glass Hammer					143	210
6	Ilùvatar					143	211
7	Transatlantic						212
Overige bands				86	113	144	212
Canada							
1	Rush			86	113	144	213
2	Saga			87	114	145	213
3	Mystery					145	214
Overige bands				87		145	214
Overige							
. Australië				87	115	146	215
. Nieuw-Zeeland				88	115	146	215
. Japan			65	88	115	146	215
. Zuid- en Midden Amerika			65	88	116	146	216
. Cuba							216

5. Eind jaren ‘60: de pioniers

Tijdsbeeld

Wereldpolitiek
. VS: presidenten J.F. Kennedy (vermoord in 1963); daarna Lyndon B. Johnson en Nixon
. Sovjet Unie: Nikita Chroesjtsjov en (vanaf 1965) Leonid Brezjnev
. China: persoonscultus rond de Grote Roerganger Mao Zedong
. Afrika: overgebleven koloniën worden onafhankelijk

Grote gebeurtenissen
. de Cubaanse Revolutie (62) met spanningen tussen Oost (Sovjet Unie) en West (Amerika)
. raciale spanningen in de VS (Ku Klux Klan en moord op Martin Luther King)
. verzet tegen de apartheid in Zuid-Afrika; Nelson Mandela wordt gevangen gezet
. de Apollo 11-missie brengt de eerste mensen op de maan
. snelle economische groei in het Westen; opkomst van Japan als economische grootmacht

Nederland
. kabinetten de Quay (tot 63), Marijnen (63-65), Cals (65), Zijlstra (66) en de Jong (na 67)
. Japanse automerken als Toyota, Datsun en Suzuki worden populair

Maatschappij
. jongens laten hun haar groeien en dragen spijkerpakken of ribfluwelen kleren
. vrouwen steken het haar hoog op, gebruiken haarlak en pruiken en dragen panty’s
. anticonceptiepil leidt tot veel minder (ongewenste) zwangerschappen

Cultuur
. Provo en Flowerpower claimen vrijheid, avontuur, cannabis en innerlijke ontplooiing
. nieuwe generatie van (kritische) cabaretiers (Neerlands Hoop en Don Quishocking)

Elektronica
. de komst van de eerste kleurentelevisie en hifi-radio

Televisie & radio
. opkomst van de commerciële zeezenders (met Radio Veronica voorop)
. de komst van een tweede televisienet in Nederland

Sport
. opkomst van het langebaanschaatsen in Nederland (Kees Verkerk en Ard Schenk)

Pop- en rockmuziek
. folkmuziek: Simon & Garfunkel en Fairport Convention.
. protestzangers: Bob Dylan, Donovan, Joan Baez, Melanie en Boudewijn de Groot
. melodieuze hits van Burt Bacharach en Hal David: Dusty Springfield en Dionne Warwick
. beatmuziek uit Engeland: The Beatles, Rolling Stones, The Who en The Hollies
. underground: Jimi Hendrix Experience, Doors, Pink Floyd, Grateful Dead, Velvet Underground en Mothers of Invention

5.1 Engeland

Eind jaren ’60 verschijnen in Engeland de 1e albums van bands die een geheel nieuw geluid laten horen: langere, complexere songs met een boodschap en vele wisselingen in stijl en volume. De geboorte van de progrock is een feit (waarbij de eerste subgenres al zichtbaar worden).

The Moody Blues (1)
The Moody Blues is de eerste band die symfonische muziek en rock muziek samenvoegen. De band bestond uit Justin Hayward (zang, gitaar), Mike Pinder (mellotron, piano), John Lodge (gitaar, basgitaar, sitar), Ray Thomas (fluit) en Graeme Edge (drums). De band gaat eind 1967 de studio in om een popbewerking te maken van de negende symfonie van Antonín Dvořák. Die bewerking komt er nooit, want de band besluit een eigen album op te nemen, waarin pop en orkestmuziek worden gecombineerd: ‘Days of Future Passed’. De muziek op dit album is doorspekt met klassieke invloeden, mede door het gebruik van een orkest. Het wordt in brede kring beschouwd als de meest geslaagde poging een stuk op te nemen waarin pop en klassiek gecombineerd zijn. Daarmee worden zij gezien als de grondleggers van de symfonische rock. Het album slaat aan en levert de band twee gigantische hits op: ‘Nights in White Satin’ en ‘Tuesday Afternoon’. Op het volgende album, ‘In Search of the Lost Chord’ (1968), wordt een meer psychedelische richting ingeslagen en wordt het orkest vervangen door de mellotron. Deze richting wordt voortgezet op de volgende albums: ‘On the Threshold of a Dream’ en ’To our Children's Children’s Children’ (beiden uit 1969).

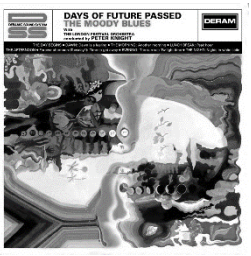

Procol Harum (2)
Deze Britse band wordt in 1967 gevormd. Gary Brooker komt als songwriter in aanraking met tekstschrijver Keith Reid, met wie hij een aantal nummers schrijft. Om deze nummers uit te voeren wordt een nieuwe band opgericht, 'Pinewoods' geheten, met daarin naast Brooker onder anderen organist Matthew Fisher en bassist Dave

Knights. Met deze band wordt het nummer ‘A Whiter Shade of Pale’ opgenomen. Nog voordat dit nummer uitkomt, wordt de naam van de band veranderd in 'Procol Harum' (de naam van de kat van een vriend). Het nummer wordt een enorm succes; het behaalde tot twee keer toe de nummer 1-positie in de hitparade en wordt een van de grootste popklassiekers. Voor de melodie werd er gebruikgemaakt van (een deel van) Bachs ‘Ouverture nr. 3 in D, BWV 1068’. De samenstelling van de band wordt gewijzigd door twee leden te vervangen door Robin Trower (gitaar) en B.J. Wilson (drums). Een eerste album wordt in 1967 opgenomen, eenvoudig ‘Procol Harum’ geheten. Ook verschijnt een tweede single, "Homburg", dat weliswaar minder succes heeft dan de voorganger, maar wel weer de 1ste plaats behaalt in de hitparade. Latere singles hadden vaak weinig succes, maar de lp's vonden hun weg naar een groot en trouw publiek. Op de volgende albums, ‘Shine on Brightly’ (1968) en ‘A Salty Dog’ (1969) -met de titeltrack als symfonische rock-klassieker- wordt de op het eerste album ingeslagen weg verder gevolgd, steeds met compositorische bijdragen van Brooker, Fisher en Trower.

Caravan (3)
Een van de bekendste bands van de Canterbury-scene aan het einde van de jaren ’60 is Caravan. De band ontstaat in 1966 na het uiteenvallen van The Wilde Flowers. De oorspronkelijke bezetting is: Richard Sinclair, Pye Hastings, David Sinclair en Richard Coughlan. In 1968 verschijnt het 1e album ‘Caravan’. Het geluid wordt gedomineerd door organist David Sinclair. In tegenstelling tot latere albums bevat de plaat vooral korte liedjes, die veel minder experimenteel zijn dan nummers die door andere muzikanten uit de Canterbury-scene geschreven werden. Een uitzondering hierop vormt het laatste nummer "Where but for Caravan would I be?" dat met zijn negen minuten gezien kan worden als een voorloper van latere werk van Caravan.

The Nice (4)
De groep begint eind jaren ’60 als begeleidingsband van de soulzangeres P.P. Arnold, maar wordt bekend als progrock-band die rock, jazz en klassieke muziek combineert. De eerste leden van de band zijn Keith Emerson (keyboard), Lee Jackson (bas), Brian Davison (drums) en David O'List (gitaar). Het 1e album is ‘The

thoughts of Emerlist Davjack' (1968) en bevat al veel klassieke elementen (van Emerson). Tijdens de opnamen van het 2e album ' Ars Longa Vita Brevis' (1969) verlaat O'List de band. Als trio nemen ze nog de albums 'Five Bridges' (een suite met klassiek en jazz, 1970) en 'Elegy' (een verzameling losse songs, 1971) op. Daarna valt de band uiteen. Emerson vormt daarna (samen met bassist Greg Lake) de band Emerson, Lake & Palmer. Jackson en Davison vormden samen Jackson Heights en -als later Patrick Moraz zich aansluit- wordt deze band omgedoopt tot Refugee.

King Crimson (5)

De eerste versie van King Crimson is een feit als Greg Lake (bas, zang) in december 1968 naar Londen verhuist na een verzoek van Michael Giles (drums) en Robert Fripp (gitaar). Zij vormen, samen met Ian McDonald (fluit, saxofoon, mellotron) begin 1969 een band. Peter Sinfield wordt gevraagd de teksten te leveren en wordt ook ingeschakeld voor de lichteffecten bij liveoptredens. Het eerste concert vindt plaats op 9 april 1969 in Londen. Het debuutalbum 'In The Court Of The Crimson King' komt uit in 1969; de bandnaam wordt van deze titel afgeleid. Het album wordt later gezien als hét begin van de progrock en is tevens een standaardwerk voor liefhebbers van de klanken van de mellotron. Het album is zeer gevarieerd, bombastisch en vernieuwend en ook uniek omdat de muziek en de teksten, maar ook het hoesontwerp, geheel bij elkaar aansluiten. Nadat het album is uitgegeven, valt (deze bezetting van) King Crimson uit elkaar. Zowel McDonald als Giles besluiten de groep te verlaten, terwijl Lake aankondigt te zullen vertrekken zodra de opnamen voor het volgende album 'In The Wake of Poseidon' (1970) zijn voltooid; samen met Keith Emerson (van The Nice) vormt hij een nieuwe band (Emerson, Lake & Palmer).

Soft Machine (6)

De band (uit Canterbury) heeft in de loop der jaren diverse soorten muziek heeft gemaakt en ook veel personeelswisselingen gekend. De naam van de groep is ontleend aan de titel van de roman 'The Soft Machine' (1961) van de Amerikaanse cultschrijver William S.

Burroughs. Soft Machine wordt als ‘essentieel’ gezien voor het ontstaan van de progressieve rock. De eerste bezetting (1966) bestaat uit Kevin Ayers (basgitaar), Robert Wyatt (drums, zang), Daevid Allen (gitaar) en Mike Ratledge (toetsen). Allen verlaat de band nog voor de voorbereidingen van het eerste album; zonder visum voor het Verenigd Koninkrijk blijft hij in Parijs en richt daar de band Gong op. Soft Machine toert in 1968 door de Verenigde Staten (met Jimmy Hendrix) en neemt daar het eerste album ‘The Soft Machine’ op, met psychedelia (en ook veel humor). Ook Ayers verlaat de band (en start later Kevin Ayers and the Whole World, met de jonge Mike Oldfield op basgitaar). Ook Andy Summers (later beroemd als gitarist van The Police) doet nog even mee in de band. In 1969 volgt het 2e album ‘Volume 2’, dat de lijn van het 1e album doorzet, maar ook meer jazzinvloeden kent.

Pink Floyd (7)
Pink Floyd heeft in de late jaren ‘60 aanvankelijk bescheiden succes als een psychedelische band die dan nog geleid wordt door Syd Barrett. Problemen met Barretts’ drugsgebruik, mentale gezondheid en moeilijke gedrag dwingen de overige bandleden om een nieuwe gitarist en leadzanger toe te voegen; dit wordt David Gilmour (die de groepsleden al kent en naar verluidt Syd Barret zelfs nog gitaarles heeft gegeven). Na het vertrek van Barrett wordt zanger en basgitarist Roger Waters steeds meer de bandleider en de belangrijkste songwriter. Het debuutalbum ‘The Piper at the Gates of Dawn’ wordt in 1967 uitgebracht en wordt beschouwd als een fraai voorbeeld van Britse psychedelische muziek. Gedurende deze periode toert de band rond met Jimi Hendrix, wat de belangstelling voor Pink Floyds werk zeker ten goede komt. In 1968 verlaat Barrett definitief de band, maakt daarna nog enkele soloplaten om zich daarna uit de muziekindustrie terug te trekken. Na het vertrek van Barrett wordt Roger Waters de belangrijkste songschrijver. De muziek wordt steviger en de sound gemakkelijker in het gehoor liggend; het wordt wel aangeduid als ‘space rock’ en ‘sciencefiction rock’. Muzikaal gezien is dit een periode van experimenteren. Gilmour, Waters en Wright brengen elk materiaal in dat een eigen klank en geluid heeft. Hierdoor is het werk minder consistent dan de voorafgaande, door Barrett gedomineerde, jaren, maar ook minder ‘gepolijst’ dan de sound van de latere jaren. Op het 2e album ‘A Saucerful of Secrets’ (1968) staat nog 1 nummer

van Barret; de band zoekt nog naar balans tussen het psychedelische en het experimentele geluid. In 1969 maakt Pink Floyd de muziek voor de film ‘More’. In 1969 volgt de dubbel-lp ‘Ummagumma’. Dit is een combinatie van live-opnames enerzijds en onafhankelijke studio-experimenten anderzijds, waarbij elk bandlid een halve kant mocht vullen, zijnde een ‘solo’-project. Delen van het album werden overigens al gespeeld tijdens live-optredens tijdens Pink Floyds ‘The Man and the Journey’-tour. Het album ‘Atom Heart Mother’ (1970) komt tot stand in samenwerking met de avantgarde-componist Ron Geesin. Op het titelnummer, dat één plaatkant in beslag neemt, is een kopersectie, een voltallig klassiek zangkoor en de cello van Geesin te horen. Op de andere kant van het album hebben Gilmour, Waters en Wright ieder een nummer geschreven en eindigt men met de groepscompositie ‘Alan's Psychedelic Breakfast’. Het album oogst succes, maar later zijn zowel Gilmour als Waters kritisch over dit 'symfonische' albumwerk.

Genesis (8)
Genesis ontstaat in 1967 op de Engelse kostschool Charterhouse als een groepje tieners, leden van de schoolbandjes Anon en Garden Wall, besluit gezamenlijk een demo op te nemen: Peter Gabriel (zang), Mike Rutherford (slaggitaar/bas), Tony Banks (toetsen), Anthony Phillips (gitaar) en Chris Stewart (drums). Een van de tapes komt in de handen van producer en oud-Charterhouse leerling Jonathan King, die de groep haar naam geeft en ze een platencontract aanbiedt. Het resultaat was ‘From Genesis to Revelation’ (1968), een met strijkorkest gelardeerd conceptalbum over het ontstaan van de aarde, dat zich muzikaal ergens tussen soul, folk en beat bevindt. Het album flopt en gedesillusioneerd gaan King en zijn pupillen ieder hun eigen weg, die Genesis geen windeieren zal leggen.

Yes (9)
Yes wordt gevormd door enkele leden van de oorspronkelijke groep Mabel Greer's Toyshop, te weten Chris Squire en Peter Banks. Nadat zij in een club in Londen Jon Anderson tegenkomen vormen ze een nieuwe band en wordt de naam veranderd in Yes. Vrijwel direct wordt er begonnen met het schrijven van nummers. Het 1^{e} (titelloze) album (uit 1969) is muzikaal gezien een avontuurlijk album, maar nog geen groot succes. Het 2e album ‘Time and a Word’ (1970), met daarop

bijdragen van een orkest, is het laatste waarop de originele Yes-bezetting te horen is. Als opvolger van gitarist Peter Banks wordt Steve Howe aangetrokken. Zodoende staat Howe (in de Amerikaanse uitgave van 'Time and a Word') wel op de groepsfoto van de band, maar heeft hij niet aan het album meegewerkt. Dit album wordt wel als het einde van de beginjaren van de band beschouwd.

Van Der Graaf Generator (10)
Een andere pionier is de band Van Der Graaf Generator. Deze band wordt opgericht in 1967 door Chris Judge Smith en Peter Hammill. De door Smith geopperde bandnaam is ontleend aan de elektrostatische generator, ontworpen door Robert Van de Graaff in het begin van de 20e eeuw. De band brengt de single 'People You Were Going To' uit, die wegens contractuele problemen slechts een week verkrijgbaar is. Smith verlaat de groep en begint een solocarrière. Vanaf het begin vormt songwriter en zanger Peter Hammill de spil van de band. In de klassieke bezetting bestaat de groep, naast Hammill, uit toetsenist Hugh Banton, saxofonist David Jackson en drummer Guy Evans. Karakteristiek voor de band zijn de stem van Hammill en het geluid van de (dubbele) saxofoon en fluit van David Jackson. De band krijgt een contract bij het nieuwe Charisma-label, waaraan later onder meer ook Genesis is verbonden. Het eerste album 'The Aerosol Grey Machine' (1969), waaraan alle leden meewerken, was eigenlijk (bedoeld als) een album van Peter Hammill, maar wordt onder de bandnaam uitgebracht. Het leunt nog sterk op het psychedelische geluid van die tijd. Vanaf het tweede album, 'The Least We Can Do Is Wave To Each Other' (1969), laat de band een eigen ('donker') geluid horen. Dat is geen lichte kost en Hammills teksten zijn voor het grote publiek te intellectueel, maar de band weet snel een trouwe aanhang aan zich te binden en wordt vooral in Italië opvallend populair.

Jethro Tull (11)
De band rond de Schotse voorman Ian Anderson wordt opgericht in 1967. De muziek is herkenbaar aan de opmerkelijke zangstijl en het unieke dwarsfluitwerk van Anderson. Na het debuut album 'This Was' (1968) met rock en blues volgt het succesvolle album 'Stand Up' (1969), dat vrijwel compleet door Anderson is geschreven en waarmee de band de stap maakt naar de progrock.

Barclay James Harvest (12)
De band komt voort uit twee in 1966 gefuseerde amateurbands en bestaat uit John Lees (gitaar, zang), Les Holroyd (bas, gitaar, en zang), Stuart 'Woolly' Wolstenholme (toetsen) en Mel Pritchard (drums en percussie). In 1967 wordt de naam Barclay James Harvest aangenomen. Een jaar later verschijnt de eerste single 'Early Morning'; het eerste album wordt pas in 1970 uitgegeven.

Strawbs (13)
Het fundament van Strawbs bestaat uit Dave Cousins en Tony Hooper, die elkaar al van school kennen. Ze vormen in de vroege jaren '60 een bandje The Strawberry Hill Boys, genoemd naar een gebied in Twickenham, dat folk en blue grass speelt. Na een bezettingswijziging wordt de bandnaam ingekort tot Strawbs. Na een periode met zangeres Sandy Denny (later: Fairport Convention), gaat Strawbs vanaf 1968 door als trio (Cousins, Hooper en Chesterman) en neemt -na 2 singles- het eerste album 'Strawbs' (1969) op. Met de celliste Claire Deniz neemt de band het album 'Dragonfly' op, dat uitkomt in 1970. Voor één track wordt de (dan nog onbekende) toetsenman Rick Wakeman ingehuurd, die later furore zal maken bij Yes.

Overige bands
. *Second Hand*: de band, opgericht door Ken Elliott, Kieran O'Connor en Bob Gibbons, is een van de eerste (en volgens velen onder-gewaardeerde) progrock bands; ze brengen in de periode 1968-1971 drie albums uit: 'Reality' (1968), 'Death May Be Your Santa Claus' (1970) en 'Chillum" (1971)'.

5.2 Nederland

Nederland loopt vanaf dag één mee in de voorste regionen van de symfonische rock, vooral met de bands Ekseption en Focus, die ook internationaal zeer succesvol waren.

Ekseption (1)
Het Haarlemse Ekseption komt in 1967 voort uit The Jokers en staat op dat moment onder leiding van Rob Kruisman. Met de tweede belangrijke man, conservatoriummuzikant Rick van der Linden (toetsen) begint de groep zich na het debuut in 1969 te richten op het

bewerken van klassieke composities. De keus voor de eerste single valt op het eerste deel van Beethovens vijfde symfonie. ‘The Fifth’ haalt de derde plaats in de Top 40. Daarna volgen de singles ‘Rhapsody In Blue’ (naar Gershwin) en ‘Air’, gebaseerd op een van de delen uit Bachs Suite nr. 3. Het eerste album, ‘Ekseption’ wordt uitgegeven in 1969. Binnen de groep ontstaan verschillen van inzicht over de te volgen muzikale koers en dit leidt ertoe dat Rick van der Linden de rol van muzikale leider overneemt van Rob Kruisman, die zelf opstapt.

Focus (2)
Focus begint als trio, opgericht door de klassiek geschoolde organist/fluitist Thijs van Leer in 1968. Dit Trio Thijs van Leer, met bassist Martijn Dresden en drummer Hans Cleuver, begeleidde onder andere Ramses Shaffy en Liesbeth List. Tijdens een opname als begeleidingsgroep voor Neerlands Hoop ontmoet het trio de Amsterdamse gitarist Jan Akkerman, die toen in de groep Brainbox speelde. Hij voegt zich eind 1969 bij de groep en neemt met hen in 1969 het album ‘Focus plays Focus’ (in het buitenland: ‘In And Out Of Focus’) op dat in 1970 verschijnt. Het album hinkt nog op twee gedachten: enerzijds het keurige klassiek getinte werk van het voormalige Thijs van Leer Trio, anderzijds het wat ruigere gitaarwerk van Akkerman. Maar de 1e stap naar grote successen is gezet.

5.3 Europa

Duitsland
Eind jaren ’60 spelen ook de Duitse rockmuzikanten een vorm van psychedelische muziek, waarbij volop wordt geëxperimenteerd met (nieuwe) elektronische instrumenten. Er ontstaat een golf van baanbrekende bands met verschillende stijlrichtingen, waaronder Can en Kluster (met op keyboards baseerde met zware voortdurende klanken).

Italië
De Engelse progressieve muziek slaat direct goed aan in Italië. Pionier is de band Le Orme, die beginnen met psychedelische rock, vergelijkbaar met de muziek uit Engeland in deze periode.

Le Orme (1)
Le Orme (naar Le Ombre, verwijzend the Shadows) wordt opgericht in 1966 in Venetië door Aldo Tagliapietra (zang, gitaar), Marino Rebeschini (drums), Nino Smeraldi (lead gitaar) en Claudio Galieti (basgitaar). Met de nieuwe drummer Michi Dei Rossi en toetsenist Tony Pagliuca wordt het 1e album 'Ad Gloriam' (1969) uitgebracht. Na het vertrek van Galieti en Smeraldit blijf een trio over dat dat de kern van de band vormt die de jaren daarna heel succesvol zou worden.

Griekenland

Eind jaren '60 ontstaat de groep Aphrodite's Child, met onder andere Demis Roussos (zang, bas) en Vangelis Papathanasiou (toetsen). De band scoort een aantal hits in Europa, zoals 'Rain and tears' en brengt deze periode twee albums uit: 'End of the world' (1968) en 'It's five o'clock' (1969).

6. De gouden jaren ‘70

In de jaren ’70 groeit de progrock naar een hoogtepunt; de pioniers ontwikkelen zich muzikaal snel, treden veel op en brengen steeds betere albums uit, met steeds grotere oplagen voor een snel groeiende schare liefhebbers. Daardoor begint ook in andere landen de belangstelling -en daarmee het aanbod- snel toe te nemen.

In dit decennium gebeurt er zo veel dat deze in dit boekje wordt ingedeeld in 2 delen. Daarbij wordt geen ‘harde’ grens gehanteerd, maar per band een ‘knip’ gemaakt tussen de 1e en 2e fase in deze periode (gegeven de muzikale ontwikkeling en samenstelling van de band).

Tijdsbeeld

Wereldpolitiek
. VS: republikeinen Richard Nixon (tot Watergate in 74), daarna Ford (73-74) en Carter
. Sovjet Unie: Brezjnev leider van de Communistische Partij
. China: Culturele Revolutie eindigt na Mao Zedong (76); Deng Xiaoping als nieuwe leider
. Europa: democratisering Zuid-Europa (Spanje, Griekenland, Portugal); start toetreding EG

Grote gebeurtenissen
. Club van Rome waarschuwt in 1972 voor het opraken van fossiele brandstoffen
. de Oliecrisis van 1973 volgt uit een conflict tussen de Arabische wereld en het westen, gevolgd door wereldwijde crisis
. groei terrorisme: vliegtuigkapingen en gijzelingen (PLO) en treinkapingen (Nederland)
. linkse guerilla bewegingen in Latijns-Amerika, gevolgd door militaire schrikbewinden
. De Sovjet-Unie valt Afghanistan binnen (79)
. start van politiek van de geboortebeperking in China (‘een kind politiek’) en India
. Jom Kipoeroorlog, waarbij Egypte en Syrië Israël binnenvallen (73)

Nederland
. kabinetten de Jong (tot 71), Biesheuvel (71-73), den Uyl (74-77) en 3x van Agt (vanaf 77)
. voortgezette deconfessionalisering en vorming christen-democratische partij (CDA)
. Lockheed-affaire met Prins Bernhard, die al zijn (militaire) functies moet neerleggen
. Surinaamse onafhankelijkheid op 25 november 1975

Maatschappij
. in Limburg wordt begonnen met de mijnsluiting; de personenautofabriek van DAF in Born overgenomen door Volvo
. opkomst van de kraakbeweging, als protest tegen leegstand

Elektronica
. komst van de zakrekenmachine en digitale horloges
. introductie van de minicomputer bij bedrijven en 1e thuiscomputers (Atari; Apple II in 77)

Cultuur
. opkomst van disco en discotheken spiegelbollen, stroboscoop en rookmachines
. de reggae (uit Jamaica) van Bob Marley verovert ook naar Europa

Televisie & radio
. grensverleggende tv-programma's (zoals Sjef van Oekel Show van Wim T. Schippers)
. zee-zenders Radio Veronica en Noordzee moeten vanwege nieuwe wetgeving de uitzendingen staken (74)

Sport
. voetbalclubs Feyenoord, Ajax en later ook PSV winnen Europacups
. bij Palestijnse gijzelingsactie tijdens Olympische Spelen in Duitsland (72) komen sporters uit Israël om het leven
. Nederlands elftal speelt 2 (verloren) WK-finales in Duitsland (74) en Argentinië (78)

Pop- en rockmuziek
. populariteit van de glamrock: The Sweet, T-Rex, Slade, Mud en Garry Glitter
. bloei van de jazzrock: John McLaughlin, Herbie Hancock, Chick Corea en Weather Report
. popgroep ABBA boekt grote successen en vele top 40-hits
. opkomst en ondergang van de punk (late jaren ’70): Sex Pistols, The Clash en Stranglers

6A. De vroege jaren ’70: groei en bloei

6A.1 Engeland

De pioniers

The Moody Blues (1)
De band gaat door met het maken van albums in de bekende stijl: ‘A Question of Balance’ (1970), ‘Every Good Boy Deserves Favour’ (1971) en ‘Seventh Sojourn’ (1972). Daarna neemt de band een rustperiode en komt (pas) in 1978 weer met nieuw werk, maar de grote successen van de 1e periode keren niet meer terug.

Procol Harum (2)
In 1970 herenigen de oud-leden van de band zich weer en brengen het album ‘Home’ uit, een soort conceptalbum rond het thema ‘de dood’. Daarna volgt ‘Broken Barricades’ (1971) en verlaat Robin Trower de band, zodat Gary Brooker als enige componist overblijft. De band gaat ondanks (constant wijzigende bezettingen) door met het maken van muziek en blijft populair. In 1971 wordt een zeer succesvol livealbum opgenomen met een symfonieorkest: ‘Live in Concert With the Edmonton Symphony Orchestra’. In 1973 wordt het album ‘Grand Hotel’ uitgebracht, dat wordt beschouwd als het meest symfonische album dat de groep tot dan toe heeft uitgebracht. Het majestueuze titelnummer van ‘Grand Hotel’ wordt een bescheiden hit. In 1974 wordt ‘Exotic Birds & Fruit’ opgenomen, dat meer een rock-album is. Het laatste album in de succes-bezetting is ‘Procol’s Ninth’ (1975), een minder goed ontvangen album met wel een nieuwe hit: ‘Pandora’s Box’.

Caravan (3)
Het in 1970 uitgebrachte ‘If I Could Do It All Over Again I'd Do It All Over You’ is het 2e album van Caravan. Dit album wijkt sterk af van het 1e album omdat er veel meer jazzinvloeden op te horen zijn. Zo wordt er gebruik gemaakt van minder alledaagse ritmes en is er meer ruimte voor lange instrumentale stukken. Het 3e album ‘In the Land of Grey and Pink’ uit 1971 wordt gezien als het hoogtepunt van de band en is inmiddels een prog-klassieker. Het is tevens laatste

album waaraan toetsenist David Sinclair meewerkte. De band gaat daarna meer de jazz-kant op; ze maken nog 7 studioalbums (waaronder het hoog gewaardeerde 'For girls who grow plump in the night' uit 1973) en houdt (voorlopig) op te bestaan in 1978.

King Crimson (5)
Fripp zoekt een nieuwe bezetting bij elkaar, met onder andere Mel Collins (saxofoon/fluit, later bekend door Camel) die - aangevuld met een aantal gastmuzikanten (waaronder Jon Anderson van Yes)- het derde album 'Lizard' (1970) opnemen. Na dit album bestaat King Crimson alleen nog uit Fripp, Sinfield en Collins. Er worden nieuwe muzikanten gezocht, die in 1971 het (4e) album 'Islands' uitbrengen. Ook deze derde versie van de band is geen lang leven beschoren; het mondt uit in ruzie en na een tour in de VS kan Fripp opnieuw beginnen. In 1972 komt Fripp met een nieuwe bezetting, bestaande uit Bill Bruford (drums, ex-Yes), John Wetton (zang en bas, ex-Family) later ook actief in bekende bands als Asia en UK), David Cross (viool en toetsen) en Jamie Muir (percussie). Als nieuwe tekstschrijver wordt Richard Palmer-James aangetrokken. Dit wordt de meest stabiele bezetting van King Crimson tot dan toe; de leden blijven (met uitzondering van Muir, die in 1973 vertrekt) drie albums lang bij elkaar: het experimentele 'Larks Tongues in Aspic' (1973), 'Starless and Bible Black' (1974) met bewerkte live-opnamen en tenslotte 'Red' (1974). In 1975 verschijnt nog het album 'USA' met liveopnamen, maar de band is dan al uiteengevallen. Fripp werkt daarna samen met Brian Eno en speelde daarnaast op platen van David Bowie, Peter Hammill en Peter Gabriel.

Soft Machine (6)
De bekendste bezetting van Soft Machine bestond uit Wyatt, Ratledge, de nieuwe bassist Hopper en saxofonist Elton Dean. Deze formatie maakt het nog altijd bejubelde album 'Third' (1970) en de opvolger 'Fourth' (1971). Soft Machine mengt in deze fase psychedelische muziek, symfonische invloeden en jazz tot een eigen muziekstijl. Na het vertrek van Wyatt en neemt Ratledge -het lid uit de oorspronkelijke bezetting- de leiding over en wordt Fifth' (1972) opgenomen. Met (de komst van) drummer John Marshall en Karl Jenkins (toetsen en blaasinstrumenten) wordt de muziek wat minder experimenteel en wordt 'Six' (1973) uitgebracht. Hopper vindt deze

nieuwe stijl (jazzrock) niet avontuurlijk genoeg meer; zonder wordt hem 'Seven' (1973) opgenomen. Het laatste album met Ratledge is 'Bundles' (1975), een overgangsplaat naar een meer melodieuze stijl, waarop Allan Holdsworth (met zijn karakteristieke elektrische gitaar-sound) een prominente rol opeist.

Pink Floyd (7)

In de periode 1971–1975 beleeft Pink Floyd haar grote doorbraak. In 1971 brengt de band -na het verzamelalbum 'Relics' - het album 'Meddle' uit, met als hoogtepunten de songs 'One of These Days' en het (een volledige plaatkant vergende) meesterwerk 'Echoes'. Eind 1971 neemt Pink Floyd het optreden (zonder publiek) 'Live at Pompeii' op, gevolgd door 'Obscured by Clouds' (1972), de soundtrack van de Franse film La Vallée met uiteenlopende sferische songs. Daarna verschijnt het legendarische album 'Dark Side of the Moon' (1973), met als thema's tijd, dood, geld, gewelddadige conflicten en (hun invloed op) krankzinnigheid. Als de groep in juni 1972 de studio in gaat voor de opnames, spelen ze het gehele album al een half jaar live. Hierdoor hoeft er geen tijd meer te worden besteed aan het schrijven van songs en kunnen ze naar hartelust experimenteren met geluids-effecten. Verschillende technici en producers werken mee aan dit album, onder wie Alan Parsons. 'Dark Side of the Moon' staat vanaf het moment van verschijnen meer dan veertien jaar (741 weken) onafgebroken in de Amerikaanse top 100 en is een van de best verkochte albums aller tijden. De single 'Money' wordt een grote hit. Tot eind 1973 blijft de groep zeer veel optreden, maar brengt ook veel tijd door in de studio. Dat levert het volgende meesterwerk op: het album 'Wish You Were Here' (1975). Met de nummers 'Shine On You Crazy Diamond' en 'Wish You Were Here' brengt de band een ode aan Pink Floyd-oprichter Syd Barrett.

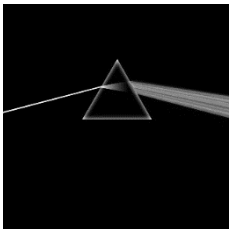

Genesis (8)

De band experimenteert in deze tijd al met minder vanzelfsprekende songstructuren en topzware serieuze teksten. De individuele bandleden geven hun studie op en gaan bij elkaar in een huis wonen om er te werken aan nieuw materiaal. De carrière van Genesis begint

als de band wordt ontdekt door de manager en kersverse platenbaas Tony Stratton-Smith, die ze een contract aanbiedt bij zijn label Charisma Records. De groep brengt in 1970 het album ‘Trespass’ uit (met een nieuwe drummer, John Mayhew), waarop zes lang uitgesponnen, akoestisch georiënteerde, donker-romantische songs staan. Hierna stapt gitarist Anthony Phillips wegens podiumangst uit de groep. De overige bandleden ontslaan Mayhew en als vervangers worden Steve Hackett (gitaar) en Phil Collins (drums) aangetrokken. Daarmee is de zogeheten ‘klassieke line-up’ van Genesis een feit. Op de in respectievelijk 1971 en 1972 uitgebrachte albums ‘Nursery Cryme’ en ‘Foxtrot’ komt de groep muzikaal tot wasdom, mede dankzij de technisch veel competentere Hackett en Collins. Naast de duistere romantiek wordt nu ook de zwarte, macabere humor van zanger-dwarsfluitist Peter Gabriel een onmisbaar onderdeel van de muziek van Genesis. Om het theatrale aspect van de muziek nog meer kracht bij te zetten en ook om de ogen van de muziekpers op de groep gericht te krijgen, kruipt Gabriel op het podium in de huid van een almaar groter arsenaal aan personages. Hij gebruikt make-up, vertelt bizarre verhalen en maakt gebruik van bijzondere kostuums en maskers. Vanaf het moment dat hij zich uitdost in de rode jurk van

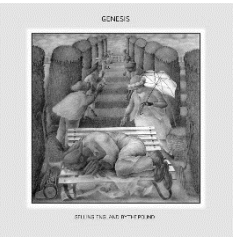

zijn vrouw en een vossenmasker opzet, slaat dat in als een bom en vanaf dat moment zijn Genesis en Gabriel plotseling ‘hot’. Met het album ‘Selling England By The Pound’ uit 1973 oogst Genesis zowel muzikaal als publicitair gezien een groot succes. Het album brengt de groep haar eerste Engelse hitsingle ’I know what I like (in your wardrobe)’. De theatrale live-reputatie van de groep snelt haar leden vooruit. Gabriel gaat steeds meer zijn eigen weg en heeft almaar minder behoefte om compromissen te sluiten met de andere leden van Genesis. Zij krijgen steeds meer het gevoel dat de podiumpersoonlijkheid van Gabriel de aandacht van de muziek afleidt. Strubbelingen tussen Gabriel en de rest van de groep ten tijde van de opnames van het conceptalbum ‘The Lamb Lies Down On Broadway’ (1974) -eigenlijk meer een soloproject van Gabriel- leiden uiteindelijk tot het vertrek van Gabriel in 1975. De fans zijn geschokt, maar de andere bandleden tonen daarna aan dat Genesis ook zonder Gabriel bestaansrecht heeft en nog meer muziekliefhebbers aan zich kan binden.

Yes (9)

Na de komst van Steve Howe begint de band in de zomer van 1970 nieuw materiaal te schrijven voor het derde album 'The Yes Album' (1971), waarmee de band zijn definitieve bekendheid en succes vergaart. Op dit album staan klassiekers als 'Yours Is No Disgrace', 'Starship Trooper' en ook het alom bekende 'I've Seen All Good People'. Ook zijn veel solo-contributies van elk bandlid te horen, een terugkerend en kenmerkend patroon op de Yes-albums. In 1971 verschijnt ook 'Fragile', het eerste album waarop toetsenist Rick Wakeman meespeelt. Het album is bekend om het openingsnummer 'Roundabout' en de klassieker 'Heart of the sunrise'. Dit is ook het eerste Yes-album waarvoor tekenaar Roger Dean de albumcover heeft ontworpen; hij zal later de covers van vele albums met zijn markante tekenstijl versieren. In 1972 verschijnt 'Close to the Edge', dat wel wordt beschouwd als hét meesterwerk van Yes. Na de opnamen verlaat drummer Bill Bruford de band. Na het live-album 'Yessongs' (1973), met de nieuwe drummer Alan White, verschijnt 'Tales from Topographic Oceans' (1973), het meest controversiële album van de band doordat er drastisch wordt afgeweken van de tot dan toe bekende Yes-stijl. Jon Anderson vindt de inspiratie voor dit conceptalbum in het boek 'Autobiography of a Yogi' (van Paramahansa Yogananda). Het album is voor toetsenist Rick Wakeman de aanleiding om de band te verlaten. Yes trekt de Zwitser Patrick Moraz aan als vervanger die meewerkt aan het album 'Relayer' (1974), dat al in grote lijnen uitgewerkt was. Hierna breekt een periode van soloactiviteiten aan van de verschillende bandleden.

Rick Wakeman (9a)

Niet 'Piano Vibrations', een album met pianomuziek, maar 'The Six Wives of Henry VIII' (1973) wordt beschouwd als het solodebuut van Rick Wakeman, bekend als toetsenman van Strawbs en-vooral- Yes. Wakeman zelf is ten tijde van dit album al overgestapt naar Yes, maar moest nog een aantal elpees afleveren op het platenlabel van Strawbs (A&M Records). Het conceptalbum, over de zes vrouwen van koning Hendrik VIII die bijna allemaal een afschuwelijke dood stierven, is - als progrock-album met hoofdzakelijk toetsen- een nieuw fenomeen.

In 1974 verschijnt ‘Journey to the Centre of the Earth’, een conceptalbum over het beroemde boek van Jules Verne. Het album wordt live opgenomen tijdens het tweede concert (januari 1974) in de Royal Festival Hall in Londen met een rockband, een koor en het London Symphony Orchestra. Het album wordt goed ontvangen en er worden miljoenen van verkocht. In 1975 komt Wakeman met een nieuw conceptalbum: ‘The Myths and Legends of King Arthur and the Knights of the Round Table’, opnieuw met een rockband, koor en symfonieorkest. Het album wordt opnieuw een bestseller; er worden 12 miljoen exemplaren van verkocht. De tour die volgt op het album was zo groots opgezet (compleet met orkest en ijsdansers) dat Wakeman, ondanks de goede bezoekersaantallen, bijna failliet gaat. Met het (ook in 1975 verschenen) album ‘Liztomania’, een album met door Wakeman gemaakte filmmuziek, sluit Wakeman het 1e deel van de jaren ’70 af. Hij staat niet achter deze, door de platenmaatschappij bedachte, uitgave (en het verkoopt ook slecht).

Van de Graaf Generator - VDGG (10)
Na het vertrek van bassist Nic Potter in 1970 verzorgt orgelbouwer High Banton de bassen met zijn orgel; in dat jaar verschijnt ‘H to he, who am the only one’. In 1972, na het verschijnen van het vierde album ‘Pawn Hearts’, gaat Van Der Graaf Generator uit elkaar. Op dit album staan de fraaie epic ‘A Plague of the Lighthouse Keepers’. In 1973 verlaat Hammill de groep; zonder hem verschijnt het instrumentele album ‘The Long Hello’, een samenwerking van onder andere Banton, Evans, Jackson en Potter. Er verschijnen later nog drie andere ‘Long Hello’-albums, maar deze missen de echte VDGG-sound zonder de inbreng van Hammill.

Peter Hammill (10a)
Hoewel de band VDGG toen nog bestond, brengt Peter Hammill in 1971 ‘Fool’s Mate’ uit; zijn debuutalbum als soloartiest. Dit album bevat nummers van zijn hand, die niet op een Van Der Graaf Generator-album waren verschenen. In het algemeen klinkt de plaat lichtvoetiger dan het groepswerk. In 1973, na het uiteenvallen van de VDGG, verschijnt zijn tweede album, ‘Chameleon in the Shadow of the Night’. Dit album, alsook de twee albums daarna (‘The Silent Corner and the Empty Stage’ uit 1974 en ‘In Camera uit 1975) bevatten zowel ingetogen nummers met persoonlijke teksten als het

zwaardere soort muziek dat hij met Van Der Graaf Generator maakt. Op al deze platen wordt hij op een aantal nummers bijgestaan door zijn oud-collega's. Het vijfde album ‘Nadir's Big Chance’ (1975), wordt als een voorloper van de punk beschouwd. Een ander belangrijk album is ‘Over’ uit 1977, Hammills meest persoonlijke werk tot dan toe, waarop hij zijn emoties na het stuklopen van een langdurige relatie verwerkt.

Jethro Tull (11)

Tijdens de vroege jaren ‘70 groeit Jethro Tull van een progressieve bluesband naar een van de grootste concertspektakels ter wereld. Het kwintet Anderson, Barre, Evan, Hammond-Hammond en Barlow is een van de geliefdste Jethro Tull-bezettingen en blijft samen tot 1975. De concerten van de band zijn beroemd om hun theatrale en lange medleys met instrumentale improvisaties. In 1970 komt toetsenman John Evan bij de band en wordt het album ‘Benefit’ uitgebracht, dat goed aanslaat. Met de nieuwe bassist Jeffey Hammond brengt Jethro Tulls bekendste werk ‘Aqualung’ (1971) uit, waar twaalf miljoen exemplaren van worden verkocht. Het album is een combinatie van hardrock, draaiend rond thema's als sociaal verstotenen en georganiseerde religie en wat lichtere akoestische stukken over de wereldse dingen uit het leven van alledag. In 1972 volgt ‘Thick as a Brick’, een conceptalbum gewikkeld in een (zelfgemaakte) krant, bestaande uit één nummer gesplitst in twee delen over beide zijden van de lp, met een aantal samengesmolten movements en een centraal thema (naar een gedicht van het fictieve jongetje Gerald Bostock, bijgenaamd Little Milton). Later in 1972 volgt het dubbelalbum ’Living in the Past’, een compilatie van singles, B-kanten, outtakes en live-opnamen. Het album wordt door veel Jethro Tull-fans gezien als een van hun beste uitgaven. In 1973 volgt ‘A Passion Play’, een conceptalbum met één nummer, dat goed verkoopt maar ook veel kritiek van de vakpers krijgt. In 1974 komt ‘War Child’ uit, een album geschreven als muziek voor een filmproductie, dat beter wordt ontvangen. In 1975 komt de band met ‘Minstrel in the Gallery’, een album dat lijkt op ‘Aqualung’, met het contrast dat het wat softer is, met veel akoestische, op gitaar gebaseerde, stukken met langere, meer

bombastische solo's van Barres elektrische gitaar. Dit album krijgt gemengde reviews, maar het wordt een van Jethro Tulls meest geliefde albums bij de fans. Na dit album verlaat Hammond-Hammond de band en wordt hij vervangen door John Glascock. In deze bezetting wordt een nieuw conceptalbum gemaakt over een op leeftijd geraakte rocker: 'Too Old to Rock 'n' Roll: Too Young to Die!'. De vraag of dit album autobiografisch was heeft Anderson altijd ontkend. Met 2 compilatiealbums sluit Jethro Tull deze periode af.

Barclay James Harvest – BJH (12)
In 1970 verschijnt de eerste, titelloze lp. Deze plaat bevat grotendeels psychedelische rock maar kent met het 11 minuten durende slotnummer 'Dark now my sky' ook een eerste stap in de richting van de progressieve rock, met de dominant aanwezige mellotron. Op het album wordt de band begeleid door een klassiek orkest, waarmee ook live wordt opgetreden. Op de volgende albums - 'Once Again (1971), 'Early Morning Onwards' (1972) en 'Baby James Harvest' (1972) slaat de band verder de richting van de progressieve rock in, waarbij ook het orkest telkens aanwezig is. Daarna stapt de band over van EMI naar Polydor; het begin van een zeer succesvolle periode voor de band.

Strawbs (13)
Na het uitbrengen van de lp 'Dragonfly' (1970) komt toetsenman Rick Wakeman vast in de band; dit leidt tot een nieuwe bezetting, waarmee het livealbum 'Just a Collection of Antiques and Curios' wordt opgenomen. Het album wordt beschouwd als de (1e) stap naar de symfonische rock, maar folk(-rock) zou altijd de basis blijven. In 1971 verschijnt 'From the Witchwood', met een zeer nadrukkelijke rol van Rick Wakeman, die hiermee zo opvalt dat hij voor de band Yes wordt gevraagd. Met Blue Weaver, een veel minder dominante toetsenist, die beter past bij/in de muziek van Strawbs, maakt de band 'New Grave World' (1972). Tony Hooper is het niet eens met de muzikale koers en stap op; met zijn vervanger Dave Lambert wordt 'Bursting at the Seams' (1973) uitgebracht. De band valt daarna uit elkaar, maar Cousins en Lambert rekruteren weer nieuwe musici en met Chas Cronk, John Hawken, Rod Coombes maakt Strawbs hun meest succesvolle (progrock) albums: 'Hero and Heroine' (1974) en 'Ghosts' (1975). De band is nu wereldwijd populair en speelt met grote bands als Lynyrd Skynyrd, Ten Years After en King Crimson.

Het laatste album bij A&M Records ‘Nomadness’ (1975) wordt - vanwege persoonlijke perikelen van Cousin en -opnieuw- bezettingswisselingen als een van de mindere albums van de band beschouwd. Strawbs is nu op sterven na dood, maar keert later weer terug.

De volgers

Hawkwind (14)
Deze Britse band wordt opgericht in 1969 door Dave Brock (gitaar/zang) en Nik Turner (sax/fluit). De groep, die in de loop der jaren een groot aantal bezettingswisselingen ondergaat maar met Brock een vaste waarde heeft, speelt rock met sciencefictionachtige klanken. Het debuutalbum ‘Hawkwind’ (1970) klinkt nog jazzachtig, maar daarna wordt de weg ingezet naar de psychedelische spacerock waar de band beroemd mee zou worden. Na de albums ‘In Search of Space’ (1971) en ‘Doremi Fasol Latido’ (1972) verschijnt in 1974 ‘Hall of the Mountain Grill’, psychedelische rock in de stijl van het oudere werk van Pink Floyd, aangevuld met veel atmosferische sounds, dat ook door prog-fans wordt opgemerkt. De opvolger ‘Warrior on the Edge of Time’ (1975) wordt gezien als een (prog-) klassieker. Met het (gedwongen) vertrek van bassist Lemmy Kilmister (die daarna Motörhead opricht) sluit de band deze periode af.

Gentle Giant (15)
De drie gebroeders Shulman vormen met Kerry Minnear en Gary Green in 1970 de band Gentle Giant. De band stond erom bekend dat elk van de leden multi-instrumentalist was; tijdens een concert speelden de zes groepsleden soms wel dertig verschillende instrumenten. De muziek die ze maakten is nogal experimenteel en lag lang niet altijd gemakkelijk in het gehoor, wat voor een deel hun beperkte succes verklaart. In 1970 verschijnt het eerste album ‘Gentle Giant’, een duidelijke poging om een ander geluid te produceren dan wat in die tijd gebruikelijk is: een mix van de dissonante twintigste-eeuwse kamermuziek met middeleeuwse koralen en jazz en rock. Het eerste album is nog duidelijk een rockalbum, maar bevat ook al experimenten met dissonante harmonieën (‘Alucard’). De band gebruikt allerlei klassieke instrumenten zoals violen, cello’s, hoorn, hobo en klarinet, maar experimenteert ook met de Moog-synthesizer. Het volgende album ‘Acquiring the Taste’ (1971) gaat verder met

experimentele, complexe muziek. De band gebruikt nieuwe instrumenten zoals de clavinet en de mellotron. Ook de percussiesectie wordt uitgebreid en de gebruikte ritmes zijn ingewikkeld. Het album ‘Three Friends’ (1972) is wat toegankelijker en gaat over drie vrienden die samen naar school gaan en opgroeien naar volwassenheid. Op het daarop volgende ‘Octopus’ (1974) klinkt met name de interesse van de groepsleden voor middeleeuwse muziek door. Met ‘In a Glass House’(1973) en de opvolger ‘The Power and the Glory’ (1974) produceert Gentle Giant hun meest gedurfde muziek. ‘Free Hand’ 1975) is opnieuw een conceptalbum en is weer wat toegankelijker. Op ‘Interview’ (1976) laat Gentle Giant de middeleeuwse invloeden los en zijn er geen fluiten, cello's en dergelijke meer te horen. ‘Playing the Fool’ (1976) is een livealbum dat de optredens van de groep op een fraaie wijze weergeeft. Ook de dubbel-cd ‘Totally out of the Woods, the BBC sessions’ met live gespeelde nummers voor de BBC-radio geeft een prachtig beeld van de kwaliteiten van de band. Daarna slaat de band een meer commerciële richting in, ingegeven door met name Genesis.

Camel (16)

De groep ontstaat in 1971, toen toetsenist Peter Bardens zich bij Andrew Latimer, Andy Ward en Doug Ferguson voegde in de groep "The Brew". De band, geïnspireerd door Genesis en Santana, verandert de naam in ‘Camel’. In 1973 debuteert de band met een titelloos debuutalbum, dat geen groot succes wordt. Daar verschijnt in 1974 het tweede album ‘Mirage’. Dit wordt gekenmerkt door langere stukken (met mooi gitaarspel van Latimer), die de groep deels al jaren live speelde. De Europese hoes van het album is gebaseerd op beeldmerk van het sigarettenmerk Camel (waarover jarenlang discussie over copyrights is gevoerd). Het album verkoopt beter en wordt in 1975 gevolgd door het (instrumentele) conceptalbum ‘Music Inspired By The Snow Goose’, geïnspireerd door het boek "The Snowgoose" van de Britse schrijver Paul Gallico. Het album betekent de doorbraak voor Camel. In 1976 verschijnt ‘Moonmadness’, het laatste album in de originele bezetting en volgens velen een ‘klassieker’. Op dit album laat Camel zich in optima forma horen: melodieuze symfonische rock met veel ruimte voor

instrumentale passages en Latimer's virtuoze gitaarspel. Daarna treden bezettingswisselingen op en gaat Camel een nieuwe fase in.

Emerson Lake & Palmer - ELP (17)
Keith Emerson speelt in The Nice en Greg Lake in King Crimson als ze elkaar in 1969 ontmoeten in Fillmore West, waar hun beider bands optreden. Toen ze samen een soundcheck deden 'klikte' het muzikaal gezien meteen. Als drummer benaderen ze Carl Palmer, die eerder al in Atomic Rooster en in The Crazy World of Arthur Brown speelde. Het drietal begint te repeteren in Londen. Het eerste eigen nummer dat ELP maakt is 'Take a Pebble'. In juli 1970 gaat het trio de studio in voor de eerste opnames. Hun muziek is een mix van de rock van die tijd met jazz en klassieke muziek. Het eerste album krijgt simpelweg de titel 'Emerson Lake & Palmer'; het nummer 'Lucky Man' wordt als single uitgebracht en wordt een hit. De band begint met het live spelen van het klassiek getinte 'Pictures at an Exhibition', gebaseerd op het werk van componist Moessorgski; een opname hiervan verschijnt (pas) in 1972. Daarvoor (in 1971) brengt de band het 2e studio-album 'Tarkus' uit en in 1972 volgt het album 'Trilogy', waarvan Greg Lake achteraf heeft verklaard dat die tot hun beste werk van de band behoort. In 1973 volgt het album 'Brain Salad Surgery'. De band is in deze periode zeer populair en treedt op in grote zalen en stadions. In 1974 verschijnt de beroemd geworden drievoudige langspeelplaat 'Welcome Back, My Friends, to the Show That Never Ends... Ladies and Gentlemen, Emerson, Lake & Palmer', gevuld met liveregistraties uit hun tournee 'Get Me A Ladder'. Na deze tournee (1974) besluit de groep een rustpauze te nemen.

Supertramp (18)
De band wordt in 1969 opgericht door Rick Davies (zang en toetsen) en de latere King Crimson-tekstschrijver Richard Palmer-James (zang

en gitaar); belangrijkste andere groepslid is Roger Hodgson (zang, gitaar en toetsen). Vanaf het tweede album 'Indelibly Stamped' (1971), schrijven de oprichters Hodgson en Davies afzonderlijk hun eigen composities waarvoor ze zelf de leadvocalen verzorgen. In 1973 komen John Helliwell (blaasinstrumenten en zang), Dougie Thomson (bas) en Bob Siebenberg (Bob C. Benberg) (drums)

bij de groep en maken zij het album ‘Crime of the Century’ (1974), hét artistieke hoogtepunt van de band met daarop de top tien-hit ‘Dreamer’ en de klassieker ‘School’. De snel gemaakte opvolger ‘Crisis? What Crisis?’ (1975) zit muzikaal in dezelfde richting, maar scoort wel minder.

Electric Light Orchestra - ELO (19)
ELO wordt in 1971 in Birmingham opgericht door Roy Wood, Jeff Lynne en Bev Bevan en komt voort uit The Move. De band gebruikt instrumenten als de cello en de viool om een meer klassiek geluid te krijgen. Roy Wood verlaat de groep kort na het verschijnen van het debuutalbum ‘The Electric Light Orchestra’ (1971); vanaf dat moment wordt Lynne het belangrijkste lid van de groep. Voor het uitkomen van het tweede album ‘ELO 2’ (1973) wordt ELO versterkt met keyboardspeler Richard Tandy. Dit album wordt al snel gevolgd door het zeer strakke ‘On the third day’ (1973) en ‘Eldorado - A Symphony by the Electric Light Orchestra’ (1974), waarop gebruik wordt gemaakt van een volledig orkest. Dit conceptalbum, over een persoon die vlucht in een fantasie-droomwereld om aan de werkelijkheid te ontsnappen, wordt gezien als het symfonische hoogtepunt van de band en bevat de hitsingle ‘Can’t get it out of my head’. In 1975 voegt bassist en zanger Kelly Groucutt zich bij de groep en komt het album ‘Face the Music’ uit. Dit album kenmerkt zich door een ‘radio-vriendelijker’ geluid en bevat de hitsong ‘Evil woman’. Een jaar later verschijnt het album ‘A New World Record’ (1976), dat een wereldwijd succes wordt. John Lennon verklaarde rond 1975 dat ELO op het album klinkt zoals de Beatles zouden hebben geklonken als ze nog zouden hebben bestaan.

Nektar (20)
Nektar is een in Hamburg door Roye Albrighton (gitaar/zang) en Allen Freeman (toetsen) opgerichte Britse rockband. De band maakt psychedelisch getinte rock met een hoofdrol voor het breed uitwaaierende gitaargeluid van Albrighton. Met het psychedelische, symfonische en ‘spacy’ conceptalbum ‘Journey to the Centre of the Eye‘ (1971) levert de band een hoog gewaardeerd debuut. De albums ‘A Tab in the Ocean (1972), ‘Sounds Like This’ (1973), -het door velen als hoogtepunt beschouwde- ‘Remember the Future’ (1973),

‘Down to Earth’ (1974) en ‘Recycled’ (1975) borduren daarop voort. Daarna verlaat Albrighton de band.

Renaissance (21)
De band wordt in 1969 opgericht en neemt in de 1e bezetting twee albums op (‘Renaissance’ en ‘Illusion’). Het succes van de band begint echter in een volledig nieuwe bezetting, met Michael Dunfort (componist en akoestische gitaar) en zangeres Annie Haslam. Daarmee wordt het album ‘Prologue’ (1972) opgenomen. In 1973 verschijnt het zeer succesvolle album ‘Ashes are Burning’, waarvan de titeltrack het bekendste nummer van de band wordt. Op dit nummer speelt Andy Powell (Wishbone Ash) mee (als gastmuzikant) op elektrische gitaar. Ook de volgende albums – zonder elektrische gitarist- ‘Turn of the Cards’ (1974) en ‘Scheherazade and Other Stories’ (1975) scoren goed. De band is -vooral het noordelijke deel van de VS- zeer populair, dat wordt onderstreept met drie (uitverkochte) optredens in de prestigieuze Carnegies Hall met het New York Philharmonic Orchestra, vastgelegd op het album ‘Live at Carnegie Hall' (1976).

6A.2 Nederland

De pioniers

Ekseption (1)
In een gedeeltelijk nieuwe bezetting brengt Ekseption in 1970 het succesvolle concept-album ‘Beggar Julia's time trip’ uit en wint daarmee een Edison. Het album verbeeldt de reis van een vrouw uit het jaar 900 door de tijd van toen naar het heden, die haar in aanraking brengt met allerlei componisten en muziekstijlen. Het album bevat -naast een aantal rocksongs- ook een aantal originele, klassiek getinte composities van Rick van der Linden. Het nummer ‘Concerto’ begint met het eerste deel van Tchaikovsky's Pianoconcert, en gaat dan over in het tweede deel van Beethovens Pianosonate nr. 8 in c. Een ander nummer, ‘Italian concerto’, wordt een hit. Nog in 1970 wordt het 3e album opgenomen: ‘Ekseption 3’; het meest vocale album van de band met de hit ‘Peace planet’ (naar Bachs Suite no. 2). In 1971 volgt het vierde album ‘Ekseption 00.04’, met daarop de -inmiddels

vertrouwde- instrumentale arrangementen op klassieke werken maar ook jazzachtige nummers. In het nummer ‘Choral’ is ook een groep vocalisten te horen. Ook dit album haalt de eerste plaats op de album-verkooplijst. Het jaar daarop (1972) komt ‘Ekseption 5’ uit, een mix van klassiek, rock en jazz, met nummers als bijvoorbeeld ‘A la Turka’ (gebaseerd op Mozarts Rondo alla Turka, uit de Pianosonate no. 11 in A, K331:3). De band is heel succesvol en veel op tournee in binnen- en buitenland. In 1973 verschijnt ‘Trinity’ waarop Rick van der Linden zich uitleeft op piano, pijporgel, spinet, ARP 2600-synthesizer en mellotron. Het album wordt commercieel geen groot succes en hits blijven uit. Dan stapt ook Van der Linden op om een solocarrière te starten. Ekseption valt al snel daarna uit elkaar.

Focus (2)

Met ex-Brainbox drummer Pierre van der Linden maakt Focus in 1971 het tweede album (‘Focus II’); het album wordt internationaal uitgebracht onder de titel ‘Moving waves’ en levert de band de nodige bekendheid en erkenning op. De band scoort hits met de instrumentale nummers ‘Sylvia’ en ‘Hocus Pocus’. Bassist Havermans wordt in 1971 vervangen door Bert Ruiter, en in deze bezetting wordt op 5 mei 1973 een livealbum opgenomen in Londen. In hetzelfde jaar komt de dubbel-lp ‘Focus 3’ uit en wordt de band onderscheiden met de Conamus Exportprijs. Tijdens de opnamen van het album ‘Hamburger Concerto’ in 1974 vertrekt Pierre van der Linden (en gaat verder met de band Trace). Na het album ‘Mother Focus’ (1975) verlaat ook Jan Akkerman de band, die daardoor feitelijk ophoudt te bestaan.

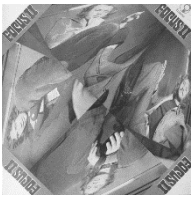

Late pioniers

Trace (3)

In 1973 start Rick van der Linden met Jaap van Eik (ex-bassist van Cuby and the Blizzards) en ex-Focus-drummer Pierre van der Linden de band Trace. Op 9 september 1974 verschijnt het eerste album, onder de titel ‘Trace’. Het tweede album ‘Birds’ komt op 1 januari 1975 uit. In een andere bezetting verschijnt in 1976 het derde album

‘The White Ladies’, een conceptalbum over de sage van de witte wieven. Na dit album wordt Trace ontbonden.

Supersister (4)
De band komt voort uit Sweet OK Supersister. De stijl van de band is avontuurlijke toetsen-gedreven progressieve rock die verwantschap heeft met de Canterbury-scen. Er zijn duidelijke invloeden merkbaar van de band Soft Machine, waarvan toetsenman Robert Jan Stips een groot bewonderaar was. De band voegt aan deze sound een humoristische twist toe. Supersister debuteert begin 1970 met de single ‘She Was Naked/Spiral Staircase’. Dit wordt een hit en geeft de band de gelegenheid om een album op te nemen: ‘Present from Nancy’. Daarop volgen de albums ‘To the Highest Bidder’ (1971) en ‘Pudding en Gisteren’ (1972). Na bezettingswisselingen maakt de band het meer jazzrock-achtige ‘Iskander’ (1973), een conceptalbum over Alexander de Grote. Na deze plaat wordt nog ‘Spiral Staircase’ (1974) uitgebracht onder de naam Sweet Okay Supersister. Daarna houdt de band op te bestaan.

Alquin (5)
Alquin wordt in 1971 opgericht en krijgt al snel een platencontract aangeboden. Het eerste album van Alquin verschijnt in 1972, en draagt de titel ‘Marks’. Het jaar daarop brengt de groep ‘Mountain Queen’ uit en timmert internationaal aan de weg met tournees in Engeland, Duitsland en Frankrijk. Daarna ontstaat het verlangen naar een wat directere 'rock'-feel in de muziek en gaat de band een nieuwe fase in.

Kayak (6)
De band wordt in 1972 opgericht. De stuwende krachten zijn Ton Scherpenzeel (toetsen), Pim Koopman (drums), Max Werner (zang) en Johan Slager (gitaar). Met hun eerste twee albums ‘See See The Sun’ (1972) en ‘Kayak II’ (1973) behaalt de band enkele kleine nationale successen. Met de (4e) single ‘Wintertime’, een ballad over het fijne gevoel van de winter, wordt de hitparade behaald. Het 3e album ‘Royal Bed Bouncer’ verschijnt in 1975. Ton Scherpenzeel schrijft vrijwel alle teksten en muziek; het album is dan ook meer naar de toetsen toegeschreven, zodat de piano een prominente rol inneemt. Het album moest voor een doorbraak van Kayak zorgen in de

Verenigde Staten, maar die verwachting komt niet uit. Een tournee aldaar met Caravan wordt afgeblazen. De enige single van het album is 'Chance for a lifetime', dat een bescheiden hit wordt. Het volgende album 'The Last Encore' (1976) is complexer; voor de liefhebbers van symfonische rock is het dé elpee van Kayak; anderen laten het album links liggen. De grootste hit tot dan toe wordt behaald met de gelijknamige single van het volgende album: 'Starlight Dancer' (1977). Met dit album wordt ook succes in VS behaald. Er ontstaan discussies over de bezetting; Max Werner wil niet langer de leadzanger zijn; met zijn opvolger Edward Reekers slaat Kayak een nieuwe weg in.

Solution (7)
Solution (uit Groningen) wordt in 1970 opgericht. Oorspronkelijk speelt de band onder meer covers van soulnummers en wordt de naam gespeld als 'Soulution. Als de muzikale richting wordt verlegd en de groep lang uitgesponnen symfonische nummers gaat spelen, wordt de naam gewijzigd in Solution. Deze nieuwe muzikale richting levert de band daarna grote successen op.

Earth & Fire (8)
In de (Haagse) band Earth & Fire nemen de gebroeders Chris en Gerard Koerts een centrale plaats in. Met zangeres Jerney Kaagman breekt de band in 1970 door met de single 'Seasons', geschreven door George Kooymans (Golden Earring). Het 1e album 'Earth & Fire' bevat meerdere hits (zoals 'Ruby is the one'), maar de band is niet tevreden met het resultaat. Met het album 'Song of the Marching Children' (1972) verlegt de band de koers naar symfonische rock; het is het 1e concept-album van een Nederlandse band. Gerard Koerts introduceert de mellotron in de Nederlandse popmuziek, die al eerder gebruikt werd door de Britse bands. In 1972 scoort de band haar 1e nummer 1-hit 'Memories', dat niet op een studioalbum voorkomt. Op het 2e ('gouden') album 'Atlantis' (1973) staat de hit 'Maybe tomorrow, maybe tonight'.

Overige bands
. *Alpha*: deze sessie-groep maakt met 'Alpha' (1973) een jazzy, progressief album; daarna gaat de band over op latin-rock.

6A.3 Europa

Duitsland

In de vroege jaren '70 groeit de progressieve muziek snel. Bekende voorbeelden van Europese rock en elektronische psychedelia zijn 'In den Gärten Pharaos' van Popol Vuh en 'Aum' van Deuter (beiden 1972). Daarnaast komen er steeds meer muzikanten/bands die gebruik maken van elektronische synthesizers en geavanceerde productietechnieken; dit wordt wel 'kosmische musik' genoemd. Grondleggers zijn Klaus Schulze, Krafwerk en Tangerine Dream. Andere bekende groepen zijn Neu! (met sterk ritmische muziek) en Guru Guru (met spacerock in de stijl van Hawkwind en het vroege Pink Floyd), Embryo (jazzrock) en Birth Control (hardrock). Hier focussen we vooral op de bands die met name de symfonische rock omarmden.

Triumverat (1)
Deze progressieve rockband ontstaat in 1969 in Keulen met als oprichters Jürgen Fritz (toetsen/componist), drummer Hans Bathelt (drums) en Werner Frangenberg (bas). De muzikale stijl ligt in de lijn van Emerson, Lake & Palmer uit diezelfde tijd. Met de albums 'Mediterranean Tales: Across the Waters' (1972) en 'Illusions on a Double Dimple' (1974) breken ze ook internationaal door.

Tangerine Dream (2)
Na een 1e fase (met psychedelische rock) eind jaren '60 gaat de band pas echt van start in de bezetting met Edgar Froese, Klaus Schulze en Conrad Schnitzler. Het conceptalbum 'Electronic meditation' (1970), met als thema geboorte, leven, dood en hergeboorte, bevat nog experimentele rockmuziek, waarbij allerlei geluidseffecten zijn toegevoegd. Na een grondige bezettingswisseling, waarna van de eerdere samenstelling alleen Froese nog overblijft, volgt 'Alpha Centauri' (1971) waarop de elektronica al een veel nadrukkelijkere plek inneemt. Op 'Zeit' (1972) is de rock verdwenen en zijn er geen

songs meer, maar klankbeelden uit synthesizers en mellotrons (en cello's) te horen. Op 'Atem' (1973) -gemaakt in de samenstelling Froese, Franke, Baumann en het laatste bij platenlabel Ohr- komt de stijl waarmee de band daarna grote successen gaat boeken naar boven.

Grobschnitt (3)
De progressieve-rockband wordt in 1970 in Hagen (Westfalen) opgericht. De naam van de band komt van de 'Kapelle Grobschnitt', een muziekkapel die in de Eerste Wereldoorlog door soldaten met zelf gemaakte muziekinstrumenten was gevormd. Grobschnitt geldt in die tijd als een zeer innovatieve groep, met een mix van theater, optische effecten en lange muzikale improvisaties. De band is ook (maatschappelijk) zeer betrokken, onder andere in de vredesbeweging en het protest tegen de uitbreiding van de kernenergie. Het eerste wapenfeit is 'Grobschnitt' (1972) met een mix van stijlen, waaronder hardrock, spacerock en uiteraard symfonische rock. Op de 2-lp 'Ballermann' (1974) krijgt het symfonische geluid (in de stijl van Genesis en Yes) al meer de vorm die later meer uitgewerkt zal worden.

Eloy (4)
De band wordt in 1969 door gitarist Frank Bornemann opgericht; de bandnaam is gebaseerd op een (fictief) ras met de naam 'Eloi' uit de klassieker 'De Tijdmachine' van H. G. Wells. De band wisselt gedurende de jaren veelvuldig qua bezetting; Bornemann is de (enige) constante factor. Het 1e album 'Eloy' (met hardrock) verschijnt in 1971 en wordt geen succes. In 1973 stapt de band over naar het platenlabel EMI en verschijnen 'Inside' (1973), 'Floating' (1974) en 'Power and the passion' (1975). Op deze albums werkt Eloy naar een eigen stijl toe en bereikt daarmee bekendheid. Maar na ruzie valt de band uiteen; Borneman neemt met andere musici de volgende (zeer succesvolle) albums op.

Frankrijk

Ange (1)
Deze band uit Belfort wordt opgericht aan het einde van de jaren '60. De centrale figuur in de band is Christian Décamps, componist, tekstschrijver en zanger; hij leidt de band samen met zijn broer Francis. De muziek heeft zeker in het begin veel weg van Genesis (uit

de Peter Gabriel periode) en van King Crimson, maar heeft ook iets eigens door de Franse taal en thema's en de 'vertellende' manier van zingen van Christian. De Franse taal zorgt wel voor een barrière, waardoor Ange vooral 'wereldberoemd' blijft in Franstalige landen en streken. De eerste 2 albums 'Caricatures' (1972) en 'Le cimetière des arlequins'(1973) worden goed ontvangen, maar het 3e album is het meest succesvolle album in deze periode. 'Au-delà du délire' (1974), een conceptalbum (met veel mellotron) over een middeleeuwse schurk/boer (Godevin le Vilain), wordt het beste verkochte album van de band.

Magma (2)
Deze Franse progressieve-rockband wordt in 1969 opgericht door Christian Vander, de drummer en zanger van de groep. Hij is een groot bewonderaar van de (enkele jaren eerder overleden) jazz-saxofonist John Coltrane en zijn invloed is dan ook goed te merken in de muziek van Magma. De inspiratie voor Magma komt uit een droom van Vander over de spirituele en ecologische toekomst van de mensheid. Op hun eerste album vertellen ze het verhaal van een groep mensen die de gedoemde aarde verlaten en zich vestigen op de planeet Kobaïa. Wanneer de afstammelingen van deze kolonisten andere vluchtelingen van de aarde ontmoeten ontstaan er conflicten. Christian Vander heeft hiervoor een fictieve taal gecreëerd, het Kobaïaans. De meeste teksten van Magma zijn in deze taal geschreven. De muziek combineert klassieke muziek, jazz en rock, met repetitieve motieven, korenen vreemde ritmes. Het geheel is vaak symfonisch, bombastisch en minimalistisch tegelijk, dat vooral live goed tot zijn recht komt. De stijl is niet te vergelijken met wat gangbaar is wordt daarom als apart subgenre ('Zeuhl') benoemd. Er verschijnt een reeks albums: 'Kobaïa' (1970), '1001° Centigrades' (1971), 'Univeria Zekt' (1972), 'Mekanïk Kommandöh' (1973) en 'Mekanïk Destruktïw Kommandöh' (1973). De laatste is de meest bekende album, waarop de overgang naar zwaardere ritmes en 'buitenaardse' koren te horen is. Op dit album doen Jannick Top (bas) en ook Vander's vrouw Stella Vander (vocalen) mee. De muziek van het album wordt omschreven als 'één groot, episch, krachtig opus, dat de luisteraar met een aanhoudende storm van minimalistische herhalingen, talrijke complexe lagen en stompende gospel van begin tot eind vasthoudt'. Geen gemakkelijke kost; het werk wordt vooral gewaardeerd door de

fijnproevers. In 1974 verschijnt ‘Wurdah Ïtah’ en in 1975 ‘Live/Hhaï Köhntark’ waarop Vander ingezette muzikale lijn voortzet.

Gong (3)
Deze van van oorsprong Engels-Franse band wordt opgericht door Daevid Allen (ex Soft Machine) aan het einde jaren ’60. De bezetting wijzigt gedurende het bestaan van de band voortdurend. De band maakt een onnavolgbare collage van songs en improvisaties met vaak karikaturele teksten, gebaseerd op ‘De Gong mythologie’. De muziekstijl verschuift in de loop van de jaren van psychedelische rock, spacerock, Canterbury naar jazzrock en weer terug. Bekend is de ‘Radio Gnome trilogie’ met ‘Flying Teapot’ en ‘Angel’s Egg’ (beiden 1973) en ‘You’ (1974), waarop ook bijdragen van gitarist Steve Hillage te horen zijn.

Italië
In Italië slaat de symfonische rock uit Engeland -veel meer dan in andere Europese landen- snel aan; nog voor bands als Genesis, Gentle Giant en Van Der Graaf Generator grotere bekendheid krijgen, zijn ze in Italië al zeer populair. Zo staat Van Der Graaf Generator’s album ‘Pawn Hearts’(1972) wekenlang bovenaan in de Italiaanse albumlijsten. Er komen al snel bands die zich laten inspireren door deze muziek, waaruit een eigen, Italiaanse symfonische rock-stijl ontstaat. Omdat de teksten in het Italiaans zijn, genieten deze bands vooral nationale bekendheid; pas in de jaren ’90 (met de komst internet) groeit de internationale belangstelling. Er zijn vele bands (die maar een of enkele albums maken), maar de hierna beschreven ‘grote 3’ blijken ‘blijvers’ en genieten de meeste bekendheid.

Le Orme (1)
In 1971 brengt Le Orme hun tweede studioalbum ‘Collage’ uit, dat goed aanslaat, gevolgd door ‘Uomo di pezza’ (1972). Met dit album toert de band met Peter Hammill van Van Der Graaf Generator. Het volgende album ‘Felona e Sorona’ (1973) wordt beschouwd als een meesterwerk en een van de mooiste voorbeelden van de Italiaanse progressieve rock. Van dit album wordt ook een Engelstalige versie opgenomen, met vertalingen van Peter Hammill. Met dit materiaal toert de band door Europa; van het concert in Rome wordt in 1974 het livealbum ‘In concerto’ uitgebracht. In dat jaar volgt ook het album

‘Contrappunti’, dat goed scoort (maar niet zo goed als de beroemde voorganger).

Premiata Forneria Marconi - PFM (2)
De kernbezetting van de band bestaat uit Franco Mussida (gitaar, zang), Flavio Premoli (keyboards), Giorgio Piazza (bas) en Franz Di Cioccio (drums, zang). Ze spelen al jaren samen (als ondersteuning van bekende Italiaanse artiesten zoals Fabricio de André), maar Premiata Forneria Marconi (letterlijk: ‘de bekroonde Marconi bakkerij’) wordt officieel opgericht in Milaan in 1970. De ervaren muzikanten zijn gemakkelijk in staat om de complexe progressieve rock van vooraanstaande bands te spelen; tijdens hun vroege live optredens spelen ze songs van onder meer King Crimson, The Flock en Jethro Tull. Het eerst album ‘Storia di un minuto’ (1972) scoort zeer goed in Italië. Het in 1972 uitgebrachte ‘Per un amico’ opent de weg naar bredere publieke erkenning in Europa en Amerika. Met hulp van Greg Lake (ELP) en bijdragen van Peter Sinfield (King Crimson) wordt het album ‘Ghosts’ (1973) internationaal uitgebracht, met voornamelijk heropnames van en Engelstalige versies van songs van ‘Per un amico’; een primeur voor een Italiaanse rockband. Het volgende album L'Isola di niente’ (1974) is complexer met (meer) jazzrock-elementen en wordt goed ontvangen; ook van dit album verschijnt een Engelstalige versie. In 1976 verschijnt het album ‘Prime Impressioni’ met songs van de eerste albums van PFM.

Banco del Mutuo Soccorso - BMS (3)
De groep wordt eind jaren ‘60 in Rome opgericht door de toetsenisten en broers Vittorio en Gianni Nocenzi. De groep laat zich inspireren door de Engelse progrockgroepen uit die tijd (en met name Genesis). Het geluid van de groep wordt gekarakteriseerd door de piano-, Hammondorgel- en synthesizerpartijen van de broers Nocenzi en de zang van Francesco Di Giacomo. In de muziek worden rock, jazz en klassieke muziek vermengd, maar worden ook traditionele Italiaanse melodieën gebruikt. Banco brengt in 1972 haar eerste album ‘Banco del Mutuo Soccorso’ uit en dat jaar verschijnt ook al snel het tweede (‘semi-filosofische’) album ‘Darwin!’. In 1973 volgt het derde album ‘Io

sono nato libero‘. Met name dit album wordt -ook buiten Italië- omarmt door de progfans die geen problemen hebben met de Italiaanse teksten en de bijzondere (opera-achtige) stem van zanger Francesco Di Giacomo. In het 2e deel van de jaren ’70 probeert de band ook buiten Italië voet aan de grond te krijgen door Engelstalige (versies van de) nummers op te nemen.

Overige bands
De populariteit van de vroege progressieve rock zorgt voor een grote aanwas van bands, waarvan een groot aantal maar 1 of enkele albums uitbrengt. Speciale vermelding verdienen New Trolls (met de albums ‘Concerto Grosso per I’ uit 1971 en de opvolger ‘Concerto Grosso 2’ uit 1976), Il Balletto di Bronzo met het legendarische conceptalbum ‘Ys’ (1972) en Museo Rosenbach met het conceptalbum ‘Zarathustra’ (1972). Andere bands zijn I Giganti, Delirium, Osanna, Area, Alusa Fallax, Biglietto per l'Inferno en Metamorfosi.

Griekenland

Aphrodite’s Child
De band is in deze periode (na 2 albums en hits in de voorgaande periode) populair in Europa. Nog voor het verschijnen van het derde (concept-)album ‘666’ (1972) vertrekt zanger Demis Roussos die een (succesvolle) solocarrière met popsongs start. De reden van de breuk is dat toetsenman Vangelis niet meer wil toeren; hij maakt het album ‘666‘ zelf af in 1971, maar het duurt tot eind 1972 voordat de platenmaatschappij het wil uitbrengen. Ook Vangelis gaat solo door; hij boekt veel succes met soloalbums (die ook door prog-liefhebbers gewaardeerd worden) en filmmuziek (‘Chariots of Fire’ en ‘Bladerunner’). Zijn samenwerking met Jon Anderson (Yes) in de jaren ’80 levert hem groot commercieel succes. Naast zijn muzikale loopbaan is Vangelis ook actief als kunstschilder.

6A.4 Overige continenten/landen

In deze periode wordt er al veel progressieve rock gemaakt buiten Europa, maar deze is dan nog niet (echt) bekend in Europa. Een greep uit de veelheid aan bands:

. *Flower Travellin' Band* (Japan): deze band geniet enige bekendheid in Europa; ze spelen een mix van progressieve rock, vermengd met psychedelica en blues; de band stopt in 1973 maar keer terug in de periode 2007-2011.

. *Contaluz* (Argentinië): met hun progressieve folk-rock (en goed gewaardeerde albums) leggen ze de basis voor de progressieve rock in dit land.

. *Congreso* (Chili): een bekende, in 1969 opgerichte en nog steeds actieve progressieve band, die wordt geïnspireerd door de psychedelische en progressieve rock uit Europa, maar gaandeweg uniek soort Zuid-Amerikaanse progressieve folk ontwikkelt. In afgelopen jaren verschijnen meer dan 20 albums.

. *Karma* (Brazilië): de band neemt maar 1 album 'Karma' (1972) op met melodieuze folk/jazz-prog met orkestrale elementen; maar deze wordt wel beschouwd als klassieker in de Braziliaanse progrock.

. *O Terço* (Brazilië) : een van de eerste progressieve rockbands van Brazilië, opgericht in 1968. In 1970 komt het 1e (psychedelische) album 'O Terço' (met invloeden van Pink Floyd) uit, een baanbrekend werk in de Braziliaanse progrock. Het album 'Criaturas da Noite', met invloeden van King Crimson en Led Zeppelin, wordt een groot succes en wordt beschouwd als een monumentaal werk. In de jaren '80 krijgt de band ook bekendheid (door concerten) in de VS en Europa.

6B. De latere jaren ’70: top en neergang

6B.1 Engeland

De pioniers

The Moody Blues (1)
Na de rustperiode komt de band in 1978 met het reüniealbum ‘Octave’; het het laatste album waarop toetsenist Mike Pinder te horen is. Hoewel het album niet zo sterk is als zijn voorgangers levert het zowaar weer een grote hit op ‘Had to fall in love’. Patrick Moraz (ex-Yes) komt de band nog versterken, maar ze veert niet meer op.

Procol Harum (2)
In 1977 verschijnt het (voorlopig) laatste album van Procol Harum: ‘Something Magic’. Met dit album slaat de band weer een beetje het pad in van de symfonische rock, maar de belangstelling voor dit genre is dan al tanende. De tweede lp-kant van het album bevat het allegorische (gesproken) beeldverhaal ‘The Worm and the Tree’ dat niet door alle fans wordt gewaardeerd en de verkopen vallen tegen. In 1977 valt de band definitief uit elkaar; Brooker begint een solocarrière en oogst succes met zijn eerste album (en single) ‘No More Fear of Flying’.

Soft Machine (6)
Onder leiding van Karl Jenkins en met een nieuwe bezetting wordt de muziek meer toegankelijk; het (9e) album ‘Softs’ (1976) is volgens recensenten ‘instrumentale prog met een jazzy en klassiek randje’. Het laatste wapenfeit in deze bezetting is ‘Alive & Well: Recorded in Paris’ (1978).

Pink Floyd (7)
In 1977 brengt Pink Floyd ‘Animals’ (1977) uit. Varkens, honden en schapen worden gebruikt als metaforen voor leden van de huidige maatschappij. Inspiratiebron is -net als voor ‘Welcome To The Machine’ - het boek ‘Animal Farm’ van George Orwell. Het album wordt minder goed ontvangen dan zijn 2 voorgangers. Tijdens solo-projecten van David Gilmour en Richard Wright schrijft Roger Waters

het materiaal voor het dubbelalbum ‘The Wall’ (1979) en ook voor zijn soloalbum ‘The Pros and Cons of Hitchhiking’, dat echter pas in 1984 wordt uitgegeven. Het album ‘The Wall’ vertelt hoe de rockzanger Pink een muur om zich heen bouwt om zich af te schermen van de buitenwereld; de 'stenen in de muur' worden gevormd door alle traumatische gebeurtenissen uit zijn leven. Dit alles leidt bij Pink tot gevoelens van leegte, agressie, wanhoop en gevoelloosheid en het creëren van een muur om zich heen. Hij raakt overspannen en ziet zichzelf als een onaantastbare dictator, die alle zwakkeren in de samenleving wil uitroeien. Als in een (denkbeeldige) rechtszaak zijn schoolmeester, vrouw en moeder tegen hem getuigen, wordt hij gedwongen de muur af te breken. Roger Waters heeft in meerdere interviews verteld dat de teksten grotendeels autobiografisch zijn en dat het idee voor het album is ontstaan omdat Waters - sinds de enorme populariteit van Pink Floyd en de optredens in voetbalstadions - het gevoel had dat er een muur ontstaan was tussen de band en het publiek. De bandleden vervreemden echter niet alleen van het publiek, maar ook van elkaar. Toetsenist Richard Wright wordt het slachtoffer van de interne machtsstrijd en wordt tijdens de opnames door Roger Waters uit de groep gezet; hij bleef wel actief als sessiemuzikant. Zowel het album als de single ‘Another brick in the wall (part 2)’, met het thema ‘We don't need no education’ worden grote hits. In Zuid-Afrika krijgt het nummer een heel speciale betekenis als protestsong van het verzet tegen apartheid. In de periode 1980-1981 wordt ‘The Wall live’ in (grote)steden gespeeld; de kosten voor de tournee bleken dermate hoog dat verlies wordt geleden.

Genesis (8)
Genesis besluit na het vertrek van Peter Gabriel naar een nieuwe zanger te zoeken en een nieuwe plaat op te nemen. Maar na vele audities was de band de wanhoop nabij; het nieuwe album was inmiddels al opgenomen, met uitzondering van de zangpartijen. Ten slotte besluit drummer Phil Collins om de zang voor zijn rekening te nemen; op eerder albums had hij alleen de achtergrondvocalen en twee akoestische songs voor zijn rekening genomen. Het blijkt een gouden greep want het album ‘A Trick Of The Tail’ (begin 1976) wordt het bestverkochte Genesis-album tot dan toe. Collins besluit de kostuums van Gabriel achterwege te laten en een minder excentrieke pose op het podium aan te nemen. Genesis trok vervolgens met drummer Bill

Bruford als tourdrummer in een triomftocht door West-Europa en Amerika. Na het introspectieve ‘Wind & Wuthering’ (eind 1976) en het livealbum ‘Seconds Out’ (1977) verlaat ook gitarist Steve Hackett de groep, gefrustreerd over zijn beperkte compositorische aandeel in de muziek. Bassist en ritme-gitarist Rutherford neemt vanaf dan de honneurs waar op leadgitaar binnen Genesis, hetgeen hij zich diende aan te leren. De opvolgende albums kenmerken zich wel door minder leadgitaarpartijen, ook ingegeven door de richting die Genesis opgaat met doorgaans kortere en meer popgeoriënteerde nummers. Met z’n drieën neemt de band het album ‘And Then There Were Three’ (1978) op. Het levert Genesis de eerste wereldwijde hitsingle ‘Follow You Follow Me’op.Tijdens de volgende tournee wordt de groep ondersteund door Chester Thompson op drums en Daryl Stuermer op gitaar en basgitaar (die beiden tot in 1992 deel van de live-band zouden uitmaken). Het succes stelt Genesis financieel in staat een pauze van twee jaar te nemen. De groep besteedt deze tijd met nadenken over de muzikale koers van een progressieve band als Genesis in een alsmaar meer naar punk en pop neigende muziekwereld.

Anthony Phillips (8a)

Na Genesis start Phillips met een muziekstudie (gitaar, piano en compositie); zijn solocarrière levert een uitgebreid en divers oeuvre met pop, semi-klassieke muziek en ‘toegepaste’ muziek voor film en televisie. In 1973 neemt Phillips -samen met Genesis-lid Mike Rutherford- de (eerste) solo-single van Phil Collins (‘Silver Song’) op, maar deze wordt nooit uitgebracht. De samenwerking met Rutherford (en Collins) gaat wel door, maar het duurt -vanwege het drukke werkschema van Genesis- nog tot 1977 tot Phillips' debuutplaat ‘The Geese And The Ghost’ uitkomt. Het is een zeer symfonisch album met delicate, akoestisch georiënteerde muziek, dat zeer goed wordt ontvangen. De opvolgers ‘Wise After The Event (1978)’ en ‘Sides’ (1979) vallen veel minder goed in de smaak. Phillips verliest daardoor zijn interesse in de popmuziek; veel meer voldoening haalt hij uit zijn (instrumentale) werken op (voornamelijk) akoestische en 12-snarige gitaar en piano, die hij uitbrengt onder de noemer ‘Private Parts & Pieces’; het 1e deel hiervan verschijnt in 1979. In dat jaar verleent hij ook zijn medewerking aan het soloalbum ‘Smallcreep’s Day’ van zijn vriend Mike Rutherford waarop hij keyboards speelt. Indrukwekkend zijn de soundscape partijen die hij op dit album toevoegt.

Peter Gabriel (8b)
Gabriels eerste (titelloze) soloalbum wordt uitgebracht in 1977; al snel krijgt het werk de bijnaam 'Car', gebaseerd op de albumhoes (waarop we Gabriel in een auto zien zitten). De single 'Solsbury Hill' wordt een hit en groeit uit tot een van de meest gespeelde nummers van Gabriel. Een andere klassieker van dit album is de ballad 'Here Comes The Flood'. Op dit album neemt Tony Levin de baspartijen voor zijn rekening; deze samenwerking zou voortduren op alle volgende albums en tournees. Het 2e album verschijnt in 1978; ook dit album heeft geen titel, maar wordt (door de afbeelding op de hoes) bekend als 'Scratch'. Het album verschilt van het debuut; de sfeer en het geluid zijn duidelijk 'donkerder'. Tijdens de tours blijkt Gabriel het sober houdt; de muziek staat centraal hij pakt niet meer uit met extravagante kostuums zoals in zijn Genesis-tijd.

Steve Hackett (8c)
Zijn (1e) soloalbum 'Voyage Of The Acolyte' (uit 1975) bevat materiaal dat door de Genesis-collega's werd afgewezen voor de albums van de band. Het album wordt zeer positief ontvangen en Hackett ziet dat als stimulans om een solocarrière te starten. Zijn eerste album als solo-muzikant is 'Please don't touch' (1978). Een zeer gevarieerd album, met vocale bijdragen van Richie Havens, Randy Crawford; Phil Ehart en Steve Walsh (beiden van de band Kansas). Dit album is nog grotendeels in de stijl van Genesis, net als de volgende twee: 'Spectral mornings' (1979) en 'Defector' (1980). Op deze albums verzorgt Hackett zelf de vocalen, al was dat niet tot ieders genoegen.

Tony Banks (8d)
In de periode neemt Genesis-toetsenman Tony Banks zijn 1e en meest succesvolle- soloalbum 'A Curious Feeling' (1978) op, met Kim Bacon als zanger; het is het begin van een lange reeks soloalbums (waaronder ook veel klassiek getint materiaal).

Yes (9)
In 1977 keert Rick Wakeman terug en laat zich meteen volop gelden op het (10e) album 'Going For The One'. Het album bevat meer kortere en directere nummers dan voorgaande Yes-albums, met uitzondering van de epic 'Awaken', dat door vele Yes-fans wordt

beschouwd als een van de beste stukken die de band ooit heeft gemaakt. De tracks ‘Parallels’ en ‘Awaken’ zijn verder bijzonder aangezien Wakeman daarin het kerkorgel bespeelt van de kerk Saint Martin in Vevey, (Zwitserland). Daarnaast is op ‘Awaken’ een kerk-koor te horen. In dezelfde bezetting maakt de band het album ‘Tormato’ (1978). Het album wordt minder goed ontvangen dan de voorganger. Tot op de dag van vandaag zijn de Yes-fans zeer verdeeld over de kwaliteit van dit album, maar er staan zeker meerdere goede stukken op. Begin 1980 besluiten zanger Anderson en toetsenist Wakeman de band te verlaten. De overgebleven leden (Squire, Howe and White) trekken daarop Trevor Horn en Geoff Downes aan (beiden bekend van Buggles en hun hit ‘Video Killed the Radio Star’) om de band weer compleet te maken. Het resultaat van de samenwerking is het album ‘Drama’ met een -voor Yes- wat steviger geluid, aangevuld met een snufje new wave. Om de band toch niet heel vervreemd van de jaren ‘70 te laten zijn, mag Roger Dean voor het eerst in vijf jaar weer een albumhoes ontwerpen: zijn laatste was voor ‘Yesterdays’ uit 1975. Aan het eind van de ‘Drama’-tour (eind 1980) wordt de band Yes (tijdelijk) opgeheven.

Rick Wakeman (9a)
In 1976 komt het conceptalbum ‘No Earthly Connection’ uit, waarop Wakeman het idee uitwerkt dat we niet alleen zijn in het heelal zijn en ook niet gebonden aan de aarde. Aan het album werkt het English Rock Ensemble mee, met daarin nu ook blazers. De snelle ontwikkeling van het toetsten-instrumentarium is duidelijk te horen; ook gebruikt Wakeman op dit album de befaamde mellotron. ‘White Rock’ (1976) bevat muziek die behoort bij de documentaire/film over de Olympische Winterspelen van 1976 in Innsbruck. In 1977 verschijnt ook ‘Rick Wakeman’s Criminal Record’, een conceptalbum over misdaad en misdadigers. Op dit album wordt hij begeleid door zijn Yes-collega’s Alan White en Chris Squire. Het album wordt wisselend ontvangen, maar vooral de track ‘Judas Iscariot’ valt goed in de smaak bij hem en zijn fans. Na ‘Rhapsodies’(1979), een album met aaneen gesmolten melodieën in allerlei stijlen die (wel) één geheel vormen, verlaat Wakeman A&M-records en stapt over naar het beroemde Charisma-label (van onder meer Genesis en Van Der Graaf Generator).

Jon Anderson (9b)
Al tijdens de periode met Yes is Anderson ook actief in soloprojecten; zijn eerste album 'Olias of Sunhillow' wordt in 1976 uitgebracht. Het is een conceptalbum over een buitenaards ras op weg naar een nieuwe wereld, na een vulkaanuitbarsting op hun thuisplaneet. Eerder (1975) werkt hij mee aan het 1e album van toetsenman Vangelis 'Heaven and Hell' (1975); waarmee de basis wordt gelegd voor een zeer vruchtbare samenwerking in de jaren '80.

Van Der Graaf Generator – VDGG (10)
In 1975 komt Van Der Graaf Generator (in de bezetting Hammill, Banton, Evans en Jackson) weer bij elkaar, en neemt in relatief korte tijd drie albums op: 'Godbluff' (1975). 'Still Life' (1975) en 'World Record' (1976). Deze albums zijn toegankelijker dan de eerdere albums en leveren de band nieuwe fans en meer succes. Maar eind 1976 stapt Banton op, en korte tijd later ook Jackson, overigens om persoonlijke redenen en niet vanwege onderlinge conflicten. Hiermee verandert het geluid van de groep ingrijpend en wordt de naam van de band gewijzigd in (kortweg) Van der Graaf. Naast Hammill en Evans bestaat Van der Graaf dan uit violist Graham Smith en de teruggekeerde bassist Nic Potter. In deze bezetting wordt het album 'The Quiet Zone/The Pleasure Dome' (1977) opgenomen, met meer puntige songs en een hoofdrol voor de viool. Daarna valt in 1978 definitief het doek voor de band. Als slotakkoord verschijnt nog het (rauw klinkende) dubbel-livealbum 'Vital' onder de naam Van der Graaf.

Peter Hammill (10a)
Ook na de breuk van Van der Graaf gaat Hammill gaat solo door. Op 'The Future Now' (1978) en ook op de opvolger 'PH7' (1979) is er een ander geluid te horen, met veel variatie en ruimte voor experimenten. Na deze albums breekt Hammill met het Charisma-label; zonder band en platencontract gaat hij zijn eigen weg en dat zal groots werk opleveren.

Jethro Tull (11)
Jethro Tull sluit het decennium af met een trio folkrock-albums: 'Songs from the Wood' (1977), 'Heavy Horses' (1978) en 'Stormwatch' (1979). Anderson was die periode verhuisd van Londen

naar een boerderij in Schotland en deze nieuwe landelijke levensstijl heeft duidelijk zijn weerslag op deze albums, die de band veel positieve reacties oplevert. Het tourneeleven van de band blijft ook doorgaan; ze brengen een livedubbelalbum uit in 1978, getiteld 'Live: Bursting Out', gespeeld in de 'gouden' bezetting. Gedurende deze periode wordt David Palmer een fulltime bandlid als tweede keyboardspeler. Na 'Stormwatch' besluit Anderson zijn eerste soloalbum te gaan maken.

Barclay James Harvest – BJH (12)
Het 1e studio-album (bij Polydor) is 'Everyone Is Everybody Else' (1974) en scoort goed. Daarna volgt 'LIVE' (1974), een dubbelalbum dat als hoogtepunt uit de jaren '70 van de band kan worden gezien. Met het volgende album 'Time Honoured Ghost's (1975) scoort de band een hit met 'Titles',waarvan het refrein bestaat uit titels van bekende Beatle-songs. Daarna volgt 'Octoberon' (1976) en met 'Gone to Earth' (1977) wordt de band meer mainstream. Het bevat de song 'Poor Man's Moody Blues', een hommage aan (of volgens sommigen een parodie op) de Moody Blues' evergreen, 'Nights in White Satin'. Toetsenman Wolstenholme, die met zijn mellotron het karakteristieke geluid van de band bepaalde, verlaat de band na de opnames van het album 'XII' (1978); hij komt later terug in de band van John Lees als BJH eind jaren '90 in tweeën splitst. In 1979 brengt de band in de basisbezetting met John Lees, Les Holroyd, Mel Pritchard nog het album 'Eyes of the Universe' uit. Dit album zorgt voor een toenemende populariteit in Duitsland, waar het moederland de band zo'n beetje had afgeschreven.

Strawbs (13)
Strawbs herrijst in 1976 met een nieuw album (bij Polydor): 'Deep Cuts', dat goed wordt ontvangen. Daarna volgt 'Burning for You' (1977). Na de overstap naar Arista volgt het symfonische album 'Deadlines' (1978), maar deze verkoopt slecht. Door de personeelswisselingen en de opkomende punk is de belangstelling voor de band afgenomen. Na de opnamen van het nieuwe album ' Heartbreak hotel' (1978, maar pas in 1995 uitgegeven) valt de band uit elkaar. Cousins start een succesvolle radiocarrière en levert nog een soloalbum af: 'Old School Songs' (1979).

De volgers

Hawkwind (14)
De band stapt over naar Charisma Records en brengt in deze periode (eerst) drie albums uit met de zanger/dichter Robert Calvert als frontman. Het album 'Astounding Sounds, Amazing Music' (1976) vertelt een science-fiction verhaal en is minder 'heavy' dan de voorgangers. Het geluid van de band (met theatrale zang van Calvert) wordt wel vergeleken met het oudere werk van Roxy Music; de muzikale lijn wordt doorgezet op 'Quark Strangeness and Charm' (1977) en 'Hawklords: 25 years on' (1978). Op 'PXR 5' (1979) gaat de band richting de 'straight' rock (en wordt een traditie van semi live/studio albums ingezet), maar de populariteit van de band is dan al sterk afgenomen.

Gentle Giant (15)
Na 1976 wordt de muziek van Gentle Giant commerciëler met de keuze voor een meer directer, rockachtig geluid. De band probeert daarmee de concurrentie aan te gaan met Genesis, maar verliest daarbij zijn eigenheid en de meeste fans. In 1977 verschijnt 'The Missing Piece', in 1978 'Giant For A Day' en in 1980 'Civilian', maar geen van deze albums kan tippen aan de muzikaliteit van het eerdere werk van de band. In 1980 houdt de groep op te bestaan.

Camel (16)
Met de saxofoonspeler Mel Collins (o.a. King Crimson) als 5e bandlid en de nieuwe bassist Richard Sinclair (ex-Caravan), die ook vocalen voor zijn rekening neemt, krijgt de band een ander, meer jazzrock georiënteerd geluid. Met de nieuwe bezetting wordt in 1977 het album 'Rain Dances' uitgebracht (met gastmuzikant Brian Eno op keyboards). In 1978 volgt 'Breathless', met een mix van stijlen (rock, pop, progressieve rock en jazzrock. Het leidt tot een botsing tussen de twee oprichters Latimer en Bardens. De laatste vertrekt en in een nieuwe bezetting wordt het album 'I can see your house from here' (1979) opgeleverd, geproduceerd door Rupert Hine. Het album heeft dezelfde onevenwichtigheid als zijn voorganger en laat de echte Camel fans met een ambivalent gevoel achter. Wel bevat het album met het instrumentale nummer 'Ice' een klassieker die vaak live wordt gespeeld.

Emerson Lake & Palmer – ELP (17)
Vanaf 1974 had de band een vakantie ingelast; deze periode (van 3 jaar) namen de bandleden soloprojecten op. Eind 1976 begint de band weer muziek op te nemen en dat leidt tot de dubbel-langspeelplaat 'Works Vol. I', met op iedere kant solo-opnames van de 3 bandleden en één kant met ELP-werk. Deze release wordt ondersteund met een ongekend ambitieuze tournee door de VS en Canada, met een volledig symfonieorkest en een koor van 75 mensen, dat echter uitmondt in een financiële strop. In 1977 komt ook 'Works Vol. II' uit, met daarop een aantal extra nummers uit de Works-sessies. In 1978 volgt nog het studioalbum 'Love Beach', dat wordt gezien een onsamenhangend en ongeïnspireerd stuk werk, waarvan wordt gezegd dat de bandleden zich er achteraf van hebben gedistantieerd. De chemie tussen de muzikanten is uitgewerkt en de band gaat uit elkaar.

Supertramp (18)
Na de succesalbums 'Crime of the Century' en 'Crisis? What Crisis?' doet de band een uitgebreide toer, waarna het album 'Even in the Quietest Moments' (1977) volgt met daarop de hitsingle 'Give a Little Bit' en als hoogtepunt het tien minuten durende 'Fool's Overture'. Het commerciële hoogtepunt wordt vervolgens bereikt met 'Breakfast In America' (1979), met de goed scorende hitsingles 'The Logical Song' en 'Breakfast In America'. Van de concerten in Parijs in 1979 verschijnt het beroemde dubbelalbum 'Live in Paris'.

Electric Light Orchestra – ELO (19)
In de zomer van 1977 gaat Lynne naar Zwitserland om nummers te schrijven voor een nieuw album. Door het regenachtige weer schoot dat niet op, totdat plotseling de zon doorbrak. Dit levert de inspiratie voor het dubbelalbum 'Out of the Blue' (1977), dat algemeen wordt beschouwd als het meesterwerk van de groep en tevens ELO's bekendste hit 'Mr. Blue Sky' bevat. Kant 3 van de originele dubbel-lp bestaat uit 'Concerto for a Rainy Day', vier nummers die samen een symfonische suite vormen, met het weer als bindend thema. Vanwege de toenemende populariteit van disco komt ELO in 1979 met het album 'Discovery' Niet lang na het verschijnen van dit album verlaten de strijkers de groep.

Nektar (20)
Het album ‘Magic is a child’ (1977) is het eerste zonder de oprichter en zanger/gitarist Roye Albrighton. Met zanger Dave Nelsen beweegt de band op dit (gevarieerde) album richting de commerciële hardrock (AOR).

Renaissance (21)
Het succes van de albums uit de vroege jaren ’70 wordt voortgezet met het album ‘Novella’ (1977); volgens velen een meesterwerk. Na ‘Renaissance Live at the Royal Albert Hall' (1977) volgen de albums ‘A Song for All Seasons’ (1978) en ‘In the Beginning’ (1978). Op ‘Azure d’Or' (1979) beweegt de band naar een meer synthpop-achtig geluid, dat minder goed gewaardeerd wordt.

The Enid (22)
De band wordt opgericht door Robert John Godfrey (toetsen), die eerder gewerkt heeft bij Barclay James Harvest en al in 1973 het soloalbum ‘Hyperion’ maakte (bij Charisma). Hij besluit met Francis Lickerish en Stephen Stewart, met wie hij samenwerkte aan een theaterstuk bij het opleidingsinstituut Finchden, een symfonische rock band te starten in een tijd dat die muziek uit de gratie raakte. In 1976 brengt de band ‘In the region of the summer stars’ uit (bij EMI); een mengeling van instrumentale (pompeuze) symfonische rock en semi-klassieke (kamer-)muziek. Het album verkoopt matig en verdwijnt snel van de markt. In 1984 en 2010 zorgt de band -vanwege toegenomen belangstelling- voor heruitgaven van dit album. In 1997 volgt ‘Aerie faerie nonsense’ in dezelfde stijl met als thema de ‘grote liefde’, die verblindt en idealiseert en de onvolkomenheden van de ander over het hoofd ziet. Ook dit album verkoopt in die tijd slecht en is pas weer verkrijgbaar in 2010 (cd). Bij Pye Records worden ‘Touch me’ (1978) en ‘Six pieces’ (1979) uitgebracht. Na het faillissement van Pye komt de band zonder platencontract te zitten.

UK (23)
De band UK wordt eind jaren ’70 gevormd en wordt wel ‘supergroep’ genoemd omdat de band is samengesteld uit muzikanten die al bekendheid hadden verworven met andere bands: zanger-bassist John Wetton (King Crimson, Roxy Music, Uriah Heep), drummer Bill Bruford (King Crimson, Yes), toetsenman/violist Eddie Jobson

(Curved Air, Roxy Music) en gitarist Allan Holdsworth. Het eerste gelijknamige album verschijnt in 1978 en laat een combinatie van progressieve rock en jazzrock horen, in de lijn van King Crimson, maar met een meer 'symfonisch' geluid en wat meer toegankelijke nummers. Na de tournee vertrekken Bruford en Holdsworth en gaan Wetton en Jobson door met drummer Terry Bozzio, In deze samenstelling neemt de band 'Danger Money' (1979) op. Het album klinkt meer symfonisch en levert met 'Rendezvous 6:02' ook nog een hit op. Van de tournee die volgt verschijnt nog het in Japan opgenomen livealbum 'Night After Night', waarop ook twee nieuwe nummers staan, maar op het moment van verschijnen hiervan was de groep al uit elkaar. John Wetton komt later terug in de 'supergroep' Asia en Eddie Jobson gaat door met een eigen band (Zinc).

Overige bands
. *BeBop Deluxe*: de band boekt, onder leiding van zanger, gitarist en songwriter Bill Nelson, successen een mix van progrock, artrock en glamrock. Vijf studioalbums in de periode 1974-1978.

6B.2 Nederland

De pioniers

Ekseption (1)
Met Hans Jansen (keyboards, ex-Think Tank) als opvolger van Rick van der Linden maakt de band de albums 'Bingo' (1974) en 'Mindmirror'(1975). De weg terug naar het oude geluid 'Back to the Classics' (1977) levert niet het gewenste succes op.

Focus (2)
Focus treedt in mei 1976 op voor de BBC in een vrijwel geheel nieuwe bezetting rond Ruiter en Van Leer, met daarbij Philip Catherine als gitarist en David Kemper als drummer. Deze opnamen worden jaren later uitgebracht als 'Live at the BBC'. Er volgen nog 2 albums: 'Ship of Memories' (1976) en 'Focus Con Proby' (1977), waarna de band in 1978 door Van Leer wordt ontbonden.

Alquin (5)
Met de nieuwe zanger Michel van Dijk verschijnt in 1975 het derde, zeer succesvolle album 'Nobody Can Wait Forever', met daarop een 'compacter' (rock) geluid en met de bekende single 'Wheelchair Groupie'. In 1976 volgt het album 'Best Kept Secret', waarop de muziek wat meer de funk-richting in gaat, die op dat moment erg in de mode is. Alquin brengt in dat jaar ook het livealbum 'On Tour' uit dat een goede indruk geeft van de kracht van de band in die tijd. Een Amerikaanse tournee ligt in het verschiet maar gaat op het laatste moment niet door. De frustratie hierover loopt zo hoog op dat de band het uiteindelijk voor gezien houdt. In 1977 verschijnt (alleen) nog het verzamelalbum 'Crash!'.

Kayak (6)
Kayak heeft in 1979 een gedaantewisseling ondergaan: de band heeft een nieuwe zanger (Edward Reekers) en 2 achtergrondzangeressen: Katherine Lapthorn en Irene Linders, de vrouw van Ton Scherpenzeel, die ook meeschrijft aan de composities voor het 6e album van de band: 'Phantom Of The Night (1979). Met dit album heeft Kayak veel succes en scoort het met de single 'Ruthless Queen' een top-10 hit. Met het volgende album 'Periscope Life' (1980) heeft Kayak ook succes in de VS. In 1981 wordt de rockopera 'Merlin' opgenomen die 1 kant van het gelijknamige album inneemt. Hoewel dit album als een van de beste van de band wordt beschouwd, behaalt het nauwelijks commercieel succes omdat de belangstelling voor symfonische rock dan al sterk is afgenomen. De band neemt (vanwege contractuele verplichtingen) nog het album 'Eyewittness' op (een pseudo livealbum) en valt daarna uit elkaar.

Solution (7)
Het 3e album 'Cordon Bleu' (1975) en daarop volgende 'Fully Interlocking' (1977) worden beschouwd als de hoogtepunten van de band en door velen beschouwd 'klassiekers' van de Nederlandse progressieve rock.

Earth & Fire (8)
Met het 4e album 'To the world of the future' (1975) verlegt de band haar grenzen met meer funky invloeden, ruimte voor instrumentele stukken en een koor (naast Jerney Kaagman). Het levert hits als 'Only

time will tell' en 'Love Of Life' op. Op de heruitgave van dit album (2011) staan de niet op reguliere lp/cd verschenen singles 'Thanks For The Love' en 'What Difference Does It Make'. In 1977 wordt het album 'Gate to Infinity' met de bijbehorende single '78th avenue' uitgebracht, maar dit levert geen hits op. Op zoek naar succes schuift wijzigt de bezetting en de stijl van de band. Met de pop-single 'Weekend' scoort de band een grote internationale hit. Het album 'Reality Fills Fantasy' bevat vooral korte songs, maar ook een lang nummer: 'People Come, People Go'. In 1979 verlaat gitarist Chris Koerts de band.

De volgers

Finch (9)
De band (uit Den Haag) wordt opgericht door gitarist Joop van Nimwegen, basgitarist Peter Vink en drummer Beer Klaasse (beiden uit de band Q65). Bij gebrek aan een goede zanger wordt besloten instrumentale symfonische rock te maken. Het eerste album 'Glory Of The Inner Force' (1975), met toetsenman Cleem Determeijer, wordt ook in de VS uitgebracht en krijgt goede kritieken. Het tweede album, 'Beyond Expression' (1976) is ook succesvol en krijgt veel radio-aandacht. In 1977 volgt het 3e album 'Galleons Of Passion', met Ad Wammes op toetsen, dat een wat meer symfonische sfeer heeft. De frequente veranderingen in de bezetting zorgen voor problemen; als in 1978 ook Joop van Nimwegen aangeeft te willen stoppen, valt de band uit elkaar. De drie albums van Finch (in 2012 uitgebracht in de cd-box 'Mythology', aangevuld met live-opnamen) blijven internationaal in de belangstelling bij liefhebbers van klassieke en progressieve rock.

Plackband (10)
Deze symfonische rockformatie uit Den Haag is opgericht in 1977. De door Genesis geïnspireerde symfonische rock levert Plackband veel waardering op en een fanatieke fanschare. Desondanks lukt het niet om een album te maken en stopt de band in 1981.

6B.3 Europa

Duitsland

Triumverat (1)
Na 2 eerdere albums volgt het (commerciële) internationale hoogtepunt van deze 3-koppige band met album ‘Spartacus’ (1975), gebaseerd op de bekende Romeinse gladiator. Op het album brengt de groep typische progressieve/symfonische rock met opvallende keyboards, gitaar en drums, maar wel doorspekt met aanstekelijke melodieën en songs.

Tangerine Dream (2)
De band tekent een contract bij Virgin Records en brengt daar een reeks -ook door prog-liefhebbers zeer gewaardeerde- albums uit: ‘Phaedra’ (1974), ‘Rubycon’ (1975), ‘Ricochet’ (1975) en het -zeer succesvolle- ‘Stratosfear’ (1976). Op ‘Sorcerer’ (1977) is filmmuziek te horen. Na het verrek van Bauman en met opvolgers Steve Jolliffe en Klaus Krieger wordt ‘Cyclone (1979) uitgebracht, een atypisch album met meer rock-elementen, zang van Jolliffe, drums en blaasinstrumenten. Na het vertrek van Joliffe volgt ‘Force Majeure’ (1979) met ambient en sequencerondersteunde melodielijnen, ondersteund met slagwerk.

Grobschnitt (3)
Op het derde album ‘Jumbo’ (1975) beweegt Grobschnitt richting de symfonische rock. Het album bevat twee klassiekers van de band: ‘The Excursion Of Father Smith’ en ‘Sunny Sunday’s Sunset’. In 1976 wordt ook een Duitstalige versie van dit album uitgebracht. Het in 1977 uitgebrachte ‘Rockpommel’s Land’ scoort zeer goed in de progfans en levert de band ook (bescheiden) internationaal succes. Ook bouwt de band een bijzondere reputatie op met de spectaculaire liveoptredens; het album ‘Solar Music Live’ (1978) geeft een beeld.
In 1979 verschijnt in ‘Merry-Go-Round’, volgens kenners het laatste goede (prog-)album van de band.

Eloy (4)
In deze periode maakt Bornemann een nieuwe start met Eloy. Met Jürgen Rosenthal (drums), Detlev Schmidtchen (toetsen, gitaar, zang) en Klaus-Peter Matziol (bas) gaat de band de richting van de progressieve rock op met als resultaat het album 'Dawn' (1976). De opvolger 'Ocean' (1977), een conceptalbum over de opkomst en ondergang van Atlantis als voorbeeld voor de (dreigende) ondergang van de mensheid, wordt door progrock-kenners als hun beste werk beschouwd. De band toert succesvol ('Eloy live'/1978) en brengt in 1979 'Silent Cries and Mighty Echoes' uit. Het album ligt in lijn met de voorganger, maar scoort wel minder, mede door het begin van de terugval van de progressieve rock. Het is het laatste album in de genoemde samenstelling; Bornemann moet opnieuw beginnen.

Overige bands
. *Novalis* met hun gelijknamige album (1975).
. *Schicke, Fuhrs und Fröhling*: de (hoog gewaardeerde) albums van 'Symphonic Pictures' (1976); daarna volgen 'Sunburst' (1977) en - zonder Schicke- de albums 'Ammerland' (1978) en 'Strings' (1979).
. *Anyone's Daughter* met 'Adonis' (1979).

België

Machiavel (1)
De band uit Wallonië wordt opgericht in 1974. Hun muziek wordt regelmatig vergeleken met symfonische rockbands zoals Genesis, Yes en Emerson, Lake & Palmer. Het debuutalbum 'Machiavel' (1976) wordt goed onthaald door de pers, maar het grote succes blijft uit. Met Mario Guccio als zanger wordt 'Jester' (1977) opgenomen en dit album maakt van Machiavel een fenomeen in Franstalig België. De opvolger 'Mechanical Moonbeams' (1978) wordt het meest succesvolle album van de band, met de hit 'Rope Dancer', maar vooral songs als 'After The Crop' en 'Summon Up Your Strength', waarmee Machiavel volgens kenners het niveau van de Britse symfonische rockbands haalt. De band wil ook in Vlaanderen en het buitenland succes boeken, maar door de terugval van de symfonische rock is daarvoor een muzikale koerswijziging noodzakelijk. Het vierde album 'Urban Games' (1979) klinkt daarom (met meer compacte popsongs) anders dan de voorgangers; het levert de band wel hits, meer fans en

grote concerten op, maar ook teleurstelling bij de (prog-)fans van het eerste uur.

Cos (2)
De band, geleid door gitarist en fluitist Daniel Schell, heeft door de sterk wisselende bezettingen een nogal wisselende geluid: zowel progressieve rock, maar ook Canterbury-scene en Zeuhl. Het eerste album 'Postaeolian Train Robbery' (1974) is jazzy en heeft invloeden van Franse progressieve-rockbands Zao en Magma. Het tweede album 'Viva Boma' neigt meer naar de Canterbury-stijl (zoals Caravan); zo ook het vervolg 'Babel' (1978). Een belangrijke verandering komt er met het album 'Swiß Chalet (1979); een 'opera' van Schell, gespeeld in een nieuwe bezetting met Afrikaanse (reggae) invloeden.

Overige bands
. *Isopoda*: met symfonische rock-album 'Acrostichon' (1978).

Frankrijk

Ange (1)
De band brengt -na 'Emile Jacotey' in 1975- in 1976 'Par les fils de mandrin' uit, dat ook -zonder al te veel succes- in Engeland wordt uitgegeven als 'By the sons of mandrin'. Na livealbums verschijnt in 1978 'Guet-apens'; dit verschilt qua klank van de voorgaande studioalbums; de muziek wordt onder invloed van de punkmuziek steviger en compacter.

Magma (2)
Het in 1976 uitgebrachte album 'Üdü Wüdü' is (met alleen vocalen, bas, drums en keyboard) wat toegankelijker en meer 'jazzy' dan de (complexe) voorgangers; volgens sommige kenners een goed album om 'in te stappen', terwijl anderen dit album juist als een teleurstelling ervaren. Op het album 'Attahk' (1978) wordt de lijn doorgezet met meer invloeden uit de funk, fusion en soul.

Gong (3)
Het (7e) album 'Shamal' (1976) wordt opgenomen zonder Daevid Allen en bevat maar weinig meer van de psychedelische spacerock van de eerdere albums. Onder leiding van Pierre Moerlen en Didier

Malherbe wordt -met Allan Holdsworth (akoestische gitaar, elektrische gitaar, steelgitaar, viool) in de gelederen- een overgang naar de jazz/fusion (en Canterburry) ingezet dat op albums 'Gazeuse' (1976) en 'Expresso II' (1978) te horen is. Allen is nog wel actief met andere bands (waaronder Planet Gong), maar dat stop als hij in 1978 naar New York verhuist. Daarna wordt het stil rond de band(s).

Pulsar (4)
De band wordt opgericht in Lyon en is vooral populair in de jaren '70. Geïnspireerd door de sound van Pink Floyd besluiten Jacques Roman (toetsen), Victor Bosch (drums, percussion), Gilbert Gandil (gitaar, vocals), Philippe Roman (bass) en Roland Richard (fluit, viool) een band te vormen. In afwijking van andere Franse bands, heeft Pulsar Engelse teksten en bereikt daarmee ook een internationaal publiek. Het debuut 'Polen' (1974) wordt goed ontvangen, maar met het 2e album 'The Strands of the Future' (1976), met verwijzingen naar Genesis en Yes, invloeden van spacerock en een wat marcabere stijl, plaatst band zich in de progrock-scene. De opvolger 'Halloween' (1977) wordt door de kenners beschouwd als hun beste album.

Atoll (5)
Deze theatrale symfonische rockband maakt muziek in de stijl Genesis en Yes. Met name 'Musiciens Magiciens' (1974) en en 'L'Araignée-Mal' (1975) worden gezien als de hoogtepunten van de band. Met 'Tertio' (1977) en 'Rock Puzzle' (1979) beweegt de band (met violist) meer richting rock/fusion.

Italië
Ook in Italië neemt de belangstelling voor en productie van symfonische rock in de late jaren '70 snel af. Veel bands haken af, maar de 'grote' 3 zoeken nieuwe (commerciële) wegen en gaan door. Ook zijn er (opvallend genoeg) bands die juist in deze periode instappen.

Le Orme (1)
Met een compilatiealbum wordt geprobeerd de band in Amerika te introduceren. De band reist naar Los Angeles om -samen met de ingehuurde gitarist Tolo Marton- het album 'Smogmagica' (1975), waarop -tot teleurstelling van de fans- een meer commercieel geluid

te horen valt. Met gitarist Germano Serafin volgt een terugkeer naar de muzikale roots van de band met ‘Verita nascoste (1976) en ‘Storia o leggenda’ (1977), maar krijgt ook le Orme te maken met de terugval van de progressieve rock. De oriëntatie op een nieuwe muzikale koers leidt in 1979 tot het album ‘Florian’ waarop de band een meer intieme, akoestische richting kiest. Het album wordt bejubelt en wint de prestigieuze Italian Music Critics Award. De opvolger ‘Piccola Rapsodia dell'ape’ (1980) is vergelijkbaar met zijn voorganger.

Prematia Fornera Marconi - PFM (2)
Het ontbreken van een sterke (Engelstalige) zanger werd gezien als een van de zwakkere punten van PFM; daarom wordt zanger Bernardo Lanzetti aangetrokken. De dan 6-koppige band brengt in 1975 het Engelstalige ‘Chocolate Kings’ uit, waarop een steviger (rock-)geluid te horen is. Het volgende album ‘Jet Lag’ (1977) beweegt richting jazz-fusion en is het laatste album met Engels teksten. Met ‘Passpartù’ (1978) laat PFM een internationaler geluid horen, met Italiaanse folk, Latijns-Amerikaanse muziek en jazz-pop (in de stijl van Steely Dan). Dit was het laatste album met Lanzetti, die de band verlaat voor een solocarrière.

Banco del Mutuo Soccorso - BMS (3)
In 1975 verschijnt het 4e album ‘Banco’, waarop met het oog op de internationale markt ook Engelse vertalingen van vroegere nummers zijn opgenomen. Ook van het album ‘Come in un ultima cena’ (uit 1976) wordt een Engelstalige versie opgenomen:‘ As in a last supper’. In deze periode legt de band zich ook op andere projecten toe en in 1976 maken ze met Garofano Rosso een filmsoundtrack en in 1978 nemen ze met ‘… di terra’ een instrumenteel album op met een orkest. Het album ‘Canto di Primavera’ (1979) is weer de bekende stijl met ‘lyrische’ songs.

Overige bands
Na het enorme aanbod in de vroege jaren ’70 droogt ook het aanbod van nieuwe bands in de 2e helft van dit decennium snel op. Het meest bekend zijn Apoteosi, Maxophone, Picchio dal Pozzo, La Corte Dei Miracoli, Pierrot Lunaire en Stormy Six.

Speciale vermelding verdienen de band Celeste met het fraaie ‘Principe di un giorno’ (1976) en de band Locanda delle Fate met (het als het ‘meesterwerk’ bestempelde) ‘Forse le lucciole non si amano piu’ (1977).

Zweden

Trettioåriga Kriget (1)
De band (vrij vertaald: ‘Dertigjarige Oorlog’) wordt gezien als één van de eerste progressieve rockbands van het land. Mede daardoor groeit dit gezelschap al snel uit tot één van meest voorname vertegenwoordigers van de Zweedse scène uit die tijd en voorlopers van de andere Zweedse progressieve bands. De band wordt in 1970 opgericht en neemt een demo met enkele nummers op (die pas in 2004 verschijnen op het album ‘Glorious War’). Na bezettingswisselingen en meerdere opnames worden deze in 1974 verzameld op het debuutalbum ‘Trettioåriga Kriget’, een mix van psychedelische en progressieve rock met ‘wereldvreemde of duizelingwekkende arrangementen en melodieën’. Het volgende album is ‘Krigssång’ (1976), dat door echte kenners als meesterwerk wordt bestempeld. Daarna volgen ‘Hej på er’ (1978) en ‘Mot alla odds’ (1979).

Kaipa (2)
Kaipa ontstaat als Hans Lundin en Roine Stolt (later: The Flower Kings) in de jaren ’70 samen in één band terechtkomen: Ura Kaipa, later gewijzigd in Kaipa. De band, sterk beïnvloed door Yes, speelt symfonische rock met invloeden uit de folkmuziek. Ze brengen in deze periode meerdere (Zweedse) albums uit, waarmee ze vooral lokale bekendheid genieten. Na de release van het album ’Solo’ (in 1978) verlaat Roine Stolt de band.

Roine Stolt (2a)
Nadat zijn (tijdelijke) vertrek uit Kaipa brengt Stolt onder zijn eigen naam in 1979 zijn eerste solo album ‘Fantasia’ uit. Op het album, met 13 songs (waarvan 5 met Zweedse vocalen), geeft Stolt al iets prijs van het muzikale fundament voor zijn (in 1994 op te richten) band The Flower Kings.

6B.4 Verenigde Staten en Canada

Verenigde Staten

Kansas (1)
De band Kansas wordt opgericht in 1970; de klassieke bezetting (tot 1980) werd gevormd door Kerry Livgren (gitaar), Steve Walsh (zang, toetsen), Dave Hope (bas), Phil Ehart (drums), Robby Steinhardt (viool, zang) en Richard Williams (gitaar). Het debuutalbum 'Kansas' verschijnt in 1974 en laat een duidelijk ander geluid horen dan de 'vierkante' rock die op dat moment in Amerika populair was. Onderscheidend zijn de complexe composities, het virtuoze toetstenwerk en het vioolspel van Robbie Steinhardt. De songs op het 1e album zijn qua niveau nog wisselend, maar geven al wel een goed beeld van de unieke sound die band de jaren daarna beroemd zou maken. De albums 'Song For America' (1975) en 'Masque' (1976) worden artistiek hoog gewaardeerd, maar vooral de 2 opvolgers 'Leftoverture' (1976) en 'Point Of Know Return' (1977) groeien uit grote successen (met de hits 'Carry on Wayward Son' en 'Dust in The wind') en behoren inmiddels tot de ware klassiekers in de (Amerikaanse) symfonische rock. De band groeit uit tot een stadionact; het livealbum 'Two For The Show' is daar een mooie registratie van. Het in 1979 verschenen 'Monolith' bevat ook nog pareltjes, maar is minder consistent en laat de overgang naar een meer 'mainstream' geluid van de band in de jaren '80 horen.

Happy The Man (2)
De band wordt opgericht in 1973 in Harrisonburg (Virginia), onder andere door toetsenist Kit Watkins. Via contacten met Peter Gabriel (Genesis) krijgt de band een platencontract bij Arista en verschijnt in 1977 het eerste opgenomen album 'Happy the Man' met vooral instrumentale, jazz-georiënteerde progressieve rock. Het album wordt goed ontvangen maar wordt geen succes. Hetzelfde geldt voor de opvolger 'Crafty Hands' (1978). Er wordt in 1979 nog wel een 3e album opgenomen, maar dat wordt niet meer uitgegeven en de band valt uit elkaar. Kit Watkins vertrekt 1979 naar Camel en begint in de

jaren ‘80 een solocarrière. Het 3e album wordt later uitgegeven als ‘3rd / Better Late...’ (1983). In 1999 verschijnt er ook nog een album (‘Death’s Crown’) met opnames uit de periode 1974-1976.

Overige bands
. *Hands*: deze Amerikaanse progrock band heeft bestaan in de periode 1974-1980, maar wordt pas later bekend door latere uitgaven van hun albums: ‘Hands’ (1977) en ‘Palm Mystery’ (met opnames uit 1977-1980). Ook volgt er nog een uitgave met ouder materiaal (‘The Early Years 1974-76’). De muziek is dynamisch en melodieus en is- alhoewel er duidelijke elementen van bands als Happy The Man, Genesis, Gentle Giant, Mahavishnu Orchestra en (vanwege de vioolpartijen ook) Kansas in te vinden zijn- is toch zeer onderscheidend.
. *Styx*: populaire progrock, met de bekende close harmony zang. De band levert (midden jaren ’70) zeer populaire albums als ‘Crystal Ball’, ‘The Grand Illusion’ en ‘Pieces of Eight’. Vanaf eind jaren ‘70 wordt een meer popgerichte koers gevolgd.
. *Star Castle*: sterk op Yes lijkende rockband, met onder andere het album ‘Citadel’ (1977).

Canada

Rush (1)
De band wordt in 1968 (in Toronto) opgericht; ze beginnen als een coverband, maar gaan daarna door met eigen werk. In 1974 verschijnt het titelloze (rock) debuutalbum in de bezetting met zanger/bassist Geddy Lee, gitarist Alex Lifeson en drummer John Rutsey. De laatste verlaat nog hetzelfde jaar de groep en wordt opgevolgd door Neil Peart, die zich als belangrijkste tekstschrijver voor de band ontpopt. Op het 2e album ‘Caress of Steel’ gaat Rush al langzaam in de richting progressieve hardrock. Daarna volgt “2112” (1976), waarmee Rush de progrock omarmt. Na deze 4 albums wordt de 1e periode (‘bluesrock’) van de band afgesloten en volgt het livealbum ‘All the world's a stage’ (1976). Bij het 5e album ‘A Farewell to Kings’ doen de toetsen hun intrede, gespeeld door Geddy

Lee. De muziek van de band wordt complexer; het zesde studioalbum 'Hemispheres' (1978) is een conceptalbum, gebaseerd op het boek 'Powers Of Mind' van George J.W. Goodman (beter bekend als Adam Smith). Eind jaren '70 ontstaat (onder invloed van de punk) bij de meeste symfonische rockgroepen de drang (en druk van de platenmaatschappijen) om de liedjes in te korten en ook Rush ontkomt niet aan deze ontwikkeling. Het verzamelalbum 'Retrospective' deel I (1974–1980) geeft een goed beeld van deze 2e ('progressieve') periode van Rush.

Saga (2)
De Canadese band Saga wordt opgericht in 1977; de eerste bezetting bestaat uit zanger Michael Sadler, bassist Jim Crichton, gitarist Ian Crichton, toetsenist Peter Rochon en drummer Steve Negus. In juni 1978 wordt het debuutalbum 'Saga' uitgebracht; een album met 'to-the point' symfo-popsongs, met de kenmerkende opera-achtige stem van Sadler en ruimte voor (beheerste) gitaar- en toetsensolo's. Voor het 2e album 'Images At Twilight' (1979) wordt Rochon vervangen door sessie-toetsenist Gregg Chadd, maar de muzikale formule is vergelijkbaar. De albums worden gewaardeerd, maar het grote (Europese) succes komt pas in jaren '80.

Andere bands
. *Klaatu:* opvallende band met een Beatles-achtige sound, met (ook bij progfans) enkele succesvolle albums in de periode 1975-1980, met name 'Hope' (1977) en 'Sir Army Suit' (1978).

6B.5 Overige continenten/landen

Australië
. *Ariel*: deze progressieve rockband onder leiding van Mike Rudd en Bill Putt komt voort uit de bekende band Spctrum en heeft bescheiden succes met art- en progrock op 4 albums in de periode 1974-1976.
. *Sky:* deze in 1978 door John Williams opgerichte band speelt een mix van klassieke muziek en rock/pop en heeft -na 'Sky' (1979) groot internationaal succes met de dubbelelpee 'Sky 2' (1980).

Nieuw-Zeeland

. *Split Enz*: de band valt in de jaren ’70 op door avontuurlijke progressieve artrock met enkele zeer onderscheidende albums (waaronder het veelgeprezen ‘Mental Notes’ uit 1975) en hun opvallende, kleurrijke voorkomen (met geverfde gezichten en haren en kleurrijke kostuums). Tim Finn is een van de drijvende krachten van deze opvallende band, waarvan zijn jongere broer Neil vanaf 1977 ook deel uitmaakt.

Japan

De belangstelling voor de Westerse progressieve rock is groot, maar een aantal bands worden pas vanaf de jaren’80 bekend in Europa.

Kitaro (Masanori Takahashi): een Japans synthesizerspeler en componist; hij heeft begin jaren ’70 albums gemaakt met de Flower Travellin’ Band, maar is vooral bekend door albums met elektronische muziek (ambient/orkestraal), die ook door progfans worden gewaardeerd. Levert (tot 2014) een indrukwekkend lange reeks albums op.

Zuid- en Midden Amerika

. *Crusis* (Argentinië): de band wordt gezien als de pionier van de Argentijnse symfonische rock, met enkele (‘essentiële’) albums in de periode 1976-1977 (in 1996 als cd verschenen met de titel ’Cronología’).
. *Espíritu* (Argentinië): het album ‘Crisálida’ van deze symfonische rockband (geïnspireerd door Genesis en Yes) wordt zowel artistiek als commercieel een groot succes.
. *Frágil* (Peru): deze in 1976 opgerichte band maakt (tot op heden) Spaanstalige symfonische rock, geïnspireerd op Yes, Genesis en Led Zeppelin. Doorbraak in 1980 met hun debuutalbum ‘Avenida’.
. *Recordando O Vale Das Maçãs* (Brazilië) deze band wordt opgericht in 1973 en is een mooi voorbeeld van ‘mellow’ Braziliaanse instrumentale symfonische progrock, met als hoogtepunt het album ‘As crianças da nova floresta’ (1977).

7. De jaren ’80: de magere jaren?

Tijdsbeeld

Wereldpolitiek
. VS: Carter (tot 81), Reagan (81-89) en Bush sr (vanaf 89)
. Sovjet Unie: Brezjnev (tot 82), Tsjernenko (tot 85) en Michail Gorbatsjov (vanaf 85)
. China: Deng Xiaoping (‘één land, twee systemen’); daarna Jiang Zemin (89)
. Europa: macht bij de conservatieven in VK (Thatcher) en Duitsland (Kohl) en de socialisten in Frankrijk (Mitterrand)

Grote gebeurtenissen
. Islamitische Revolutie in Iran en langdurige gijzeling van Amerikaans ambassade-personeel in Teheran
. radicale hervormingen in Sovjet Unie door Gorbatsjov: glasnost en perestrojka
. oorlog tussen Irak en Iran (80-88), waarbij de VS Saddam Hoessein steunen
. ontwapeningsafspraken tussen VS en Sovjet Unie
. Noord-Ierse burgeroorlog (de ‘Troubles’) tussen katholieken en protestanten
. communistische regeringen vallen (in Polen, Hongarije, Tsjecho-Slowakije, de DDR, Bulgarije en Roemenië)
. grote droogte in Oost-Afrika leiden tot misoogsten en hongersnood (84)
. ontdekking van AIDS (83), campagnes veilig vrijen en 1e aidsremmer ATZ (87)
. jonge Moslim-militanten naar Afghanistan voor de Heilige Oorlog tegen de communisten en de Sovjet-Unie
. de Kernramp van Tsjernobyl (86) leidt tot grote discussies over kernenergie
. burgerprotest op het Plein van de Hemelse Vrede (Peking) wordt hard neergeslagen door het Chinese leger (89)

Nederland
. vorming CDA als verenigde christendemocratische partij (80) en kabinetten van Agt (tot 82) en Lubbers (vanaf 82)
. strikte bezuinigingspolitiek door kabinetten Lubbers (CDA-VVD)
. gijzelingen in de top van het bedrijfsleven (o.a. Toos Valk, Freddy Heineken, Gerrit Jan Heijn)
. coup in Suriname door legerleider Bouterse met Decembermoorden (82) en strijd met het Junglecommando
. zure regen veroorzaakt sterfte van bossen; strijd tegen ammoniak/stikstof (o.a. komst van de katalysator)

Maatschappij
. massale (jeugd-)werkloosheid: arbeidstijdverkorting en vervroegde uittreding
. groeiend gebruik van heroïne door jongeren; verstrekking van Methadon
. opkomst van de kraakbeweging; autonomen met zwarte kleding en hanenkammen
. coffeeshops In de Nederlandse steden als gedoogde verkooppunten van softdrugs
. Bob Geldof initieert Band Aid en Live Aid tegen de honger in Afrika (84)

Elektronica
. introductie van de homecomputer: Amiga, Atari ST, Commodore 64 en de IBM PC
. de videorecorder wordt populair en in alle steden verschijnen videotheken
. opkomst en succes van de Walkman (een draagbare muziekspeler met cassettebandjes)
. introductie van de compact-disk als muziekdrager (82), die de langspeelplaat (vinyl) verdringt

Cultuur
. Muziekzender MTV opgericht, met non-stop videoclips (81)
. grote blockbusters in de bioscopen: Star Wars, Indiana Jones, Flodder, Schatjes, Spetters en Ciske de Rat

Televisie & radio
. Nederland kijkt massaal naar Amerikaanse series als Dallas, Dynasty en Falcon Crest
. Populaire Nederlandse series: Medisch Centrum West, Spijkerhoek, De fabriek en Zeg ‘ns AAA

Sport
. Boycot van Olympische Zomerspelen 1980 in Moskou (vanwege Russische inval in Afghanistan)
. Oranje wint het EK voetbal in 1988 met de sterspelers Ruud Gullit, Frank Rijkaard en Marco van Basten

Pop- en rockmuziek
. internationale megasterren Michael Jackson, Prince, Tina Turner en Madonna
. uit de punk volgt de ‘new wave’ met o.a. The Cure, Simpleminds en Talking Heads
. toegankelijke rock met Queen, U2, Bruce Springsteen, Toto en Dire Straits
. mainstream hardrock (AOR) met Van Halen, Bon Jovi, Europe en Guns 'n Roses
. ska met Madness en The Specials
. poprock met populaire bands als Duran Duran en Wham!
. Nederpop met Het Goede Doel, Frank Boeijen Groep, Toontje Lager en Doe Maar

7.1 Engeland

De pioniers

King Crimson (5)
Na 7 jaar stilte vindt Robert Fripp weer de gelegenheid om King Crimson nieuw leven in te blazen. Uit de vorige formatie blijft Bill Bruford (drums), maar komen Adrian Belew (gitaar en zang) en Tony Levin (bas) de groep versterken. King Crimson was in de vorige bezetting enorm populair en men voelt dan ook grote druk op dezelfde manier door te gaan; daarom begint de band concerten te geven onder de naam Discipline; dit zou dan ook de naam van het volgende album (1981) worden. Na de tournee voor dat album gaan de heren begin 1982 opnieuw de studio in. Met veel moeite en discussies over het leiderschap in de band wordt 'Beat' (1982) opgeleverd. Het volgende album 'Three of a perfect pair' (1984) kost nog meer moeite en na één tournee is het afgelopen met deze versie van de band.

Soft Machine (6)
Als de band eigenlijk al niet meer bestaat verschijnt in 1981 'Land Of Cockayne'. Eigenlijk is dit een album van saxofonist en toetsenist Karl Jenkins (met nieuwe band), maar om commerciële redenen wordt het onder de naam van Soft Machine uitgegeven. Het album, dat goed past in jazzrock die deze periode populair is (o.a. door Weather Report) heeft echter weinig succes. Jenkins brengt drie jaar later nog de 'oude' band (inclusief John Etheridge) bij elkaar, maar na een tour wordt de deze in 1984 (definitief) opgeheven.

Pink Floyd (7)
Het album 'The Final Cut' uit 1983 is letterlijk het slotstuk van Pink Floyd onder leiding van Roger Waters. De plaat vermeldt Pink Floyd louter als uitvoerder van het Roger Waters-werk, ondanks de bijdragen van de andere bandleden; het thema sluit aan op dat van 'The Wall'. Officieel gaat de groep niet uit elkaar, maar Roger Waters maakt iedereen duidelijk dat wat hem betreft Pink Floyd geen bestaansreden meer heeft. Dat was echter niet hoe David Gilmour erover dacht. Hij brengt in eerste instantie Nick Mason en daarna Richard Wright terug en kondigt halverwege de jaren '80 aan dat zij een nieuw Pink Floyd-album zullen uitbrengen. Roger Waters kan,

ondanks juridische stappen, niet voorkomen dat het trio de naam Pink Floyd mag blijven gebruiken. Het trio brengt in 1987 een nieuwe lp uit: 'A Momentary Lapse of Reason'. Eigenlijk is het een soloalbum van Gilmour dat teruggrijpt op de tijden van 'Wish You Were Here'. De groep gaat tdaarna op een succesvolle wereldtournee en brengt een livealbum uit: 'Delicate Sound of Thunder'.

Genesis (8)

Na de rustperiode verschijnt in 1980 het album 'Duke'. Het album leunt op twee gedachten; naast de meer progressieve songs laat de band ook (door Phil Collins geschreven) popsongs horen (zoals de hit 'Misunderstanding'). Als in 1981 Collins' solo-debuutalbum 'Face Value 'zowel, qua verkoop als in de serieuze muziekpers, een groter succes wordt dan welk Genesis-album dan ook, beginnen velen zich af te vragen of Genesis nog toekomst heeft. Met 'Abacab' (1981) verkent Genesis haar grenzen, zoals met 'No Reply At All' waarop de blazerssectie van Earth, Wind & Fire meespeelt. Het wekt de woede van een deel van de 'oude' fans, die toch al ontevreden waren over de in hun ogen te commerciële koers van het nieuwe Genesis in het algemeen. Tijdens een concert in Nederland (Leiden) wordt de band zelf uitgefloten als ze de nieuwe songs spelen; dit tot woede van Phil Collins die de bezoekers toeriep dat ze maar moesten wennen aan het nieuwe Genesis of anders de zaal beter konden verlaten. Op 3 oktober 1982 vindt een eenmalig reünieconcert plaats van de leden van Genesis van dat moment (Collins, Rutherford, Banks, Stuermer en Thompson) met Peter Gabriel, genaamd 'Six of the Best Reunion Concert'. Dit concert was gericht op het steunen van Gabriels stichting 'World of Music, Arts & Dance' (WOMAD), die er slecht voorstond na een aantal mislukte projecten. In 1983 komt de band met de opvolger, simpelweg getiteld 'Genesis'. Met deze plaat keert de groep weer gedeeltelijk terug naar het grootse geluid dat zo lang haar handelsmerk was geweest. Met 'Mama' scoort de band een van haar grootste hits. In 1986 volgt het album 'Invisible Touch', waarop Genesis de balans tussen haar progressieve roots en een meer modern geluid weet te vinden. Phil Collins is dankzij zijn solocarrière inmiddels uitgegroeid tot een superster. Na een intensieve wereldtournee wordt het vervolgens een lange tijd stil rondom Genesis. In deze tijd toert Mike Rutherford met zijn andere band, de AOR-groep Mike and the Mechanics. Ook neemt hij enkele (goed

ontvangen) soloalbums op: ‘Smallcreep’s day’ (1980) en ’Acting Very Strange’ (1982) en werkt hij mee aan de solocarrière van Anthony Phillips.

Anthony Phillips (8a)
Phillips gaat door met zijn instrumentele werken en levert in het begin van deze periode 2 delen van zijn ‘Private Parts & Pieces’ op: deel II ‘Back To The Pavilion’ (1980) en deel III ‘Antiques’ (1982). Daartussen maakt hij ‘1984’ (1981), een instrumentele rockplaat die nagenoeg volledig met synthesizers is opgenomen. Onder druk van zijn platenmaatschappij (om een hitsingle te maken) doet hij nog een (laatste) poging met een pop-album (‘Invisible Men’, 1983), maar het wordt wederom geen succes. Daarna stort Phillips zich op zijn ‘Private Parts & Pieces’ en verschijnen de delen IV-VII. Deze albums worden gewaardeerd door (een deel van de) Genesis-fans, maar Phillips bereikt er ook nieuw publiek mee (o.a. in de new age-wereld).

Peter Gabriel (8b)
Met het uitbrengen van zijn derde (wederom titelloze) soloalbum in 1980 ontwikkelt Gabriel zijn eigen unieke geluid en stijl. ’Melt’, zoals de plaat bekend is geworden (vanwege het wegsmeltende gezicht van Gabriel op de hoes), is Gabriels eerste nummer 1-album in Engeland. Naast de reguliere bandleden Tony Levin (bas) en Jerry Marotta (drums), werken diverse gastmuzikanten aan dit album mee, waar-onder Phil Collins (drums), Kate Bush (achtergrondzangeres_ en Paul Weller, Robert Fripp, Dave Gregory en David Rhodes (gitaar). Rhodes wordt tevens permanent lid van de band van Peter Gabriel, zowel live als in de studio. Diverse nummers op dit album slaan wereldwijd aan, zoals 'Games Without Frontiers' en de klassieker 'Biko', een song over Steve Biko, die omkwam in de strijd tegen apartheid in Zuid-Afrika. In 1980 staat Gabriel aan de wieg van WOMAD, World of Music, Arts & Dance. WOMAD organiseert jaarlijks terugkerende festivals; waarbij traditionele en moderne muziek samengaan, met inbreng uit alle delen van de wereld. Kort daarna richt Gabriel ‘Real World’ op, een studio en platenlabel om artiesten uit de hele wereld te promoten waarmee Gabriel probeert om de kloof tussen de werelddelen te verkleinen. Gabriels vierde soloalbum (weer zonder titel, maar in de VS uitgebracht als ‘Security’) leunt zwaar op de nieuwe technologie van sampling en

drums/ritme-machines, inhakend op de toenemende invloed van wereldmuziek. De single ‘Shock The Monkey’ wordt een hit in de VS. In 1984 schrijft Gabriel de soundtrack voor Alan Parkers speelfilm ‘Birdy’. Gabriel bereikt definitief de status van superster in 1986 met

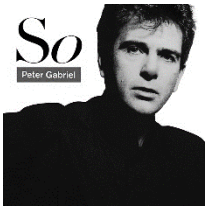

zijn vijfde soloalbum ‘So’. De eerste single van het album, ‘Sledgehammer’, wordt een enorm commercieel succes, mede door de videoclip met de baanbrekende technieken van plasticine stop-motion-animatie. Ook de nummers ‘In Your Eyes’, ‘Don't Give Up’ (een duet met Kate Bush) ‘Red Rain’ en ‘Big Time’ bestormen wereldwijd de hitlijsten. Samen met zijn band maakt Gabriel tussen 1986 en 1989 de grootste tournee in zijn carrière tot dan toe, onder de naam ‘This Way Up’, spelend in uitverkochte stadions, muziekhallen en festivals over de gehele wereld (waaronder Ahoy Rotterdam) en op de grote Belgische muziek-festivals Rock Torhout en Rock Werchter. Gabriel is altijd betrokken geweest bij de strijd voor mensenrechten, met name in Zuid-Afrika. Zo is hij 1988 en 1990 actief bij de Nelson Mandela-concerten in het Wembleystadion. In 1989 componeert Gabriel opnieuw een soundtrack voor een film, ‘The Last Temptation of Christ’ van Martin Scorsese.

Steve Hackett (8c)
In de jaren ‘80 levert Hackett albums in wisselende stijlen, zoals ‘Cured’ (1981) met progressieve rock, het akoestische ‘Bay of kings’ (1983) en het klassieke ‘Momentum’ (1988). Op ‘Highly strung’ (1983) laat Hackett progrock horen, terwijl ‘Till we have faces’ (1985) meer wereldmuziek bevat. In 1986 richt Hackett samen met Yes-gitarist Steve Howe ‘GTR’ op, dat door financiële en management-problemen slechts één studioalbum (‘GTR’) met moderne gitaarrock in de stijl van Asia oplevert en met ‘When the heart rules the mind’ een hit in de VS noteert.

Tony Banks (8d)
Samen met gitarist-bassist Mike Rutherford (de enige twee die de gehele historie van Genesis in de band hebben gespeeld) gaat hij door met Genesis. Terwijl Genesis volop bezig is met opnames (album ‘Genesis’), levert hij in 1983 -naast de soundtrack voor de ‘The Wicked Lady’- het album ‘The Fugitive’ op; een toegankelijk album

met zijn eigen vocals en een band met onder meer gitarist Daryl Stuermer. In 1986 verschijnt 'Soundtracks', een (niet zo positief beoordeeld) album met keyboard-georiënteerde songs, met daarop een vocale bijdrage van Fish (ex-Marillion). Banks maakt, geïnspireerd door het succes van Genesis-collega Rutherford (met Mike & The Mechanics), 'Bankstatement', een 'mainstream' popalbum met onder meer gitarist Steve Hillage, maar (ook) dit album slaat niet aan.

Phil Collins (8e)
Collins start zijn solocarrière met het album 'Face Value' (1981). Het bevat nummers die Collins te persoonlijk vond om te gebruiken voor Genesis; veel van deze nummers gaan over de scheiding van zijn eerste vrouw in 1978. Collins geloofde eerst niet eens dat er een album inzat, zijn manager zag de potentie wel na het luisteren van de demo's die Collins in zijn studio heeft opgenomen. De eerste single van het album 'In the Air Tonight' wordt een wereldhit en maakt van Collins ineens een succesvol soloartiest. Na het succesvolle 'Hello, I Must Be Going!' (1982), met (pop-georiënteerde) uptempo songs en ballads, scoort Collins met de soundtrack 'Against All Odds (Take a Look at Me Now)' een nieuwe wereldhit en een Oscarnominatie. De opvolger 'No Jacket Required' (1985) is commercieel gezien het best scorende album met meerdere hits en maakt van Collins een wereldster. Met Earth, Wind & Fire-zanger Philip Bailey scoort hij een grote hit met de single 'Easy Lover', die op latere (cd-)uitgaven (in een live-versie) aan het album wordt toegevoegd. In 1989 volgt '… But Seriously', een album met songs over de problemen in de wereld, maar ook persoonlijke nummers over de band met zijn vader, zijn eigen zoon en zijn mislukte huwelijk. Met dit album scoort hij een Grammy Award en met 'Another Day in Paradise' wederom een wereldhit.

Yes (9)
Nadat de vorige bezetting van Yes in 1980 uit elkaar was gegaan, beginnen bassist Chris Squire en drummer Alan White een duo-formatie, die in 1981 een single uitbrengt. Nadat de band wordt uitgebreid met de Zuid-Afrikaanse gitarist Trevor Rabin en de ex-Yes-toetsenist Tony Kaye krijgt de band de naam Cinema en begint men met de opnames. Het materiaal bestaat voornamelijk uit muziek die Trevor Rabin al had geschreven en die hij oorspronkelijk voor een soloalbum had willen gebruiken. In de lente van 1983 krijgt ex-Yes-

zanger Jon Anderson interesse in het materiaal van de nieuwe band en is bereid zijn stem aan de muziek toe te voegen. Hiermee was een Yes-reformatie een feit. De naam Cinema kwam te vervallen en het album '90125' (1983) komt op de markt onder de naam van Yes. Het album vormt het begin van een radicaal andere stijl, waarbij er van progressieve rock werd opgeschoven naar meer eigentijdse jaren '80-poprock. De titel van het album refereert aan het catalogusnummer waar het bij Atco Records bekendstond. Het bekendste nummer van het album is ongetwijfeld de hitsong 'Owner Of A Lonely Heart'. In 1987 verschijnt 'Big Generator' in dezelfde 'moderne' stijl (van Rabin). In 1989 nemen de oud-Yes leden Anderson, Bruford, Wakeman, Howe een album met de titel en bandnaam 'ABWH' op. De naam Yes zelf kon niet gevoerd worden, omdat de band rond Squire (met Rabin, Kaye en White) de rechten op de naam bezat. Bassist Levin speelt zowel in de studio als live mee, maar werd officieel niet als lid van de band beschouwd omdat deze zich als Yes-reünie afficheert en Levin nooit een lid van Yes was geweest.

Rick Wakeman (9a)
Wakeman begint deze periode met 'The Burning' (1981) met delen van de muziek voor de gelijknamige film (vooral in Japan een kaskraker), maar ook Wakemans bewerkingen van zijn eigen muziek. In hetzelfde jaar volgt zijn 1e album bij Charisma: '1984', gebaseerd op het beroemde boek van George Orwell. Wakeman is er zelf niet zo tevreden over, maar het scoort wel goed. Na het tussendoortje 'Rock 'n Roll Prophet' (1982) verschijnt in 1983 bij Charisma het album 'Cost of Living', waarop zoon Benjamin en dochter Jemma te horen zijn. Het album 'G'olé' (1984) bevat de filmmuziek voor de officiële film van het WK voetbal 1982. Na 'Beyond The Planets' (met interpretaties van Gustav Holsts 'The Planets') volgen uiteenlopende albums met filmmuziek ('Crimes of Passion'), jaren '80-rock ('Silent Nights'), new age ('Country Airs' en 'The Family album') en kerkmuziek ('The Gospels'). Met zijn 22e album 'Time Machine' (1988) keert Wakeman terug naar de progressieve rock met een klassiek tintje (uit de jaren '70). De koek is nog lang niet op; in 2 jaar volgen de new age-albums 'A Suite of Gods' en 'Zodiaque' (beiden 1988), 'Black Knights at the Court of Ferdinand IV' (het 1e album op zijn eigen label Ambient) en 'Sea Airs' (1989). Met het vervolg 'Night Airs' (1990) sluit Wakeman deze periode af.

Jon Anderson (9b)
Deze periode start met zijn 2e soloalbum, het (onder progliefhebbers geliefde) 'Song of Seven' (1980), waarvoor hij samenwerkt met een groep muzikanten onder de naam 'New Life Band'. Daarna volgen de pop-georiënteerde albums 'Animation' (1982) met 'Surrender' als hitsingle en de indrukwekkende titelsong 'Animation', waarop hij met sterke muziek en tekst een prachtig gevoel opwekt over de geboorte van zijn kind en het wonder van het leven. Onder andere drummer Simon Phillips en jazz keyboardspeler David Sancious spelen mee op dit album. Zijn grootste commerciële succes heeft hij deze periode echter met Griekse toetsenman Vangelis (ex-Aphrodite's Child). Het album 'Short Stories' (1980) is het eerste dat verschijnt onder de naam (van het duo) Jon & Vangelis; de single 'I Hear You Now' wordt een grote hit. Anderson zingt ook op het Vangelis-album 'See You Later' (uit hetzelfde jaar) twee nummers mee. 'The Friends of Mr. Cairo' (1981) is het 2e album van het duo; deze is nog succesvoller en bevat de wereldhit 'I'll Find My Way Home'. Op het album staat ook het nummer 'State of Independence'; dit wordt geen hit voor Jon & Vangelis, maar wel voor soulzangeres Donna Summer. 'Private Collection' (1983) is het derde muziekalbum van de combinatie en het voorlopige einde van hun samenwerking omdat Anderson vanaf dan weer deel gaat uitmaken van Yes. In 1985 verschijnt '3 Ships'; een album met Kerstsongs en in 1988 volgt zijn (5e) album 'The City of Angels' (1988), met hulp van leden van de superband Toto.

Peter Hammill/K-group (10a)
In 1980 verschijnt 'A Black Box'. Op dit album doet Hammill, naast enkele bijdragen van VDGG-collega David Jackson (sax en fluit) en David Ferguson (synths en tamboerijn), nagenoeg alles zelf; hij tekent zelfs voor de hoes. Kant B bestaat uit de (inmiddels klassieke) epic 'Flight'; duidelijk het belangrijkste nummer van het album. Op 'Sitting Targets' (1981) is een meer compact en direct geluid te horen; Hammill kiest daarna voor een meer 'classic rock'-benadering en leidt tot oprichting van de K-groep met ex- Stanglers gitarist John Ellis en oud VDGG-collega's Guy Evans (drums) en Nick Potter (bas). Met deze band maakt Hammill twee albums: 'Enter K' (1982) en 'Patience' (1983). De band toert veel en er volgt een livealbum; daarna valt de band uit elkaar. Na een compilatie met lovesongs (1984) komt 'Skin' (1986) uit, waar de klassieke VDGG-bezetting (met Banton,

Evans en Jackson) weer bij elkaar is. Hammill experimenteert met nieuwe digitale technieken en dat levert een echt jaren ’80 album op. In 1987 volgt het ingetogen ‘And Close As This’ en in 1988 ‘In A Foreign Town’, een (volgens Hammill zelf) minder geslaagd album, waar hij qua opnametechniek wel veel van leert voor zijn volgende albums.

Jethro Tull (11)
Tijdens de opnames van Andersons soloalbum ‘A’ (1980) blijkt dat het toch meer een groepsproces was dan een solo-uiting, en daarom wordt besloten het alsnog als een Jethro Tull-album uit te brengen. Het album heeft een ander geluid, mede door toetsenist en violist Eddie Jobson (onder andere UK en Roxy Music). Jobson en Craney scheiden hun wegen na de ‘A-tour’ en Jethro Tull komt in een periode met wisselende drummers (onder andere Phil Collins). De band keert terug naar een meer folkrockstijl met ‘The Broadsword and the Beast’ (1982), gebaseerd op Keltische en Germaanse thema’s. Het album wordt vooral in Duitsland en Scandinavië een succes; tijdens de daaraan gekoppelde tour is een nagebouwd Vikingschip op het podium te zien. In 1984 volgt ‘Under Wraps’, weer een elektronisch getint album dat niet zo goed wordt ontvangen. Als een gevolg van de keelproblemen die Anderson ondervindt tijdens de Under Wraps-tour (waarvan in 1984 ook een livealbum wordt uitgegeven), neemt de band een twee jaar durende pauze. In deze periode maakt Anderson fortuin met zijn zalmkwekerijen. Na een onderbreking van twee jaar komt ‘Crest of a Knave’ (1987) uit. De elektronica van de vorige albums wordt grotendeels verlaten om een meer 'heavy' sound te creëren. In 1988 bestaat Jethro Tull twintig jaar en komt ter gelegenheid daarvan de 3-dubbele-cd-box ‘20 Years of Jethro Tull’ uit. In 1989 volgt een nieuw album ‘Rock Island’ (1989); muzikaal gezien een vervolg op het succesvolle ‘Crest of a Knave’: progressieve rock gecombineerd met flink wat hardrock. Het wordt gezien als een van de ‘donkere albums’ van Jethro Tull; de teksten zijn diepzinnig en intelligent.

Ian Anderson (11a)
Frontman Anderson van Jethro Tull brengt in 1983 zijn eerste soloalbum ‘Walk into Light’ uit, een experimenteel werkje met veel synthesizers en andere toentertijd technisch hoogstaande snufjes.

Barclay James Harvest – BJH (12)
Na het succes van "Eyes Of The Universe" in Duitsland zet de band de meer hitparade-gerichte muzikale koers voort op de albums 'Turn of the Tide' (1981), Ring of Changes (1983), 'Victims of Circumstance' (1984), 'Face to Face'(1987). In dat jaar volgt ook het compilatiealbum 'Another Arable Parable'. Het massaal bezochte optreden in Oost-Berlijn in 1987, vastgelegd op het livealbum 'Glasnost' (1988), wordt beschouwd als hoogtepunt in deze periode.

Strawbs (13)
In 1985 komen Cousins en Hooper weer samen en volgt er een nieuw album: 'Don't Say Goodbye'; hierop zijn ook nummers van het (mislukte) album 'Heartbreak Hotel' (uit 1978) te vinden, dat in 1995 alsnog wordt uitgegeven. Alleen de doorgewinterde fans blijven Strawbs nog volgen; de rest is afgehaakt.

De volgers

Hawkwind (14)
De band schuift in deze periode steeds meer op naar de punkrock, maar de karakteristieke 'space'-sounds blijven wel aanwezig. Medeoprichter en gitarist David Brock neemt de vocalen voor zijn rekening. Er verschijnen in deze periode 6 albums, die de progfans links laten liggen.

Camel (16)
Na alle artistieke discussies en tegenvallende laatste albums uit de jaren '70 kiest Latimer op het in 1981 verschenen conceptalbum 'Nude' voor een consistentere muzikale koers. Het album gaat over het (door Latimers' echtgenote Susan Hoover geschreven) verhaal over een vermiste Japanse militair die niets heeft gemerkt van de vrede in 1945. Het album wordt zeer gewaardeerd en wordt gezien als het beste werk sinds 'Moonmadness. Het album 'Nude' is de laatste plaat waarop drummer Andy Ward te horen is; halverwege 1981 stopt hij met drummen, vanwege alcohol-, drugproblemen en een zelfmoord-poging. Camel is dan feitelijk ter ziele, maar platenlabel Decca oefent druk uit en uiteindelijk verschijnt nog het album 'The Single Factor', met zeker een aantal hoogtepunten (waaronder het mooie 'Selva'). In

1984 verschijnt het album ‘Stationary Traveller’, een conceptalbum over de Berlijnse Muur. Aan het (zeer goed ontvangen en gewaardeerde) album werken onder andere Paul Burgess (drums) en toetsenman Ton Scherpenzeel (Kayak) mee. Na het liveabum ‘Pressure points’ slaat Decca een andere richting in en komt Camel zonder label te zitten. Latimer heeft er even genoeg van; het zal zeven jaar duren voordat er nieuwe muziek van Camel uitkomt.

Supertamp (18)
Op ‘Famous Last Words’ (1982) is goed te horen dat creativiteit van de band op was; in 1983 houdt Hodgson ermee op om een solocarrière te beginnen. Dit wordt wel gezien als het sluitstuk van Supertramp als progressieve rockband.

Electric Light Orchestra - ELO (19)
In 1980 produceert ELO de halve soundtrack van de musical-film ‘Xanadu’. Met het conceptalbum ‘Time’ (1981) verlaat de groep de disco en schuift het op in de richting van het jaren ’80 pop-geluid. Dit album bevat onder meer de hits ‘Hold on tight’ en ‘Twilight’. Het intro van het nummer ‘Here is the news’ wordt in Nederland bij een groot publiek bekend als herkenningstune van de VPRO. Tijdens de opnames album ‘Secret Messages’ (1983) zijn er volop ruzies en dreigt de band uit elkaar te vallen. De groep was echter contractueel verplicht om nog een album te maken; daarom verschijnt in 1986 ‘Balance of Power’. Dit blijkt het afscheidsalbum, dat wordt gepromoot met enkele liveoptredens. Daarna gaan de overgebleven groepsleden hun eigen weg.

Nektar (20)
Op het 8e album ‘Man in the Moon’ (1980) van de band keert oprichter (zanger/gitarist) Roye Albrighton weer terug; de muziek is in de lijn met de voorganger: commerciële hardrock met progressieve elementen.

Renaissance (21)
Met de albums ‘Camera Camera' (1981) en ‘Time-Line’ (1983) schuift de band verder op in de richting de (in deze periode populaire) synthpop en new wave. Het levert geen (nieuw) succes en in 1987 valt

de groep uiteen. Annie Haslam maakt daarna (onder haar eigen naam) nog een soloalbum.

The Enid (22)
Na het faillissement van de platenmaatschappij Pye begint voor de bandleider Robert John Godfrey een periode met persoonlijke ellende met hartritmestoornissen en depressies. De oplossing blijkt het maken van nieuwe muziek. In 1983 verschijnt 'Something wicked this way comes', met als thema de dreiging van een kernoorlog en de gevolgen daarvan. De muziek van dit album wijkt sterk af van de eerdere vier albums; doordat de volle orkestraties grotendeels zijn verdwenen klinkt het een stuk 'kaler'. Daarna brengt de band liveabums en heruitgaven van hun eerste albums uit. In 1985 volgt een nieuw album; het -met hulp van een fanatiek fanclub The Stand- in eigen beheer uitgebrachte 'The Spell'. Het album, gebaseerd op het idee dat het leven van de mens zich voltrekt volgens de jaargetijden, laat weer het vertrouwde geluid (rock en kamermuziek) horen. De band zet de lijn door op 'Salome' (1986) dat diende als balletmuziek bij een voorstelling in Hammersmith Odeon. De daarop volgende jaren valt de band steeds verder uit elkaar (met als voorlopig sluitstuk het livealbum 'Final Noise' uit 1988.

De tweede golf (neo-prog)

Asia (23)
De band wordt in 1981 (na het uiteengaan van de band UK) opgericht op initiatief van A&M Records. Omdat toen ook Emerson, Lake & Palmer en Yes stopten, worden zanger/bassist John Wetton (onder andere ex-King Crimson) en gitarist Steve Howe met elkaar in contact gebracht en wordt besloten Asia op te richten. Drummer Carl Palmer (ex-Emerson, Lake & Palmer) en Geoff Downes (later Yes) sluiten niet lang daarna aan. Toetsenist Rick Wakeman (ex-Yes), Roy Wood (ex-The Move en ex-ELO) en de toen nog vrij onbekende gitarist Trevor Rabin doen nog een auditie maar haken af. Het eerste album 'Asia' scoort goed en de single 'Heat of the Moment' wordt ook in Nederland een hit. Muzikaal stond de band dichter bij AOR-acts als Boston en Foreigner dan bij de progressieve rock van de eerdere bands van de bandleden. Het tweede album 'Alpha' (1983) is minder

succesvol; ook het derde album ‘Astra’ is geen commercieel succes. In 1989 verschijnt (met onder andere met Toto-gitarist Steve Lukather) het album ‘Then & now’. Hierna komt een voorlopig einde aan de samenwerking tussen Downes en Wetton.

Marillion (25)

De band wordt in 1979 opgericht als Silmarillion (een karakter uit Tolkiens’ Lord of The Rings) door Steve Rothery, Doug Irvine, Brian Jelliman en Mick Pointer. In 1980 veranderen ze de naam in Marillion om problemen met de erven van Tolkien te voorkomen. De Schot Fish (Derek Dick) komt in 1981 bij de band als leadzanger. Na het onverwachte succes van de ep “Market Square Heroes” (1982) waagt de groep zich aan het album ‘Script For A Jester’s Tear’ (1983). Het werk slaat goed aan in het inmiddels vrijwel verlaten land van de symfonische rock; zeker ook omdat het duidelijke overeenkomsten vertoont met het ‘oude’ Genesis. Dit komt vooral door frontman Fish die zijn adoratie voor Peter Gabriel duidelijk laat horen. Toch wordt dit album niet gezien als een aftreksel van Genesis, maar als de voorloper van een nieuwe lichting, die zich in de loop der jaren ‘80 verder zou ontwikkelen als de neoprog. In 1984 volgt het 2e album ‘Fugazi’, dit vervolg op ‘Script’ is gebaseerd op jeugdherinneringen van frontman Fish. De hoes is een waar kunstwerk van Mark Wilkinson, met daarop een beeld van de slaapkamer van de hoofdpersoon, waarin onder meer albumhoezen van Pink Floyd (‘The Wall’) en Peter Hammill (‘Over’ en ‘Fool’s Mate’) zijn verwerkt. In 1985 volgt de grote doorbraak van de band met het album ‘Misplaced Childhood’, met daarop de hitsingle ‘Kayleigh’. Het album gaat over een persoon die terugverlangt naar de kindertijd toen het leven eenvoudig en leuk leek te zijn; de fraaie albumhoes (met het jongetje in een uniform met een ekster op zijn arm) is weer van Mark Wilkinson. Het album is feitelijk één lange compositie; muzikaal gezien laat de band een wat meer pop-georiënteerd geluid horen. Het volgende album ‘Clutching at Straws’ (1987), met daarop de hit ‘Icommunicado’, gaat over een jonge artiest (Fish dus), die ten onder dreigt te gaan aan zijn verslaving in het algemeen en zijn alcoholmisbruik in het bijzonder. Fish neemt de luisteraar mee in zijn verwarring, de radeloosheid, het schuldbesef, de verleiding van de

drank en dientengevolge de algehele vervreemding van de rest van de wereld. Er verschijnt nog een verzamelalbum 'B-sides Themselves' (1998) en een livealbum, maar de toestand van Fish raakt ook de band: Fish verlaat Marillion in 1988 en gaat solo verder. Dit hakt er in bij de Marillion-fans; de discussies over de gevolgen voor de band lijken net zo heftig als die na het vertrek van Peter Gabriel uit Genesis (ruim 10 jaar eerder). Maar Marillion gaat verder en trekt Steve Hogarth aan als nieuwe leadzanger. Het eerst album met hem is 'Seasons End' (1989). De band laat op dit album een nieuw en fris geluid horen, met vloeiende songs en meer ruimte voor instrumentale passages. 'Seasons End' wordt gezien als een overgangsalbum van de periode met Fish naar de periode met Hogarth; daarna krijgt Hogarth meer invloed op de composities en krijgt Marillion een ander geluid.

Pendragon (26)
De band wordt eind 1978 (als Zeus Pendagron) opgericht en speelt muziek (in de stijl van Genesis en Marillion uit de Fish-periode). Leider van de band is gitarist/zanger Nick Barrett, die bepalend is voor de muzikale koers. Pas in 1984 brengt de band het eerste materiaal uit (de ep 'Fly High Fall Far'); in 1985 volgt het eerste volledige album 'The Jewel'. Met de opvolger 'Kowtow' (1998) wordt een ultieme poging gedaan om een hit-album af te leveren, wat niet lukt. Maar na deze commerciële knieval komt de band in de jaren '90 sterk terug en vestigt zich als een van de grote namen in de neo-prog.

IQ (27)
De band wordt in 1981 opgericht door gitarist Mike Holmes. Zonder dat er een groot commercieel (single) succes wordt geboekt en ondanks diverse bezettingswisselingen, verzamelt de band een grote, trouwe groep fans. In de jaren '80 wordt IQ nog sterk beïnvloed door

Genesis, niet alleen door de muziek, de cryptische teksten en het stemgeluid van zanger Peter Nicholls, maar ook live met theatraal gedrag en de buitenissige kostuums. Na de demo-cassette 'Seven Stories into Eight' (1982) verschijnt in 1983 'Tales from the Lush Attic'. Dit album wordt -als een van de fundamenten van de neoprog (en dus als klassieker') beschouwd. Dezelfde (Genesis-)lijn wordt voortgezet op de opvolger 'The Wake' (1985).

Na het livealbum ‘Living Proof’ (1986) volgt het (in gelimiteerde oplage uitgebrachte) ‘Nine in a Pond is Here’ (1987). Daarna verlaat Nicholls (tijdelijk) de band. Op de twee volgende albums waarop Paul Menel de zangpartijen voor zijn rekening neemt (‘Nomzamo’ uit 1987 en ‘Are you Sitting Comfortably?’ uit 1989) zijn de muziek en de teksten wat toegankelijker (en commerciëler). IQ sluit deze periode af de compilatie ‘J'ai Pollette D'arnu’ (1990).

Pallas (28)
De Schotse band Pallas begint onder de naam Pallas Athene en staat mede aan de wieg van de neoprog. De band bouwt live een stevige reputatie op en hun eerste (zelf geproduceerde) album ‘Arrive Alive’ komt uit in 1981. Pallas gaat vervolgens naar de studio om het studioalbum ‘The Sentinel’ (1984) op te nemen. Hoogtepunt zou de epic ‘The Atlantis Suite’ moeten zijn, maar de platenmaatschappij stuurt aan op marktgericht materiaal zodat het album een compromis wordt met een verkorte versie van de ‘Atlantis Suite’. Pas in 2004 wordt het oorspronkelijke idee van het album in een geremasterde versie uitgebracht. Daarna verlaat zanger-songwriter Lowson de band; met opvolger Alan Reed verschijnt het album ‘The Wedge’, samen met de ep ‘The Knightmoves’ (1986). Na deze release ziet EMI af van verdere samenwerking en komt Pallas zonder platencontract te zitten. Via SI Music worden nog muziekcassettes uitgegeven van het album ‘Sketches’ (1989) en ‘Pallas live in Southampton’ (1989).

7.2 Nederland

De pioniers

Ekseption (1)
In 1981 komen de oude Ekseption-leden weer bij elkaar, aangevuld met de twee ex-Kayakleden Max Werner (drums, percussie, marimba) en Johan Slager (gitaar, basgitaar). Zij nemen het album ‘Danse Macabre’ op met een verzameling oude successen van de band. Het heeft echter weinig commercieel succes. In 1989 neemt de band een (tweede) reünieplaat op ‘Ekseption 89’; ook dit wordt geen succes.

Focus (2)
In 1985 maken Akkerman en Van Leer (vanwege contractuele verplichtingen) als Focus een gelijknamige plaat. Van Leer gaat vervolgens weer verder met Focus als band.

Solution (7)
Met het album 'It's only just begun' (1980) verschuift de groep het accent naar meer commerciële muziek met kortere nummers. In 1983 gaat de groep uit elkaar, na een lange afscheidstournee door Nederland en België, waarbij de laatste optredens in De Oosterpoort in Groningen en in het Amsterdamse Paradiso plaatsvinden. Van deze tournee worden liveopnamen gemaakt, die in 1983 uitkomen als een dubbelalbum onder de titel 'Solution LIVE'.

Earth & Fire (8)
In 1981 verschijnt (in een nieuwe bezetting met de gitarist Ronnie Meyies) het 6e album 'In Andromeda girl'. Het wordt niet het succes waarop (na het succesalbum 'Reality Fills Fantasy') was gehoopt. Daarna volgt 'In a state of flux' (1982) met meer commerciële nummers, die nog maar weinig te maken hebben met het 'oude' Earth & Fire; een grote groep fans haakt af. Er wordt nog een (bescheiden) hit gescoord met '24 hours'. De groep valt een jaar later echter uiteen, waarna Kaagman nog een tweetal soloalbums maakt. In oktober 1989 herrijst Earth & Fire uit zijn as met het album 'Phoenix', echter zonder de gebroeders Koerts, maar wel met onder andere Ton Scherpenzeel (Kayak) op toetsen. De eerste single van het album is 'French word for love'. Earth & Fire maakt een comeback theater-tournee, maar daarna wordt het stil rond de band.

De tweede golf (neoprog)

Taurus (11)
Dit is een Haarlemse symfonische rockgroep, met begin jaren tachtig een goede live-reputatie en een fanatieke groep aanhangers, maar zonder commercieel plaatsucces. Taurus tekent een contract met CBS en in 1981 verschijnt het eerste album 'Illusions Of A Night'. In 1983 volgt het tweede album 'Tapes-live' (in eigen beheer), met live opnames uit de periode 1979-1982. De band speelt veel live, maar na

het plotselinge overlijden van gitarist Willem van Eijk valt de band stil. Na een succesvolle heruitgave van het 1e album in Japan pakken de andere leden van de band de draad weer op en brengen in 1989 'Works 1976-1981' uit.

For Absent Friends (12)
Deze symfonische rockband uit Rotterdam (ook wel: FAF genoemd) is vernoemd naar een nummer van Genesis van het album 'Nursery Cryme'. De band is beïnvloed door grote bands als Rush en Marillion, maar heeft wel degelijk een eigen vernieuwende en herkenbare stijl. In 1987 doet de band mee aan de Grote Prijs van Nederland en neemt een eerste single op: 'Let Me In/Changing Seasons'. Het wordt een redelijk succes en legt de basis voor successen in volgende jaren.

Egdon Heath (13)
Dit is een Friese band die in de jaren '80 medeverantwoordelijk is voor de heropleving van de symfonische rock en uitgroeit tot een van de toonaangevende namen in dit genre. De naam Egdon Heath is afkomstig van de Engelse schrijver Thomas Hardy (1840-1928), die in zijn roman 'The Return Of The Native' een denkbeeldig heidegebied - gelegen tussen Bournemouth en Dorchester in South Wessex - ten tonele voert: Egdon Heath. In 1985 maakt de band een demo die zijn weg vindt naar het symfonische rock-publiek. De lp 'In The City' (1987) is de bekroning van de eerste vijf jaren van de groep.

7.3 Europa

Duitsland

Tangerine Dream (2)
Na het sfeervolle (en succesvolle) 'Tangram' (1980) schakelt Tangerine Dream over naar kortere songs. De band brengt nog drie albums uit bij Virgin: eerst 'Exit' (1982), daarna 'White Eagle' (1982), waarop al een nieuwe (jaren '80) sound te horen is (en waardoor een deel van oude de fans afhaakt) en tenslotte 'Hyperborea' (1983). Met livealbum 'Poland' (1984) breken 'The Blue Years' aan (bij Jive Records, met het blauwe logo). Na (weer) een album met

filmmuziek volgt ‘Le Parc’ (1985), een thema-album over thema-parken in de wereld, en daarna het (minder bekende) album ‘Green Desert’ (1986). Na het vertrek van Schmoelling verschijnt ‘Underwater sunlight’ (1987), waarop de jazz/funk invloeden van nieuweling Paul Haslinger al hoorbaar zijn. Op ‘Tyger’ (1987) experimenteert Tangerine Dream met songs (met vocalen van soulzangeres Jocelyn B. Smith), maar dit concept wordt niet voortgezet. ‘Live Miles’ (1988) is de laatste opname met medeoprichter Frank in gelederen. Als duo neem de band ‘Optical Race’ (1989) op; het begin van ‘The Melrose Years’ waarin de band albums uitbrengt bij Private Music, het platenlabel van ex-lid Peter Baumann. Hier verschijnen ook de soundtrack ‘Miracle mile’ (1989) en ‘Lily on the beach’ (1989).

Grobschnitt (3)
Na het livealbum ‘Volle Molle – Live’’ (1980) verschijnt in 1980 ‘Illegal’, waarop meer compacte songs te horen zijn. De band maakt daarna de beweging van progressieve, symfonisch getinte muziek naar ‘Deutsche Welle’ (met Duitse teksten) op de albums ‘Razzia’ (1982), ‘Kinder Und Narren’ (1984) en ‘Fantasten’ (1987). In 1989 willen de bandleden hun eigen weg gaan en wordt de groep na 19 jaar ontbonden. Als afscheidt volgt de ‘Last Party Tour’, vastgelegd op ‘Last Party – Live’ (1990).

Eloy (4)
De overgebleven leden Bornemann en Matziol nemen in 1980 ‘Colours’ op; alhoewel dit album al meer compactere songs bevat wordt het geschaard bij de hoogtepunten van de band. Net als andere progbands schakelt Eloy de jaren daarna over naar kortere nummers. De album ‘Planets’ (1981) en ‘Time to Turn’ (1982), met elkaar verbonden conceptalbums over de planeet Salta, worden gezien als overgangsalbums. Met ‘Performance’ (1983) en ‘Metromania’ (1984) wordt de succesperiode van Eloy afgesloten. De albums die daarna volgen (zoals ‘Ra’ uit 1988, met Michael Gerlach op toetsen) kunnen volgens de recensenten niet meer tippen aan de voorgangers.

Overige bands
. *Fuhrs und Fröhling*: albums ‘Ticket To Everywhere’ (1980) en ‘Diary’ (1981).

België

Machiavel (1)
De eind jaren ’70 ingezette nieuwe muzikale koers zorgt voor bezettingswijzigingen in de band na de opnames van ‘New Lines’ (1980). Machiavel wordt steeds commerciëler en groter en scoort met 'Fly' zelfs een nationale nummer 1-hit. Op zoek naar buitenlandse erkenning haalt de band alles uit de kast met de opname van ‘Break Out’ (1981), naar het grote succes blijft uit en -mede door de hoge productiekosten van het album- ontstaan er financiële problemen en verdwijnt de band een tijd lang uit de belangstelling. Pas in 1987 verschijnt een nieuw album ‘The cry of pleasure’ (1987), ook weer pop-rock en (wederom) met enkele hits. Niet lang daarna trekt Machiavel zich weer terug uit de belangstelling en gaan de bandleden andere projecten doen.

Cos (2)
De band brengt in 1983 nog ‘Pasiones’ uit, een jaren ’80 album over de Spaanse Burgeroorlog, met vocalen van de Spaanse falsetto-zangeres Ilona Chale.

Frankrijk

Ange (1)
Na de rock-georiënteerde periode met de albums ‘Vu d'un chien’ (1980) en ‘Moteur!’ (1981) keert de band weer terug naar de theatrale progrock met ‘La gare de Troyes’ (1983). Met de opvolgers (met de jaren ’80 rock) ‘Fou!’ (1985) en ‘Egna’ (1986) maakt de band twee slecht verkopende albums. In die periode zet Christian Décamps het platenlabel Musea Records op, waarmee hij de beschikbaarheid van het werk van Ange wil borgen. Maar het gaat niet goed; de broers Francis en Christian Décamps verschillen van mening over de koers (zelfs over de titel van het volgende album dat daarom een dubbele titel krijgt: ‘Tout feu tout flamme/C'est pour de rire’ (1987). De broers Francis en Christian Décamps leggen hun geschil bij en nemen met de oude leden van de band ‘Sève qui peut’ (1989) op, een terugkeer naar de progressieve rock.

Magma (2)
In deze periode verschijnt (alleen) het album ‘Merci’ (1984) met een grote variatie aan songs en stijlen. Voor de echte fans van het subgenre ‘Zeuhl’ wordt (met dit album) duidelijk dat de glorietijd van Magma echt voorbij is. In 1986 wordt het label Seventh Records opgericht om het werk van Magma en Vander uit te brengen; op dit label verschijnt ook werk van andere artiesten.

Grong (3)
Na de terugkeer van Daevid Allen uit New York blaast hij de band nieuw leven in. Dit levert een album op: ‘Gongmaison’ (1989).

Pulsar (4)
Na de succesvolle periode in de late jaren ’70 blijft de productie van de band in deze periode beperkt tot de albums ‘Bienvenue au Conseil d'Administration’ (1981) en ‘Görlitz’ (1989). Deze worden gewaardeerd, maar halen volgens de kenners niet meer het niveau van de eerste albums.

Atoll (5)
In een bijna volledig nieuwe bezetting (van de oorspronkelijke band is alleen Chris Beya nog van de partij) levert de band na vele jaren het meer pop-georiënteerde album ‘L'Océan’ (1989) op; dit wordt gevolgd door een tour in Japan (vastgelegd op ‘Tokyo, C'est Fini (Live) (1990)’, waar de band die tijd nog (wel) populair is.

Overige bands
.*Minimum Vital*: deze Franse band rond de broers Jean-Luc en Thierry Payssan begint als Survival, maar brengt als Concept een 1e album uit. Omdat deze bandnaam al blijkt te bestaan veranderen ze die in Minimum Vital. Met een platencontract op zak bewerken ze het het materiaal en worden in 1985 en 1987 de albums ‘Envol Triangles’ en ‘Les Saisons Marines’ uitgebracht. De muziek is een combinatie van progressieve rock, folk met middeleeuwse muziek, met een Mike Oldfield-achtige gitaarsound. De band tekent daarna bij label Musea en brengt (tot op heden) met tussenpozen meerdere albums uit.

Italië

Le Orme (1)
Na de goed ontvangen 'klassieke' albums van de late jaren '70 gooit de band het over een heel andere boeg met het mainstream popalbum 'Venerdi' (1982). Helaas slaat dit album niet aan en valt de band uit elkaar, alhoewel ze af en toe nog wel liveoptredens verzorgen.

Premiata Forneria Marconi - PFM (2)
In de jaren '80 richt PFM zich op (meer commerciële) rockmuziek. Met multi-instrumentalist Lucio Fabbri (viool, keyboards, en slaggitaar) worden in deze periode de albums 'Suonare Suonare' (1980), 'Come ti va in riva alla città (1981) en 'PFM? PFM!' (1984) opgenomen. De titel van het 1987 verschenen album 'Miss Baker' verwijst naar de Amerikaanse danseres Josephine Baker. Daarna wordt het stil rond de band, maar van een officiële opheffing is geen sprake.

Banco del Mutuo Soccorso - BMS (3)
De internationale doorbraak komt er niet en de band blijft vooral in Italië (en in het buitenland alleen bij de echte liefhebbers) in beeld. De groep verkort haar naam tot kortweg Banco en gaat in deze periode kortere nummers maken die richting de popmuziek gaan en scoort daarmee enkele hits. De albums zijn 'Urgentissimo' (1980), 'Buone Notizie' (1981) en 'Banco' (1983). De groep verandert in deze periode meerdere keren van bezetting en ook oprichter Gianni Nocenzi verlaat na het album 'Banco' (1983) de band voor een solocarrière. Daarna verschijnen nog '...e via' (1985) en 'Donna Plautilla' (1989).

Overige bands
Ook in Italië komt de neo-prog op met bands als Sithonia, Aton's, Calliope, Ezra Winston, Malibran, Il Castello Di Atlante, Malibran en -vooral- Nuova Era (met frontman Walter Pini).

Zweden

Trettioåriga Kriget (1)
Er verschijnt in de periode 1 album van deze band: 'Kriget' (1981). Voor nieuw werk van de band moet gewacht worden tot na de eeuwwisseling.

Kaipa (2)
De band brengt nog 2 album uit: 'Händer' (1980) en 'Nattdjurstid' (1982). Op zoek naar commercieel succes zijn de nummers eenvoudiger van opzet en is de muziek toegankelijker. De (in het Zweeds gezongen) albums slaan niet aan en daarna wordt het stil rond de band.

Roine Stolt (2a)
In 1974 wordt hij (als 17-jarige) de gitarist van de progrock-band Kaipa; daarna richt hij de band Fantasia op waarmee hij 2 albums maakt. Daarna werkt Stolt solo- en sessiemuzikant, arrangeur en producer en levert de soloalbums 'Behind the Walls' (1985) en 'The Lonely Heartbeat' (1989) op. Hij begint eind jaren '80 een eigen uitgeverij en platenlabel (Foxtrot Music).

Hans Lundin (2b)
Het muzikale brein van Kaipa brengt in de jaren '80 drie soloalbums uit: 'Tales' (1984), 'Visions of Circles of Sounds'(1985) en 'Houses' (1989). Deze zijn later opnieuw uitgebracht in de cd-box (met 3 bonus cd's) 'The Solo Years'.

Spanje

Galadriel
Deze Spaanse neo-progrockband is afkomstig uit Madrid en vernoemd naar de elf uit Tolkiens 'Lord of the Rings'. Hun muziek heeft kenmerken van Yes, Genesis en Premiata Forneria Marconi, met de opvallende zanger Jesus Filardi, met een stem die lijkt op Jon Anderson. Het debuutalbum uit 1988 is het Yes-georiënteerde 'Muttered Promises From An Ageless Pond'.

7.4 Verenigde Staten en Canada

Verenigde Staten

Kansas (1)
Na de succesvolle jaren ’70 kampt de band in deze periode met problemen. In 1980 wordt nog wel ‘Audio Visions’ opgenomen, waarop een meer radiovriendelijk geluid is te horen en de progressieve elementen nog maar spaarzaam aanwezig zijn. De toenemende invloed van het christelijk geloof bij Livgren is reden voor zanger Steve Walsh om de band te verlaten; hij richt de band Streets op en brengt hiermee twee albums uit. De opvolger van Walsh is Elefante, net als Livgren een belijdend christen. Na het album ‘Vinyl Confessions’ (1982) vertrekt ook violist Robby Steinhardt. Vervolgens wordt nog het album ‘Drastic Measures’ (1983) opgenomen. Beide albums worden als ‘slappe aftreksels’ beschouwd en in 1984 wordt de band ontbonden. Maar in 1986 vindt een heroprichting plaats door Walsh, Ehart en Williams, aangevuld met gitarist Steve Morse en bassist Billy Greer. Deze bezetting neemt de band twee albums op: ‘Power’ (1986) en ‘In the Spirit of Things’ (1988). Met Walsh is ook de oude Kansas-spirit weer terug, maar het geluid van deze albums is anders; het zijn echte jaren ’80 platen met melodieuze rock met progressieve elementen. In 1989 verschijnt ook nog de compilatie ‘King Biscuit Flower Hour’ met oude successen.

Dream Theater (3)
Dream Theater wordt opgericht in 1986 door gitarist John Petrucci, bassist John Myung en drummer Mike Portnoy terwijl zij studeren aan de Berklee College of Music in Boston. Kevin Moore, een schoolkameraad van Petrucci op de high school, wordt gerekruteerd om keyboards te spelen; Chris Collins wordt gevraagd als zanger. Geïnspireerd door Rush noemen ze de band ‘Majesty’. Er wordt volop opgetreden in en rond New York en met een nieuwe zanger (Charlie Dominici) wordt de demo ‘The Majesty Demos’ opgenomen (1987). Om juridische redenen wordt Dream Theater als nieuwe bandnaam gekozen; deze is ontleent aan een bioscoop in Californië. Het geluid van Dream Theater is een combinatie van progrock uit de jaren ‘70 en ’80 (met name Rush) en de metalrock van bands als Metallica en Iron

Maiden. Door deze mix is de band bepalend voor de vorming het subgenre ‘progressive metal’, waarvoor de basis (eerder) is gelegd door Queensrÿche. Zij tekenen een platencontract en in 1989 wordt het 1e album ‘When Dream and Day Unite’ uitgegeven, maar het wordt geen groot succes. Na enkele optredens wordt zanger Dominici ontslagen wegens persoonlijke en creatieve meningsverschillen en pas na 2 jaar komt de band terug met een nieuwe zanger en een vervolg op hun debuut.

Andere bands
. *Queensrÿche*: een progressieve metalband, opgericht in 1981. Hun 3e (concept-)album ‘Operation: Mindcrime’ wordt gezien als een mijlpaal in het subgenre metalprog. Tot op heden heeft de band 18 albums uitgebracht.
. *Fates Warning*: een progmetal band, opgericht in 1983; het vroegere werk van de band is volgens velen zeer belangrijk voor het genre progressieve metal geweest. Tot 1996 heeft de band 15 albums uitgebracht.

Canada

Rush (1)
Op 1-1-1980 verschijnt ‘Permanent Waves’, het zevende album van Rush, waarop op Rush kiest voor meer toegankelijkere nummers. Maar dat wil niet zeggen dat het album geen diepgang heeft; het bevat met ‘Natural Science’, gebaseerd op een veertiende-eeuws gedicht rond de verhalen over koning Arthur, een heuse klassieker. Het daarop volgende ‘Moving Pictures’ (1981) zet deze lijn door en wordt het succesvolste album (met onder andere de hitsingle ‘Tom Sawyer’). Met het livealbum ‘Exit..Stage left’ (1981) sluit Rush haar ‘progressieve’ (2e) periode definitief af. Een nieuwe periode (‘synthesizer era’) start met het album ‘Signals’ (1982) waarbij meer en nadrukkelijker gebruik wordt gemaakt van de keyboards. Op ‘Grace under pressure’ (1984) zijn invloeden van reggae en ska te horen. Het 11e album ‘Power windows’ (1985) is een echt jaren ’80 album met veel synthesizers en MTV-videoclips (zoals ‘The Big Money’ en ‘Mystic Rhythms’). Op ‘Hold your fire’ (1987) is er meer ruimte voor gitaarriffs en solo’s en worden voor het eerst oosterse

invloeden in de muziek verwerkt. Het verzamelalbum ‘Retrospective deel II’ (1981–1987) geeft een goed beeld van deze periode van Rush. De beide ‘Restrospective-albums zijn later verschenen als dubbel-cd ‘Rush Gold’. Met het livealbum ‘A show of hands’ (1989) wordt deze periode afgesloten. Met ‘Presto’ (1989) gaat een nieuwe periode in, waarop Rush de keyboards achterwege laat en kiest voor een steviger geluid (met gitaarrock).

Saga (2)
Vanaf het derde album ‘Silent Knight’ (1980) wordt Jim (Daryl) Gilmour de toetsenist. Het album met ‘uitgebalanceerde composities met een hoogwaardig symfogehalte’ slaat aan en een succesvolle Europese tour (o.a. Jaap Eedenhal in Amsterdam) doet Europa kennis maken met Saga. In 1981 verschijnt het 4e album ‘Worlds Apart’, dat geproduceerd wordt door Rupert Hine, bekend van onder meer Camel (en zijn soloalbums met elektropop). Het album valt critici en fans tegen; de composities klinken niet origineel en het geluid is nogal elektronisch (waarbij wordt verwezen naar invloeden van bands als Ultravox en Tangerine Dream). De eerste 4 albums van Saga bevatten een rode draad: op elk van deze albums staan twee nummers die samen een concept (‘The Chapters’) vormen, gebaseerd op een door bassist Crichton bedacht sciencefictionverhaal. Ook ‘Heads Or Tales’ (1983) wordt geproduceerd door Rupert Hine. Ook dit album bevat veel synthesizers en drummachines, maar wordt wel gewaardeerd vanwege de ‘frisse’ sound. Daarna gaat Saga een nieuwe (2e) fase in. Op het album ‘Behaviour’ (1985) gaat de band de AOR-toer op en dat leidt tot discussies over de muzikale koers. In 1986 verlaten Negus en Gilmour de band en als trio neemt de band daarna 2 albums op: ‘Wildest Dreams’ (1987), een ‘glad’ rockalbum en het (minder bekende) ‘The Beginner's Guide to Throwing Shapes’ (1989). Deze worden wisselend ontvangen; het ligt enerzijds in de lijn van de voorganger, maar biedt ook wel weer genoeg ‘lichtpuntjes’. Maar de fans van de 1e fase moeten tot 1999 wachten op nieuwe albums met de klassieke ‘Saga’-sound.

7.5 Overige continenten/landen

Australië

. *Sky*: het lukt de band niet om met 'Sky3' een goed vervolg te geven aan het grote succes van 'Sky 2'; de daarop volgende albums bevatten (minder gewaardeerde) interpretaties van klassieke muziek.

Nieuw-Zeeland

. *Split Enz:* de band levert nog enkele pop/prock-albums en valt in 1984 uit elkaar. Tim Finn start een solo-carriëre en Neil Finn richt in 1986 Crowded House op.
. *Crowded House*: de band speelt pop/rock en behaalt internationaal successen met twee albums en een wereldhit met 'Don't dream it's over' in 1987.

Japan

. *Kenso*: de band speelt een mix van (instrumentele) progressieve rock en jazzrock; na het debuut 'Kenso 1' (1980) volgt er (tot 2016) een grote reeks albums waarvan een deel in Europa wordt uitgegeven via Musea Records.

. *Ars Nova*: de band wordt opgericht in 1983 door de dames Kyoko Kanazawa (basgitaar), Keiko Thubata (keyboards) en Yumiko Saito (drums); hun (voornamelijk instrumentale) muziek is sterk beïnvloed door Emerson Lake & Palmer, Goblin and Il Balletto di Bronzo
Ze leveren 5 albums in deze periode.

. *Ruins*: een duo (met bekende drummer Tatsuya Yoshida) dat -geïnspireerd door het Frans Magma- een Japanse versie van de Zeuhl-stijl speelt, met elementen van progressieve rock, jazz/fusion en noise-rock. Maakt meer dan tien studioalbums in de periode tot 2013.

. *Asturias*: in 1987 opgericht door multi-instrumentalist Yoh Ohama; het debuut 'Circle in the forest' (1988) wordt omschreven als het Japanse antwoord op Mike Oldfield; er volgen -tot zeer recent- een grote reeks melodieuze (progressieve) albums, zowel akoestisch als elektrisch.

Zuid- en Midden Amerika

. *Tantor* (Argentinië): deze band met bekende lokale musici, die twee instrumentele jazz/fusion en art-rock albums uitbrengt, wordt wel geduid als de laatste Argentijnse progrockband van importantie.

. *Los Jaivas* (Chili): de band bestaat al sinds de vroege jaren ’60 en wordt bekend met een interessante mix van folk en symfonische rock, daarbij ook gebruik makend van originele Zuid-Amerikaanse instrumenten en fluit. De sound wordt wel vergeleken met Mike Oldfield. De band maakt veel albums en krijgt internationale erkenning en bekendheid met het album ‘Alturas de Machu Picchu’ (1981).

. *Iconoclasta* (Mexico): de band wordt gezien als een van de iconen van de Mexicaanse progrock, met het album ‘Reminiscencias’ (1985) als hoogtepunt, een mix van symfonische rock en jazz.

. *Bacamarta* (Brazilië): de band wordt opgericht in 1974 maar schijft geschiedenis het album ‘Depois Do Fim’ (1983), dat wordt gezien als een van de hoogtepunten in de Zuid-Amerikaanse symfonische-progrock. Geïnspireerd door Italiaanse bands (als PFM en Locanda Delle Fate) levert de band een geslaagde symfonische mix met vintage synthesizers, strings, piano, orgel, akoestische en elektrische gitaar en fluit en de Portugese vocalen van Jane Duboc.

8. De jaren ’90: revivals en nieuwe pogingen

Tijdsbeeld

Wereldpolitiek
. VS: Bush sr (tot 93) en Clinton (vanaf 93); in zijn 2e termijn een afzettings-procedure vanwege een zedenzaak
. Rusland: Jeltsin ontbindt de Sovjet -Unie en wordt de eerste president van de Russische Federatie (91-99)
. Europa: Tony Blair hervormt Labour en wordt premier (97)
. China: Jiang Zemin leider van de Communistische Partij van China (tot 03)
. Afrika: democratiseringsgolf (onder andere in Tanzania, Zambia, Nigeria, Malawi, Ghana en Senegal)

Grote gebeurtenissen
. einde van de Koude Oorlog en hegemonie van het Westen onder aanvoering van de Verenigde Staten
. beëindigen van de Apartheid in Zuid-Afrika en vrijlating Nelson Mandela (90) onder president dor F.W. de Klerk
. de Golfoorlog (90-91): Irak (Saddam Hoessein) valt Koeweit binnen
. Duitse hereniging krijgt gestalte (90) onder Kohl: aansluiting van Oost-Duitsland bij de Bondsrepubliek
. Joegoslavië valt (vanaf 91) uiteen: eerst Slovenië, Kroatië, Macedonië, dan Bosnië later Servië en Montenegro
. Oslo-akkoord (93): start van de Palestijnse Autoriteit met Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook
. na vertrek van de Russen (89) burgeroorlog/anarchie en opkomst van de Taliban in Afghanistan
. eerste vrije, niet-raciale verkiezingen in Zuid-Afrika, de 75-jarige Mandela gekozen tot president (94)
. China krijgt soevereiniteit over de havenstad Hongkong (97)
. stichting van een Internationaal Strafhof, te vestigen in Den Haag (98)
. start van de Economische en Monetaire Unie op en invoering van de Euro (99)

Nederland
. kabinetten Lubbers (tot 94) en Kok (vanaf 94-98)
. aanleg van de Betuweroute (goederenspoorlijn van Rotterdam naar Ruhrgebied (besluit in 92 en oplevering in 98)
. regering Wijdenbosh zorgt in Suriname voor 2 grote bruggen, maar ook voor hyperinflatie en grote schulden

Maatschappij
. het wordt mogelijk om op het gemeentehuis een samenlevingscontract te sluiten (met zelfde rechten als gehuwden)
. de IRT-affaire (opsporingsmethode van de overheid met eigen drugshandel) leidt tot een parlementaire enquête
. doorbraak van internet, het wereldwijde computernetwerk met email en World Wide Web
. tegen het einde van het decennium grote zorg over de 'millenniumbug'

Elektronica
. de personal computer (PC) ontwikkelt zich snel en verovert ook de huiskamers
. Microsoft start met besturingssysteem Windows en het begin van Office: Word volgt WordPerfect op
. de opkomst van de mobiele telefonie met GSM
. Nintendo Gameboy wordt populair; pas na vijf jaar serieuze concurrentie van de PlayStation van Sony

Cultuur
. Joop van den Ende brengt 'Les Miserables' en 'The Phantom of the Opera' in zijn Circus Theater
. onder scholieren zijn (Nike) sportschoenen een must

Televisie & radio
. downloaden van muziek (mp3) en film via internet; Napster (als peer 2 peer-netwerk) razend populair bij jongeren
. Walkman wordt opgevolgd door de Diskman (met cd's) en daarna ingehaald door de mp3-speler

Sport
. Ajax wint onder coach Louis van Gaal de Champions League (95)
. de mannen-volleybalploeg behaalt tijdens de Olympsiche Spelen van Atlanta (96) de gouden olympische medaille
. transfersommen voor voetballers worden afgeschaft; dit leidt tot forse stijging van de salarissen van spelers

Pop- en rockmuziek
. boybands als Take That, Backstreet Boys en NSYNC zorgen voor hypes
. hetzelfde geldt voor girlbands als The Spice Girls en Britney Spears
. de digitale revolutie leidt tot snelle ontwikkeling van de dancemuziek
. opkomst van de grunge-beweging, aangevoerd door Nirvana en gevolgd door Pearl Jam en Soundgarden
. populariteit van de Britpop ('Beatlesmuziek in een nieuw jasje'), vooral door Oasis en Blur

8.1 Engeland

De pioniers

Procol Harum (2)
In 1991 wordt de band heropgericht door Brooker, Trower, Fisher en drummer Mark Brzezicki. Na de opname van het album 'The Prodigal Stranger' valt ook deze bezetting uiteen.

King Crimson (4)
Na het uiteengaan van de band (in 1984) blijft het een hele tijd stil rond King Crimson. In 1991 proberen Fripp en Belew weer een nieuwe King Crimson op poten te zetten, maar de leden hadden zo hun eigen problemen en werkzaamheden. In 1994 is het dan zover: het 'dubbeltrio' wordt gevormd, met Fripp, Belew, Gunn, Levin, Mastelotto en Bruford. Zij borduren verder op de Discipline- en Red-periode. Het eerste resultaat was de ep 'Vrooom' (1994). In 1995 verschijnt het album 'Thrak'. Maar ook het 'dubbeltrio' houdt geen stand. In 1997 verlaten Bruford en Levin de groep, die vanaf dat moment nog bestaat uit Fripp, Belew, Gunn en Mastelotto.

Pink Floyd (7)
In 1994 komt 'The Division Bell' uit, het tweede album van het Pink Floyd van David Gilmour. Wederom zijn de verkopen uitstekend en ook ditmaal wordt de tournee gevolgd door een livealbum 'Pulse' waar ook een integrale liveversie van 'The Dark Side Of The Moon' op staat.

Genesis (8)
In 1991 verschijnt weer een album van Genesis: 'We Can't Dance', een meer ingetogen en verhalend album en een signaal naar de dominante dansmuziek in de hitparades van die tijd. Het album oogst wederom veel succes, en brengt met 'I Can't Dance' zelfs de 1e Genesis nummer 1-hit in Nederland. Tijdens de daaropvolgende wereldtournee vindt Collins dat zijn aandeel mooi is geweest en verlaat de band. Hij kampt met relatieproblemen en wil meer tijd besteden aan andere projecten en zijn kinderen. Genesis, dat dan alleen nog bestaat uit de twee mede-oprichters Banks en Rutherford,

kondigt aan met een nieuwe zanger en een nieuw album te zullen komen. Het resultaat 'Calling All Stations' (1997), met zanger Ray Wilson, wordt artistiek wel gewaardeerd, maar levert geen succes. De band houdt officieel niet op te bestaan, maar maakt geen nieuwe albums meer.

Anthony Phillips (8a)
Phillips gaat door met de ingezette koers met de delen VIII- X van zijn 'Private Part & Pieces'-serie en het maken van toegepaste muziek. Er verschijnt met 'The Living Room Concert' (1995) ook een live album van Phillips, maar dat is -gezien zijn podiumangst- opgenomen in de radiostudio (zonder publiek).

Peter Gabriel (8b)
Door zijn werk voor WOMAD, Real World en ook privézaken duurt het even voordat de opvolger van 'So' zich aandient. In 1992 verschijnt dan uiteindelijk 'Us', een somberdere plaat dan de voorganger met 'Steam' en 'Digging In The Dirt' als succesvolle singles. 'Secret World' is de naam voor de grote wereldwijde tournee die Gabriel maakt in 1993 en 1994. Gabriel pakt uit met grote podia en veel show-elementen, wat deed denken aan zijn tijd bij Genesis. Opnieuw doet Gabriel Nederland aan, waaronder Ahoy, en ook (voor de derde keer in zijn solocarrière) Rock Torhout en Rock Werchter. Voor de dvd-registratie van deze tournee ontvangt Gabriel een Grammy Award.

Steve Hackett (8c)
Variëteit blijft een handelsmerk van Hackett; er verschijnen albums met (progressieve) rock, blues ('Blues with a feeling') en klassieke muziek. Op het album 'A midsummer night's dream' (1996) speelt het Royal Philharmonic Orchestra mee. In 1996 brengt hij het album 'Revisited' uit waarin hij teruggrijpt op zijn tijd in Genesis. Dit zal hij nog jaren blijven doen (ook live, met bekende gastmuzikanten uit de progscene), afgewisseld met nieuw werk. Darktown (1999) -met als thema de slechte schoolopleidingen in Engeland- is een album waarop de gitarist terugkeert naar zijn 'progressieve' basis, maar de experimenten met loops en samples worden niet door alle fans gewaardeerd.

Tony Banks (8d)
Hopend op commercieel succes neemt Banks in 1992 ‘Still’ op. Genesis heeft dan net het veel verkopende ‘We Can’t Dance’ (1991) opgeleverd en is druk met de compilatie-albums ‘The Shorts’ (1992) en ‘The Longs’ (begin 1993). ‘Still’ is een album met popsongs met een symfonisch randje, met medewerking van (onder meer) Fish, popicoon Nik Kershaw en Genesis-collega Daryl Stuermer. In 1995 volgt ‘Strictly Inc.’, samen met de zanger Jack Hues van de band Wang Chung, maar (ook) over dit album is weinig positiefs te vinden.

Phil Collins (8e)
In 1993 komt Collins' vijfde soloalbum uit:’ Both Sides’, een rustig, zeer persoonlijk en wat somber album, dat Collins helemaal zelf speelt en opneemt. Collins vindt een nieuwe liefde en mede daardoor is opvolger ‘Dance into the Light’ (1996) veel positiever van toon; het album grijpt terug op ‘No Jacket Required’, maar het succes uit de jaren ‘80 wordt niet meer bereikt. Nieuw succes komt er wel met zijn soundtrack voor de Disney-film/musical ‘Tarzan’, waar Collins nauw bij betrokken is.

Yes (9)
Begin 1990 waren er feitelijk 2 Yes-bands: een met de bezetting Squire, White, Rabin en Kaye; de andere met Anderson, Bruford, Wakeman en Howe (ABWH). De 8 muzikanten sluiten een contract om gezamenlijk een album te maken, maar dat levert vanaf het begin al veel discussies en problemen op. Uiteindelijk is niemand echt tevreden met het eindresultaat ‘Union’ (1991). Tijdens de tour in 1991-1992 stonden er 8 muzikanten op het podium; deze optredens zijn vastgelegd en uitgegeven op dvd. Daarna vertrekken Bruford, Wakeman en Howe. In 1994 leveren de 5 overgebleven Yes-mannen het album ‘Talk’ (1994) op. Het -onder leiding van Rabin gemaakte- album wordt matig ontvangen; de fans zien meer (Yes) in ABWH. Rabin en Kaye verlaten vervolgens de band in 1995 en Howe en Wakeman komen weer terug. De groep maakt een nieuw dubbel-album ‘Keys to Ascension’ (1996), bestaande uit een livealbum en studio-opnames. Het wordt goed ontvangen en daarna volgt -in dezelfde opzet- ‘Keys to Ascension 2’ (1997). Daarna verlaat Wakeman (door drukke andere werkzaamheden) de band; in de bezetting met Anderson, Howe, Sherwood, Squire en White wordt

‘Open your eyes’ (1997) opgenomen; het album -met wel weer een hoesontwerp van Roger Dean- wordt niet goed ontvangen; vele Yes-fans laten het (meer rock-georiënteerde album) links liggen. Op het volgende album ‘The ladder’ (1999) hebben Anderson en White meer invloed op de composities en speelt toetsenman Igor Khoroshev mee. Het album hinkt duidelijk op 2 gedachten; het is een mix van compacte, commerciële songs en jaren ’70 progrock. Hoogtepunt is het negen minuten durende openingsnummer Homeworld (‘The Ladder’). De fans zijn er verdeeld over; sommigen jubelen, anderen krommen hun tenen en weer anderen doen allebei.

Rick Wakeman (9a)
In deze periode brengt Rick Wakeman een kleine 40 (!) albums uit. Het begint in 1990 met het (rock-)album ’Phantom Power’ voor de film ‘The Phantom of the Opera’ die dat jaar opnieuw wordt uitgebracht. Daarna volgen weer een reeks newage-achtige albums. Met ‘Softsword, King John and The Magna Charter’ (1991) levert hij weer een progrock-album met een historisch thema. Daarna gaat Wakeman samenwerken met zoon Adam (‘Wakeman with Wakeman’) en dat resulteert onder andere in het rock-album ‘No Expense Spared’ (1993) en het conceptalbum ‘Romance of the Victorian Age’ (1994). Daarna volgt ‘The Seven Wonders of the World’ (1995), wederom een conceptalbum (met muziek en gesproken woord). Na een reeks minder bekende albums komt Wakeman in 1999 met ‘Return to the Centre of the Earth’, het vervolg op zijn succesvolle ‘Journey to the Centre of the Earth’ uit zijn beginperiode (1974). Daarna neemt hij weer de tijd voor new age met ‘The Natural World Trilogy’ en ‘The Art in Music Trilogy’. Het album ‘White Rock II’ (1999) is een aanvulling op deel 1 (uit 1976) omdat de film over de Olympische Winterspelen 1976 opnieuw werd gemonteerd.

Jon Anderson (9b)
Na de ‘Anderson Bruford Wakeman Howe’ (ABWH) tour neemt Jon Anderson weer een album op met Vangelis: ‘Page of Life’ (1991). Later volgt nog het verzamelalbum ‘Chronicles’ (1994). In deze periode maakt Jon Anderson -naast zijn werk voor Yes- ook nog 9 zeer gevarieerde soloalbums: ‘The Best of South America’ (1994), ‘Deseo’ (1994), ‘Change We Must’ (1994), het new age-achtige

‘Angels Embrace’ (1995), ‘Toltec’ (1996), ‘Lost Tapes of Opio’ (1996), ‘The Promise Ring’ (1997), met Keltische invloeden, ‘Earth Mother Earth’ (1997) en ‘The More You Know’ (1998).

Peter Hammill (10a)
Hammill gaat ook in de jaren ’90 (onverstoord) verder met het maken van (solo-)albums (en andere, hier niet alle genoemde ‘zijpaden’). Op zijn 16e album ‘Out of Water’ (1990) wordt hij bijgestaan door K-group leden Ellis en Potter en Stuart Gordon (viool) en oud VDGG-collega David Jackson (saxofoon/fluit). Hammill heeft vanaf (circa) 1973 gewerkt aan zijn opera ‘The Fall of the House of Usher’, maar komt pas in 1991 (totdat hij er tevreden over was) met de release van dit album. Toch (achteraf) niet helemaal, want in 1999 heeft Hammill de rechten teruggekocht en het album opnieuw opgenomen. In 1993 verschijnt het steviger ‘The Noise’. Hammill heeft (na bijna 25 jaar) een indrukwekkend oeuvre, waarvan een bloemlezing te horen is op de compilatiealbums ‘The Calm (After The Storm)’ and ‘The Storm (Before The Calm)’. Maar het houdt nog (lang) niet op; Hammill’s inspiratie kent geen grenzen. In 1994 verschijnt het 20e album ‘Roaring Forties’. Het is 1996 als ‘X My Heart’ verschijnt en weer is het een heel ander album dan zijn voorganger. Hammill wordt hier bijgestaan door David Jackson (sax en fluit), Stuart Gordon (viool) en Manny Elias (drum), te samen het PH-Quartet. Op zijn volgende (21e) soloalbum zet Peter Hammill de meer ingetogen lijn door. Hij wordt weer begeleid door Gordon en Elias en David Lord (toetsen), maar voor het eerst sinds de VDGG-jaren horen we Hugh Banton terug (op orgel) en ook maken zijn dochters Beatrice en Holly hun debuut met achtergrondzang. Hammill’s laatste werk in dit decennium is ‘This’ (1998) waarop we het PH-kwartet weer horen.

Jethro Tull (11)
Met het (stevige) album ‘Catfish Rising’ (1991) zet de band de eind jaren ’80 gezette koers voort. Het wordt wel een ‘heavy blues album’ genoemd, omdat het naast hardrock ook redelijk veel blues-invloeden bevat. In de jaren daarna verschijnen enkele livealbums en een box en dubbel-cd ter ere van het 25-jarig jubileum van de band. Het dubbelalbum ‘Nightcap’ (1993) is ook een soort verzamelaar met studionummers die tot dan toe nog niet eerder waren uitgebracht. De band toert in 1994 voor het eerst door Aziatische landen als India en

de stad Dubai; door deze oosterse culturen wordt Anderson geïnspireerd en dat leidt tot het album 'Roots to Branches' (1995), vol met oosterse instrumenten en teksten over het harde leven in deze wereld. In 1999 komt het album 'J-Tull Dot Com' uit, dat gaat over het moderne internet-tijdperk, het ouder worden en Anderson's katten. Naast de oosterse invloeden is dit album ook nogal stevig.

Ian Anderson (11a)
In 1995 komt Andersons tweede soloalbum 'Divinities: Twelve Dances with God' uit; een compleet instrumentaal album met moderne klassieke muziek.

Barclay James Harvest – BJH (12)
Ook in de '90-jaren gaat de band door, met als albums 'Welcome to the Show' (1990), 'Alone We Fly' (1990), 'The Harvest Years' (1991), 'Caught in the Light' (1993) en 'River of Dreams' (1997). Na de tournee en de slechte ontvangst van het album wordt een rustperiode ingelast. In 1998 blijkt dat de breuk definitief is; de band valt uiteen in twee formaties die beiden de naam Barclay James Harvest gebruikten: 'BJH Through the Eyes of John Lees' (met de albums 'Nexus (1999)', 'Revival, through the eyes of John Lees' (2000) en 'North' (2013) en 'BJH met Les Holroyd' (met onder meer 'Revolution Days'(2002).

Strawbs (11)
Een opleving in de interesse voor de symfonische rock geeft Cousin – naast zijn radiowerk- de gelegenheid om met Strawbs als een soort hobbyband verder te gaan. In 1991 verschijnt 'Ringing down the Years', met enkele nieuwe songs en bewerkingen van oude composities.

De volgers

Hawkwind (14)
Het album 'Space Bandits' (1990) is het enige album van Hawkwind met een zangeres (Bridgett Wishart). De band leeft deze periode weer enigszins op dankzij de opkomst van de ambient/house. Er verschijnen

6 albums van sterk wisselende kwaliteit en met ook meer ruimte voor experimenten (die niet iedereen even goed begrijpt/waardeert).

Camel (16)
Na 7 jaar stilte verschijnt in 1991 ‘Dust And Dreams’, gebaseerd op het boek ‘The Grapes of Wrath’ van John Steinbeck. Het album wordt in eigen beheer uitgebracht en is relatief succesvol. In 1993 verschijnt na een tournee het dubbele livealbum 'Never Let Go', het begin van een reeks livealbums met opnamen uit de jaren ’70. Latimer werkt zelf ‘Harbour of Tears’ (1996) uit, een concept album (met veel Keltische invloeden) over Ierse migranten die in de 19e eeuw hun geluk in de VS gingen zoeken en vanuit de haven van Cobh vertrokken. In 1999 verschijnt het (sfeervolle) album ‘Rajaz’, waarop ook toetsenman Ton Scherpenzeel (Kayak) weer meespeelt.

Emerson Lake & Palmer – ELP (17)
In 1991 komen Emerson, Lake en Palmer weer bij elkaar onder impuls van Phil Carson van Victory Records, dat het album ‘Black Moon’ uitbrengt. In 1992 gaat het drietal weer samen op tournee. In 1994 komt ‘In The Hot Seat’ uit, een album dat door problemen met veel moeite in elkaar is gezet en waarop onder meer de eerste studioversie van ‘Pictures At An Exhibition’ is te horen. Pas in 1996 gaat de band weer op tournee, ditmaal samen met Jethro Tull, en dat wordt een groot succes. In de twee jaar erna blijft ELP toeren, maar van nieuw studiomateriaal komt het niet meer.

Electric Light Orchestra – ELO (19)
Een poging van drummer Bev Bevan om Electric Light Orchestra Part Two -zonder Jeff Lynn- op te starten levert twee albums op en vele concerten waar fans vooral op af komen om de bekende ELO-nummers te horen; deze band houdt in 1999 op te bestaan. Daarna gaat Bevan door met The Orchestra (als ELO-coverband).

Renaissance (21)
In deze periode vormen zowel zangeres Annie Haslam als gitarist Micheal Dunford -onafhankelijk van elkaar- een band met de naam Renaissance, die beiden diverse albums uitbrengen. Zo verschijnen in 1994 ‘The Other Woman’ van Michael Dunford's Renaissance en ‘Blessing in Disguise’ van Annie Haslam’s Renaissance.

The Enid (22)
Er blijft na het stoppen van de band in 1988 vraag naar de muziek van The Enid en dus volgen er regelmatig heruitgaven, waarbij allerlei muziek van diverse albums worden gecombineerd. Nadat de band vijf jaar stil heeft gelegen (onder andere door zijn ziektes) probeert Godfrey de band weer op poten te krijgen. Het lukt en dat levert 'Tripping the light fantastic' (1994) op. Van de oude samenstelling is niemand meer over, maar de muziek verschilt nauwelijks van de eerdere albums. Na een album met remixes ('Sundialer' uit 1995) verschijnt in 1997 'White goddess', met wederom instrumentale, orkestrale rock met een somber thema (de mensheid als meest bedreigde diersoort, in staat om zichzelf te vernietigen). De populariteit van de band neemt verder af, net zoals de gezondheid van Godfrey. In 1998 is er ruimte voor slechts één optreden, net als in 1999. Dat jaar komt het verzamelalbum 'Tears of the sun' uit, een terugblik op 25 jaar van The Enid, aangevuld met een nieuwe track. In 1999 heft Godfrey de band weer op, maar later blijkt ook dit (weer) het niet definitieve einde te zijn.

De tweede golf (neoprog)

Asia (24)
Vele musici maken deel uit van Asia gedurende de jaren '90; de kern van de band bestaat uit Geoff Downes en John Payne, met daarbij een veranderende set van gastmusici, waaronder gitarist Scott Gorham (Thin Lizzy). De albums uit die periode zijn 'Aqua' (1992), 'Aria' (1994), 'Arena' (1996) en 'Rare' (1999).

Marillion (25)
In 1991 probeert de band (onder druk van platenmaatschappij EMI) succes te behalen met het popachtige album 'Holidays in Eden', maar het slaat niet aan. In 1994 komt vervolgens 'Brave' uit, een complex en zeer donker conceptalbum dat een terugkeer naar de oude muzikale koers betekent (en dat door vele, eerder afgehaakte, Marillion-fans wel weer gewaardeerd wordt). In 1995 volgt 'Afraid of Sunlight', opnieuw een conceptalbum, dit keer handelend over de keerzijde van de roem. Nadat de groep EMI verlaten heeft, probeert Marillion het met onafhankelijke labels. Dit resulteert in minder geslaagde en

ontvangen albums: ‘This strange engine’ (1997), ‘Radiat10n’ (het 10e album, 1998) en ‘marillion.com’ (1999), ondersteund door een tour in de VS.

Fish (25a)
Na de ruzie tussen Fish en de rest van de bandleden van Marillion start Fish met ‘Vigil in a wilderness of mirrors’ in 1990 met zijn sololoopbaan, die voornamelijk gekenmerkt wordt door wisselingen in zowel kwaliteit als kwantiteit. Dit album is nog sterk gerelateerd aan de muziek van Marillion (en met name ‘Clutching at straws’) en laat horen hoe groot de inbreng van Fish binnen die band was. Het album wordt Fish’ best verkochte album als soloartiest. In 1991 verschijnt ‘Internal exile, A collection of boys own stories’. Terwijl zijn oude band Marillion richting (art-)rock beweegt, blijft Fish doorgaan met progrock met persoonlijk getinte songs. De titel (‘internal exile’) verwijst naar het feit dat Fish zich een banneling in eigen land voelde. Hij is/was Brit, maar voelt zich Schot en zo staat hij ook afgebeeld op de albumhoes. Na een album met covers ‘Songs from the mirror’ (1993), van onder andere Moody Blues, Pink Floyd en Genesis, volgt in 1994 het in eigen beheer uitgegeven ‘Suits’. Met hulp van het opkomende talent Steven Wilson, die toen furore maakte met Porcupine Tree en No-Man, volgt in 1997 het stevige ‘Sunsets on empire’, dat matig wordt ontvangen. Fish sluit deze periode af met ‘Raingods with zippos’ (1999), waarop de progressieve rock weer de boventoon voert.

Pendragon (26)
De band omarmt de neoprog en brengt achtereenvolgens (op het eigen label TOFF Records) de albums ‘The World’ (1991), ‘The Window Of Life’ (1993), ‘Fallen Dreams And Angels’ (ep/1994), ‘The Masquerade Overture’ (1996) en ‘As Good As Gold’ (ep/1996) uit. De albums bevatten uitgerekte, zwaar symfonische composities met nadruk op het fabuleuze gitaarspel van Nick Barrett, het nadrukkelijke baswerk van Peter Gee, de inventieve drums van Fudge Smith en de smaakvolle toetsenthema’s van Clive Nolan. Deze albums worden (nu) gezien als klassiekers binnen de (neo)-progrock.

IQ (27)
Na het mislukte commercieel uitstapje naar popsongs op de laatste 2 albums is zanger Peter Nicholls weer terug en wordt de neoprog-stijl weer omarmd. Het 1e resultaat is 'Ever' (1993) scoort heel goed bij de critici en de fans en legt een solide basis voor de volgende jaren. Na 'ForEver Live' (1993) verschijnt in 1997 het (dubbele) conceptalbum 'Subterranea' (1997), met als thema een man die zijn hele leven gevangen wordt gehouden en geen contact met de buitenwereld heeft. Met een grote, geheel nieuwe liveshow (in 2000 uitgegeven als 'Subterranea : The Concert') wordt dit beschouwd als een mijlpaal van de band. Daarna volgen 'Seven Stories into Ninety Eight' (1998), een heruitgave van de 1e democassette van het begin van IQ en 'The Lost Attic - A Collection Of Rarities (1983-1999)', een verzameling oude en nieuwe songs. In 2000 verschijnt 'The Seventh House', een degelijk album, maar dat de verwachtingen (na 'Subterranea') niet helemaal waarmaakt.

Pallas (28)
Pallas zit sinds eind jaren '80 zonder platencontract en leidt een sluimerend bestaan waarbij de zangers Reed en Lowson een aantal keren wisselen. Op initiatief van het progrock tijdschrift iO Pages wordt Pallas weer aan de gang gekregen en verschijnt -met redelijk succes- 'Beat the drum'(1998), een album waarop de muziek meer opschuift naar de klassieke rock.

Arena (29)
Als toetsenist Clive Nolan (van o.a. Pendragon) en drummer Mick Pointer (ex-Marillion) besluiten te gaan samenwerken, is het idee om slechts één album te maken. Ze creëren een band die (in verschillende studio's) het album 'Songs from the lion's cage' (1995) opneemt, met als thema de mens als eenling, vechtende tegen de massa (de leeuwen in de arena). Het album blijkt zo'n succes, dat ze besluiten de ambitie uit te breiden tot maximaal vijf albums. Daarna verschijnt in 1996 -met de nieuwe zanger Paul Wrightson- 'Pride' en in 1997 'The Cry' (met geremasterde nummers van de eerste twee albums) en het livealbum 'Welcome to the stage (1997). Met de kwalificatie 'kloon van Marillion' rekent de band af met het album 'The

Visitor' (1998). Het wordt in progrock-kringen zeer goed ontvangen en bestempeld als 'klassieker', een schoolvoorbeeld van hoe een conceptalbum zou moeten zijn: terugkerende thema's, pakkende melodieën, prachtige solo's en een mooi verhaal (over een man die wordt uitgedaagd om over een bevroren meer vol scheuren te lopen en -al lopende- zijn leven aan zich voorbij ziet flitsen). Het verhaal zit vol met bijbelse referenties, zoals wel vaker in de teksten van Nolan.

Jadis (30)
De band Jadis begint in de jaren '80 onder leiding Gary Chandler (zang, elektrische gitaar); de leden Martin Orford (toetsen) en John Jowitt (bas) spelen ook in IQ. Met deze bezetting wordt het debuutalbum 'More Than Meets the Eye' (1992) opgenomen, dat alom wordt gezien als een 'klassieker' in de neoprog. De opvolger 'Across the Water' (1994) heeft dezelfde stijl: sprankelende, frivole gitaarprog. Daarna verlaten Orford and Jowitt de band (tijdelijk) voor hun werk voor IQ. Daarop volgt het album 'Somersault' (1997) met meer eenvoudige, maar wel pakkende, melodieuze prog-popsongs. Op het livealbum 'As Daylight Fades' (1998) -met opnames van de originele bezetting- laat Jadis horen dat de band live het beste tot zijn recht komt.

Nieuwe golven (metal-prog, retro-prog en meer)

Porcupine Tree (31)
De band is ontstaan als een verhaal van Steven Wilson en Malcolm Stocks over een legendarische groep uit de jaren 1970 met verzonnen bandleden en een absurde discografie. Wilson is actief in de band 'No-Man' (met Tim Bowness en Ben Coleman), maar maakt daarnaast een aantal muziekstukken die aan deze verzonnen band Porcupine Tree worden toegeschreven. In 1989 wordt een aantal (zeer experimentele) stukken op de cassettes 'Tarquin's Seaweed Farm' en 'The Nostalgia Factory' vastgelegd. Deze worden uiteindelijk in 1991 uitgegeven op het album 'On The Sunday Of Life'. In 1993 verschijnt 'Up The Downstair', het (volgens Wilson) eigenlijke debuut van de band omdat op dit album ook al toetsenist Richard Barbieri (ex-Japan) en bassist Colin Edwin (Australië) te horen zijn. De meeste teksten komen van de hand van Alan Duffy (oprichter van Imaginary

Records). Het album is zeer gevarieerd aan muziekstijlen. Met het tweede album 'The Sky Moves Sideways' (1995) breekt Porcupine Tree door bij liefhebbers van progressieve rock, niet alleen omdat het album regelmatig sterk refereert aan het werk van Pink Floyd, maar ook om de avontuurlijke(r) muzikaliteit. Volgens de kenners is dit een goed startpunt om Porcupine Tree te leren kennen, maar dat wordt ook gezegd van de opvolger 'Signify' (1996). Dit is de eerste opname van de volledige band en er zijn -naast de herkenbare psychedelische en symfonische invloeden- ook de eerste popsongs te horen. Een overzicht van het werk van de band uit de periode bij het platenlabel Delerium is te vinden op de dubbel-cd 'Stars Die, The Delerium Years 91-97' (uitgegeven in 2002), met daarop songs als 'Radioactive Toys', 'Stars Die' en 'The Sky Moves Sideways part one' die (nu) als 'klassiekers' van de band worden beschouwd. In 1998 verschijnt 'Metanoi', een instrumenteel en experimenteel album met 'space-rockachtige improvisaties annex jams'. Op 'Stupid Dream' (1999) kiest de band voor een meer song-georiënteerde benadering; hiermee bereikt de band een veel groter publiek en daardoor wordt het gezien als een belangrijke wending in de ontwikkeling van Porcupine Tree.

No-Man (32)
De band wordt in 1987 opgericht als 'No Man Is An Island (Except The Isle of Man)' begint met triphop, maar assimileert tal van stijlen onder de muzikale invloed van Wilson en door bijdragen van onder andere Roger Eno (ambient), Ian Carr (jazzrock), Robert Fripp (progressieve rock) en ex-leden van de band Japan (artrock). Op de website van de band wordt hun muziek omschreven als 'cinematic art rock met invloeden van dream-pop, progrock, post-rock, minimalisme, elektronica/ambient en jazz'. Albums in deze periode zijn: 'Loveblows & Lovecries - A Confession' (1993), 'Flowermouth' (1994) en 'Wild Opera' (1996).

Big Big Train - BBT (33)
Greg Spawton (bas/gitaar) legt eind jaren '80 de basis voor Big Big Train (BBT). Met onder andere Andy Ian Cooper (toetsen) en Andy Poole (gitaar; ook als roadie betrokken bij IQ) deelt hij de liefde voor de symfonische rockmuziek (en met name Genesis). Het is de tijd waarin de symfonische rock weer nieuwe aandacht begint te krijgen en de heren besluiten een band te vormen met zanger Martin Read en

drummer Steven Hughes. In 1991 volgt hun eerste demo-release en beginnen ze met optredens. De demo's leiden tot de (in eigen beheer uitgegeven) demo-cd 'From the River to the Sea' (1991, heruitgave in 2011). Na een volgende ep 'The Infant Hercules' (1993) volgt (met redelijk succes) het eerste officiële album 'Goodbye to the Age of Steam' (1994), waarop ook Martin Oxford (IQ) meespeelt. Cooper vertrekt en met de nieuwe toetsenman Tony Müller wordt het tweede album 'English Boy Wonders' (1997) opgenomen. Het album scoort minder goed en na het vertrek van Hughes (naar The Enid) lijkt het einde van de band in zicht. Maar Spawson en Poole geven niet op en gaan weer muziek opnemen; nog onbewust van de grote successen die na de eeuwwisseling zullen volgen.

Andere bands
. *Galahad*: de band begint met het spelen van covers (van onder andere Genesis, Marillion, Rush en ook Focus). De neoprog-band steunt de opkomende bands in dat genre. Het eerste eigen album, 'Nothing Is Written', verscheen in 1991. De band maakt meerder albums, maar is minder bekend als de collega's van IQ, Pendagron, Pallas en Magnum.
. *Threshold*: progressieve-metalband met (vanaf het debuutalbum in 1993 tot 1998 en van 2007-2017) Damian Wilson als leadzanger. Totaal 11 albums (tot heden).
. *Mostly Autumn*: de in 1995 opgerichte band maakt folk-prog die sterk beïnvloed is door het jaren '70 geluid van Genesis en Pink Floyd. Tot 2010 is Heather Findlay (zang, akoestische gitaar, toetsen, fluit en percussie) bepalend voor het geluid van de band; daarna neemt Olivia Sparnenn de leadzang over. In totaal 13 studioalbums tot heden.

8.2 Nederland

De pioniers

Ekseption (1)
In 1994 brengt de band een live-cd uit: 'The reunion', later omgedoopt tot 'Best of Ekseption', met opnames van de optredens uit 1993 in het Kurhaus in Eberbach en in de Meistersingerhalle in Neurenberg.

Focus (2)
In 1998 formeert Thijs van Leer een nieuwe bezetting van Focus met naast veteranen Hans Cleuver (drums) en Bert Ruiter (bas) en ook de jonge talentvolle gitarist Menno Gootjes.

De tweede golf (neoprog)

Taurus (11)
Taurus blijft volop optreden en brengt in 1993 een nieuwe live-cd uit: 'See You Again'. In 1994 verschijnt een nieuw studio-album 'On A Journey'. Laatste wapenfeit is het verzamelalbum 'Evolution'(1999), een compilatie van niet eerder verschenen versies van nummers uit de periode 1979-1994.

For Absent Friends (12)
In 1990 speelt For Absent Friends op de Nederlandse fanclubdag van de band Marillion. Daarvoor neemt de band de mini-cd 'Illusions' (met drie nummers) op. In 1991 verzorgt de band het voorprogramma van de band IQ; dat najaar wordt het 1e volledige album 'Both Worlds' gepresenteerd. De band treedt veel op en begin 1994 komt het album 'Running In Circles' uit. Het album krijgt lovende kritieken en wordt ook in Japan uitgebracht. In 1995 verschijnt het album 'FAF Out Of HAL' en in 1996 'Tintinnabulation'. In 1998 verlaat zanger Alex Toonen de band en wordt vervangen door Hans van Lint, dat een nieuwe fase voor FAF inluidt.

Egdon Heath (13)
Met de gastzanger Jens van der Stempel wordt in 1991 'The Killing Silence' gepresenteerd. SI Magazine, dan een toonaangevend tijdschrift over melodieuze rockmuziek, roept Egdon Heath uit tot beste symfonische rockformatie van Nederland. In 1993 verschijnt de derde cd 'Him, The Snake And I' met de nieuwe zanger Maurits Kalsbeek. Na het 15-jarig jubileum (gevierd met een op video vastgelegd optreden) wordt in 1996 'Nebula' uitgebracht. Ondanks plannen voor een nieuw album (met live-opnamen) besluit de band in 1999 te stoppen. Van het afscheidsconcert verschijnt de dvd 'Live at Last'.

Nieuwe golven (metal-prog, retro-prog en meer)

Ayreon (14)
Nederlands meest geprezen symfonische metalproject is Ayreon, in 1994 gestart door multi-instrumentalist Arjen Lucassen uit Den Haag, die er dan al een lange carrière als gitarist in diverse bands heeft opzitten. Met Ayreon laat hij de rockopera herleven, met bombastische albums waaraan veel bekende muzikanten meewerken. Van het debuut 'The Final Experiment' (1995) gaan er alleen al in Japan enkele tienduizenden exemplaren over de toonbank. De conceptplaten van Ayreon vertellen hele verhalen - nagenoeg iedere gastzanger(es) vertolkt met zijn/haar stem wel een karakterrol - en bevatten zowel zeer bombastische metal als meer 'ambiente' passages. Het vervolg 'Actual Fantasy' (1996), met medewerking van onder meer zanger Edward Reekers (ex-Kayak), gaat over de fantasierijke leefwereld van kinderen en krijgt pas later (na heruitgave in 2004) meer erkenning. In 1998 verschijnt 'Into the Electric Castle', een conceptalbum over acht personen van verschillende tijdlijnen die in een wereld belanden waar tijd en ruimte geen rol spelen en door een en stem opdracht krijgen om het 'Elektrische Kasteel' te bereiken en van binnenuit te ontdekken. Na deze release worden de projecten van Ayreon steeds ambitieuzer aangepakt (met medewerking van steeds meer en grotere artiesten), maar volgens de kenners wordt het niveau van deze dubbelaar niet meer gehaald.

The Gathering (15)
De band wordt in 1989 opgericht door de broers Hans en René Rutten en Bart Smits. Uitgebreid tot een 6-mans formatie brengt The Gathering het debuutalbum 'Always...' (1992) uit met dead-metal met symfonische elementen. Na discussies over de muzikale koers en volgt het rustiger 'Almost a Dance' (1993), dat niet goed wordt ontvangen. Na een periode van bezinning maakt de band in 1995 een verrassende en zeer succesvolle comeback met het album 'Mandylion' in 1995. Het geluid van de band beweegt zich door de inbreng van de nieuwe zangeres Anneke van Giersbergen meer naar progressieve rock (en elementen van gothic metal en psychedelica), met ruimte voor atmosferische passages en langere epische stukken. Op het vierde album 'Nighttime Birds' (1997) wordt deze muzikale koers voortgezet, maar (meer) in de vorm van popsongs. Het in 1998

uitgebrachte ‘How To Measure A Planet?’ (2-cd) laat -met meer ruimte voor toetsen en samples- een meer ingetogen kant van de groep horen. De band toert succesvol in binnen- en buitenland en brengt het livealbum ‘Superheat’ (2000).

Overige bands
. *Dilemma:* de post-progband imponeert met het ‘wervelende en eigenzinnige’ album ‘Imbroccata’ (1995), dat door kenners wordt beschouwd als een mijlpaal in de Nederlandse progscene van deze periode. Bandlid Collin Leijenaar (drums) is bekend van Kayak en andere bands en van albums van en tournees met Neal Morse.

8.3 Europa

Duitsland

Tangerine Dream (2)
In de samentelling met Edgar Froese, zijn zoon Jerome Froese en Paul Haslinger neemt de band ‘Melrose’ (1990) op. Na het vertrek van Haslinger en weer een serie soundtracks volgt ‘Rockoon’ (1992) met bijdragen van gastmuzikanten. Daarna volgen -in verschillende samenstellingen en met gastmuzikanten- nog de studioalbums ‘Turn of the tides’ (1994), ‘Tyranny of beauty’ (1995) en ‘Goblins club’ (1996). In 1995 richt Tangerine Dream een eigen platenlabel op: TDI Records. Het eerst album dat wordt uitgegeven is ‘Ambient monkeys’ (1997); dit bevat op Mozart en Bach gebaseerde ambient muziek (gespeeld door vader en zoon Froese). Het duo sluit deze periode af met ‘Mars Polaris’ (1999).

Grobschnitt (3)
Na het album van de afscheidstournee ‘Last Party-Live’ (1990) verschijnen de compilatiealbums (2-cd) ‘Die Grobschnitt Story 1’ (1994) met nog niet eerder uitgegeven songs en live-opnames en -voor de echte fans- ook nog ‘Die Grobschnitt Story 2’ (1998).

Eloy (4)
Nadat Bornemann met Michael Gerlach de band weer heeft opgestart, volgt ‘Destination’ (1992). Na ‘Chronicles’ (in 2 delen), waarop oude

nummers opnieuw worden opgenomen, volgt 'The tides return forever' (1994), waarop ook Matziol weer meedoet. In 1998 verschijnt 'Ocean 2 – the answer', het vervolg op het succesalbum uit 1977 waarop Eloy flink uitpakt (met een koor). Het album wordt -na de zeer teleurstellende voorgangers- opgelucht ontvangen en aanbevolen door de recensenten: 'hoogwaardige Eloy-symfo van beste kwaliteit'.

België

Machiavel (1)
In 1994 laat de band opnieuw van zich horen met een optreden op het Francofollies-festival in Spa. De jaren daarna blijft de band veel optreden. In 1996 verschijnt de compilatie 'The Very Best Of ' (en behaalt goud). In 1999 volgt het nieuwe album 'Virtual Sun', waarop de band een steviger geluid laat horen (met invloeden van Led Zeppelin), waarmee de band (ook als support act van Bon Jovi) internationaal aandacht krijgt.

Frankrijk

Ange (1)
Het in 1993 verschenen 'Les larmes du Dalaï lama' luidt een (voorlopig) einde in van de band; de meningsverschillen lopen weer op en dat zorgt in 1995 voor het einde van de samenwerking tussen de broers Christian en Francis Décamps. Christian gaat solo verder en start in 1999 Ange weer op, nu met musici die hem al tijdens zijn solocarrière hebben begeleid, waaronder zijn zoon Tristan (toetsen). Er verschijnt nog wel een compilatie en 2 live-cd's, maar pas in 1999 volgt er -met hulp van de fanclub 'Un pied dans la marge'- een nieuw album: 'La voiture à eau', het begin van een nieuwe fase.

Gong (3)
Na het toetreden van Pip Pyle, de drummer van het eerste uur, wordt de groep weer omgedoopt tot Gong. In deze formatie wordt het album 'Shapeshifter' uitgebracht, met de ondertitel 'Radio Gnome deel 4'. In 2000 volgt dan een 5e deel 'Zero to Infinity'.

Italië

Le Orme (1)
Na enkele jaren zonder nieuw werk komt de band in 1990 met een nieuw album, simpelweg getiteld 'Orme'. Ook dit album bevat vooral pop en blijft grotendeels onopgemerkt. In 1996 keert de band terug met (moderne) progressieve rock met het goed ontvangen conceptalbum 'Il fiume'. De band treedt over de hele wereld met veel succes op, waaronder ook grote progressieve rock festivals in VS. Behalve het compilatiealbum 'Amico di ieri' (1997) verschijnt er geen nieuwe materiaal meer in deze periode.

Premiata Forneria Marconi (PFM) (2)
In 1997 herenigt Flavio Premoli met de andere kernleden (DiCioccio, Djivas, Mussida) en brengt PFM het comeback album 'Ulisse' uit. Het is een serie liederen gebaseerd op de Odyssee-legende van Homerus, met bijdragen van de Italiaans tekstschrijver Vincenzo Incenzo. De verwachtingen zijn hoog, maar worden volgens de kenners niet waargemaakt: geen terugkeer naar de progressieve muziek van jaren '70, maar een album met meer pop-gerichte songs.

Banco del Mutuo Soccorso (BMS) (3)
In de jaren '90 begint de BMS weer haar muziek van de jaren '70 te spelen en kiest de band ook weer voor de lange, volledige bandnaam. In die periode verschijnen 3 albums: 'Da qui messere si Domina la Valle' (1991), met herwerkingen van de eerste twee albums en de minder bekende albums 'Il 13' (1994) en 'Nudo' (1997).

Moongarden (4)
De band rond toetsenist/bassist Cristiano Roversi, gefascineerd door de maan, maakt melancholische en sfeervolle (neo-)symfonische rock. Het eerste album 'Moonsadness' (1993) ligt nog in de lijn met voorbeelden uit de jaren '70 (Genesis, en met name Camel); de opvolger 'Brainstorm of Emptyness' (1995) laat een meer eigen geluid horen en krijgt lovende kritieken (en is de opmaat voor nog veel meer moois).

Overige bands
Na de 'magere' jaren '80 bloeit ook in Italië de progressieve rock weer op. Enkele bekende (nieuwe) bands uit deze periode zijn Deus Ex Machina (7 albums), Devil Doll, Finisterre, Fabio Zuffanti (de frontman van Finisterre), A Piedi Nudi, Divae, D.F.A. en Mad Crayon.

Zweden

Trettioåriga Kriget (1)
Pas in 1992 laat de band weer iets van zich horen, wanneer er een korte akoestische set wordt gespeeld tijdens de releaseparty van 'War Memories', een verzamelalbum dat voor een groot deel uit live-opnamen bestaat. In 1996 verschijnt nog 'Om Kriget Kommer' (met opnamen uit 1974-1981).

Kaipa (2)
Als Musea Records begin jaren '90 deze albums op cd uitbrengt groeit de belangstelling voor (de muziek van) Kaipa in Europa.

Roine Stolt (2a/5a)
In 1994 maakt Stolt, gedreven door de opleving van de progressieve rock, met zijn oude vriend Tomas Bodin (keyboards) en broer Michael (zang, bas) zijn vierde soloalbum 'The Flower King' (1994). Dit valt zo goed in de smaak dat men besluit een band (met de gelijknamige naam) te vormen. In 1998 brengt Stolt zijn vijfde soloalbum 'Hydrophonia' uit, met medewerking van Jamie Salazar (drums) en Ulf Wallander (sax). Volgens de kenners 'een must have' voor alle liefhebber van instrumentele progrock.

Änglagård (3)
De band wordt in 1991 door Tord Lindman en Johan Högberg opgericht met het doel de progressieve rock uit de jaren '70 en '80 te laten opbloeien; daarbij vindt de band inspiratie bij bands als Genesis, Yes, King Crimson, Trettioåriga Kriget, Van Der Graaf Generator en Schicke Führs & Fröhling. Er verschijnen tussen 1992 en 1996 twee studio- en drie livealbums. Zowel het debuut 'Hybris' (met Zweedse zang van Tord Lindman) als de instrumentele opvolger 'Epilog' (1994) worden gekozen als album van het jaar in opiniepeilingen

onder liefhebbers van progressieve rock. Na het uiteenvallen van de band volgt er een officieel afscheid in de vorm van het (volgens kenners fenomenale) livealbum 'Buried Alive' (1996).

Anekdoten (4)
De band verandert begin jaren '90 de naam van King Edward (een King Crimson-coverband) naar Anekdoten als Anna Sofi Dahlberg (toetsen, zang, cello) tot de groep toetreedt. De band brengt de albums 'Vemod' (1994) en 'Nucleus' (1996) uit. Het geluid van de groep is een combinatie van dromerige passages en steviger stukken met 'vervormde en hoekige gitaarklanken, ronkende basgeluiden en donderende drumpartijen'. Kenners zien raakvlakken met Van Der Graaf Generator en ook de invloed van King Crimson is nog hoorbaar (door gebruik van mellotron en cello). De band wordt (ook in Japan) zeer populair; door de toenemende druk besluit Anekdoten een tijdje te stoppen. In 1999 volgt 'From within', met een meer ingetogen benadering en verfijnd geluid. De recensenten zijn positief over de muzikale koerswijziging en vinden het album het beste wat de band tot dan gemaakt heeft.

The Flower Kings (5)
Deze progressieve rockband wordt in augustus 1994 opgericht; de

centrale positie wordt ingenomen door componist en gitarist Roine Stolt. De naam van de band is afkomstig van het vierde soloalbum van Stolt: 'The Flower King' (1994). Na het succes van dit album besluit hij een vaste band te formeren die verder gaat op de muzikale weg die op het album is ingeslagen. De muziekstijl wordt door kenners omschreven als een 'crossover van al het goede wat de jaren '60 en '70 aan progressieve rock heeft voortgebracht'. The Flower Kings kent meerdere bezettings-wisselingen, maar Stolt en (tot zijn vertrek in 2015), (Tomas) Bodin en zanger (Hasse) Fröberg (die ook al zong op 'The Flower King') zijn constante waarden binnen de band. Het eerste album 'Back in the world of adventures' (1995) leunt qua muziekstijl nog op Genesis, maar op het tweede album 'Retropolis' (1996), over de stad, waar de scheidslijn tussen leven en dood (heden en toekomst) niet bestaat en ook de factor tijd verdwenen is, laat de band een meer

eigen geluid horen dat zeer positief wordt ontvangen. De dubbel-cd 'Stardust we are' (1997) is zeer gevarieerd (en wordt daarom wisselend gewaardeerd), maar over de klasse van het (25 minuten durende) epische titelnummer bestaat geen enkele twijfel. Na de ep 'Edition limitée Québec' (1998) verschijnt 'Flower power' (1999), weer een dubbel-cd. De subtitel 'A Journey To The Hidden Corners Of Your Mind' verraadt het thema van dit album; de recensenten en fans zijn opgetogen met deze 'juweel van een dubbel-cd' dat dan 'tot het beste van The Flower Kings' wordt gerekend. De indrukwekkende suite' Garden of Dream' is (met bijna een uur) een van de langste nummers uit de progrock-historie. Ook live is de band actief en succesvol; de live-cd 'Alive on planet earth' (1999) laat dat horen.

Opeth (6)
De band wordt opgericht in 1990; de beginperiode wordt gekenmerkt door vele bezettings- en rolwisselingen. Als de uiteindelijke zanger, gitarist en componist is Mikael Åkerfeldt het enig overgebleven lid en frontman van de oorspronkelijke band. De eerste albums 'Orchid' (1995), 'Morningrise' (1997) en 'My Arms, Your Hearse' (1998) zijn 'black metal' albums; vanaf 'Still Life' (1999) ontwikkelt de band een meer uitgewerkt progressief karakter en groeit de populariteit tot ongekende hoogten.

Overige bands
. *Katatonia*: donkere, melancholische progmetal met zanger Jonas Renkse en gitarist Anders Nyström (15 albums vanaf 1993).
. *Landberk*: band met de stijl van Anekdoten, 4 albums/2 ep's in de periode 1992-1996).
. *Morte Macabre:* een mix van progrock en horror (1 album in 1998).
. *Sinkadus*: melodramatische progrock (1 album in 1996).

Polen

Collage (1)
Deze neoprog-band krijgt meteen hoge waarderingen voor hun debuut 'Basnie' (Fairytales) (1990). De opvolger 'Nine Songs Of John Lennon' (1993) wordt veel minder gewaardeerd, maar met het volgende album scoort de band zowel artistiek als commercieel goed: Het album 'Moonshine' (1994) wordt omschreven als 'sfeervol, warm, melodieus en gepassioneerd' en wordt beschouwd als een meesterwerk in het progrock-genre. De opvolgers 'Changes' (1995) en 'Safe' (1995) laten een meer pop-gerichte stijl horen; ze worden goed gewaardeerd, maar halen volgens de kenners niet meer het hoge niveau van het album 'Moonshine'.

Quidam (2)
Deze Poolse progressieve rockband komt voort uit het hardrock/blues-trio 'Deep River'. De bezetting wordt fors uitgebreid en -met hulp van Collage- wordt in 1996 het debuut 'Quidam' uitgebracht. Recensenten typeren het (in het Pools gezongen) album als 'sprankelend, uitbundig, met veel meeslepend en melodieus gitaarwerk en prachtig fluitspel'. De opvolger 'Sny aniołów' (Angel's Dreams) (1998) zet deze lijn voort.

Overige bands
. *Albion*: melancholische neo-prog (met vrouwelijke vocalen) in de stijl van Marillion (Fish-tijdperk), Jadis, IQ, Satellite en Quidam; 7 albums (1994-2018).
. *Abraxas*: neo-prog met gothische invloeden, geïnspireerd op Marillion en Van Der Graaf Generator. Vier albums in de periode 1996-1999.

Spanje
. *Galadriel:* in 1993 volgt 'Chasing The Dragonfly', met meer etnische invloeden. Vervolgens komt in 1997 het ruim een uur durend sciencefiction conceptalbum 'Mindscapers' uit.

Zwitserland

. *Clepsydra*: de neo-progressieve rockband met de kenmerkende zang van Aluiso Maggini wordt met name beïnvloed door Marillion (Fish-tijdperk) en IQ. Het debuutalbum is 'Hologram' (1991); daarna volgen de ep 'Fly Man' (1993), 'More Grains of Sand' (1994) en 'Fears' (1997). Op dit laatste album laat de band (met name met de eerste twee nummers 'Soaked' en 'The Missing Spark') horen in de top van de neoprog thuis te horen.

8.4 Verenigde Staten en Canada

Verenigde Staten

Kansas (1)

Begin jaren '90 ondergaat de band aan aantal personeelswisselingen: gitarist Steve Morse (naar Deep Purple vertrokken) wordt vervangen door violist/gitarist David Ragsdale en met Greg Robert krijgt de band een extra toetsenist. Met deze bezetting toert de band veelvuldig (zie 'Live at the Whiskey' uit 1992) en komt vervolgens met een nieuw studio album 'Freaks Of Nature' (1995). Een rock-album, maar met weer meer ruimte voor de kenmerkende Kansas-sound, zoals het vioolspel en de euforische zang van Walsh. In 1998 komt violist Robby Steinhardt weer terug bij de band. Er wordt een album opgenomen met het London Symphony Orchestra genaamd 'Always Never The Same'. Dit album bevat -naast een aantal bekende nummers in een nieuw jasje- ook een aantal nieuwe nummers.

Dream Theater (3)

Het tweede studioalbum 'Images And Words' verschijnt in 1992 en het is het eerste album met zanger James LaBrie. Het toegankelijke album slaat aan en wordt met goud bekroond in de Verenigde Staten en haalt de platina status in Japan. Na het livealbum 'Live at the Marquee' (1993) volgt 'Awake' (1994), donkerder en zwaarder dan de succesvolle voortganger en met gemengde gevoelens ontvangen door de fans, maar volgens anderen weer hét ultieme album van de band. In 1995 brengt de band het (onuitgebrachte)

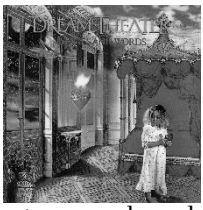

nummer ‘A Change of Seasons’ uit als ep, met een collectie van live covernummers (met onder andere nummers van Pink Floyd, Elton John, Genesis, Rush en Queen). De band duikt weer de studio in en heeft materiaal genoeg voor een dubbel-cd, maar onder druk van de platenmaatschappij wordt het een enkele cd ‘Falling into infinity’ (1997), met daarop ook ‘mainstream’ nummers als ‘You Not Me’. Het album valt niet goed en is geen succes. Tijdens hun Europese tournee worden twee shows opgenomen voor het live album ‘Once in a LIVEtime’ (1998); het album wordt gelijk uitgegeven met de video ‘5 Years in a LIVEtime’, met opnames vanaf ‘Awake’ tot de ‘Falling Into Infinity’ tour. De bandleden nemen tijd om ook aan eigen projecten te werken; zo neemt Portnoy met Petrucci, Tony Levin (bas) en Jordan Rudess (toetsen) onder de naam ‘Liquid Tension Experiment’ (LTE) een cd op. Met Rudess wordt het 5e album opgenomen: ‘Metropolis Pt. 2: Scenes from a Memory’, een conceptalbum over het vorige leven van de hoofdpersoon Nicholas als Victoria Page en gaat over liefde, moord en ontrouw. Zoals de titel al aanduidt, is het album een vervolg op het nummer ‘Metropolis Pt. 1: The Miracle And The Sleeper’ van het album ‘Images And Words’. Deze song was bij de opnamesessies van ‘Falling Into Infinity’ afgevallen en werd nu dus alsnog afgerond. Het Metropolis-album krijgt zeer goede kritieken en wordt gezien als een ‘meesterwerk’ van de band, door zowel critici als fans. De tournee die volgt, duurt meer dan een jaar en Dream Theater bezoekt meer landen dan ze ooit hebben gedaan tijdens een tournee. Een registratie van dit concert is te vinden op ‘Live scenes from New York’ (2001).

Spock’s Beard (4)

De band wordt in 1992 opgericht door de uit Los Angeles afkomstige broers Neal en Alan Morse. Neal speelt toetsen, akoestische gitaar en is zanger en componist; Alan speelt elektrische gitaar. De broers komen (in een jam-café) in aanraking met drummer Nick D'Virgilio. Samen met bassist Dave Meros brengt de nieuwe band, die haar naam ontleend aan Mr. Spock (uit Star Trek), het album ‘The Light’ (1995) uit. Het album wordt (onder andere doordat Dream Theater’s Mike Portnoy zijn enthousiasme over de band uitdraagt) zeer goed ontvangen en komt via Martin Orford (IQ en GEP-records) ook in Europa uit. Het album wordt een succes en wordt door kenners gezien als ‘leidraad en epos voor moderne progrock’. Op het volgende album

‘Beware of Darkness’ (1996), genoemd naar een nummer van George Harrison (Beatles), is toetsenist Ryo Okumoto aan het kwartet toegevoegd. Het zeer gevarieerde album heeft meer popinvloeden hetgeen de toegankelijkheid vergoot. In de bezetting met deze vijf zal Spock’s Beard in totaal vier studioalbums uitbrengen. Voor de eeuwwisseling volgt nog ‘The kindness of strangers’ (1997), met duidelijke verwijzingen naar de jaren ’70 prog van The Beatles, Yes, Gentle Giant en natuurlijk Genesis. Het album ‘Day for night’ (1999) is volgens de kenners wel wat wisselvalliger, maar de waardering voor het door de band opgeleverde werk bij de progrock-fans is zeer hoog. Tijdens de ‘Day for Night’-tour wordt in zaal 013 in Tilburg de dvd ‘Don't Try This At Home - Live in Holland’ (1999) opgenomen.

Glass Hammer (5)
Steve Babb en Fred Schendel vinden elkaar begin jaren ’90 als multi-instrumentalisten met een voorliefde voor symfonische rock en fantasy-literatuur. Met studiomusici (waaronder zangeres Michelle You) nemen ze het muziekalbum ’Journey of the Dunadan’ (1993) op, gebaseerd op de verhaallijn van Aragorn uit Tolkien’s ‘Lord of the Rings’, de in ballingschap rondtrekkende troonpretendent van Midden-Aarde die na vele gevaren uiteindelijk koning wordt. Het album, waarvan de stijl wordt omschreven als een ‘dynamisch en melodieus mengsel van Yes en Emmerson, Lake & Palmer, met een vleugje Kansas’, verkoopt (tot hun eigen verbazing) zeer goed. Daarom besluiten ze (in dezelfde stijl) een vervolgalbum op te nemen: ‘Perelandra’ (1995), dat gebaseerd is op de romans ‘The Space Trilogy’ en ‘The Narnia Chronicles’ van schrijver C.S. Lewis. Na een livealbum verschijnt in 1998 ‘One to evermore’, gebaseerd op het verhaal van Arianna en de beeldhouwer, met daarop meerdere epics. Volgens de recensenten heeft Glass Hammer na drie albums een eigen stijl en klank gevonden: ‘symfonische progrock, vol met knetterende bas, brommende baspedalen, zwierige Mellotrons en ladingen melodie dat wisselende stemmingen oproept’.

Ilúvatar (6)
De naam van deze (in 1992 opgerichte) band verwijst naar Ilúvatar, de elvennaam voor de koning in Tolkien’s ‘Lord of the Rings’. De band maakt neoprog met duidelijke elementen van Genesis en Marillion (de zangstijl van Glenn McLaughlin heeft wel kenmerken

van Collins en -vooral- Fish), maar er zijn ook Amerikaanse invloeden (zoals Journey en Styx). Het eerste album verschijnt in 1993 en wordt goed ontvangen, alhoewel niet iedereen de muziek origineel (genoeg) vindt. Het tweede album 'Children' (1995) wordt ook in Europa uitgebracht. Na bezettingswisselingen volgt 'Sideshow' (1997), een verzameling van livenummers, alternatieve versies en niet eerder uitgebracht werk. In 1999 verschijnt 'A story two days wide', volgens de recensenten een 'tijdloos meesterwerk' en 'onderschatte, briljante plaat', die dus het ontdekken meer dan waard is. Na dit album wordt het stil rond Ilúvatar; pas na vijftien jaar volgt er nieuw werk.

Andere bands
. *Tool*: rock- en metalband uit Los Angeles; in deze periode 2 ep's, het debuut album 'Undertow' (1993) en het vervolg 'Aenima' (1996).
. *Enchant*: neoprog-band met zanger Ted Leonard (later: Spock's Beard). De band maakt 7 albums in de periode 1994-2003 en ook nog een in 2014.
. *echolyn*: deze band brengt in de periode tot 1991-1996 meerdere hoog gewaardeerde albums uit met dynamische progrock met invloeden van The Beatles, Genesis, Gentle Giant, Yes, Steely Dan en Jethro Tull.

Canada

Rush (1)
Met het album 'Roll The Bones' (1991) zet Rush de ingezette koers voort. Op dit conceptalbum, met als thema 'het lot' (ofwel: over hoe elke beslissing die je neemt de rest van je leven verandert), klinkt de band nogal 'mainstream' (waarbij vergelijkingen worden gemaakt met in die periode populaire Simple Minds, Duran Duran, Big Country en Wang Chung) met bekende nummers als 'Dreamline' en 'Bravado'. Op 'Counterparts' (1993) kiest de band voor een andere muzikale koers met stevige (hard-)rock; volgers recensenten 'een bonte verzameling van songs met fel en bondig gitaarwerk, krachtig en pompend bas-spel, inventief en beukend drumwerk'. Een deel van de oude fans haakt af vanwege dit nieuwe, rauwere geluid van de band. Op 'Test for echo' (1996) zet Rush deze lijn voort. Met het

livealbum ‘Different stages’ (1998) sluit Rush deze 4e fase (en ook de jaren ’90) af.

Saga (2)
In 1993 keren Gilmour en Negus terug en in deze (succesvolle) bezetting begint de band weer albums uit te brengen. Op het album ‘The Security of Illusion’ (1993) klinkt Saga een stuk steviger dan de albums uit de jaren ‘80. Op ‘Steel Umbrellas’ (1994) kiest de band voor een andere, popachtige/funky sound en (ook) dit wordt niet erg gewaardeerd. Saga revancheert zich enigszins met ‘Generation 13’ (1995), een gevarieerd conceptalbum met als thema de deugden en makken van ‘the American dream’. Op het album ‘Pleasure & The Pain’ (1997) wordt volop geëxperimenteerd met diverse stijlen; het wordt gezien als een overgangsalbum naar de terugkeer naar de oude sound van de band. Maar eerst volgt nog ‘Phase One’ (1998), met live studio-opnamen uit 1979, vijf niet eerder uitgebrachte nummers en enkele demoversies. Vanaf het album ‘Full Circle’ (1999) pakt de band (tot vreugde van de oude fans) de muzikale richting van de eerdere platen weer op (maar wel met een wat ‘steviger’ geluid) en maken ze het verhaal van ‘The Chapters’, waarmee ze op de eerste 4 albums (uit de jaren ’80) waren begonnen, (waardig) af. Het begin van een nieuwe succesvolle (3e) fase van de band.

Mystery (3)
De band wordt in 1986 gevormd door gitarist/multi-instrumentalist Michel St-Père. Na een ep brengen ze in 1996 het AOR-getinte album ‘Theatre of the Mind’ uit met zangers Raymond en Gary Savoie. Met ‘Destiny?’ (1998) -met alleen nog als zanger Savoie- beweegt de band zich meer richting de neoprog. Na dit album stort St-Père zich op het opzetten van eigen platenlabel (Unicorn Digital); de fans moeten daarom lang wachten op het volgende (derde) studioalbum.

Overige bands
. *Devin Townsend*: zanger/gitarist met verschillende stijlen van metal tot melodische rock, met invloeden uit jazz, blues, progressieve rock, industrial en symfonische rock. In de jaren ’90 vooral metal met zijn band Strapping Young Lad en (vanaf 1995) ook soloalbums.

8.5 Overige continenten/landen

Australië

. *Aragon*: deze band speelt neoprog met invloeden van Genesis en Marillion; in totaal 5 albums in deze periode, waarbij de laatste als minder progressief worden beschouwd.

Nieuw-Zeeland

. *Crowded House*: de band levert nog twee succesvolle albums, waarvan een met Tim Finn in de gelederen, en houdt (na het vertrek van Paul Hester) in 1993 op te bestaan.

Japan

. *Ars Nova* (Japan): met een 2e toetsenist gaat de band door met het maken op klassiek muziek geïnspireerde instrumentale progrock. In deze periode verschijnen nog een reeks studioalbums en ook een (afsluitend) livealbum (2011).

. *KBB* (Japan) deze band, opgericht in 1992 debuteert in 2000 met 'Lost and Found'; daarna volgende 4 albums met instrumentele progressieve rock, met daarop een prominente rol voor violist Akihisa Tsuboy, waardoor het geluid van de band aan Kansas doet denken.

Zuid- en Midden Amerika

. *Jose Luis Fernández Ledesma* (Mexico): bekende progrock-muzikant; een soort Mike Oldfield met een 'RIO'-hart (zie de subgenres in hoofdstuk 3). In eigen land bekend van de band Nirgal Vallis (dat met 'Y Murió La Tarde' in 1985 maar een album opleverde). Solo levert hij sinds 1996 inmiddels negen albums op. Met 'Designios' (2003) maakt hij een van hoogst gewaardeerde progalbums in Mexico met sfeervolle folk-prog met zangeres Margarita Botello. Beiden werken weer samen in op het veelgeprezen album 'Saena' (2008).

. *Cinema Show* (Brazilië*)*: opgericht in 1994; speelt melodieuze symfonische rock en maakt indruk met 'Dançcas Dos Ventos' (1995), met veel klassieke elementen en een Genesis-achtige sfeer.

9. Na 2000: oudgedienden en nieuwe helden

Tijdsbeeld

Wereld
. VS: Clinton (tot 01), Bush jr (01-09), Obama (09-17) en Trump (>17)
. Rusland: Poetin (met een tussenfase van Medvedev)
. Europa: De Europese Raad krijgt een vaste President (eerst Van Rompuy, daarna Tusk en dan de Belg Michel)
. China: leider Hu Jintao (03-13) en Xi Jinping (vanaf 13)

Grote gebeurtenissen
. aanslagen 11-9-2001 door terroristen met gekaapte passagiersvliegtuigen (op o.a. World Trade Center in New York)
. Irak-oorlog: Amerikaans-Britse legermacht valt Irak binnen vanwege vermeende massavernietigingswapens (03)
. China wordt toegelaten tot de Wereldhandelsorganisatie en ontwikkelt zich snel tot industriële reus
. extreem-islamitische Hamas wint verkiezingen in Gaza, dat (na raketaanvallen) door Israël wordt afgesloten
. links-populistische regeringen in Latijns Amerika (o.a. Venezuela)
. wereldwijde epidemieën (o.a. de acute longaandoening SARS)
. uitbreiding EU met 12 landen uit het voormalige Oostblok (04 en 07)
. kredietcrisis in de Verenigde Staten (07) en wereldwijde verspreiding
. grote aandacht voor de opwarming van de aarde door documentaire 'An Inconvenient Truth' van Al Gore (06)
. jongeren uit West-Europa trekken naar Syrië (deelname Burgeroorlog)
. de internationale bankencrisis, manipulatie met rentetarieven en zelfverrijking ondermijnen het vertrouwen in banken
. Japan: aardbeving voor de kust van Sendai met een tsunami (11)
. islamitische aanslagen in Europa, o.a. Brussel, Parijs, Londen, Manchester (vanaf 14)
. de relaties van de (Westerse) wereld met Rusland bereiken een dieptepunt door de annexatie van de Krim (14)
. vlucht MH17 neergeschoten boven Oekraïne met 298 slachtoffers (14)
. opkomst en neergang van het IS-kalifaat; aanval door het westen leidt tot de Europese vluchtelingencrisis (15)
. Corona-virus raakt de hele wereld (20)

Nederland
. kabinetten Kok (tot 02), 4x Balkenende (02-10) en -met de VVD als grootste partij- 3x Rutte (tot heden)
. Nederland voert als eerste land ter wereld het homohuwelijk in (01)
. Geert Wilders stapt uit de VVD (04) en richt eigen partij op (PVV)
. de moorden op Pim Fortuyn (02) en Theo van Gogh (04)
. de ziekenfondsen worden geprivatiseerd en er komt een voor alle burgers verplicht basispakket (06)
. huwelijk Willem-Alexander (02) en troonwisseling met Beatrix (13)
. aardbevingen in Groningen als gevolg van gaswinning (vanaf 12)
. Bouterse in Suriname veroordeeld voor Decembermoorden (19)
. stikstof-crisis legt bouwactiviteiten stil (20)

Maatschappij
. Live8 festival tegen de honger in Afrika (05)
. steeds meer mensen zijn actief met/verslaafd aan social media (o.a. Facebook, Twitter, Instagram) en games
. de mogelijkheden en anonimiteit van internet zorgen voor haatmails en bedreigingen
. de digitalisering in de samenleving zorgt voor toenemend (gevaar van) misbruik en privacy-schendingen
. introductie van de schone 'hybride' auto (Toyota Prius) en ontwikkeling naar volledig elektrische auto's

Elektronica
. de digitale fotocamera ontwikkelt zich snel en maakt in korte tijd een einde aan filmrolletjes
. pc's (laptops) dringen door in alle huishoudens
. Google (met de meest gebruikte zoekmachine en vele diensten) en Facebook worden wereldspelers
. Apple introduceert de iPhone (08) en iPad (10) met touchscreen en groeiend aantal applicaties (app's)
. organisaties besteden hun IT-activiteiten uit; eerst naar India (en later) in de cloud
. aanleg van glasvezelnetwerk voor snel dataverkeer en enorme groei van datacenters voor dataopslag
. steeds meer activiteiten/diensten gaan digitaal/via internet (betalen, reizen boeken, shoppen, overheid, etc.)
. de mobiele telefoon ontwikkelt zich tot smartphone met nieuwe functies als foto, film en digitaal betalen

Cultuur
. Individuen, bedrijven en media openen weblogs met frequent nieuws

over bepaalde onderwerpen
. de vrijheid op en reikwijdte van internet zorgen voor opschudding en ongemak (o.a. websites GeenStijl en FOK)
. de musical Soldaat van Oranje gaat in première (10) en speelt na 10 jaar nog steeds
. vloggers, die met filmpjes inzicht geven in hun leven en bezigheden heden, scoren een breed publiek en populariteit
. de dance-scene groet snel en allerlei dancefestivals beginnen steeds grotere vormen aan te nemen

Televisie & radio
. de Harry Potterfilms zijn kaskrakers en in het fantasy-genre scoort de Lord of the Rings-trilogie in de bioscopen
. streaming via diensten als Spotify (muziek) en video's (Youtube); de verkoop van cd's en dvd's stort in
. de platte tv (eerst plasma, later lcd en led) ontwikkelt zich tot 'smart tv' (met toegang tot internet)
. mensen kijken nieuws op internet, tv-programma's en films via digitale diensten (kabelbedrijven, Netflix, HBO, ect.)
. tv-programma's als Boer Zoekt Vrouw, Luizenmoeder en Heel Holland Bakt worden zeer populair

Sport
. introductie van kunstgras in het Nederlandse betaalde voetbal (03) en toenemende discussies daarover
. de (wieler-)sport blijkt te zijn besmet met bloeddoping; schorsing van meervoudig Tour-winnaar Lance Amstrong
. Olympisch goud voor Ranomi Kromowidjojo (zwemmen) en Epke Zonderland (turnen) in Londen (12)
. het mannen voetbalelftal wordt in Zuid-Afrika (10) weer tweede op het WK en mist het daarop volgende EK én WK
. opkomst van het vrouwenvoetbal; de Oranje vrouwen worden Europees kampioen (17) en 2e op het WK (19)
. Nederlands vrouwen-handbalteam wordt wereldkampioen (19)

Pop- en rockmuziek
. tv-programma's als Idols en (later) The Voice proberen nieuw zangtalent (en vooral inkomsten) aan te boren
. trend van vrouwelijke singer-songwriters, zoals Katie Melua, Duffy, Adele, Amy Winehouse en Amy Macdonald
. grote Nederlandse successen in de dance-scene met dj's als Tiësto, Armin van Buuren en Ferry Corsten

9.1 Engeland

De pioniers

Procol Harum (2)
In 2003 verschijnt er een nieuw album: 'The Well's on Fire'. Dan wordt het weer stil en verschijnt -na 14 jaar- het album 'Novum'. In die periode toert de band en verschijnt bijna hun gehele oeuvre in geremasterde versies op de markt, inclusief een boxset. De bandleider Gary Brooker trekt met de leden de Angelic en Rimshot de geluidsstudio in om een nieuwe plaat op te nemen. Volgens Progwereld maakt de combinatie van scherpe teksten en live opgenomen muziek dat Procol Harum na 50 (!) jaar nog uiterst vitaal klinkt.

King Crimson (5)
Vanaf 2014 maakt de band weer (nieuwe) muziek in een (wisselende) samenstelling met Fripp, Collins, Mastelotto, Jakszyk, Riflin en (Gavin) Harrison. Bassist Tony Levin levert bijdragen met zijn 'stick'; een bijzonder soort basinstrument. De band brengt de ep 'Happy with what you have to be happy with' (2002) en 'Power to Believe' uit (2003). In 2014 verschijnt een box ter ere van het 40-jarig jubileum van de band en daarna nog het verzamelalbum 'The Elements of King Crimson' en enkele livealbums.

Soft Machine (6)
In 2015 maakt Soft Machine een comeback. In de bezetting met John Etheridge (gitaar), Roy Babbington (bas), John Marshall (drums) en Theo Travis (saxofoon/piano) wordt het album 'Hidden Details' uitgebracht, volgens de recensent 'een kleurrijk en fascinerend album' dat als een 'revanche' op het (meer gepolijste) werk in de periode onder Karl Jenkins kan worden gezien.

Pink Floyd (7)
Op 2 juli 2005 speelt Pink Floyd met Roger Waters op het door Bob Geldof georganiseerde 'Live 8' in Hyde Park, Londen. Dit was de eerste keer sinds 1981 dat de band in de oude bezetting speelde (en tevens de laatste keer). In weerwil van een eerdere ontkenning dat er nog materiaal zou komen, verschijnt in november 2014 het

studioalbum ‘The Endless River’, met een hoog ambient-gehalte en gedeeltelijk gebaseerd op opnamen uit 1993 toen ‘The Division Bell’ werd opgenomen (in de post Roger Waters periode).

Genesis (8)
In 2007 komen Collins, Banks en Rutherford weer bij elkaar voor een reünie-tour, met de titel ‘Turn It on Again: The Tour’. In 2008 verschijnt een registratie van het concert in het Circus Maximus op dubbel-dvd als ‘When in Rome 2007’. Op 4 maart 2020 kondigt de band een reünie aan waarbij enkele concerten in Engeland voor eind 2020 worden gepland.

Anthony Phillips (8a)
Het (voorlopig laatste deel) in de ‘Private Parts & Pieces’-serie, het volledig akoestische ‘Field Day’, verschijnt in 2005. In 2019 brengt een groep van studiomuzikanten van The Rocking Horse Studios te Pittsfield (New Hampshire) onder leiding van Brian Coombes (Tristan Park) een eerbetoon aan Phillips uit onder de titel ‘Which way the wind blows’ (verwijzend naar een song op het 1e soloalbum van Phillips), met medewerking van (onder meer) Steve Hackett (ex Genesis/gitaar), John Hackett (fluit), John Helliwell (Supertramp/sax) en Nick Magnus (Steve Hackett band/toetsen), waarop ook de niet eerder uitgebrachte single ‘Silver Song’ te horen is.

Peter Gabriel (8b)
In de jaren na de succesvolle ‘Secret World’- tournee blijft Gabriel uit de schijnwerpers, tot hij in 2000 de muziek oplevert voor de spectaculaire Millennium Dome Show, getiteld ‘OVO’. In 2001 komt ook het album ‘Up’ op de markt. Het donkere, enigszins mystieke album slaat vooral aan bij de Gabriel-fans. Gabriel gaat vervolgens weer op wereldtournee onder de naam ‘Growing Up’. Van 2003 tot 2010 blijft Gabriel actief met diverse multimedia-projecten, bijdragen voor speelfilms en tours. In 2011 verschijnt ‘Scratch My Back’ met covers van bekende artiesten als Neil Young, David Bowie, Paul Simon en Radiohead. Met het nummer ‘The Book of Love’ van de Amerikaanse band The Magnetic Fields -door Gabriel al in 2004 gecoverd voor de soundtrack van de film ‘Shall We Dance?’ en opnieuw opgenomen voor dit album- scoort Gabriel een hit. Voor het in 2013 uitgekomen album ‘And I'll Scratch Yours’ maken een groot

aantal van deze artiesten een cover van een nummer van Gabriel. Ter promotie van dit album doet Gabriel in 2010-2011 een tournee onder de naam 'The New Blood Tour', waarbij hij zich laat begeleiden door (enkel) een orkest. Gabriel viert zijn 25-jarig jubileum in 2012 met een tour in de VS en 2013/2014 in Europa. In deze concertreeks, 'Back to front' genaamd, wordt Gabriel vergezeld door vele leden van zijn toenmalige band. In 2016 toert Gabriel met popidool Sting door de VS om daarna een punt achter z'n actieve carrière als uitvoerend muzikant te zetten.

Steve Hackett (8c)
De beginjaren van deze periode beginnen met een kortlopende serie aan uitgaven van livealbums ('Live archives'). Hackett gaat door met de afwisseling tussen progressieve rock en klassieke muziek. Op 'Sketches of Satie' (2001) speelt hij – onder andere met broer John op dwarsfluit- muziek van Erik Satie. 'To watch the storms' (2003) is een (poging tot) muzikale terugkeer naar zijn 1e soloalbums en op 'Metamorpheus' (2005) verdiept Hackett zich verder in de klassieke (kamer-)muziek. 'Tribute' (2008) is het vervolg op het (klassieke) 'A Midsummer Night's Dream' uit 1996. Op het (gevarieerde) album 'Out of the tunnel's mouth' (2009) speelt hij samen met Anthony Phillips (Hacketts voorganger in Genesis) en Chris Squire (de bassist van Yes). Ook vanaf 2010 blijven er albums van Hackett verschijnen. Op 'Beyond the shrouded horizon' werkt hij weer samen met Chris Squire, dat leidt tot de samenwerking 'Squackett' en maar één album oplevert (2011). Vanaf 2012 werkt Hackett mee aan de albumreeks The Rome Pro(g)ject, een project van een aantal Italiaanse popmuzikanten (van de bands Narrow Pass en Il Tempio Delle Clessidre) met muziek die is geïnspireerd op de eerste albums van Genesis (Gabriel-tijdperk). In hetzelfde jaar brengt Hackett met diverse progrockmuzikanten 'Genesis Revisited II' uit (met zanger Nad Sylvan), een nieuwe bewerking van de songs van Genesis uit het tijdperk Gabriel waarvan hij ook deel uitmaakte. In 2015 verschijnt het studioalbum 'Wolflight', gevolgd door 'The night siren' (2017) en 'At the edge of light' (2019). Op deze -goed ontvangen- albums verbreedt Hackett zijn muzikale spectrum; zelf omschrijft hij het 'als een overzicht in vogelvlucht van de wereld van een muzikale migrant, grenzen negerend, en het vieren van onze gemeenschappelijke afkomst in eenheid van geest, met muzikanten, zangers en

instrumenten van over de hele wereld'. Daarnaast gaat Hackett door met zijn Genesis-tribute; in 2019 verschijnt het livealbum 'Genesis Revisited Band & Orchestra: Live at the Royal Festival Hall'.

Tony Banks (8d)
Na alle mislukte pogingen om commercieel succes te boeken met popsongs, gooit Banks het roer om en stapt over naar klassiek getinte muziek. In 2004 verschijnt 'Seven: A Suite for Orchestra', op basis van ideeën ten tijde van de soundtrack voor 'The Wicked Lady' (ruim 20 jaar eerder) en uitgevoerd door London Philharmonic Orchestra. In 2012 volgt 'Six: Pieces for Orchestra'. In 2015 verschijnt (in een 4-cd box) de compilatie 'A Chord Too Far' met nummers uit Banks gevarieerde oeuvre. Het in 2018 uitgebrachte album 'Five' is een (klassieke) suite (in 5 delen) met Banks op piano, begeleid door het Nationaal Symfonieorkest (en koor) van Tsjechië onder leiding van Nick Ingman.

Phil Collins (8e)
Collins schrijft veel songs over zijn 2e scheiding (2006) om dit te verwerken, maar deze worden niet uitgebracht. Na de 'Turn It On'-tour met Genesis (2007) trekt Collins zich vanwege gezondheids-klachten terug. Hij brengt in 2010 het album 'Going Back' (met Motown-klassiekers) uit. Zijn slechte gezondheid dwingt Collins om in 2011 zijn carrière als drummer te beëindigen. Hij geeft in de periode daarna vaak aan de muziek erg te missen. Enkele dagen voor het verschijnen van zijn autobiografie 'Not Dead Yet' (2016) kondigt Collins tot ieders verrassing aan weer te gaan toeren. Lopend met een stok, zittend op een kruk en met een band waarin zijn zoon Nicolas drumt, zingt hij voor uitverkochte zalen. De succesvolle concerten geven Collins ook impuls om weer aan de slag te willen gaan met Genesis.

Yes (9)
De band opent het nieuw millennium met het (19e) studioalbum 'Magnification' (2001). Kenmerkend is dat deze is gemaakt in de bezetting Anderson, Howe, Squire en White, dus zonder toetsenman. Voor het symfonische element wordt een orkest ingezet, net als bij het 2e album 'Time and a Word' (uit 1970). Het album, dat wordt gepromoot met de 'Yessymphonic'-tour, wordt zeer enthousiast

ontvangen; voor velen is het 'echte Yes' weer terug. Na deze tournee ligt de band tijdelijk stil; alle leden zijn intussen met eigen projecten bezig. Zanger Jon Anderson wordt ernstig ziek en wordt vervangen door Benoît David (Mystery). Ook Wakeman haakt af omdat hij vanwege gezondheidsredenen niet meer langdurig wil touren. Voor de tournee van 2009 wordt daarom Oliver Wakeman, Ricks zoon, gevraagd. Yes gaat hierna de studio in voor het album 'Fly from Here' (2011). Oliver Wakeman wordt bedankt en vervangen door Downes, met wie Howe al langere tijd samenwerkt in de band Asia. In 2016 komt er nieuw studiowerk uit van Yes: 'Heaven & Earth' met de nieuwe zanger Jon Davison, tijdelijk doublerend met zijn werk met de band Glass Hammer. Alhoewel het album in de VS en VK best redelijk verkoopt, wordt het in Nederland neergesabeld. Op het album is nog wel Chris Squire te horen, die in 2015 overlijdt. In 2018 (bij het 50-jarig bestaan van de band) wordt het album 'Fly from here' (uit 2011) opnieuw ingezongen door Trevor Horn (en zijn de vocalen van David verwijderd), ook worden gedeelten opnieuw ingespeeld en enkele songs toegevoegd en wordt het album opnieuw gemixt door Trevor Horn. Daarom wordt dit album ('Return trip) wel als 'Drama-2' beschouwd, verwijzend naar (de bezetting op) het album van Yes uit 1980. De laatste jaren zijn er (weer) twee varianten van Yes, de ene onder leiding van Howe en White; de andere (sinds 2015) met de naam 'Yes featuring Jon Anderson, Trevor Rabin, Rick Wakeman'. In 2019 verschijnt 'From A Page', een album met een ep met 4 songs uit de Yes-periode (2008-2011) met Oliver Wakeman op toetsen (en David als zanger) en een 2-cd met het optreden in Lyon.

Rick Wakeman (9a)

Ook in deze periode blijft Wakeman veel albums maken. Van deze (bijna 30) albums, waaronder ook weer veel new-age en religieus getinte muziek, worden hier alleen de meest opmerkelijke (progressieve) albums genoemd:

. 'Two Sides of Yes' deel 1 en 2 (2002), waarop songs van Yes zijn teruggebracht naar (alleen) toetsen;

. 'Out There' (2003), opgedragen aan de omgekomen bemanning van het ruimteveer Columbia en een vervolg op het eerdere 'No Earthly Connection';

. 'Hummingbird' (2005), een sfeervol album met Stawbs-frontman en vriend Dave Cousins;

. ‘From Brush and Stone’ (2009), een album met gitarist Gordon Giltrap met melodieus en virtuoos gitaar- en toetsenspel;
. ‘The Six Wives of Henry VIII – Live at Hampton Court Palace (2009): Wakeman speelde delen van dit debuutalbum wel bij Yes (o.a. te horen op Yessongs), maar wilde het een keer als geheel spelen. Daar kwam het nooit van, tot hij in 2008 wordt gevraagd om het werk in Hampton Court Palace te spelen; van die twee concerten verschijnt een liveopname onder de titel ‘The Six Wives of Henry VIII – Live at Hampton Court Palace’ (2009);
. ‘The living tree’ (2010), het newage-achtige debuutalbum van de combinatie met Yes-collega Jon Anderson (nog hoorbaar herstellende van astma), gevolgd door een livealbum in 2011);
. ‘Journey to the Centre of the Earth’ (2014): een nieuwe (studio-) opname van dit legendarische album, inclusief het ontbrekende materiaal dat niet op de oorspronkelijke versie stond.
De laatste jaren is Wakeman weer actief met Yes (in de 2e variant Yes featuring Jon Anderson, Trevor Rabin, Rick Wakeman). Maar er volgt ook nieuw solowerk: in 2020 verschijnt het album ‘The Red Planet’.
De zonen Oliver en Adam volgen vader Wakeman in hun eigen muziekloopbaan. Beiden spelen in Strawbs, de band waarmee het voor hun vader allemaal begon. Adam heeft al meerdere albums met zijn vader gemaakt (zie jaren ’90). Oliver speelt inmiddels ook met enige regelmaat weer mee met Yes.

Jon Anderson (9b)
Vanaf 2000 werkt Anderson aan een vervolg van zijn debuut-album ‘Olias of Sunhillow’, onder de werktitel ‘The Songs of Zamran: Son of Olias’. Vanwege zijn hoge ambities met betrekking tot de invulling (met een app), zijn werk met Yes, andere projecten en zijn broze gezondheid komt het werk (nog) niet af. In 2006 maakt hij met The Fellowship het album ‘In Elven Lands’. In 2010 levert hij samen met Rick Wakeman ‘The Living Tree’ op; in 2011 volgt zijn 14e soloalbum ‘Survival & Other Stories’. Met de Flower Kings componist/gitarist Roine Stolt maakt hij in 2016 het progressieve, Yes-achtige dubbelalbum ‘Invention of Knowledge’. Laatste wapenfeit van de (inmiddels 75 jarige Anderson) is het (15e) album ‘1000 Hands: Chapter One’ (2019), een zeer gevarieerd album in samenwerking met de Engelse componist/toetsenist Brian Chatton.

Van Der Graaf Generator – VDGG (10)
In 2005 verzorgt de band -in de klassieke bezetting met Hammill, Banton, Evans en Jackson- een reünieconcert in The Royal Festival Hall in Londen. Nog voor het concert verschijnt het (reeds in 2004 in het geheim opgenomen) album 'Present'. In 2007 volgt 'Real Time', de integrale registratie van het reünieconcert. In september 2006 kondigen Hammill, Banton en Evans aan als trio verder te zullen gaan; saxofonist Jackson moet het veld ruimen omdat die niet meer 'past' in de band. Het 'Power Trio' geeft in 2007 een beperkt aantal concerten en levert een nieuw album op: 'Trisector' (2008). Na optredens volgt een geheel nieuw album: 'A Grounding in Numbers' (2010). Het (experimentele) album 'ALT' verschijnt in juni 2012, waarna Hammill zich weer op zijn solowerk concentreert. In 2016 verschijnt het goed gewaardeerde 'Do Not Disturb', waarmee de band laat horen nog vol energie te zitten. VDGG plant een Europese-tour voor het voorjaar 2020, maar die moet door de corona-crisis worden uitgesteld.

Peter Hammill (10a)
Peter Hammill blijft ongekend productief en opent het nieuwe millennium met het rustige album 'None of the Above' (2000). Op het album 'What, Now?' (2001) wordt Hammill weer bijgestaan door het PH-Quartet, maar het is wel meer een soloalbum dan eerdere albums met deze groep. In 2002 verschijnt 'Clutch', een singer/songwriter-album, waarop Hammill de akoestische gitaar een prominente rol geeft. Eind 2003 wordt Hammill getroffen wordt door een hartaanval. Al in het voorjaar van 2004 komt 'Incoherence' uit, dat al voltooid was voor Hammill's hartaanval. Na de reünie met zijn band VDGG (in 2005) brengt Hammill in 2006 het album 'Singularity' uit; een zeer persoonlijk album vol met reflecties over (de waarde van het) het leven. Dat is op zich niet ongewoon voor Hammill, maar op dit album lijkt dat extra nadruk te krijgen nu hij aan den lijve heeft ondervonden hoe kwetsbaar (sterfelijk) we zijn. Het volgende soloalbum 'Thin Air', waarop Hammill alles zelf speelt (op gitaar en piano), verschijnt in 2009; drie jaar na zijn voorganger, maar in die periode is Hammill druk met Van Der Graaf Generator. In 2012 verschijnt het album 'Consequences', een thematisch album over hoe we communiceren (en de gevolgen daarvan). Voor de liefhebbers van de muziek van Hammill is 2014 een geweldig jaar. Allereerst is er 'Other World', een duoplaat met Gary Lucas. Vervolgens verschijnt eind november '…

all that might have been…', in 3 verschillende edities: behalve een normale cd en vinyl ook in een doosje met drie cd's waarvan de 'real version' er één is. Dit lijkt het (weergaloze) slotakkoord van Hammill te zijn, maar In 2017 verschijnt het 31e soloalbum 'From The Trees', een heel persoonlijk album, gevolgd door een tour. In 2018 wordt Hammill 70 jaar en verschijnt een box met 10 (!) cd's met songs van zijn laatste tour. Ook dit is nog niet het einde, want in 2019 werkt hij mee aan het album 'In Amazonia' van de band Isildurs Bane.

Jethro Tull (11)
In 2000 verschijnt -naast het 3e soloalbum van Ian Anderson- ook 'The Jethro Tull Christmas Album' met bestaande en nieuwe kerstnummers. In 2005 komen zowel een live-dvd als dubbel-cd van Anderson uit, getiteld 'Ian Anderson Plays the Orchestral Jethro Tull'. Bovendien verschijnt het album 'Aqualung Live', in 2004 live opgenomen tijdens een radio-uitzending, en wordt doorgegaan met wereldwijde tournees. In 2006 houdt de band (in de bezetting die het meer dan 10 jaar heeft gekend) op te bestaan; Anderson gaat door in een nieuwe samenstelling. Platenmaatschappij EMI brengt in 2007 'The Best of Acoustic Jethro Tull' met (eerdere) akoestische opnamen van de band. Deze uitgave wordt gepromoot door een akoestische tournee; daarnaast volgt een dvd getiteld 'Live at Montreux'. In 2008 viert Jethro Tull haar 40-jarig bestaan met een tournee in hun thuisland en een uitgebreide tournee met gastoptredens van ex-bandleden en vrienden van Ian Anderson. In 2011 neemt Anderson 'Thick as a Brick 2: Whatever Happened to Gerald Bostock?' op. De beslissing van Anderson om oud-leden Barre en Perry niet bij dit project te betrekken is volgens sommige critici het begin van het einde van Jethro Tull. Na het nieuwe soloalbum 'Homo Erraticus' van Anderson (2014) is de band definitief verleden tijd.

Ian Anderson (11a)
In 2000 komt Andersons derde soloalbum 'The Secret Language of Birds' uit; een rustiger, akoestisch album. Daarna volgt in 2003 zijn vierde soloalbum 'Rupi's Dance', dat vernoemd is naar een van zijn katten. Het is semi-akoestisch, met opvallend veel gastmuzikanten en orkestrale stukken. Het bijgaande boekje vermeldt een eigen verhaal van Ian Anderson bij elk nummer, wat het echt tot een persoonlijk album maakt. In 2009 start Anderson met een akoestische solotournee,

waarbij ook Nederland wordt bezocht. In 2014 volgt een nieuw soloalbum ‘Homo Erraticus’ (met de echte Jethro Tull-sound) en kondigt Anderson aan dat vanaf dit punt hij al zijn muziek gaat uitgeven onder zijn eigen naam.

Strawbs (12)
Cousins is nog altijd druk met zijn radiowerk; daarom verschijnt er pas in 2003 een nieuw album van Cousins met de door hem bijeen geroepen muzikanten: ‘Blue Angel’. In 2004 verschijnt het album ‘Déjà fou’, opgenomen in de succesvolle (progrock) samenstelling van de begin jaren ’70, maar het album bevat vooral folk. In deze bezetting worden (via fundraising) in 2008 de albums ‘The Broken Hearted Bride’ (2008) en ‘Dancing to the Devil’s Beat’ (2009) uitgebracht, met Oliver Wakeman (de zoon van Rick) op toetsen. Het album ‘Hero and Heroine in Ascencia‘ (2011) is een opnieuw opgenomen versie van de klassieker ‘Hero and Heroine‘ uit 1973. Cousin start in 2001– na het succes van akoestische optredens op MTV in de jaren ‘90- met een akoestische variant van de band: The Acoustic Strawbs. In deze bezetting worden 4 albums uitgebracht, waaronder ‘Baroque & roll’ (2001) en ‘Full Bloom’(2008).

De volgers

Hawkwind (14)
Bandleider Dave Brock opent deze periode met het soloalbum ‘Spacebrock’ (2000). Pas in 2005-2006 verschijnen twee vervolg-albums van de band, maar de waarderingen zijn niet positief. Op ‘Blood of the Earth’ (2010) grijpt de band terug naar het geluid van de latere jaren ’70 (met ook bewerkingen van oudere songs) en dat wordt positief ontvangen. Dat geldt ook voor ‘Into the woods’ (2017). In 2019 viert Hawkwind haar 50-jarig bestaan met een nieuw spacerock-album ‘All Aboard the Skylark’ en ‘Acoustic Daze’, een album met akoestische versies van oudere nummers.

Camel (16)
In 2003 verschijnt het album ‘A Nod and a Wink’, een eerbetoon aan de progrock-bands uit de jaren ’70 en opgedragen aan het in 2002 overleden bandlid Peter Bardens. Volgens kenners een heel mooi album, met de klassieke, sfeervolle Camel-sound. Na de vele (zware)

tournees van de voorgaande jaren wordt de tournee van 2003 aangekondigd als Camels laatste. In 2006 keert Latimer terug naar Engeland met de bedoeling nieuwe Camel-albums uit te brengen vanuit zijn huis met oude vrienden, zoals oud-bandleden Andy Ward en Doug Ferguson. Nadat Latimer de strijd tegen kanker heeft overwonnen, keert Camel het najaar 2013 terug in de spotlights voor concerten. In 2019 verschijnt de cd/dvd van het concert in The Royal Albert Hall van 17 september 2018. De (blinde) multi-instrumentalist Pete Jones is daarop te horen op toetsen en saxofoon; ook levert hij vocale bijdragen.

Emerson Lake & Palmer - ELP (17)
Op 25 juli 2010 komen Emerson, Lake en Palmer bijeen voor een eenmalig optreden als afsluitende act op het festival High Voltage in Londen. Dit was hun laatste optreden als trio. In maart 2016 overlijdt Keith Emerson; Greg Lake op 6 december van dat jaar.

Electric Light Orchestra - ELO (19)
In 1998 begint Lynne met de voorbereidingen om ELO nieuw leven in te blazen. In 2001 verschijnt -met een grotendeels nieuwe bezetting- het album 'Zoom'; een grootste wereldtournee gaat voor een belangrijk deel niet door vanwege matige kaartverkoop en 9/11. De jaren daarna worden alle albums van ELO opnieuw uitgebracht in geremasterde versies (met bonusmateriaal). In 2012 verschijnt 'Mr. Blue Sky: The Very Best of Electric Light Orchestra', een verzamel-album met geheel opnieuw opgenomen versies van de bekendste ELO-songs (die volgens Lynne nu eindelijk klinken zoals hij het voor ogen had toen hij ze schreef). Vanaf dat moment treedt Lynne op onder de naam 'Jeff Lynne's Electric Light Orchestra'. In 2015 volgt een nieuw album 'Alone In The Universe', met Lynne als producer, tekstschrijver, arrangeur, leadzanger en gitarist. Ook gaat de band weer optreden (als 13-koppige formatie: 4 gitaristen/bassisten, 3 toetsenisten, 1 drummer, 2 cellistes, 1 violiste en 2 achtergrond-zangers). In 2019 verschijnt het album 'From Out Of Nowhere', waarop Lynne bijna alles weer zelf doet. Het (korte) album met compacte songs is herkenbaar ELO en getuigt onbetwist van vakmanschap, maar vernieuwend is het niet meer.
Nektar (20)

De oudgedienden Albrighton (gitaar/zang), Hadwick (drums) en Freeman (toetsen) besluiten na 20 jaar de draad weer op te pakken. Ze treden op tijdens NEAR-Fest 2002 en brengen het reünie-album 'The Prodigal Son' (2002) uit; de fraaie hoes belooft veel, maar het album bevat voornamelijk rocksongs. Met wisselende bezettingen verschijnen er nog meerdere rock-getinte albums: 'Evolution' (2004), 'Book of Days' (2008), 'Fortified' (2009), 'A Spoonful of Time' (2012) en 'Time Machine' (2013). Na het overlijden van vaste waarde Albrighton (2016) gaat de band op dezelfde voet door en verschijnen 'Megalomania' (2018) en 'The Other Side' (2020). De fans van het begin verlangen echter nog steeds terug naar de kenmerkende psychedelische rock van de band van de vroege jaren '70.

Renaissance (21)
In 2000 komt de band bij elkaar voor een reünie-album 'Tuscany', gevolgd door 'In the Land of the Rising Sun' (2002), een opname van een liveconcert in Tokio (Japan). In 2010 komen Annie Haslam en Michael Dunford opnieuw bij elkaar voor een serie concerten in Amerika. In 2011 verschijnt een nieuwe ep 'The Mystic and The Muse', gevolgd door een serie concerten in 2012, waaronder ook een optreden tijdens het progressieve rock festival NEAR-Fest in Amerika. In november 2012 begint Renaissance aan een serie concerten in Amerika; bij terugkeer naar Engeland overlijdt Michael Dunford onverwachts aan een hersenbloeding. In 2013 verschijnt een nieuw album 'Grandine il Vento', in 2014 uitgegeven als 'Symphony of Light in April' (met 3 extra songs), dat wordt opgedragen aan Dunford. In 2015 volgt een tour in Europa, waarin ook een optreden in De Boerderij (in Zoetermeer) is opgenomen. In 2020 wordt bekend gemaakt dat Renaissance zal optreden tijdens Night of The Prog 2021.

The Enid (22)
Gedurende de periode 1997 tot 2010 verschijnt er geen nieuw materiaal van de band. In 2009 pakt Godfrey de raad weer op (met een nieuwe bezetting) en dat levert 'Arise and shine' op. Het vervolg is 'Journey's End' in 2010 (waarvan ook een alter-natieve versie 'Journey's End – Orchestrations' verschijnt (na het uitbrengen van 'Arise and shine, volume 2' (2011). Op dit album staat een versie van de song

‘Mockingbird’ van Barclay James Harvest; Godfrey maakte voor korte tijd deel uit van die band en brengt hiermee een eerbetoon aan de in 2010 overleden toetsenist Woolly Wolstenholme. Op dit album staat ook nieuwe versie van ‘Fand’, het meest bekende nummer van The Enid (van hun 2e album uit 1997). Het 13e album ‘Invicta’ (2012) is een conceptalbum op over de kracht van de mensheid als geheel. De stijl is wederom een mengeling van rock en klassiek; het album begint met Middeleeuwse zangmuziek en de klassieke muziek komt gedurende het gehele album steeds terug. Het album, met nieuwe zanger Joe Payne, wordt zeer positief ontvangen en wordt gezien als een meesterwerk. Na ‘Arise and shine volume 3’ (2013) verschijnt in 2016 het album ‘Dust’, het afsluitende deel van de trilogie met de albums ‘Journey’s End’ en ‘Invicta’. Op het goed ontvangen album, met als thema dat liefde kan pas bestaan als alle tegenstellingen zijn opgeheven, nemen de vocalen een nog prominentere rol in. De band kondigt aan dat de ‘Dust’-tour de laatste zal zijn met toetsenist en oprichter Robert John Godfrey; hij zal wel betrokken blijven bij de band en af en toe een gastoptreden doen. Na een verzamelalbum van de trilogie (‘Resurgency’) en 2 live-cd’s verschijnt in 2019 het instrumentele album ‘U’ (gewoon mét medewerking van vaste waarde Godfrey).

UK (23)
In april 2011 vindt er toch een reünie plaats van UK en spelen oprichters John Wetton en Eddie Jobson, samen met gitarist Alex Machacek en drummer Marco Minnemann enkele malen samen onder de naam UK in Tokio, San Francisco, New York en Boston. In 2012 wordt er een officiële tournee opgezet, waarbij ook Terry Bozzio weer van de partij was. Na de tournee van 2012 wordt, tot aan het overlijden van Wetton in januari 2017, opgetreden in de samenstelling met Wetton, Jobson en Machacek en diverse drummers.

De tweede golf (neoprog)

Asia (24)
In 2000 besluiten de vaste leden John Payne en Geoff Downes een ‘supergroep’ samen te stellen om een nieuw album op te nemen. Het resultaat is ‘Aura’ (2001), waarop onder meer Tony Levin, Steve

Howe, Guthrie Govan en Steve Slade meewerken. Het (toegankelijke) album levert echter geen commercieel succes. De laatste twee treden toe tot de band; in deze bezetting zal Asia een aantal jaren bestaan (en in 2004 het album 'Silent Nation' uitbrengen), maar na een tournee in 2005 houdt het op. In 2006 beleeft de band een reünie (na 25 jaar) in de oorspronkelijke bezetting (Wetton, Downes, Howe, Palmer). De optredens bestaan van de band bevallen zo goed dat de heren de studio weer ingaan en het album 'Phoenix' (2008) opleveren, dat volgens de kenners in de buurt komt van het debuutalbum. In 2010 verschijnt in dezelfde bezetting 'Omega'. Wetton en Downes brengen in deze jaren ook nog twee vervolgalbums uit onder de naam 'ICON 2' en 'ICON 3'. In 2012 wordt het dertigjarige bestaan van de groep gevierd met een album getiteld 'XXX'. Laatste wapenfeit is het album 'Gravoitas', het 1e album waarop Steve Howe niet meer meespeelt

Marillion (25)

Nadat de band in 2000 zonder platencontract komt te zitten, besluit de groep het voortaan helemaal zelf te doen. Op basis van een succesvolle crowdfunding op internet volgt het album 'Anoraknophobia' (2001), met rechtgeaarde rock vermengd met allerhande stijlen, terloops handig inspelend op de huidige muziektrends met drumloops en samples. Het album verkoopt goed en wordt gevolgd door 'Marbles' (2004). Dit album wordt zeer goed ontvangen en is volgens de kenners een 'kunstwerk' dat de band na 'Brave' (1994) niet meer had gemaakt. Het album levert de band veel aandacht op en een tournee, vastgelegd op de dvd 'Marbles on the road' (2005). Na 'Somewhere Else' (2007) roept de band de hulp van de fans weer in voor 'Happiness is the Road' (2008), die gratis gedownload kan worden. Daarna volgt het akoestische 'Less is More' (2009) met 'gestripte' versies van vorige albums. Marillion doet het daarna rustig aan met het uitbrengen van nieuw materiaal, mede door verschillende projecten van de bandleden (waaronder Steve Hogarth met Richard Barbieri en Pete Trewavas bij Transatlantic). De band moet opnieuw een beroep doen op de fans om het nieuwe album 'Sounds That Can't Be Made' (2012) mee te financieren. In 2016 volgt 'Fuck Everyone And Run' (F.E.A.R), zowel een conceptalbum als een protestalbum, waarop Marillion ageert tegen de angst en het geweld in de wereld. Marillion is dan ook gestart met het organiseren van 'Marillionweekenden' in Nederland (Port Zélande in Zeeland), een tweejaarlijkse bijeenkomst, waarbij de

band concerten geeft en er gelegenheid is de diverse leden van de band te spreken. Van het weekend in 2015 volgt het livealbum 'Marble in The Park' met de uitvoering van het album 'Marbles'. In 2019 verschijnt 'With Friends From The Orchestra', een album met opnieuw, met bevriende orkestleden, opgenomen nummers uit het zeer uitgebreide oeuvre van de band, met een hoofdrol voor zanger Steve Hogarth.

Fish (25a)
Fish start (opnieuw) met een eigen platenlabel (Chocolate Frogs) en brengt daar het album 'Fellini days' (2001) uit, dat (eerst) alleen via zijn eigen website te koop is, waardoor hij minder mensen bereikt. Dat zelfde geldt voor 'Field of crows' (2004). Samen met multi-instrumentalist Steve Vantsis brengt hij '13th Star' (2008) uit. Pas vijf jaar later verschijnt 'A feast of consequences' (2013) en weer vijf jaar later gevolgd door de ep 'A parley with angels' (2018). Dan volgt het prestigieuze album 'Weltschmertz' (2020), met een daaraan gekoppelde tournee, waarbij hij (ook) zijn debuutalbum integraal speelt. Het sluitstuk van een krachtige, gepassioneerde carrière en een passend eerbetoon aan zijn fans – de Fishheads – die hem sinds het begin van de jaren '80 trouw zijn gebleven.

Pendragon (26)
De band gaat in de nieuwe eeuw op dezelfde voet verder en levert met 'Not Of This World' (2001) een gewaardeerd, maar -volgens kenners- weinig vernieuwend album af. Het duurt (vanwege privé perikelen van gitarist/zanger Nick Barrett) vier jaar voordat 'Believe' (2005) uitkomt; met een directer en stevige gitaargeluid en minder ruimte voor de wervelende toetsensolo´s van Clive Nolan wordt dit album minder gewaardeerd door de prog-fans. Na de geremasterde versie van het debuut 'The Jewel' (2005) verschijnt in 2008 het album 'Pure'. Het album, een uitlaatklep voor de persoonlijke zoektocht naar respect en zelfvertrouwen van Barret, laat een stevig, nieuw en actueel geluid horen ('new-prog'). Die lijn wordt voorgezet op 'Passion' (2011), met de heftige gitaren, techno-achtige toetsenpartijen en opzwepend drumwerk. Met 'Men Who Climb Mountains' (2014) slaat de band een nieuwe richting in; het bevat vooral rustige nummers met veel sfeer en subtiele elementen. De bijgeleverde bonus-cd laat een intiem 'huisoptreden' horen van Barrett met Pendragon-songs, zichzelf

begeleidend op akoestische gitaar. In 2017 verschijnt de cd van de jubileumshow 'Masquerade 20' en de cd-box 'The First 40 Years' (2019). Pas in 2020 volgt er weer nieuw werk: het nieuwe (11e) album 'Love Over Fear', dat weer een heel ander geluid heeft met gitaarsolo's, 12 strings-gitaar, mellotron en melodieuze toetsen-partijen die doen terugdenken aan de jaren '70.

IQ (27)
In 2004 gaat IQ terug naar haar roots (de jaren '70 Genesis-sound) met het album 'Dark Matter', met daarop de heuse epic 'Harvest Of Souls' (24 minuten, bestaande uit 6 delen). De jaren daarna probeert IQ – met de nieuwe toetsenist Mark Westworth- een nieuwe weg in te slaan en komt in 2009 met 'Frequency', maar de (jaren '80) sound van het album wordt niet door iedereen gewaardeerd. In 2010 bestaat de band 25 jaar en dat wordt gevierd met een heruitgave van 'The Wake' (uit 1985) en een concert-registratie. In 2014 volgt 'The Road of Bones', met ook weer een live-registratie 'Live From The Road of Bones' in (2015). Met de nieuwe toetsenman (Neil Durant) keert het bekende geluid (met mellotron) terug; het album wordt (weer) omarmd door de oude fans. Het laatste werk 'Resistance' (2019), inclusief een bonus-cd met 2 epics, gaat door in dezelfde stijl. Volgens kenners heeft IQ met dit werk weer een nieuwe mijlpaal afgeleverd en dat belooft nog wat voor de komende jaren.

Pallas (28)
De band is sinds de jaren '90 een vrije tijdsbesteding geworden, maar er komen vanaf 2000 regelmatig studioalbums uit en volgt er af een toe een korte tournee door Europa en de Verenigde Staten. In 2001 verschijnt 'The cross and the crucible', een conceptalbum over de historische spanning tussen religie en wetenschap, dat teruggrijpt naar de sound van het debuut 'The Sentinel' (1984) en positieve reacties krijgt. Na een live- en een compilatiealbum verschijnt 'The dreams of men' (2005); de muziek is wat steviger dan voorheen en neigt volgens de kenners (te) veel naar Arena. Na diverse livealbums verschijnt het (nog) steviger 'XXV' (2011), het vervolg op 'The Sentinel', met Paul Mackie als zanger en herkenbare (bombastische) composities. Het album wordt gevolgd door drie livealbums en via crowdfunding wordt het meer atmosferische, elektronisch getinte 'Wearewhoweare' (2014) opgenomen. In 2019 verschijnt 'Courage And Other Songs Of

War and Peace', een verzameling bewerkte songs die de band aanbiedt als een gratis download via hun site. Ook brengt de band 'The Edge of Time' (2019) uit, het 1e album uit de 'retrospective anthology'-reeks met (bewerkingen van) songs met een 'sferisch en cinematisch karakter'.

Arena (29)
Met een nieuwe zanger (Rob Sowden) en bassist wordt het album 'Immortal?' (2000) opgenomen, met als thema de gedachte dat iedereen met een doel op aarde is – een eigen pad naar onsterfelijkheid heeft als het ware – en dat het voor een samenleving gevaarlijk kan zijn als mensen deze (vermeende) doelen tot vervulling proberen te brengen. Het album is muzikaal gevarieerder en duidelijk 'donkerder' dan de succesvolle voorganger. De daarop volgende jaren verschijnen -na het livealbum 'Breakfast in Biarritz' (2001)- het (melodieuze) studioalbum 'Contagion' (2003), de daarvan afgeleide ep's 'Contagious' en 'Contagium' (2003). Dat jaar verschijnt ook 'Radiance', een akoestische versie van het succesalbum 'The Visitor' (uit 1998). Daarop volgen de live-cd/dvd 'Live & Life' (2004), het (steviger) album Pepper's Ghost (2005) en de compilatie 'Ten years on' (2006). In 2010 verlaat Sowden de band en wordt Paul Manzi aangetrokken als nieuwe zanger, waarmee de band een (nog) steviger geluid krijgt. Naast een nieuw livealbum (2012) verschijnen 'The seventh degree of separation' (2011), 'Contagion Max' (2014, met daarop het materiaal van de eerder genoemde ep's), 'The unquiet sky' (2015) en -het minder goed ontvangen- 'Double Vision' (2018). In 2020 volgt 'The Theory Of Molecular Inheritance' en de '25th Anniversary' tour en wordt gemeld dat zanger Damion Wilson tot de band zal toetreden.

Jadis (30)
Na de terugkeer van Orford en Jowitt pakt Jadis de draad weer op met het in 2000 uitgebrachte 'Understand'. In 2001 verschijnt 'Medium Rare', een compilatie van twee eerdere ep's 'Once Upon a Time' en 'Once or Twice' (uit 1996), aangevuld met enkele extra tracks. Ook volgt dat jaar een tweede livealbum 'Alive Outside' (2001). Op het studioalbum 'Fanatic' (2003) zet Jadis de vertrouwde muzikale lijn (neoprog met veel ruimte voor de gitaarsolo's van Gary Chandler) voort. Op 'Photoplay' (2006) laat de band een wat 'rauwer', minder braaf geluid horen en zorgen de backing vocals van Steve Thorne voor

een extra dimensie. Weer verlaten Oxford en Jowitt de band, maar op 'See Right Through You' (2012) gaan Chandler en zijn nieuwe band op vertrouwde voet verder. In 2016 verschijnt 'No Fear Of Looking Down', met ruimte voor toetsenwerk en backing vocals van (de weer teruggekeerde) Oxford. In 2019 volgt het album 'Medium Rare II', een verzamelaar met livetracks, covers (o.a. 'Your Own Special Way' van Genesis en 'Comfortably Numb' van Pink Floyd) en niet eerder uitgebracht materiaal.

Nieuwe golven (metal-prog, retro-prog, folk-prog en meer)

Porcupine Tree (31)

In 2000 brengt de band het album 'Voyage 34: The Complete Trip' uit, en elektronisch/techno achtig-album een verhaal over een LSD-trip van een jonge man. Het is gebaseerd op de single 'Voyage 34 (part one)' van het album 'Up the Downstair' (1993) en aangevuld met (de in die periode opgenomen) andere drie delen. De opvolger 'Lightbulb Sun' (ook 2000), is een gevarieerd album met songs in de lijn met het succesvolle 'Stupid Dream' (1999), maar ook steviger werk als voorbode van de latere (metal-georiënteerde) albums. Na het verzamelwerk 'Recordings' (2001) met b-kantjes van singles en songs die de vorige albums niet hadden gehaald, verschijnt in 2001 het album 'Moonloop' (met improvisaties). Het is de voorbode van de albums waarmee Porcupine Tree haar grootste successen zal behalen: 'In Absentia' (2002), 'Deadwing' (2005) en 'Fear Of A Blank Planet' (2007). Daarop is een steviger geluid te horen, waarbij frontman Steven Wilson is geïnspireerd door de (samenwerking met de) Zweedse progressieve death-metalband Opeth. Het album 'Nil Recurring' (2007) bevat overgebleven composities die niet op 'Fear' pasten. Ook 'We Lost the Skyline' is een soort tussenalbum; een livealbum van Steven Wilson en John Wesley van een concert ter promotie van 'Fear of a Blank Planet'. In 2009 verschijnt het toegankelijker en gevarieerdere (10e en laatste) studioalbum 'The Incident', een conceptalbum (cd met bonus-cd) dat gaat over het contrast tussen de zakelijke meldingen van ongelukken in het nieuws

en de persoonlijke ellende die deze met zich mee brengen. Na dit album richt Steven Wilson zich op zijn solowerk en verschijnen er geen nieuwe albums van de band meer.

Steven Wilson (31a)
Steven John Wilson (1967) is een Britse zanger, gitarist, pianist en producer in het progressieve rock- en metal-genre. In de jaren '90 wordt hij vooral bekend als gitarist en leadzanger van de Britse progrockband Porcupine Tree (vanaf 1991) en is daarnaast lid van de in 1986 gevormde band No-Man (samen met Tim Bowness). Tevens werkt Wilson samen met de Zweedse metalband Opeth aan een reeks albums en is hij verantwoordelijk voor een groot aantal remixen van wereldberoemde albums van legendarische bands als King Crimson, Jethro Tull, Yes, Gentle Giant, Marillion en XTC. De omvangrijke en unieke bijdragen van Wilson in uiteenlopende muziekgenres maken hem een 'fenomeen' in de progscene, alhoewel Wilson zichzelf niet graag in deze hoek geplaatst ziet. Vanaf 2004 maakt Wilson albums met sfeervolle (art-)rock onder de naam Blackfield (samen met de Israëlische rockzanger en activist Aviv Geffen); er verschijnen 5 albums met de bandnaam (en een volgnummer) als titel. Vanaf 2009 maakt Steven Wilson, na de periode met de band Porcupine Tree, diverse soloalbums: 'Insurgentes' (2009), 'Grace for drowning' (2011), 'The raven that refused to sing (and other stories)' (2013), 'Hand. Cannot. Erase' (2015), '4½' (2016) en 'To The Bone' (2017). De albums scoren goed bij, maar de beweging van Wilson richting meer pop-gerichte muziek wordt niet door alle fans gewaardeerd. Met veel belangstelling wordt uitgekeken naar het nieuwe album 'The Future Bites', waarvan de release enkele keren is uitgesteld.

No-Man (32)
Waar Wilson met Porcupine Tree de richting van de metalprog opgaat, maakt hij samen met Tim Bowness bijna het tegenovergestelde: introspectieve songs, vol flarden (moderne) klassiek, jazz, soul en ambient. Het album 'Returning Jesus' (2001) wordt gezien als een mijlpaal in deze samenwerking; deze lijn wordt doorgezet op 'Together We're Stranger' (2003) en 'Schoolyard Ghosts' (2008). Ruim elf jaar later komen Bowness en Wilson met het album 'Love You to Bits' (2019), dat een verbinding maakt tussen experimentele progressieve rock en het dansbare discogeluid uit de vorige eeuw.

Tim Bowness (32a)
Bowness (No-Man) maakt regelmatig muzikale uitstapjes. Al vanaf 1994 maakt hij albums is samenwerkingen met Richard Barbieri, Samual Smiles en Peter Chilvers, maar vanaf 2004 verschijnen er soloalbums die goed gewaardeerd worden: 'My Hotel Year' (2004), 'Abandoned Dancehall Dreams' (2014), 'Stupid Things That Mean The World' (2015) en 'Lost in the Ghost Light' (2017). Daarna volgt het relaxte en sfeervolle, door (No-Man collega) Steven Wilson geproduceerde 'Flowers At The Scene' (2019), waaraan bekende muzikanten als Peter Hammill (Van Der Graaf Generator), Kevin Godley (10CC), Colin Edwin (Porcupine Tree) en David Longdon (Big Big Train) meewerken. Volgens de recensenten 'een album van hoge kwaliteit op alle vlakken'. Voor 2020 is een nieuw album ('Late Night Laments') aangekondigd.

Big Big Train - BBT (33)
De oprichters Spawton en Poole nemen met wisselende bezettingen nieuwe songs op en brengen in 2002 het (3e) album 'Bard' uit. Het album wordt goed ontvangen door de symfo-fans, alhoewel sommigen het geluid van de band te gepolijst vinden. Na de terugkeer van Hughes en Cooper en met nieuwe zanger Sean Filkins volgt 'Gathering Speed' (2004), een conceptalbum dat gaat over een gevechtspiloot in de jaren '40, waaronder zijn dapperheid, de heroïsche strijd op leven en dood en hoe hij uiteindelijk wordt neergehaald. Met de meer 'gedragen' vocalen van Filkins krijgt BBT een extra dimensie; het album wordt -met duidelijke referenties naar het geluid van Genesis- heel positief ontvangen. De laatste aarzelingen van de progrock-fans worden weggenomen met 'The Difference Machine'(2007), met medewerking van Nick D'Virgilio en Dave Meros (beiden Spock's Beard). De grote invloed van de beide muzikanten doet Hughes besluiten op te stappen en ook zanger Filkins houdt het voor gezien. Weer blijven oprichters Spawton en Poole samen over; met David Longdon (zang, fluit, mandoline, toetsen en percussie) en met een groot aantal gastmuzikanten (waaronder ook blazers) nemen zij 'The Underfall Yard' (2009) op. Ook dit album wordt zeer goed ontvangen en krijgt ook als snel het stempel 'meesterwerk'. Met Dave Gregory (gitaar) en Nick D'Virgilio (drums) als nieuwe 'vaste' bandleden volgt de ep 'Far Skies Deep Time'

(2010), met onder andere een bewerking van de Anthony Phillips' (ex-Genesis) song 'Master Of Time'. In 2012 brengt BBT het album 'English Electric Part One' uit. De reacties zijn wederom lovend; het wordt uitgeroepen tot 'meesterwerk' en 'klassieker'. De opvolger 'English Electric Part Two' (2013) ligt in dezelfde lijn; beide werken worden later als dubbel-cd 'English Electric: Full Power' uitgegeven. In 2014 treedt Rikard Sjöblom (toetsen/gitaar), voormalig frontman van het Zweede Beardfish, toe. In 2015 volgt de ep 'Wassail', een mengeling tussen folk en progressieve rock. Deze ep is de opmaat naar het album 'Folklore' (2016), dat wederom als een hoogtepunt wordt beschouwd. BBT is inmiddels ook live een 'grote attractie' geworden; het album 'A stone's throw from the line' (2016) wordt vergeleken met iconische livealbums van Genesis' ('Seconds Out'), Yes ('Yessongs') en ELP's ('Welcome Back My Friends'). Op 'Grimspound' (2017) wordt de sfeer van 'Folklore' voortgezet. In hetzelfde jaar verschijnt ook nog 'The second brightest star' met 7 nieuwe, afwisselende nummers en drie herbewerkingen van nummers van de vorige twee albums. Op het daarop volgende livealbum 'Merchants of light' (2018) horen we BBT in volle glorie met een 13-koppige band, waaronder ook Rachel Hall (viool- en achtergrondzang), Rikard Sjöblom (gitaren, toetsen en achtergrondzang) en een vijfmans-blazerssectie. In 2018 verschijnt de ep 'Swan Hunter', een live-versie van het nummer van het album 'English Electric Part Two' dat gaat over de teloorgang van de scheepswerf Swan Hunter. BBT is qua creativiteit en productie niet te stoppen; in 2019 volgt het album 'Grand Tour', een semi-concept-album, geïnspireerd door de 17e en 18e-eeuwse gewoonte van de 'Grand Tour', waarbij welgestelde jonge mannen en vrouwen op reis gingen om hun geest te verruimen. Ook dit album wordt zeer positief ontvangen; het wachten is op een live-uitvoering van dit bijzondere werk. In 2020 verschijnt het compilatiealbum (2-cd) 'Summer's Lease' met daarop een nieuw (instrumentaal) nummer van Nick d'Virgilio en de suite 'London Song', een 33 minuten durende bundeling van eerder uitgegeven songs over Londen.

The Pineapple Thief – TPT (34)

De band ontstaat in 1999 op initiatief van Bruce Soord, een in Duitsland geboren musicus (zang, gitaar, toetsen) en componist. Tot 2002 werkt de band vooral in de studio, daarna wordt op veelvuldig verzoek van de fans een band geformeerd om concerten te geven. Soord debuteert met 'Abducting the unicorn' (1999), met op indie-rock gebaseerde progrock. Het tweede album 'One Three Seven' (2001; heruitgave in 2013) zet de lijn van 'kwaliteitspop met progressieve trekjes' voort. Het in 2003 uitgegeven (en goed ontvangen) 'Variations on a dream' bevat weer een reeks toegan-kelijke songs, met elementen van Radiohead, Coldplay en Muse. Het album '10 Stories down' (2005), gebaseerd op de eerder verschenen ep '4 Stories Down' en cd '12 Stories Down', gaat op die voet verder, maar scoort beduidend minder dan de voorganger. In 2006 volgt 'Little man', een zwaar en triest album, doorspekt met het leed over de vroeg geboren en overleden baby van Soord. Dit album wordt gezien als een 'overgangsplaat' naar 'What We Have Sown' (2007; heruitgave in 2013), dat meer teruggrijpt op het geluid en succes van 'Variations on a dream' en volgens kenners 'misschien wel de beste TPT tot dat moment' is. In 2009 verschijnen 2 ep's ('The Dawn Raids Volume', part 1 & 2) met nummers die zijn geschreven toen de band werkte aan het album 'Thightly Unwound' (2008), aangevuld met nieuwe nummers en twee nummers die eerder al als download waren aangeboden. In het zelfde jaar wordt '3.000 Days' uitgegeven, een bijna 2½ uur durende dubbel-cd die een overzicht geeft van de eerdere (7) albums van TPT. Het is niet alleen een mooie instapper voor nieuwe fans, maar bevat ook nieuwigheden in verschillende songs. Op het vervolg 'Someone Here Is Missing' (2010) zijn de bekende lange, uitgesponnen songs niet meer te vinden; het hardrockachtige geluid van het album wordt omschreven als 'direct, urgent en haast dwingend'. In 2012 komt het 9e studioalbum uit 'All The Wars', met medewerking van het Praags Filharmonisch orkest en een koor en fraai artwork. Het album wordt redelijk positief ontvangen en levert weer een nieuwe groep fans op. In 2013 verschijnt het compilatie-abum 'Introducing The Pineapple Thief' met een selectie tracks van de afzonderlijke voorgaande albums, vooral interessant als 'instapplaat' voor de fans die alleen het latere werk kennen. Op 'Magnolia' (2014) drijft TPT met een verzameling (overigens als zeer fraai gekwalificeerde) popsongs (nog) verder af van de progrock.

Maar met ‘Your wilderness’ (2016) hervindt Soord (met TPT) de progressieve roots en levert -met gastbijdragen van drummer Gavin Harrisson (Porcupine Tree, King Crimson)- een album op met ‘gelaagdheid en intensiteit van torenhoog niveau’. Op het in 2018 verschenen ‘Dissolution’ zet de band (wederom in samenwerking met Harrison) de progressieve lijn (richting Porcupine Tree) door; het levert de band grote belangstelling en een prominente (en volgens sommigen zelfs leidende) positie in de hedendaagse progrock-scene op. Terugkijkend op de ontwikkeling van TPT kunnen dus een symfonische, een alternatieve, een rock- georiënteerde en een prog-pop periode worden onderscheiden en begint de band met ‘Dissolution’ een nieuwe, op progrock gerichteperiode dat in 2020 wordt voortgezet met het album ‘Versions of the Truth’.

Anathema (35)

Deze band uit Liverpool wordt gevormd door en rond de drie broers Cavanaugh: Vincent (zang, gitaar en tevens keyboards), Daniel (leadgitaar en zang en belangrijkste componist) en Jamie (bas). De band begint in 1990 met death/doom-metal en maakt na de eerste albums een ontwikkeling door richting meer experimentele rock. In 1999 komt de artistieke doorbraak met het zeer gewaardeerde (5e) album ‘Judgement’, met referenties naar Pink Floyd. Daarvoor liet Anathema met ‘Alternative 4’ (1998) al een meer melodieuze kant horen. Bassist Duncan Patterson verlaat in 1998 de band om Antimatter op te richten. Met ‘A Fine Day To Exit’ (2001) breekt Anathema radicaal alle banden met het metal-verleden en deze lijn zet de band door op ‘A Natural Disaster’ (2003), een album vol met ‘donkere, gevoelige en vaak depressieve progrock’. Bij Kscope verschijnt in 2008 het akoestische verzamelalbum ‘Hindsight’ (2008). Zeven jaar na ‘Disaster’ volgt een nieuw studioalbum: ‘We're Here Because We're Here’ (2010), vernoemd naar een lied dat tijdens de Eerste Wereldoorlog vaak gezongen werd om het moreel van de geallieerde troepen op te krikken. Met het sfeervolle en melancholische album, geproduceerd door Steven Wilson en met zangeres Lee Douglas, wordt de band definitief omarmd door de progfans. In 2011 wordt ‘Falling Deeper’ uitgebracht, een verzamelalbum met nieuwe orkestrale versies van hun oude nummers (met medewerking van zangeres Anneke van Giersbergen). Anethema zet de nieuwe koers voort op ‘Weather Systems’ (2012), waar de kenners nog

enthousiaster over zijn dan de voorganger. In 2013 volgt het livealbum 'Untouchable', een opname van het optreden in het oude Romeinse theater van Philippopolis (in 2012) met begeleiding door het Plovdiv Philharmonisch orkest. In 2014 wordt het nieuwe studioalbum 'Distant Satellites' uitgebracht, waarop de band zich blijft ontwikkelen en meer elektronische invloeden laat horen. Tijdens 2014 en 2015 toert de band intensief om het album te promoten; het optreden in de kathedraal van Liverpool, de thuisstad van de band, wordt uitgebracht onder de titel 'A Sort of Homecoming'. In 2017 verschijnt het (11e) album 'The Optimist', waarop het verhaal van het album 'A Fine Day To Exit' wordt vervolgd; de man die in de zee verdween komt weer te voorschijn, stapt in zijn auto en overpeinst de voorbij gegane jaren. Ook met dit album, volgens kenners 'donkerder en gevoeliger dan ooit', maakt de band weer grote indruk.

Magenta (36)

Magenta is een Schotse band die in 2000 is gevormd door (toetsenman en gitarist) Rob Reed en (zangeres) Christine Booth. De muziek is het meest beïnvloed door Yes, maar heeft ook invloeden van Genesis en Mike Oldfield. Het debuutalbum 'Revolutions' (2001) wordt niet als vernieuwend gezien, maar wel goed ontvangen. Het vervolg 'Seven' (2004), een conceptalbum over de zeven bijbelse hoofdzonden, doet het nog beter. Na het livealbum 'Another time... Another place...' volgt 'Home' (2006), samen met de ep 'New York Suite'. Hiermee levert Magenta volgens de kenners een meesterwerk, de kroon op hun oeuvre tot nog toe met (eindelijk) een herkenbare eigen stijl. Het daarop volgende 'Metamorphosis' (2008) is het meest serieuze album van de band tot dan toe, met als thema de overgang tussen leven en dood, maar wordt minder gewaardeerd. De opvolger 'Chameleon' lag op dat moment al klaar, maar verschijnt om allerlei redenen pas in 2011 (na twee livealbums). Het feit een aantal zeer invloedrijke muzikanten (als Jim Morrison, Brian Jones, Janis Joplin en Jimi Hendrix en later Kurt Cobain en Amy Winehouse) op 27e jarige leeftijd overleden aan drank en drugs inspireert Magenta tot het album 'Twenty Seven Club' (2013). Na een 2e cd met 'singles' en een livealbum verschijnt in 2016 het 7e studioalbum "We Are Legend', waarmee de band terugkeert is naar het geluid van de

succesvolle albums ‘Seven’ en ‘Home’. In 2018 verschijnt live-album ‘We are seven’. Laatste wapenfeit is het ‘epische en symfonische’ album ‘Masters of Illusion’ (2020), met daarbij ook de bonus-cd ‘Lost Reel’ met alternatieve mixen van dit en ook andere albums.

Rob Reed (36a)
Rob Reed is een in Wales geboren multi-instrumentalist, componist en producer. Hij heeft zijn eigen label ‘Tigermoth’ en is betrokken bij het progrocklabel ‘White Knight Records’. Reed is voorman van de band Magenta, maar brengt ook soloalbums uit. Bekend is zijn ‘Sanctuary’-serie, uitgekomen in 2014, 2016 en 2018 als eerbetoon aan en geïnspireerd door Mike Oldfield. Hij bespeelt zelf de meeste instrumenten. Er is ook een ‘Sanctuary’-livealbum uitgebracht (2017). Met Steve Balsamo en Bob Thompson staat Reed aan de basis van het ‘ChimpanA’ project (2008, een zeer apart album). In 2012 brengt hij samen met veel bekende muzikanten (onder andere Steve Hackett, Nick Beggs, Nick Barrett, Mel Collins en John Mitchell) onder de naam ’Kompendium’ het zeer goed ontvangen album ‘Beneath The Waves’ uit.

The Tangent (37)
De band wordt in 2002 opgericht door Andy Tillison, Guy Manning en Sam Baine (allen van Parallel or 90 Degrees), Roine Stolt, Jonas Reingold en Zoltan Csörsz (allen van The Flower Kings), aangevuld met saxofonist David Jackson (Van Der Graaf Generator). Het eerste album was oorspronkelijk bedoeld als een soloproject van Tillison, maar The Tangent groeit, mede dankzij de betrokkenheid van Stolt, uit tot een volwaardige band. In de loop jaren heeft The Tangent - ondanks bezettingswisselingen- een eigen, herkenbare stijl ontwikkeld met een duidelijke link met de symfonische rock uit de jaren ’70 en ‘donkere’ teksten (van Tillison). Het eerste album ‘The Music That Died Alone’ verschijnt in 2003. In 2004 volgt ‘The World That We Drive Through’ in dezelfde bezetting, waarbij Theo Travis (Soft Machine, King Crimson) de plek van Jackson overneemt. De band gaat ook op toernee en daarvan wordt het livealbum ’Pyramids and Stars’ (2005) opgenomen. Op het derde album ‘A Place In The Queue’ (2006) speelt Stolt niet meer mee en wordt hij vervangen door de Zweedse gitarist Krister Jonsson. In 2007 brengt InsideOut de dvd/2-cd uitgave ‘Going off on one’ uit met daarop songs van verschillende

optredens uit 2005 en 2006. Na het vertrek van Baine wordt Tillison de spil van de band. In 2008 verschijnt de (ambitieuze) dubbel-cd ‘Not As Good As The Book’, voorzien van een futuristische 'illustrated novella', geschreven door Tillison en geïllustreerd door Antoine Ettori. Gitarist op dit album is Jakko M. Jakszyk (o.a. King Crimson). De band raakt in financiële problemen; daardoor moet het album ‘A Place On The Shelf, A Special Enthusiast’s Collection’ met hulp van de fans worden gefinancierd. Dit wordt gezien als een tussenalbum; het ‘echte’ nieuwe album ‘Down and out in Paris and London’ verschijnt in 2009. Op dit album zijn de Flower Kings niet meer aanwezig; met Jonathan Barrett en Paul Burgess is de band nu geheel Brits. In 2010 stapt Manning op; in een nieuwe samenstelling wordt het zesde studioalbum ‘COMM’ (2011) opgenomen. Het loopt echter niet goed en in 2012 staat Tillison op het punt de band op te heffen. Maar met bekenden Reingold, Travis en Jakko M. Jakszyk, aangevuld met David Longdon (Big Big Train) en Gavin Harrison (o.a. Renaissance, Porcupine Tree en King Crimson) brengt Tillison het album ‘Le sacre du travail’ (2013) uit, dat is gebaseerd op het klassieke werk ‘Le Sacre du Printemps’ van Igor Stravinsky. In eigen beheer brengt Tillison daarna een album met het werkmateriaal voor dit album uit, onder de titel L'Etagère Du Travail, A Companion to Le Sacre Du Travail’ (2014). De opvolger ‘Spark In The Aether’ (2015) is een vervolg (part 2) op het debuutalbum ‘The Music That Died Alone’. Het album is een ode aan de grote symfonische rockbands uit de jaren '70 van de twintigste eeuw, zoals Yes en Emerson, Lake & Palmer. Na het verschijnen van dit album wordt Tillison getroffen door een hartaanval, waardoor pas in 2017 ‘The Slow Rust Of Forgotten Machinery’ verschijnt, een maatschappij-kritisch album met scherpe teksten over (onder andere) de Brexit en de vluchtelingen-crisis in Europa. Het volgende wapenfeit is ‘Proxy’ (2018); volgens de kenners ‘een herkenbaar album en één van de betere van de band’. In 2020 volgt het nieuwe album ‘Auto Reconnaissance’.

Overige bands

. *Galahad*: de neoprog-band gaat ook na de eeuwwisseling door en scoren alsnog hoge ogen met ‘Battle Scars’ en ‘Beyond The Realms Of Euphoria’ (beiden 2012) waarop de band experimenteert met het inpassen van dance, ambient en zelfs trance in de progrock. In 2018

volgt ‘Seas Of Change’, een conceptalbum dat slechts een nummer bevat.

. *Comedy of Errors*: de band wordt opgericht 1984 in de tijd van Marillion. Waar die band veel succes boekt, raakt COE uit beeld, maar de band beleeft onverwacht een ‘tweede jeugd’ met de veelgeprezen albums ‘Disobey’ (2011), ‘Fanfare & Fantasy’ (2013) en ‘Spirit’ (2015). Op het in 2017 verschenen House of the Mind’ wordt de muzikale lijn voortgezet.

. *The Gift*: na de heruitgave van het eerste album ‘Awake And Dreaming’ (2006) breekt de band door in West-Europa; het album ‘Why The Sea Is Salt’ (2016), met daarop de klassiek geschoolde toetsenist Gabriele Baldocci, brengt de band naar een hoog niveau.

. *Touchstone*: deze progressieve hardrockband, opgericht door toetsenist Rob Cottingham en gitarist Adam Hodgson in 2003, brengt 4 albums uit. Cottingham verlaat in 2015 de band, hij maakt daarna soloalbums en start de nieuwe band Cairo (met het goed ontvangen album ‘Say’).

. *Synaesthesia*: project van Adam Warne (zang, toetsen, drums, basgitaar), met neo-symfonische rock met synthesizer- en alternatieve rock invloeden (album 2014). De band gaat daarna door onder de naam Kyros met de albums ‘Vox Humana’ (2016) en ‘Celexa Dreams’ (2020).

. *Steve Thorne*: maakt indruk met zijn symfonische/neoprog albums ‘Emotional Creatures’-albums (part 1 in 2005 en part 2 in 2007), waarop vele bekende prog-muzikanten meespelen. Daarna volgen de albums ‘Into the ether’ (2009), ‘Crimes & Reasons’ (2012) en ‘Island Of The Imbeciles’ (2016).

. *Tiger Moth Tales*: het project van de (blinde) multi-instrumentalist en symfo-fan Peter Jones. Hij maakte veel indruk met Genesis-covers op Youtube en heeft inmiddels meerdere soloalbums met klassieke symfonische rock uitgebracht. Sinds enkele jaren is Jones de toetsenman van de legendarische band Camel.

. *This Winter Machine*: de band wordt opgericht in 2016 en levert met ‘The Man Who Never Was’ (2017) en ‘A Tower Of Clocks’ (2018) twee ‘aangename’ en zeer goed ontvangen albums met neo-prog op.

. *Damian Wilson*: deze Engelse zanger, songwriter en muzikant is betrokken bij meer dan 70 album-releases. Hij wordt bekend in de metalprog-scene als frontman van Threshold, maar heeft inmiddels een reeks soloalbums gemaakt en neemt deel aan tal van muzikale projecten, waaronder Ayreon (Arjen Lucassen), Landmarq, Maiden United (de akoestische Iron Maiden-tribute) en Rick Wakeman's English Rock Ensemble. Laatste jaren werkt hij samen met toetsenist Adam Wakeman, met wie hij drie albums maakt. In 2020 wordt bekend gemaakt dat Wilson deel zal gaan uitmaken van Arena.

9.2 Nederland

De pioniers

Ekseption (1)
In 2003 richt Rick van der Linden een nieuw Ekseption op, waarmee hij in Nederland, België en Duitsland op tournee gaat. Met hulp van Rein van den Broek wordt in 2003 videomateriaal op DVD gezet met als titel ‘The story of Ekseption’. In 2006 overlijdt de symfo-pionier Rick van der Linden op 59-jarige leeftijd.

Focus (2)
In het najaar van 2002 komt er na jaren weer een nieuw album uit, genaamd ‘Focus 8’, met gitarist Jan Dumée. Het daaropvolgende album is ‘New Skin’ (2006). Met Pierre van der Linden terug als drummer doet de band enkele succesvolle internationale tournees. In 2011 wordt Menno Gootjes, die al sinds 1996 samenwerkt met Thijs van Leer, de vaste nieuwe gitarist van Focus. Met hem verschijnen de albums ‘Focus X’ (2012) en ‘Focus 11’ (2018). Het album ‘Focus 8.5/Beyond the horizon’ (2016) bevat opnamen van de Braziliaanse tournee, met medewerking van lokale musici.

Supersister (4)
Supersister maakt in 2000 haar comeback, in de oorspronkelijke bezetting, op het Amerikaanse festival Progfest in Los Angeles en geeft daar met een tour in Nederland een vervolg aan. In 2001 overlijdt fluitist Sacha van Geest en daarmee komt er een definitief einde aan de band. In 2011 overlijdt bassist Ron van Eck. In 2019 verschijnt het album 'Retsis Repus' (een omdraaiing van de naam van de band). Robert Jan Stips heeft de nummers gecomponeerd en gearrangeerd en heeft een aantal bevriende muzikanten betrokken bij dit project, die samen zorgen voor een breed scala aan klanken.

Alquin (5)
De groep maakt in 2003 een comeback met de bezetting uit 1975. In dat jaar wordt onder de titel 'One More Night' een dvd uitgebracht met opnamen van recente concerten, in vrijwel ongewijzigde bezetting. In 2005 verschijnt een album met nieuw materiaal, 'Blue Planet'. De cd wordt enthousiast ontvangen ('een smakelijke cocktail van progressieve elementen, jamachtige instrumentale stukken, soulachtige en vooral swingende pop'). De volgende cd 'Sailors and Sinners' komt uit in september 2009. De band besluit in 2012 om voorlopig te stoppen met optredens. In 2013 werken gitarist Ferdinand Bakker en zanger Michel van Dijk samen als duo onder de naam 'Lone'.

Kayak (6)
Een gastoptreden met de (in die tijd zeer populaire) Nederlandstalige band De Kast is het begin van een nieuwe fase van Kayak, met onder meer de oud-gedienden Ton Scherpenzeel, Ton Koopman en Max Wener (weer als zanger). In 2000 komt het album 'Close To The Fire' uit, waar als sinds 1995 aan is gewerkt. Voor de optredens wordt Bert Heerink als zanger aangenomen; niet veel later zal hij Max Werner (die vanwege zijn gezondheid moet stoppen) vervangen. Het nieuwe succes smaakt naar meer en in 2001 verschijnen een livealbum en 'Night vision'. In 2003 wordt de helft van het album 'Merlin' opnieuw opgenomen (met een groot aantal nieuwe nummers) onder de naam 'Merlin: Bard of the Unseen' en volgt een succesvolle theatertournee. In 2005 brengt Kayak een nieuwe rockopera uit 'Nostradamus: Fate of Man', ook weer gevolgd door een theatertournee waaraan ook de vorige leadzanger Edward Reekers en ook Syb van der Ploeg (De

Kast) meedoen. Na deze tour stapt Bert Heerink uit de band en keert Edward Reekers terug, die de leadzang gaat delen met Cindy Oudshoorn (die ook meedeed aan 'Nostradamus'). Van de akoestische tournee 2007 wordt een live-cd uitgebracht onder de naam 'KAYAKoustic live'. In 2008 komt de volgende studio-cd uit: 'Coming up for Air. In 2009 verschijnt de dubbel-cd 'Letters From Utopia en in dat najaar gaat de band op tournee door Nederland; het wordt (onbedoeld) een afscheidstour want later dat jaar overlijdt drummer Pim Koopman plotseling aan een hartstilstand. In 2010 volgt het 'Tribute To Pim Koopman"-concert in Paradiso. Met Hans Eijkenaar als opvolger van Pim Koopman neemt Kayak het (15e) album 'Anywhere But Here' op, dat in september 2011 verschijnt. Kayak viert in 2012 haar 40-jarig jubileum met een tournee onder de noemer 'Journey through Time'. In 2014 brengt Kayak een nieuw conceptalbum uit, genaamd 'Cleopatra: The Crown of Isis'. De hiermee samenhangende theatertour is de laatste waaraan vocalisten Cindy Oudshoorn en Edward Reekers meewerken; zij verlaten de band in januari 2015. In 2017 kondigt Ton Scherpenzeel een nieuwe line-up aan die het album 'Seventeen' (2018) oplevert. Hiermee beweegt de band (terug) naar de progressieve rock en maakt een succesvolle tour langs de rockpodia. Eind 2019 krijgt Ton Scherpenzeel hartproblemen en moet zijn muzikale activiteiten (tijdelijk) stopzetten.

Earth & Fire (8)
Vanaf 2014 toert Marieke Eelman met een theatertour 'Invitation (to the sound of Jerney Kaagman and Earth & Fire' waarin nummers uit het rijke oeuvre van Earth & Fire ten gehore worden gebracht.

De volgers

Plackband en PBii (10)
De voormalige leden van Plackband gaan verder onder een nieuwe naam: PBii. De muziekstijl is een mix van moderne progressive rock, jazzrock en neo-symfonische rock. In 2002 verschijnt het eerste studioalbum 'After The Battle' en in 2006 de langverwachte dvd/cd 'Visions'. Naast een registratie van het concert in De Boerderij in 2004, geeft dit album ook een beeld van Plackband door de jaren heen.

Het album 'Plastic Soup' verschijnt in 2010; hiermee toont de band zijn maatschappelijke betrokkenheid. Met zanger Ruud Slakhorst (ex-Edge Of Sanity), het Hofstad Jeugdorkest uit Den Haag en acteur Frits Lambrechts werkt de band in 2013 het conceptalbum '1000Wishes' uit, een project ten behoeve van Stichting Kinderen Kankervrij (Kika), waarvan ook een live-dvd wordt opgenomen. De band viert in 2017 haar 40-jarigbestaan met een jubileumconcert in De Boerderij. In 2018 volgt een nieuw project, ROCKET! – The dreams of Wubbo Ockels, met een album en een voorstelling (met gastmuzikant Syb van der Ploeg van De Kast) voor de grotere schouwburgen van Nederland.

For Absent Friends (12)
De band stapt met de nieuwe zanger Hans van Lint over op meer compacte songs. In 2001 verschijnt het album 'The Big Room', waarvan 3 singles worden gehaald. In 2006 gaat For Absent Friends de studio in voor album 'Square One' . Het album grijpt terug naar de beginjaren van de band, naar de sound de albums van destijds. Het album, met onder meer een gastbijdrage van de Franse zanger Christian Décamps (van de Franse progrock-band Ange), krijgt lovende kritieken én levert de band iO Pages Prog Award 2006 op.

Egdon Heath (13)
Gelukkig begon het bij enkele leden van Egdon Heath, ooit het trotse vlaggenschip van de vaderlandse symfonische rock, toch weer te kriebelen. De band Seven Day Hunt is daarvan het resultaat met 'File This Dream' (2008) als (nieuw) teken van leven.

Nieuwe golven (metal-prog, retro-prog en meer)

Ayreon (14)
Arjan Lucassen pakt - na zijn succes met 'Into the Electric Castle'- zijn metalrock-opera's steeds ambitieuzer aan. Het project 'Universal Migrator' wordt in 2 delen uitgegeven. Eerst 'Part 1: The Dream Sequencer' (2000) met zachte, melancholische progrock en daarna 'Part 2: Flight of the Migrator' (2000) met een duidelijker steviger geluid. Na het verzamelalbum 'Ayreonauts Only' (2000) volgt 'The Human Equation' (2004), een verhaal over een man in coma die wordt geconfronteerd met de keuzes die hij in zijn leven gemaakt heeft en

bewust wordt van de gebeurtenissen die hebben geleid tot het ongeluk. Van 2005 tot 2008 is Lucassen druk met 'zijn' metalband Stream of Passion. Ook kampt hij in die periode met gezondheidsproblemen; dit heeft zijn weerslag op het album '01011001' (2008); de duistere en donkere sfeer maakt dit album tot het somberste Ayreon-album, waarop ook (weer) zangeres Anneke van Giersbergen (ex-Gathering) te horen is. Na het verzamelalbum 'Timeline' (2008) volgt 'The Theory of Everything' (2013), geïnspireerd op de wetenschapper William Hawking, waarop het verhaal wordt verteld van een genie die de 'theorie van het alles' wil ontrafelen, maar -met zijn gezin- ten onder gaat in deze ambitie. Het album neigt wat meer naar progrock en klinkt volgens de kenners weer fris; het levert Ayreon de iO Pages Prog Award 2013 op. In 2015 maakt Lucassen met van Giersbergen (onder de bandnaam Gentle Storm) het album 'The Diary, dat de iO Pages Prog Award van dat jaar wint. Op het album 'The Source' (2017), een prequel van de gehele verhaallijn van de vorige Ayreon albums, pakt Lucassen het nog grootser aan met zestien (!) zangers/zangeressen en negen gastmuzikanten.. In 2020 volgt een nieuw album: 'Transitus'. Gezien de werkwijze van Lucassen (met veel gastmuzikanten) is optreden niet eenvoudig; toch weet hij vanaf 2002 meerdere (en met veel succes) optredens te organiseren; het album 'Universe - The Best of Ayreon live' (2018) geeft daarvan een goede indruk. Een nieuw optreden op Night of the Prog (Loreley) gaat helaas niet door; het festival gaat niet door vanwege de corona-crisis.

The Gathering (15)

The Gathering zit 2000 op de top van de roem met fans op alle continenten. In 2002 slaat de band met de ep 'Black Light District' een nieuwe weg in en verwerken de muzikanten invloeden uit de alternatieve gitaarmuziek en van bands die in de jaren '80 platen uitbrachten bij het Britse label 4AD. In 2003 wordt een nieuw album 'Souvenirs' uitgebracht en volgt een uitgebreide Europese tournee. In twee semi-akoestische optredens (in Lux in Nijmegen) speelt de band hoogtepunten uit hun carrière; deze zijn te horen op het album 'Sleepy Buildings' (2004). Het 9e album van de band 'Home' verschijnt in 2005; de band treedt veel op en scoort daarmee veel prijzen (waaronder de LiveXS award in 2007). Na optredens in het voorprogramma van Lacuna Coil in de VS en Canada wordt bekendgemaakt dat Anneke van Giersbergen de band gaat verlaten om

haar eigen band Agua de Annique op te richten. Met nieuwe (Noorse) zangeres Silje Wergeland brengt de band in 2009 het album 'The West Pole' uit. Zij is ook te horen op de albums 'Disclosure' (2012) en 'Afterwords' (2013). In 2014 maakt The Gathering bekend dat ze een pauze zullen inlassen; in 2015 volgen nog wel twee jubileumconcerten vanwege het 25-jarig bestaan van de band.

Knight Area (16)
Het vanuit Alphen/Boskoop werkende Knight Area was aanvankelijk een soloproject van Gerben Klazinga. Na het verschijnen van debuutalbum 'The Sun Also Rises' (2004), besluit men een band te vormen. De band speelt symfonische rock en slaat daarbij een brug tussen neo-prog en retro-prog. Na diverse optredens door Europa en VS verschijnt in 2007 het tweede album 'Under a new Sign'. In een kleinere bezetting volgt het derde album 'Realm of Shadows' (2009). Na een livealbum verschijnt in 2011 het vierde album 'Nine Paths', waarvoor de band in 2012 de iO Pages Award krijgt. Met de nieuwe gitarist Mark Bogert en bassist Peter Vink (ex Q65 en Finch) gaat de band over naar een wat steviger geluid. In 2013 komt de ep 'Between Two Steps' uit, gevolgd door het vijfde studio-album 'Hyperdrive' in 2014. Na vele liveoptredens (waarvan ook een dvd wordt opgenomen) verschijnt in 2017 'Heaven and beyond'. In 2018 kondigt de band aan te werken aan ambitieus conceptalbum over D-Day, te financieren met crowd-funding. Later dat jaar besluit leadzanger Mark Smit te vertrekken; hij wordt opgevolgd door Jan Willem Ketelaers, bekend van zijn werk voor Ayreon en Robby Valentine. Het 'D-day'-album en de (theatraal opgezette) tour krijgen veel aandacht en positieve reacties.

Overige bands
In deze jaren groet het aanbod van bands die progrock spelen snel; met de nieuwe technieken is het goedkoper om cd's te maken en het aanbod is dan ook groot. De meest opvallende bands, die regelmatig op de (kleinere) podia in binnen- en buitenland optreden, worden hieronder genoemd.

. *The Aurora Project:* deze band uit Katwijk wordt in 1998 opgericht. De muzikanten delen een passie voor progressieve rock & symfo in de stijl van Rush, Dream Theater, Arena en Pallas – maar ook meer

duistere metalbands als The Mortal en My Dying Bride. The Aurora Project levert meerdere (geslaagde) albums, maar krijgt pas bredere bekendheid door het conceptalbum 'Selling The Aggression' (2013). De band wordt in 2014 geconfronteerd met het plotselinge overlijden van gitarist en tekstschrijver Marc Vooijs. Na een reces volgt in 2016 conceptalbum 'World Of Grey' dat door lezers van het progrock-magazine iO Pages gekozen tot beste Nederlandse progrock-album van dat jaar.

. *Mangrove*: de band uit de omgeving van Apeldoorn grijpt terug op de symfonische rockmuziek van de jaren '70. Hoogtepunt is het album 'Beyond Reality' (2009).

. *Silhouette*: een band uit Utrecht, die zich laat inspireren door de muziek van Marillion, Genesis en IQ. De band krijgt bredere bekendheid door hun 4e cd: het conceptalbum 'Beyond the Seventh Wave' (2014), waarmee het dat jaar de iO Pages Prog Award wint. Laatste wapenfeit is het album 'The World is Flat and Other Alternative Facts' (2017).

. *Sylvium*: in 2010 begint Ben van Gastel met zijn project Sylvium; het eerste album 'Purified' (2012) laat progressieve, post- en ambient-rock horen. In 2013 transformeert hij Sylvium tot een liveband (met zanger Richard de Geest) en verschijnt 'The Gift of Anxiety', opgevolgd door 'Waiting For The Noise' (2015). Na het vertrek van de Geest valt de band uiteen.

. *Flamborough Head:* de Friese neoprogrock-formatie wordt begin jaren '90 door Edo Spanninga opgericht. Na zeven goed ontvangen studioalbums bij Cyclops Records verschijnt 'Lost in time' (2013), volgens kenners het beste is wat de band tot dan heeft voortgebracht: 'mooie melodieën, prachtig gitaarwerk en een paar wonderschone composities'. De muziek doet denken aan Camel en Renaissance, met een kenmerkend geluid van zangeres en fluitiste Margriet Boom.

. *Leap Day*: de Friese band Leap Day maakt sinds 2008 melodieuze symfonische rock, met als smaakmaker gitarist Eddie Mulder (die ook lid is van Flamborough Head en soloalbums uitbrengt). Na twee albums verschijnt in 2013 het veelgeprezen album 'From The Days

Of Deucalion', een muzikale interpretatie van het boek 'Worlds In Collision' van de Russische psychiater Immanuel Velikovsky. Het vervolg ('Chapter 2') verschijnt in 2015.

. *Sky Architect*: in 2010 begint een groep jonge, zeer getalenteerde muzikanten uit (de omgeving van) Rotterdam met het spelen van 'de muziek uit de platenkasten van hun vaders'. Ze brengen meerdere albums uit met complexe progrock. 'Nomad' (2017) is het voorlopig laatste wapenfeit, waarmee de iO Pages Prog Award wordt gewonnen.

. *The Mayra Orchestra:* het symfonische en filmische prog-poporkest wordt opgericht door pianiste/songwriter Maartje Dekker. Een gezelschap met strijkers en blazers, dat tijdens hun theatrale live-show gebruik maakt van grote videoprojecties, kostuums, zelfgemaakte instrumenten en circusacts. Het debuutalbum 'World Of Wonder' (2013) wordt omschreven als 'magisch, uniek en betoverend'; op opvolger 'Oracle' (2017) wordt deze lijn doorgezet.

. *Christiaan Bruin*: muzikaal creatief brein en multi-instrumentalist die, naast zijn werk voor de bands Nine Stone Close, Adeia, Sky Architect en Mayra Orchestra, onder de naam 'Chris' meerdere soloalbums uitbrengt. De afgelopen jaren maakt hij veel indruk met zijn (eerst via internet, maar later op cd's uitgegeven) muziekprojecten 'The Black Codex' (8-cd) en 'Inventions' (3-cd).

. *Nice Beaver*: de in 1997 opgerichte band speelt dynamische progrock met invloeden van metal en new wave uit de jaren '80. Met het 3e werk, het conceptalbum 'The Time It Takes' dat wordt genomineerd voor de iO Pages Prog Award in 2015, nestelt de band zich in de top van de Nederlandse progrock.

. *Hangover Paradise*: de band start in 2010 met symfonische rock die is geïnspireerd door de muziek van Genesis, Marillion, Rush en Pink Floyd. Ze brengen tot dusver twee albums uit: het debuutalbum 'Mirrors' (2013) en 'Out Of Sights' (2017).

. *Ulysses:* de vijfkoppige band, opgericht in 1998, maakt een mix van neo-prog en stevige melodieuze metal. De albums 'Symbioses'

(2003), ‘The Gift Of Tears’ (2008) en ‘#eMotion (2015) worden tot het beste in dit subgenre gerekend.

. *Day Six:* deze band onder leiding van Robbie van Stiphout (gitaar en zang*)* beweegt zich in de metal-prog en brengt met ‘The Grand Design’ (2010) en ‘The Solitary League’ (2017) zeer goed ontvangen albums uit.
. *Equisa*: de band van gitarist Sebas Honing en frontvrouw Petra Honing maakt melodieuze progressieve metal, beïnvloed door onder andere Anneke van Giersbergen en Dream Theater. Hun album ‘Strange Release’ (2013) wordt gezien als een mijlpaal in het genre. Daarna volgen enkele ep’s, met ‘Be’ (2020) als laatste wapenfeit.

. *Profuna Ocean*: deze sferische, melodische progressieve rockband krijgt brede erkenning met het tweede album ‘In Vacuum’ (2016).

. *Minor Giant*: Minor Giant verrast in 2012 iedereen tijdens hun eerste optreden op het Progmotion Festival met hun frisse progrock, geïnspireerd door onder andere Camel en Spock’s Beard. Het veelgeprezen debuutalbum ‘On The Road’ wordt in 2014 uitgebracht. Vlak daarna verlaat zanger/gitarist Jordi Repkes de band en wordt opgevolgd door Erik Siegel. Bij het maken van het 2e album 'What was lost' verlaat ook hij de band; Sean Filkins (ex-Big Big Train) wordt aangetrokken als nieuwe zanger, maar het album laat nog op zich wachten.

. *Scarlett Stories*: De band wordt in 2012 opgericht door Bram te Kamp (gitaar) en Lisette van den Berg (zang) en speelt progressieve (metal-) rock met krachtige vocalen van Lisette. Na goed ontvangen ep’s (2013 en 2015) verschijnt in 2019 het veel geprezen debuutalbum ‘Necrologies’, waarmee het de iO Pages Prog Award wint.

. *Dilemma*: na het succesvolle ‘Imbroccata’ (1995) keert de band in 2018 terug met het zeer goed ontvangen ‘Random Act of Liberation’, waarmee het ook de iO Pages Prog Award wint.

. *Lesoir*: een in 2010 opgerichte artrock-band met 2 front-vrouwen, beïnvloed door bands als Anathema, Porcupine Tree, Steven Wilson en The Gathering. De band heeft 5 albums op haar naam staan,

waaronder het zeer goed ontvangen ‘Latitude’ (2017). De opvolger ‘Mosaic’ verschijnt in 2020.

Een beeld van de Nederlandse progrock van de laatste jaren (met een groot aantal van bovengenoemde bands) is te vinden op de in 2015 door Serious Music Alphen uitgegeven 2-cd ‘5 jaar Nederlandse prog’ (op aanvraag via hun website nog te verkrijgen).

9.3 Europa

Duitsland

Tangerine Dream (2)
Het in 2000 verschenen ‘The seven letters of Tibet’ is een spiritueel album, opgedragen aan de in dat jaar overleden Monika Froese, de vrouw van Edgar en moeder van Jerome. Het album ‘Jeanne d'Arc’ (2005) is het laatste album waarop beide heren samenwerken; dit is ook het einde van het TDI-label. In deze periode verschijnen een groot aantal (circa 80!) studioalbums, livealbums en soundtracks in verschillende series. Froese heeft in 2014 grote plannen voor een nieuwe richting van de band waarin hij theorieën en ideeën rond kwantumfysica en filosofie in muziek probeert te vangen, maar hij overlijdt in 2015. Ter nagedachtenis aan Froese wordt het verzamelalbum ‘Out of this world’ uitgebracht en de overgebleven bandleden Quaeschning, Schnauss en Yamane werken de Quatum-ideeën verder uit op ‘Quantum Key’ (2015) en de opvolger ‘Quatum Gate’ (2017). De recensenten vinden de muziek goed verzorgd, maar zien er weinig nieuws (meer) in. De jaren daarna verschijnen nog albums met ouder werk en worden bewerkingen van oude TD-songs uitgebracht op ‘Recurring dreams’ (2020).

Grobschnitt (3)
Met de toenemende belangstelling voor de muziek uit de jaren ‘70-80 krijgt ook Grobschnitt weer aandacht. Er verschijnen een reeks albums met oude liveopnames. De band gaat zelfs weer optreden; daarvan worden de albums ‘Grobschnitt 2008 Live’ en ‘Grobschnitt 2010 Live’ uitgebracht. In 2013 verschijnt de ep ‘Symphony’, een registratie van het optreden met het Symphonic Orchestra Hagen in

2012 met zowel een oud als een nieuw nummer. In 2015 verschijnt een box (‘79:10’) met 14 cd’s met alle albums van de band.

Eloy (4)
De leider van de band, Frank Bornemann, leidt na het laatste album uit 1998 een teruggetrokken bestaan als beheerder en geluidstechnicus van zijn geluidsstudio. Hij wordt er door een vriend op gewezen dat er weer veel belangstelling (op Youtube) voor Eloy is. Bornemann verzamelt materiaal voor een nieuw album en maakt met gastmuzikanten ‘Visionary’ (2009), volgens de kenners ‘goed geproduceerde symfo, geënt op de klassieke jaren ’70-periode’. Zijn fascinatie voor Jeanne d‘Arc werkt Bornemann -met een band met onder meer Gerlach en Matziol en medewerking sopraan Anke Renner- uit op ‘The vision, the sword and the pyre’ (part 1 in 2017 en part 2 in 2019). Volgens de kenners is het ‘muzikaal gezien een feest van herkenning’ voor de liefhebbers van de (bombastische) muziek van Eloy.

RPWL (5)
RPWL uit Freising (Beieren) komt voort uit de band Violet District, van midden jaren ’90 die muziek van hun voorbeeld Pink Floyd speelt. De naam van de band is gevormd uit de beginletters van de achternamen van de musici Phil Paul Rissettio, Chris Postl, Karlheinz Wallner en Yogi Lang. In 2000 komen ze met het ‘eigen’ album ‘God has failed’, dat positief wordt ontvangen maar waarop de voorliefde voor Pink Floyd nog (te) goed te horen is. Dat is ook nog het geval op ‘Trying to kiss the sun’ (2002) en ‘World through my eyes’ (2005), waarop Ray Wilson (ex Stiltskin, ex-Genesis) een nummer meezingt. Na het livealbum ‘Start the fire’ (2005) wordt het even stil rond de band en maakt Wallner onder de naam Blind Ego een 1e soloalbum met metal georiënteerde progrock. In 2007 verschijnt het album ‘9’, dat alleen via internet te koop was. In 2008 volgt ‘The RPWL Experience’, opnieuw met veel invloeden van (alle muziekstijlen van) Pink Floyd. In 2010 bestaat de band 10-jaar en brengt de 2-cd 'The Gentle Art Of Music' uit, een compilatie met studio-opnamen en akoestische versies van ouder werk. Dit album is het 1e dat wordt uitgegeven op het ‘eigen’ label van de band. In 2012 volgt het conceptalbum ‘Beyond Man and Time’ (2012), gebaseerd op het werk van grote denkers als Plato, Zarathustra en Nietzsche. Het daarop

volgende ‘Wanted’ (2014), met als thema ‘vrijheid’, laat een meer eigen geluid van de band horen. Het album ‘RPWL plays Pink Floyd’ (2015) bevat live-opnamen van het vroegere werk van Pink Floyd. Het livealbum ‘A new dawn’ (2017) is een registratie van de optredens die in het teken van ‘Beyond man and time’ en ‘Wanted, welke als een soort theaterstuk op het podium werden gebracht. Het laatste album is ‘Tales from outer space’ (2019), geïnspireerd op science-fiction-verhalen. Tussen het werk van RPLW door maakt Wallner albums met zijn band Blind Ego (‘Mirror’ in 2007, ‘Numb’ in 2009, ‘Liquid’ in 2016 en ‘Preaching To The Choir’ in 2020), waarop hij zijn liefde voor progmetal kan uitleven. Ook Lang maakt enkele soloalbums (‘No decor’ in 2010 en ‘A way out of here’ in 2019) waarmee hij zijn liefde voor de meer symfonische rock kan laten horen.

Overige bands

. *Traumhaus*: melodieuze, alternatieve (metal-)prog onder leiding van Alexander Weyland (toetsen, zang) met hoog gewaardeerde albums als ‘Traumhaus’ (2001), ‘Die Andere Seite’ (2008) en ‘Das Geheimnis’ (2013) met de (27 minuten durende) epic ‘Das Vermächtnis’. Laatste werk is ‘In Oculis Meis’ (2020), een 2-cd met zowel een Duitse als Engelstalige versie.

. *Subsignal:* deze band wordt in 2007 opgericht door Arno Menses (vocals) en Markus Steffen (gitaar) en maakt progressieve rock met veel ruimte voor andere genres zoals AOR, metal en pop. Er zijn (goed ontvangen) albums uitgebracht: ‘Beautiful & Monstrous’ (2009), ‘Touchstones’ (2011), ‘Paraiso’ (2013) en ‘The Beacons Somewhere Sometime’ (2015). Ook live maakt de band veel indruk (onder andere met een voorprogramma van de Canadese band Saga). In 2018 verschijnt het -meer pop/rock-georiënteerde- album ‘La Muerta’ dat is geproduceerd door Yogi Lang en Kalle Wallner, beiden bekend van de band RPWL.

. *Sylvan*: het in 1998 opgerichte Sylvan maakt muziek in de stijl van Marillion. Ze worden bij progfans bekend met ‘Artificial Paradise’ (2002) en -vooral- het indrukwekkende conceptalbum ‘Posthumus Silence’ (2006). Ook met ‘Force of Gravity’ (2015) imponeert de band met (volgens recensenten) ‘een indrukwekkend staaltje neo prog vol kracht en gevoel’.

. *Saris:* deze Duitse neoprog-band bestaat als sinds de jaren ’80, maar breekt pas breder door met het album ‘Ghosts of Yesterday’ (2017). In 2020 volgt het album ‘Beyond the Rainbow’.

België

Machiavel (1)
In 2002 brengt de band het pop/rock-album ‘Welcome To Paradise’ uit, waarop ook ballads en langere prog-songs te horen zijn. Het album ‘2005’ zet die lijn door en bevat de hitsingle 'Chronic Love.' In 2006 wordt Machiavel geëerd met de ‘Octave d’Honneur” voor hun 30-jarige carrière en hun aanzienlijke bijdrage aan de Belgische rockscene. De laatste albums van de band zijn ‘Eleven’ (2011) en ‘Colours’ (2013).

Mindgames (3)
De band wordt opgericht in 1997. Na een geslaagde demo-cd (1999) verschijnt in 2002 het goed ontvangen debuutalbum ‘International Daylight’, met invloeden van Yes, Jethro Tull, Genesis en Frank Zappa. Via het Franse label Musea Records krijgt het album een bredere verspreiding. De band bouwt een goede live-reputatie op en levert in 2006 het 2e album ‘Actors In A Play’ op, een verhaal over acteurs met de conclusie dat de wereld zelf eigenlijk een groot theater is. Na discussies en bezettingswisselingen verschijnt het neo-progressieve ‘MMX’ (2010), met daarop de epic ‘Pendulum’. Het krijgt positieve reacties en dat geldt ook voor het (voorlopig) laatste wapenfeit van de band ‘Paradox of Choice’ (2015): ‘volvette neo-prog waar de band goede sier mee maakt, een geluid dat het beste te omschrijven valt als een wat mildere variant op de sound van Knight Area’.

Quantum Fantay (4)
Deze (instrumentele) spacerock-formatie uit Lokeren, ontstaan in 2002, maakt muziek met aanstekelijke ritmes, scheurende gitaren en zwevende dwarsfluitklanken. Na de demo ‘Demonstration’ volgt het goed ontvangen debuutalbum ‘Agapanthusterra’ (2004), met invloeden van onder meer Marillion, Ozric Tentacles, Jean-Michel Jarre, Hawkwind en zelfs Dream Theater. De band krijgt meer bekendheid en speelt op festivals in Nederland, Duitsland,

Luxemburg, Zwitserland, Groot-Brittannië en Polen. In 2007 brengt de band 'Ugisiunsi' uit en in 2009 'Kaleidothrope'. De band speelt op NEAR-Fest in de VS (met Uriah Heep, Pain of Salvation en Opeth) en er volgen optredens met Treshold. De opvolger is 'Bridges Of Kukuriku' (2010). Op 'Terragaia'(2014) zijn ook diverse etnische invloeden te horen, versterkt door het veelvuldig gebruik van authentieke instrumenten, zoals djembé, didgeridoo, doedelzak, tabla's en banjo. Op 'Dancing in Limbo' (2015), 'Tessellation Of Euclidean Space' (2017) en 'Yemaya Orisha' (2019) zet de band de muzikale lijn door met kwalitatief hoogstaande albums met avontuurlijke 'spacetrips' voor de luisteraar.

Overige bands
. *Aranis*: artrock met neo-klassieke elementen onder leiding van Joris Vanvinckenroye (contrabas). In totaal 6 albums in de periode 2005-2017.
. *Alucard (dracula):* 'donker-romantische' progrock, met 3 albums in de periode 2006-2009.
. Panopticum: geïnspireerd door Dream Theater; 2 albums in de periode 2000-2004.
. *Karma Depth*: levert sfeervolle emo-prog; 2 albums in de periode 2005-2009.
. *Neo Prophet*: deze band maakt neo-prog in de stijl van Marillion, Arena en IQ; 2 albums (2008 en 2015).

Een goed beeld geeft het album 'A Taste Of Belgium' (2006), een verzamelaar met acht meer of minder gevestigde Belgische prog-bands.

Frankrijk

Ange (1)
De band krijgt een nieuwe impuls als Steven Wilson (Porcupine Tree) het nieuwe album 'Culinaire Lingus' (2001) produceert en hier en daar zelf ook meespeelt. Het maakt de muziek compacter en steviger. Dat resultaat zet zich voort op het album '?' (2005) en de daaropvolgende live-opnamen van 'Le Tour de la Question' (2007). Op 'Souffleurs de Vers' (2007) zet Ange de meer stevige koers voort. In 2019 viert de

band het 40-jarig bestaan met -het door de fanclub mogelijk gemaakte- album 'Le bois travaille, même le dimanche' (2010). Daarop volgt het laatste studio-album 'Moyen-âge' (2012). Met het album 'Émile Jacotey résurrection' (2014) volgt nog een heruitgave van het originele album uit 1975 (met daarbij een tour).

Magma (2)
In 2004 verschijnt er (na 20 jaar) weer een album van de band: 'K.A. (Köhntarkösz Anteria)'. Bandleider Christian Vander heeft dit stuk al in de jaren '70 geschreven maar nu pas opgenomen. De reacties zijn positief: een mooi, heldere opname met een mooie (en kenmerkende) ritmische mix van jazz en meerstemmige zang. Met 'Ëmëhntëhtt-Ré' (2009) sluit Magma (eindelijk) de 'Köhntarkösz-trilogie' (met de albums 'K.A' en Köhntarkösz' uit 1975) af, dat handelt over de eeuwige queeste naar onsterfelijkheid. De fans zijn (positief) verrast met dit als 'kwalitatief hoogstaand' beoordeelde album. Met het in 2012 verschenen album 'Félicitéthösz' slaagt Magma er volgens de kenners wederom in om een fraai album af te leveren. Een aantal jaren later verschijnt het meer vocale en korte album 'Slag Tanz' (2015). Met 'Zëss' (2019), een studio-versie met medewerking van het Praags Philmaronic Orkest van dit reeds in 2015 uitgebrachte livealbum, bewijst Magma dat de band nog steeds relevant is (voor een specifieke groep progfans).

Gong (3)
Met 'Acid Motherhood' (2004) voegt Gong een nieuw hoofdstuk toe aan de psychedelische albumreeks. Gong leidt daarna een sluimerend bestaan maar in 2009 verschijnt ineens het album '2032'. De titel heeft betrekking op de ontdekking van de planeet Gong in 2032, aldus het vervolg van verhaal van Daevid Allen uit de jaren '70 (met hoofdpersoon Zero the Hero). Met 'I See You' (2014) zet de band deze lijn door; het album wordt door de fans zeer gewaardeerd. In 2015 overlijdt Allen aan kanker; de (oud-)leden van de band maken met 'Rejoice! I'm Dead' (2016) een sympathiek, maar artistiek minder goed beoordeeld album ter nagedachtenis aan Allen. Het krijgt een vervolg met 'The Universe Also Collapses' (2019) dat (wel) positieve beoordelingen krijgt en wordt gezien als een geslaagde mix van de (space-)rock uit de vroege jaren '70 en de jazzrock van later.
Pulsar (4)

In 2007 verrast Pulsar iedereen om na 20 jaar een nieuwe album uit te brengen. ‘Memory Ashes’ wordt gemaakt gemaakt in de originele bezetting van begin jaren ’70. Kenners vinden het een geslaagd album: symfonisch en een vleugje ambient.

Atoll (5)
Na 14 (!) jaar verschijnt in 2003 het album ‘Illian – J’attends Gronder la Terre’ (2003), dat het verhaal van ‘tijdreiziger’ Illian vertelt in 14 gevarieerde songs, waarbij het gitaarspel van Chris Beye de boventoon voert. Het wordt als beoordeeld als ‘goede Franse rock met een vleugje prog’.

Lazuli (6)
De band is ontstaan in 1998 en beweegt zich op een geheel eigen manier in de symfonische rock. De muziek is ritmisch ingesteld en bevat Arabisch klinkende akkoordenschema’s. Claude Leonetti is verantwoordelijk voor deze klanken; na een verkeersongeval raakt hij verlamd aan zijn linkerhand en om toch muziek te kunnen maken ontwerpt hij een eigen instrument (de Léode, een soort Chapman stick, is gekoppeld aan een MIDI-systeem dat klinkt als een combinatie van elektrische gitaar, synthesizer en zingende zaag). Ook de tenorstem van broer en zanger Dominique is kenmerkend. De stijl van de band komt in de buurt van de muziek van Peter Gabriel en (het oude) Genesis. Ze breken door met het (etnisch klinkende) album ‘Amnésie’ (2003); daarna volgt het stevigere ‘En Avant Doute’ (2007). Bij de tournee van ‘Réponse incongrue à l’inéluctable’ (2009) leidt het tot een breuk en gaan de broers Leonetti en Dominique door met 3 nieuwe bandleden. In deze samenstelling maken ze achtereenvolgens ‘4603 Battements’ (2011), ‘Tant que l'herbe est grasse’ (2014), ‘Nos âmes saoules’ (2016) en ‘Le Fantastique Envol de Dieter Böhm’ (2020). De laatste, het 1e conceptalbum van de band over de ‘vlucht’ van de fictieve Dieter Böhm, wordt hoog gewaardeerd.

Overige bands
. *Franck Carducci:* de Franse multi-instrumentalist (die sinds 2008 in Amsterdam woont) speelt in vele bands, maar vindt zijn passie in de progrock. In 2010 speelt hij in het voorprogramma zijn ‘held’ Steve Hackett (Genesis); dat levert de inspiratie voor eigen werk en in 2011 verschijnt het (door Hackett aanbevolen) album ‘Oddity’. Carducci

treedt veel op met zijn eigen band (met daarbij ook zangeres Mary Reynaud). Na het debuutalbum volgen ‘Torn apart’ (2015) en -recent- ‘The Answer’ (2019).

Italië

Le Orme (1)
Na het succes van het ‘terugkeer’-album ‘Il fiume’ en aangemoedigd door de succesvolle concerten en verkopen van hun oude albums brengt de band de hoog gewaardeerde albums ‘Elementi’ (2001) en ‘L'infinito’ (2004) uit, die samen met ‘Il fiume’ moeten worden gezien als ‘een trilogie rond het concept van de wording van de mens’. Recensenten roemen de ‘schoonheid en de soms religieus aandoende pracht’ van deze albums. In 2009 verlaat mede-oprichter/zanger Aldo Tagliapietra de band en wordt vervangen door Jimmy Spitaleri (ex-Metamorfosi). In 2011 brengt de band in de nieuwe samenstelling ‘La Via della seta’ uit, een concept album geïnspireerd door de ‘Silk Road’. Ondanks alle wijzigingen blijft Le Orme ook met dit album haar roots (met sfeervolle, licht verteerbare prog) trouw.

Premiata Forneria Marconi (PFM) (2)
De band brengt in 2001 ‘Serendipity’ uit; een verzameling van nieuwe nummers in het Italiaans. Het album ‘Live in Japan 2002’ bevat ook twee nieuwe studio tracks, waaronder een samenwerking met Peter Hammill (Van Der Graaf Generator), die Engelse teksten levert en ook meezingt. In 2005 volgt de rockopera ‘Dracula’, dat wordt opgevolgd door het virtuoos progressieve, volledig instrumentale en zeer goed ontvangen ‘Stati di Immaginazione’ (2006). In 2010 volgt ‘AD2010 - La Buona Novella’, een bewerking van de Fabrizio De André’s gelijknamige album uit 1970, dat ook te vinden op de cd-dvd compilatie ‘Amico Faber’. PFM laat zich van een heel andere muzikale kant horen met ‘PFM In Classic – Da Mozart a Celebration’ (2013) met bewerkingen van klassieke stukken. In 2015 wordt bekend gemaakt dat gitarist/oprichter Franco Mussida de band verlaat. PFM gaat echter wel door; laatste wapenfeit is het studio album ‘Emotional Tattoos’ (2017), dat zowel in het Italiaans en het Engels wordt uitgebracht. Van de oorspronkelijke band is alleen nog maar Di Cioccio (drums/zang) aanwezig en dat is te horen in het geluid van de band: niet meer de bijzondere mix prog, jazz, folk en Italiaanse

traditionele muziek, maar ‘keurige’, modern geproduceerde neo-prog/AOR.

Banco Del Mutuo Soccorso (BMS) (3)
De jaren na het laatste studioalbum (‘Il 13’ uit 1994) is de band wel live blijven spelen. Na ‘No Palco’ (2003) wordt 2012 wordt het album ‘40 Anni’ (2012) uitgebracht, een dubbel cd met (deels) live-opnames In 2014 komt de (geluidsbepalende) zanger Francesco Di Giacomo bij een verkeersongeluk om het leven, maar desondanks verschijnt in 2019 een nieuw album ‘Transiberiana’, met Tony D’Alessio als nieuwe zanger. Uit de begintijd van de band is alleen toetsenist en songwriter Vittorio Nocenzi nog present. De kenners zijn blij verrast met het album en vinden het een groeibriljant: ‘het rockt als een tierelier en staat vol met passages vol jazz en ouderwetse symfo’.

Moongarden (4)
Op het derde album ‘The Gates of Omega’(2000) is zanger Luca Palleschi voor het eerst te horen. Het album, waarop steeds minder verwijzingen naar het verleden (Camel) te horen zijn, is rustiger (met zelf ambient-achtige delen) dan de bejubelde voorganger. De kenners vinden (ook) dit ‘harmonieuze en emotionele’ album een ‘meesterwerk’. Op 'Round Midnight’ (2004) krijgt het eigen/unieke geluid van de band nog meer vorm; deze is -volgens bandleider Christiano Rovers- te omschrijven als ‘toegankelijke, melancholische progressieve/symfonisch rock, met moderne invloeden en grote aandacht voor de harmonieën’. Na het vertrek van zanger Luca Palleschi (en mét zanger van het 1e album Simone Baldini Tosi) volgt ‘Songs from the Lighthouse’ (2008). Volgens de recensenten is het album ‘onsamenhangend en onevenwichtig’ en mist het de unieke sfeer en balans van de voorgangers. Op ‘A vulgar display of prog’ (2009) kiest de band voor een (nog) moderner geluid en dat wordt -door de liefhebbers van het oudere werk- zeker niet gewaardeerd. Na 5 jaar verschijnt ‘Voyeur’ (2014), waarop de kenmerkende melodieën de warme sfeer van de band weer terugkeren. Ook met ‘Align myself to the universe’ (2018) voldoet de band aan de verwachtingen met ‘degelijke symfonische rock in een modern jasje’.

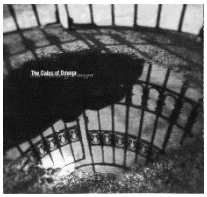

Overige bands
Een greep uit de Italiaanse bands die in deze periode productief/succesvol zijn: Deus Ex Machina (jazzrock, vanaf 2002 met 3 albums), La Torre dell Alchimista (symfonische rock, actief sinds 1997; met 3 albums), Daedalus; The Watch (een Genesis coverband, maar ook met eigen werk, onder andere 'Vacuum' uit 2004), Finisterre, Ubi Major, La Maschera Di Cera, La Tore Dell´Alchemista, Phoenix Again (symfonische rock, vanaf 2011) en Alex Carpani (bekend met zijn Van Der Graaf Generator-tribute, maakt eigen albums vanaf 2007, met medewerking van VDGG-saxofonist David Jackson).

Een speciale vermelding verdienen:
. het project Höstsonaten (van Fabio Zuffanti) met de 4-jaargetijden albums 'Springsong' (2002), 'Winterthrough' (2008), 'Autumn Symphony' (2009) en 'Summereve' (2011) en -daarna- 'The Rime Of The Ancient Mariner - Chapter One' (2012) en Symphony N.1 - Cupid & Psyche (2016).
. Ranest Rane met hun 'cinomategrafische progrock', met name met het 3-luik, gebaseerd op de filmklassieker 'A Space Odyssey': 'Monolith' (2013), 'H.A.L.'(2015) en 'Starchild' (2018).
. Mangala Vallis: symfonische rock in de stijl van Genesis, Marillion (Fish) en Gentle Giant. Vier (goed ontvangen) albums vanaf 2002, met 'Voices' (2020) als laatste release.

Zweden

Trettioåriga Kriget (1)
Het succes van Anekdoten en Änglagard brengt de band weer bij elkaar. Eerst volgt het album 'Glorious War 1970-1971' (2004) met opnamen uit de begintijd van de band. Op 'Elden av år' (2004) laat de band een nieuw, modern geluid horen, waarbij de bekende progressieve en psychedelische rock wordt verrijkt met invloeden uit de blues, jazz en folk-rock. Daarna volgt 'I början och slutet' (2007) en waarop raakvlakken met Anekdoten hoorbaar zijn. Op 'Efter efter' (2011) kiest de band voor een wat rustiger aanpak, zonder dat de dynamiek verloren gaat. Laatste wapenfeit is 'Seaside Air' (2016); een album past aansluit op de voorganger en toegankelijke progrock biedt.

Kaipa (2)
In 2001 vinden Lundin en Stolt de tijd rijp voor een reünie en komt de groep weer bij elkaar. De band neemt in een vernieuwde samenstelling drie albums op: 'Notes from the past' (2002), 'Keyholder' (2003) en 'Mindrevolution' (2005). Op het laatste album is de epic 'Mindrevolution' te vinden, volgens de recensenten 'hét levenswerk van toetsenist en componist Hans Lundin'. Daarna verlaat Stolt de band (weer) vanwege te drukke werkzaamheden met The Flower Kings en muzikale meningsverschillen met Lundin. Maar de band is ook zonder Stolt in staat tot veel moois: het album 'Angling Feelings' (2007) klinkt typisch Kaipa en wordt goed ontvangen. De band brengt in de jaren daarna nog de volgende albums uit: 'In the wake of evolution' (2010), de hooggewaardeerde 'fusion/folk-prog' albums 'Vittjar' (2012) en 'Sattyg' (2014) en tenslotte 'Children of the Sounds' (2017), duidelijk meer klassieke progrock met (weer) verwijzingen naar Yes.

Roine Stolt (2a/5a)
Vanaf 2000 is Stolt -naast The Flower Kings- ook actief in de bands Kaipa, The Tangent, Agents of Mercy (band met zanger Nad Sylvan) en Transatlantic. Maar ook op eigen naam brengt hij meerdere albums uit:
. het bluesalbum 'Wallstreet Voodoo' (2005);
. 'Invention of Knowledge' (2016), een (unieke) samenwerking met Yes-icoon Jon Anderson;
. 'Manifesto Of An Alchemist' (2018), onder de naam 'Roine Stolt The Flower King'.
Stolt is ook nog betrokken bij de supergroep The Sea Within (met onder meer Flower Kings-bekenden Gildenlöw en Reingold) dat één album uitbrengt (2018).

Änglagård (3)
De band herenigt zich in 2002 en gaat – zonder Tord Lindman – toeren. In 2003 speelt de band (onder andere) op NEAR-Fest. Het blijft daarna jarenlang stil rond de band, maar in 2012 verschijnt 'Viljans Öga', tot grote vreugde van de fans en de recensenten, die spreken over 'een indrukwekkend album met uitmuntende composities'.

Anekdoten (4)
De band weet met het album 'Gravity' (2003) weer een volgende stap in haar ontwikkeling te zetten. Dit album bevat niet alleen vele verwijzingen naar de jaren '70, maar ook naar nieuwere bands zoals Porcupine Tree; daarbij is er minder ruimte voor de mellotron en de cello. De opvolger 'A time of day' (2007) grijpt weer meer terug naar het geluid van 'From Within' (1999); voor de kenners levert het album de bevestiging dat de band tot de absolute top van de huidige progressieve rockmuziek behoort. In 2009 verschijnt het compilatiealbum 'Chapters', gericht op bestaande fans (met demo's en alternatieve versies) en nieuwe fans (met bekende nummers). Pas na 8 jaar volgt er weer een nieuw studioalbum: 'Until all the ghosts are gone' (2015), waarmee Anekdoten de lijn voortzet en wederom hoge kwaliteit levert.

Flower Kings (5)
Was de band bij de start (1994) nog een 'insiderstip'; rond de eeuwwisseling behoren ze (met recht) tot de groten van de progrock in die periode. Met herkenbare elementen als hardrock, jazzrock en symfo uit de jaren '70, aangevuld met wat klassiek en psychedelica en zelfs een klein toefje gestileerde pop wordt een eigen sound gecreëerd. Met de nieuwe bassist Jonas Reingold wordt 'Space revolver' (2000) opgenomen, met wat meer ruimte voor experimenten en daarom - volgens de kenners- een wat onsamenhangend album. De extreem hoge productie van de band gaat door met 'The rainmaker' (2001); er klinken voor het eerst ook kritische noten omdat de band op dit album te veel in herhalingen vervalt. Op 'Unfold the future' (2002) verrast de band (wel) met een meer jazzrock/fusion-achtig geluid, zonder symfonische hoogtepunten. Na het livealbum 'Meet The Flower Kings' (2003) volgt 'Adam and Eve '(2004). Hierop horen we zanger Daniel Gildenlöw (Pain Of Salvation) als derde zanger (naast Stolt en Fröberg). Het album bevat meer compacte songs en laat de jazz/fusion achterwege; de recensies zijn zeer positief. The Flower Kings neemt wat meer tijd voor het volgende album 'Paradox hotel' (2006) en laat daarop laat de band zich volgens de kenners van 'hun beste en meest toegankelijke kant horen'. Met 'The Sum of no Evil' (2007) keren The Flower Kings terug naar de prog-roots met een melodieus album; de reacties zijn zeer positief. Dan volgt er een sabbatical waarin de bandleden rust en de tijd nemen voor andere zaken/projecten

(bijvoorbeeld Stolt in Transatlantic en Fröberg met zijn eigen Musical Companion). Tot genoegen van de fans verschijnt er na vijf jaar (2012) een nieuw album 'Banks of Eden' waarop de band doorgaat op de vertrouwde weg: herkenbare melodieuze, symfonische rock met elementen van jazz, blues en stevige rock. De opvolger 'Desolation Rose' (2013), dat gaat over wat oorlogen, hongersnood, milieurampen en religieuze conflicten met ons doen, heeft 'een donkere en sombere ondertoon'. Na dit album volgt er weer een periode van stilte rond de band, met name omdat de samenwerking tussen Stolt en Bodin vastloopt. In 2019 brengt de band (in een nieuwe bezetting, met Zach Karmins in plaats van Bodin) het album 'Waiting for Miracles' uit met daarop meer ruimte voor symfonische elementen (strijkers). Daarmee wordt volgens de kenners bewezen dat The Flower Kings na zoveel jaren en albums nog springlevend is.

Hasse Fröberg (5b)
Naast zijn werk voor The Flower Kings brengt Hasse Fröberg met zijn band 'Musical Companion' meerdere albums uit: 'FuturePast' (2010), 'PowerPlay' (2012), 'HFMC' (2015) en -recent- 'Parallel Life' (2019), ook de titel van de epic (van 22 minuten) waarmee dit album opent. Het zijn gevarieerde albums met progressieve hardrock/AOR, met -volgens kenners- 'een verrassend en verfrissend geluid'.

Opeth (6)
Het in 2001 uitgebrachte 'Blackwater Park' wordt geproduceerd door Steven Wilson (Porcupine Tree) en -mede doordat zanger Mikael Åkerfeldt de grunts (de kenmerkende deathmetal zang) meer en meer achterwege laat- levert dit ook de doorbraak naar het grote publiek. Maar 'Deliverance' (2002) gaat weer in de richting van de metal; op het gelijktijdig opgenomen, maar later uitgebrachte album 'Damnation' (2003) laat Opeth veel een rustiger en meer akoestisch geluid horen; dit zeer toegankelijke album grijpt veel terug op progressieve rock uit de jaren '70. Dit is een tussenstap, want daarna beweegt Opeth naar de progressieve metal met 'Ghost Reveries' (2005) en 'Watershed' (2008). Op het tiende studioalbum 'Heritage' (2011) zijn de grunts definitief verdwenen en levert dit toegankelijke album nieuwe fans op (in de progwereld). Op 'Pale Communion' (2014) wordt deze progressieve stijl doorgezet. In 2016 volgt het (ook

hoog gewaardeerde) ‘Sorceress’ en in 2019 brengt de band het album ‘In Cauda Venenum’ (vrij vertaald: het venijn zit in de staart) uit; zowel in Engelse als Zweedse versie. Ook nu zijn de reacties zeer positief; recensenten menen dat dit het beste is wat de band in haar progressieve periode heeft uitgebracht.

Beardfish (7)
Deze progressieve-rockband wordt in 2001 opgericht door David Zackrisson en Rikard Sjöblom. De muziekstijl is geïnspireerd door symfonische rockbands uit de jaren ’70, maar onderscheidend is het gebruik van de accordeon. De eerste twee albums ‘Från en plats du ej kan se’ (2003) en (het Engelstalige) ‘The sane day’ (2006) werden in eigen beheer uitgegeven. Met dat laatste album krijgt de band veel positieve reacties uit de progscene en groet de belangstelling snel. De daarop volgende albums (uitgegeven bij InsideOut) zijn: ‘Sleeping in traffic: Part one’ (2007), ‘Sleeping in traffic: Part two’ (2008), ‘Destined Solitaire’ (2009), ‘Mammoth’ (2011) en (het stevige werk) ‘The void’ (2012). Door de jaren heen groeit de schare fans van de band, maar vinden de recensenten het allemaal wel te veel op elkaar lijken. Het album ‘+4626-COMFORTZONE’ (2015) wordt wel weer positief ontvangen, maar dit blijkt het sluitstuk te zijn. Tot teleurstelling van de fans maakt de band in 2016 bekend te stoppen vanwege persoonlijke redenen van de bandleden; Sjöblom gaat wel solo verder.

Rikard Sjöblom (7a)
Naast zijn werk in Beardfish brengt (zanger/componist/multi-instrumentalist) Rikard Sjöblom ook soloalbums uit. Na een 1e album onder zijn eigen naam (‘Cyklonmannen’ uit 2005) verschijnen onder de naam Gungfly de gitaar- en song-georiënteerde albums ‘Please Be Quiet’ (2009) en ‘Lamentations’ (2011). Onder eigen naam verschijnt ‘The Unbendable Sleep’ (2016). Het album ‘On Her Journey To The Sun’ (2017), met melancholische jaren ’70 prog, wordt onder de naam Rikard Sjöblom’s Gungfly uitgebracht; dat gebeurt ook met ‘Friendship’ (2018), dat voortborduurt op het geluid van de voorganger. In 2020 verschijnt het nieuwe album ‘Alone Together’.
Overige bands
. *Nad Sylvan:* deze Zweedse zanger brengt meerdere soloalbums uit (waaronder de recente, goed ontvangen ‘Courting the widow’ (2015),

‘The bride said no’ (2017) en ‘The regal bastard’ (2019), nadat hij bekendheid heeft verkregen met de band Agents of Mercy (met Roine Stolt) en Steve Hackett’s Genesis Revisited.
. *Karmakanic*: band van bassist Jonas Reingold met meer stevige (progrock) muziek die niet past bij ‘zijn’ band The Flower Kings. In totaal 5 studioalbums vanaf 2002. In de band speelt ook Zoltan Csörsz, bekend van The Flower Kings en The Tangent.

Polen

Quidam (2)
Op het 3e album ‘Pod niebem czas’ (The Time Beneath The Sky; (2002) laat Quidam een meer ingetogen en volwassen geluid horen; het album wordt hoog gewaardeerd door de kenners. Na het vertrek van zangeres Emila Derkowska gaat de band verder met een zanger (Bartek Kossowicz) én met Engelse teksten. Ondanks deze veranderingen valt het nieuwe (wat steviger) geluid op het album ‘SurREvival’ (2005): goed in de smaak. Het vervolg ‘Alone Together’ (2007), een concept-album (met als thema ‘eenzaamheid’), heeft een wat meer ingetogen stijl. De kenners waarderen het zeer en stellen dat de band ‘een gigantische stap voorwaarts’ heeft gemaakt. Op ‘Saiko’ (2012) beweegt de band -tot teleurstelling van de progfans- richting alternatieve pop en wordt weer in het Pools gezongen (maar bevat het cd-boekje wel Engelse vertalingen).

Millenium (3)
Deze neo-proggroep is opgericht in 1999 en wordt geleid door Ryszard Kramarski (toetsen). De band maakt muziek in de stijl van Marillion, IQ en Pendragon, maar is herkenbaar door de (expressieve) vocalen Lucasz Gall. Na het (Poolstalige) symfonische debuut (‘Millenium’ in 1999) volgen een (indrukwekkende reeks Engelstalige progrock-albums, die over het algemeen goed worden gewaardeerd: het conceptalbum ‘Vocanda’ (2000), ‘Reincarnations’ (2002), ‘Deja Vu’ (2004), ‘Interdead’ (2005), ‘Numbers and Big Dreams of Mr Sunders’ (2006), ‘Three Brothers Epilogue’ (ep/2008), ‘Exist’ (2008), ‘Puzzles’ (2011), ‘Ego’(2013) - door kenners wordt getipt als een van de beste albums, ‘In Search of the Perfect Melody’ (2014), ‘44 Minutes’(2017), ‘MMXVIII’ (2018) en ‘The Web’ (2019). Recent verschijnt de lp ‘Forgotten songs’ (2020), een uitgave

in het kader van Record Store Day met songs die niet op de eerdere vinyl-versies van de bands pasten.

Riverside (4)
In 2001 besluiten Piotr Grudziński (gitaar) en Piotr Kozieradzki (drums) vanwege hun passie voor progressieve rock en heavy metal een band op te richten; na de komst van Mariusz Duda (bas, zang) wordt de bandnaam Riverside. De muziek van de band is een mengeling van metal, symfonische en psychedelische rock muziek en bevat langdurige, soms esoterische aandoende muziekstukken van keyboard en gitaar, waarbij de bas altijd prominent aanwezig is, met daarnaast heavy-metal riffs. Daarom wordt Riverside wel omschreven als een 'mengeling van Anathema, Dream Theater, Marillion, Opeth, Pink Floyd, Pain of Salvation, A Perfect Circle en Porcupine Tree'. In 2003 komt de demo 'Riverside' uit. Met toetsenist Michel Lapaj in de gelederen wordt het debuutalbum 'Out of Myself' opgenomen en komt de band bij de platenlabel InsideOut onder contract. Het 2e album 'Second Life Syndrome' volgt in 2005; een jaar later gevolgd door de ep 'Voices In My Head'. In 2007 komt het derde album 'Rapid-Eye Movement' uit, waarmee de 'Reality Dream'-trilogie wordt gecompleteerd. In 2009 volgt er een nieuw album van Riverside: 'Anno Domini High Definition'. Dit wordt gezien als een overgangsalbum; meer song-gericht en met minder ruimte voor het stevige geluid (en de grunts van Duda) en meer ambient-achtige passages. In 2011 wordt de ep 'Memories in My Head' uitgebracht. In 2013 volgt het album 'Shrine of New Generation Slaves' (2013), waarop de band de muzikale koers doorzet; het album is minder heftig en bevat meer rustige songs. Ondanks al deze veranderingen wordt het album zeer positief ontvangen. Op de opvolger 'Love, Fear and the Time Machine' (2015) zet Riverside volgens de kenners 'echt alles op zijn kop' en wordt nieuwe muzikale richting nog radicaler doorgezet: de complexe stevige muziek van Riverside is veranderd in toegankelijke, goed in het gehoor liggende (pop/rock) muziek. In 2016 overlijdt Piotr Grudziński plotseling aan een hartstilstand. Dit raakt Riverside in haar ziel, maar de band besluit (als trio) door te gaan. Daarna verschijnt het album 'Eye of the soundscape' (2016), een compilatie met verschillende oudere instrumentale nummers van de band, remixes en een viertal nieuwe nummers, allen nog met gitarist Grudziński. Het eerste album zonder hem is 'Wasteland' (2018). De

vraag hoe je het leven weer oppakt na het overlijden van een goede vriend staat centraal op dit album; het markeert een nieuwe start, met een nieuw (emotioneel en melancholisch) geluid.

Lunatic Soul (4a)
Dit is een progressief rockproject van Riverside zanger/bassist Mariusz Duda, waarmee hij muziek met 'melancholische en donkere sferen, en vol nuances' maakt. Hij breng in 2008 'Lunatic Soul' uit en in 2010 'Lunatic Soul II'. Met 'Impressions' (2011) maakt hij (volgens eigen zeggen) de beide vorige albums compleet. Daarop volgt 'Walking on a Flashlight Beam' (2014). Op 'Fractured' (2017) probeert Duda de tragische gebeurtenissen uit zijn leven (in 2016 verloor hij zijn vader en zijn goede vriend en Riverside-bandgenoot Piotr Grudzinski) te verwerken; het is daarmee zijn meest persoonlijke album. Het vervolg 'Under the Fragmented Sky' (2018) is een album met 'leftovers' van 'Fractured' (en met 35 minuten meer een ep) zodat de 'schaduw van het gemis' ook op dit album nog voelbaar is.

Moonrise (5)
Kamil Konieczniak is als componist, multi-instrumentalist en producer de spil van deze band. De muziek herbergt invloeden van bands als Genesis, Marillion, Camel en IQ en kan worden omschreven als 'atmosferische neo-prog met af en toe een scherp rock-randje, maar altijd melodieus en verzorgd'. Hij brengt (met meerdere gast-muzikanten) drie zeer goed gewaardeerde albums uit: 'The Lights of A Distant Bay' (2008), 'Soul's Inner Pendulum' (2009) en 'Stopover – Life' (2012). Het vierde album, 'Travel Within', komt uit in 2019. Hierbij werkt Konieczniak voor het eerst samen met zanger Marcin Staszek en dat valt goed bij de recensenten en de (snel groeiende groep) fans.

Overige bands
. *Albion*: melancholische neo-prog (met vrouwelijke vocalen) in de stijl van Marillion (Fish tijdperk), Jadis, IQ, Satellite en Quidam; 7 albums (1994-2018).
. *Turquoise*: emotionele, rustige progrock in de stijl van Quidam (2002-2003).
. *Amarok*: smaakvolle en melancholische progrock, onder leiding van multi-instrumentalist Michal Wojtas (2001-2004 en herstart in 2017).

. *Votum*: stevige progrock in de stijl van Riverside en Porcupine Tree (2008-2016).
. *Lizard*: geïnspireerd door King Crimson, in de stijl van Collage (2004-2018).
. *Believe*: hoog gewaarde neo-prog, in de stijl van Collage (vanaf 2006).

Noorwegen

Gazpacho (1)
Deze progressieve rockband laat zich moeilijk in een subgenre plaatsen; hun muziek wordt wel beschreven als 'classical post ambient nocturnal atmospheric neo-progressive folk world rock'. Er worden vaak vergelijkingen met bands als Radiohead en Muse gemaakt; geen echte progrock dus, maar het heeft daar wel raakvlakken mee vanwege elementen van Marillion en Porcupine Tree. Het originele hart van de band wordt gevormd door Jan-Henrik Ohme (zang), Jon-Arne Vilbo (gitaar) en Thomas Andersen (toetsen). Zij begonnen samen muziek te maken in 1996 en sindsdien is de band uitgebreid met Mikael Krømer (viool en co-producer) en Kristian Torp (basgitaar). De huidige drummer is Robert Johansen. Gazapacho kiest er voor om hun albums vooral hun via internet (website en forum, webshop, MySpace) te verspreiden; daarmee houdt de band controle over hun composities, albums en de distributie daarvan. De band brengt sinds 2002 met regelmaat albums uit. In verschijnt de ep 'Gazpacho / Get It While It's Hot' met 4 nummers en daarmee krijgt de band meteen de nodige positieve aandacht. Deze nummers komen terug op eerste volledige album 'Bravo' (2003). Dit wordt zeer goed ontvangen; de recensies loven de songs die 'met veel gevoel voor melodie, emotie en details' opgebouwd zijn. Ook het album 'When Earth Lets Go' (2004) heeft die bijzondere sfeer en krijgt lovende kritieken. Op 'Firebird' (2005) wordt deze lijn doorgezet. Met de concept-albums

'Night' (2007) en 'Tick Tock' (2009) worden volgens de recensenten 'meesterwerken' opgeleverd, maar met 'Missa Atropos' (2010) worden deze zelfs nog overtroffen. Ook live maakt de band het volledig waar; het album 'London' (2011) wordt gezien als een van de beste livealbums van dit decennium (en volgens

een recensent vergelijkbaar met het legendarische 'Seconds Out' van Genesis). 'March of Ghosts' (2012) bevat meer songs, maar de sfeer is onmiskenbaar. Met 'Demon' (2014) levert de band wederom een (complex) conceptalbum zonder strakke songlijnen op. 'Night of the Demon' (2015) bevat de registratie van het concert dat de band in 2014 in de Boerderij in Zoetermeer gaf. Met 'Molok' (2015) wordt er weer een nieuw complex, sfeervol, duister maar heel intrigerend werk opgeleverd. Ook 'Soyuz' (2018) valt in de smaak en staat volgens de recensenten 'weer vol met pareltjes, smaakvol gearrangeerd en met brede palet aan klanken en instrumenten'. In 2020 volgt het volgende hoofdstuk in de successtory van de band met het album 'Fireworker'.

Airbag (2)
Het uit Oslo afkomstige band wordt gevormd in 1994. De 'grote' man is Bjørn Riis, (mede-)oprichter en componist. Met zijn gitaarspel is hij sterk bepalend voor het geluid van de band. Airbag maakt atmosferische progressieve rock, dat sterk doet denken aan Pink Floyd (met name door het Gilmour-achtige gitaarspel van Riis). De band zet de ep's Sounds That I Hear' (2006) en 'Safetree' (2009) 'gratis' op internet en dat levert vele downloads en de nodige aandacht op. Ze krijgen een contract bij het Noorse label Karisma Records en daar wordt (op basis van de beide ep's) het eerste album 'Identity' (2009) uitgebracht. Het album krijgt lovende kritieken en vindt gretig aftrek bij de progfans. Op de opvolger 'All Rights Removed' (2011) gaat de band in zelfde lijn door; op het derde (en wat steviger) album 'The Greatest Show On Earth' (2013) vindt de band steeds meer een eigen stijl. In 2016 volgt 'Disconnected'; volgens recensenten valt de band in herhaling, maar vinden dat eigenlijk helemaal niet erg vanwege de hoge kwaliteit van de muziek. Het laatste album is 'A Day at the Beach' (juni 2020), waarop ook meer new-wave elementen te horen zijn.

Bjørn Riis (2a)
De zanger/gitarist van Airbag maakt 3 soloalbums: 'Lullabies In A Car Crash' (2014), 'Forever Comes To An End' (2017) en 'A Storm Is Coming' (2019) met atmosferische progressieve rock, maar met de nodige variaties. Het laatste album is heel persoonlijk en gaat over thema's pijn, verlies en frustraties, waarbij hij vocaal wordt ondersteund door Noorse zangeres Mimi Tamba.

Wobbler (3)
Deze progressieve-rockband wordt in 1999 opgericht en maken eerst psychedelische rock, maar maken de overstap naar de progressieve rock in de stijl van de late jaren ’60 en begin jaren ’70. Voorbeelden daarbij zijn Gentle Giant, Genesis, Camel, King Crimson en Emerson, Lake & Palmer. De leden maken daarbij gebruik van analoge apparatuur en muziekinstrumenten omdat deze beter passen bij de gewenste stijl. De bandnaam (‘wiebelig’) verwijst hiernaar omdat de analoge instrumenten niet altijd even toonvast waren. Omdat de bandleden niet fulltime met muziek bezig zijn, zitten er relatief lange perioden tussen de albums. In wisselende samenstellingen verschijnen ‘Hinterland’ (2005), ‘Afterglow’ (2009), ‘Rites at dawn’ (2011) en ‘From silence to somewhere’ (2017). Kenners zien veel aankopingspunten met Yes, maar ook met Zweedse bands als Änglagård en Anekdoten.

Overige bands
. *The Magic Pie*: stevige retro-progrock (5 albums, vanaf 2005).
. *The Gentle Knife*: grote band (met trompet/fluit); gevarieerde ‘klassieke’ (folk-)progrock (met 2 albums vanaf 2015).

Zwitserland
. *Clepsydra*: de neo-progressieve rockband verrast in 2001 met hun 4e album ‘Alone’ (2001); volgens de kenners ‘een zeldzaam mooie parel’. Na veel tegenslag en 18 jaar volgt ‘The Gap’ (2019), een album dat volgens de kenners (eigenlijk) een stap terug is.

Spanje
. *Galadriel*: in 2008 volgt na 11 jaar (in een deels nieuwe bezetting) ‘Calibrated Collision Course’, met ritmisch complexe, jazzrock-georiënteerde progressieve rock, dat overigens zeer uiteenlopend beoordeeld wordt.

. *Harvest*: een Catalaans-Nederlandse band met muzikanten die de passie voor rock (progressief en indie) delen. Ze spelen symfonische poprock in de geest van Marillion. De band begint in 2008 als de drie originele bandleden Monique van der Kolk, Jordi Amela en Jordi Prats

een muzikaal project startten; met de toetreding van Roger Vilageliu en Alex Ojea in 2008 was Harvest geboren. De band speelt in het voorprogramma van Marillion en maakt drie albums. ‘Chasing Time’ (2012) en ‘Underground Community’ (2009); in 2014 verschijnt het laatste album ‘Nothern Wind’. Dit album wordt als hun beste werk beschouwd; de vakpers spreekt over ‘sterke melodieën, complexe songs met heerlijke instrumentale passages’.

Estland

. *X-Panda*: deze prog(-metal)band is opgericht in 2009 en brengt in 2011 het hoog gewaardeerde debuutalbum ‘Flight Of Fancy’ uit. In 2016 volgt ‘Reflections’ (compleet met orkest en koren). De muziek wordt omschreven als een smeltkroes van Dream Theater, Riverside, Planet X, Porcupine Tree, Camel, Muse, Sylvan en Katatonia’.

Oekraïne

. *Karfagen:* een (wisselend) Oekraïens gezelschap onder leiding van multi-instrumentalist Antony Kalugin, dat vanaf 2006 vele indruk-wekkende en goed gewaardeerde symfonische rock-albums uitbrengt. De muziek, met veel invloeden van de ‘grote’ bands uit jaren ’70, wordt wel (respectvol) getypeerd als ‘Flower Kings Light’. Het 10e album ‘Echoes From Within Dragon Island’ (2019) wordt als ‘het beste werk tot nu toe’ beschouwd; deze wordt in 2020 opgevolgd door ‘Bird of Paradise’.

9.4 Verenigde Staten en Canada

Verenigde Staten

Kansas (1)

In 2000 laat Livrgren een aantal songs horen aan de bandleden en verleidt hen deze met hem op te nemen. Zo verschijnt ‘Somewhere to Elsewhere’, dat dichter in de buurt komt van het oude symfonische werk van Kansas. Het blijft echter bij deze studio-samenwerking. Er verschijnen de jaren daarna nog een live-dvd/cd en een verzamel-album; ook blijft de band actief met optredens. Na 16 jaar (in 2016) verschijnt een nieuw studio-album ‘The Prelude Implicit’ waarop zanger en keyboardspeler Steve Walsh in beide rollen wordt

vervangen door Ronnie Platt en ook toetsenist David Manion en gitarist Zak Rizvi tot de groep toetreden. Met dit (positief ontvangen) album keert Kansas terug naar de symfonische rock uit de jaren '70; dat wordt benadrukt door de live-cd 'Leftouverture & Beyond' waarop de band in (de nieuwe bezetting) een integrale uitvoering van het succesalbum uit 1976 laat horen; op de 2e cd staan (nieuwe) uitvoeringen van andere succesnummers. In (juni) 2020 verschijnt het nieuwe album 'The Absence of Presence'.

Happy The Man (2)
In 2004 verschijnt er (26 jaar na het uiteenvallen van de band) een soort reüniealbum.Oprichter Watkins doet eerst mee en dan weer niet. Het doet niets af aan het resultaat: ''The Muse Awakens' (2004) wordt omschreven als 'het logische vervolg op 'Crafty Hands' en 'aanstekelijke mix van puntige, enerverende jazzrock en sfeervolle, lyrische symfo, de pittige cocktail van uitmuntend muzikaal vakmanschap en geduldig schrijverschap'. Daarna wordt het weer stil rond de band; twee leden hebben dan Oblivion Sun opgericht dat een album met gelijksoortige muziek uitbrengt.

Dream Theater (3)
Na het succes van hun Metropolis-album krijgt Dream Theater (wel) de tijd en ruimte om een dubbel-cd op te nemen; dit (6e) album is 'Six degrees of inner turbulence' (2002). Ook dit album werd goed ontvangen door de critici. Het daarop volgende anderhalf jaar treedt de band overal ter wereld op, waarbij ze in sommige steden speciale cover optredens gaven (o.a. Metallica en Iron Maiden). Daarna Dream Theater komt met 'Train of Thought' (2003), waarbij de band verder opschuift naar de 'klassieke' metal. De bijbehorende tournee wordt vastgelegd op de dvd 'Live at Budokan'. Het achtste album is 'Octavarium' (2005), waarop de band -niet tot ieders genoegen overigens- voor een meer progressieve koers kiest. Het is een soort conceptalbum, want zowel de titel, het aantal songs, de muzikale opbouw en de albumhoes zit vol met verwijzingen naar het getal 8, als symbool voor het thema 'continuïteit'. Van de hierop volgende tour, waarmee het 20-jarig bestaan van Dream Theater wordt gevierd, wordt het concert in New York samen met een orkest gespeeld en op dvd opgenomen ('Score, 20th anniversary world tour', 2006). Op het volgende album 'Systematic Chaos', hun eerste cd voor Roadrunner,

komen alle facetten uit Dream Theater's muzikale verleden voorbij. Het tiende studioalbum 'Black Clouds & Silver Linings' (2009) ligt met 'gedreven progmetal met rustige, sfeervolle passages in de lijn van de voorganger en wordt (ook) als 'meesterwerk' bestempeld. Dan maakt (drummer) Mike Portnoy bekend dat hij de band gaat verlaten (nadat de band zijn wens om een 5-jaar rustperiode te nemen niet wilde honoreren). Met de nieuwe drummer Mike Mangini wordt 'A Dramatic Turn of Events' (2011) opgenomen. De titel verwijst volgend de band niet op het vertrek van Mike Portnoy, maar op de nummers van het album die gaan over mentale, fysieke en spirituele veranderingen. Het album wordt goed ontvangen en (vanwege de composities van Portnoy) nog gezien als een 'overgangsalbum'. Geen nieuw geluid, maar volgens kenners bewijst Dream Theater met dit album dat de band ook zonder Portnoy toekomst heeft. Na de 'Dramatic Tour of Events' (2011) begint de band met de opnames voor het 12e album, dat de eenvoudig titel 'Dream Theater' (2013) krijgt. Met dit album maakt de band een nieuwe start met een 'progressiever, steviger en meer symfonisch geluid' dat enerzijds teruggrijpt op hun beginjaren maar anderzijds ook nieuwe stromingen omarmt. Mooi voorbeeld is de 1e song 'False Awakening Suite' met een overweldigend orkestrale opening. Ook volgt er weer een livealbum 'Live at Luna Park'. In 2014 brengt de band een boxset uit met alle studio-albums van 1992-2011 uit; het debuutalbum zit hier dus niet bij. In 2016 verschijnt het conceptalbum 'The Astonishing' (2016), een ruim twee uur durende rockopera in de stijl van Ayreon, geïnspireerd door film- en televisieseries zoals Game of Thrones en Star Wars en op Petrucci's visie op de rol van technologie in de maatschappij. Volgens recensenten een episch album dat vooral de meer melodieus georiënteerde progrock-liefhebbers zal aanspreken, maar voor de liefhebbers van progmetal toch wat (te) soft zijn. Het album wordt gevolgd door een wereldtournee waarbij de band veelal optreedt in theaters. Met het 2019 verschenen 'Distance over Time' maakt de band echter weer flinke ommekeer naar de progmetal uit de beginperiode met invloeden van Metallica, Iron Maiden en Rush. Zo blijft Dream Theater -ook na 34 jaar- vriend en vijand telkens weer verrassen.

Spock's Beard (4)

In 2000 verschijnt het vijfde album met de (triviale) titel 'V'. Een zeer gevarieerd en hoogstaand album, met enkele korte nummers maar ook de epic 'The Great Nothing' (van ruim 27 minuten). Het volgende album 'Snow' (2002) is een ambitieus dubbel-conceptalbum, dat het verhaal vertelt van de albino Snow en de luisteraar onderweg meeneemt op reis door de pop/rock-muziek van de jaren '60 en '70. Het album wordt live integraal gespeeld en vastgelegd op cd/dvd. Ondanks de hoge waardering voor de laatste albums menen de critici dat de band wel toe is aan verandering. Dat Neal Morse na dit album besluit de band te verlaten vanwege zijn bekering tot het Christendom verrast niet iedereen. Met drummer Nick D'Virgilio als nieuwe leadzanger levert Spock's Beard vervolgens vier studioalbums af. Met 'Feel Euphoria' (2003) laat de band horen dat Spock's Beard meer is dan de 'Neal Morse band', maar beweegt de band ook meer richting de (Amerikaanse) rock. Dat is ook te horen op de opvolgers 'Octane' (2005), 'Spock's Beard' (2006) en 'X' (2010). Ondanks dat het muzikaal onbetwist van hoog niveau blijft, worden deze albums worden niet door alle progrock-fans in dezelfde mate gewaardeerd. In 2011 verlaat ook D'Virgilio de groep en treden drummer Jimmy Keegan en zanger Ted Leonard toe. In deze bezetting worden het toegankelijke 'Brief nocturnes and dreamless sleep' (2013) en het meer toetsen-georiënteerde 'The oblivion particle' (2015) uitgebracht. In 2015 verschijnt ook 'The First 20 Years', een jubileum-verzamel 2cd/dvd met een selectie van de beste nummers uit de bandcarrière, evenals een gloednieuw twintig minuten durend nummer. Maar dat dit nog niet het einde van de band is bewijst het laatste, melodieuze en goed ontvangen album 'Noise Floor' (2018).

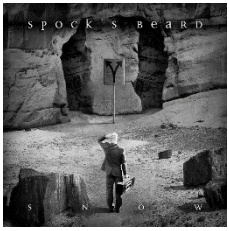

Neal Morse (4a)

De componist/toetsenman/zanger zanger Neal Morse is (in de jaren '90) bekend geworden met de band Spock's Beard, die hij samen met zijn broer (Alan) heeft opgericht. Na 6 succesvolle albums besluit hij in 2002 de band te verlaten om zich te richten op een solo-carrière, met vooral aandacht voor het uitdragen van het (Christelijk) geloof, en ook andere projecten, waaronder de 'superband' Transatlantic en

optredens als gastmuzikant (zoals op Ayreon's 'Universal Migrator Part 1: The Dream Sequencer'). Zijn 1e wapenfeit als solo-muzikant is het (zelf ingespeelde) dubbelalbum 'Testimony' (2003) waarop Morse het verhaal van zijn bekering vertelt. In 2004 volgt het album 'One' met ook weer een Christelijk thema: de worsteling over de afstand die tussen de mens en God is ontstaan en hoe de mens weer bij God terug kan komen. Naast dit thema gaat het ook over de eenheid van God en mensen onderling. In 2005 verschijnen de albums 'God Won't Give Up' en het conceptalbum '?' dat gaat over de tabernakel, de tempel in het Oude Testament en de 'levende tempel' die de christen zelf is. In 2007 brengt Morse twee studioalbums uit: 'Songs from the Highway' (met meer folk-achtige nummers) en 'Sola Scriptura' (over Maarten Luther en zijn strijd tegen de vermeende dwalingen van de Rooms-Katholieke Kerk). In 2008 brengt hij zijn 5e soloalbum 'Lifeline' uit, een zeer gevarieerd album met uiteenlopende thema's, zoals redding door Jezus (het titelnummer 'Lifeline'), Gods liefde ('God's Love') en de verschillende wegen die mensen kunnen gaan '(So Many Roads'). Muzikaal is het album zeer divers. Morse doet in die jaren ook meerdere Europese tournees met een band met Nederlandse sessie-muzikanten; de live-cd 'So Many Roads' bestaat uit opnamen van deze concerten. Ook de jaren daarna blijft Morse buitengewoon productief. Naast een nieuw album met 'worship sessions' (volume #5) volgt in 2011 een nieuwe getuigenis met 'Testimony Two', gevolgd door een tournee waarvan het optreden in Los Angeles is vastgelegd op cd/dvd. Volgende albums zijn 'Momentum' (2012), Live momentum (2013), 'Songs From November' (2014), 'The Grand Experiment' (2015), het livealbum 'Morsefest!', 'The Similitude of a Dream' (2016) en 'The Great Adventure' (2019). In dat jaar verschijnt ook een moderne (progressieve) opera (2-cd) over het leven van Jezus: 'Jesus Christ The Exorcist'. Naast zijn solowerk is Morse ook nog actief in een trio met Mike Portnoy (ex-Dream Theater en Transatlantic) en Randy George (Ajalon), dat onder de titel 'Cover to Cover' een serie albums met klassieke (prog-)rock songs uitbrengt; het 3e deel hiervan verschijnt in 2020.

Glass Hammer (5)

In 2000 verschijnt het 4e album ‘Chronometree’, het eerste in een lange reeks met zangeres Susie (Warren) Bogdanowicz. Het conceptalbum vertelt over Tom, die in 1979 in de ban raakt van progressieve rock. Daar waar de gangbare luisteraars in de ban raken van moogs en mellotrons, meent Tom dat buitenaardsen met hem in contact proberen te komen om hem wegwijs te maken in Chronometree (controle en manipulatie van tijd). Het daarop volgende ‘The Middle Earth Album’ (2001) is wederom gebaseerd op Tolkien en wijkt muzikaal (met folkachtige muziek) nogal af van de andere albums. Met het zesde album ‘Lex Rex’ (2002) keert Glass Hammer, met een conceptalbum over het vinden van het ware geloof, terug naar hun religieuze roots en -tot genoegen van veel progrockfans- de symfonische rock uit de jaren ’70 (in de stijl van Gentle Giant, Genesis en Yes). Deze lijn wordt doorgezet op ‘Shadowlands’ (2004). De band is dat jaar ook te horen op prestigieuze progressieve muziek festival NEAR-Fest; dit is vastgelegd op ‘Glass Hammer Live at NEAR-Fest’ (2004). Ook de dubbel-cd ‘The inconsolable secret’ (2005) doet weer

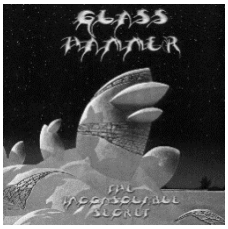

sterk denken aan Yes, wat wordt versterkt door de door Roger Dean ontworpen albumhoes. Volgens de kenners is hier sprake van ‘retro-prog van de bovenste plank’ en moet dit worden gezien als een ‘klassieker van ongekende grootte’ dat op gelijke voet kan staan met hun voorbeelden. Op ‘Culture of Ascent’ (2007) is de link met Yes nog sterker omdat Yes-zanger Jon Anderson op 2 songs meedoet. Toch heeft de band (met strijkers en meta-invloedenl) wel degelijk een ‘eigen geluid’. Op de opvolger ‘Three cheers for the broken-hearted’ (2009) wordt een andere koers gevolgd: de lange symfonische stukken maken plaats voor (kortere) rocksongs. Maar op ‘If’ (2010) is de Yes-sound weer helemaal terug; zangeres Susie (Warren) Bogdanowicz doet niet meer mee, maar met zanger Jon Davison is een ‘tweede’ Jon Anderson te horen. Deze lijn wordt doorgezet op ‘Cor Cordium’ (2011). In 2011 verschijnt ook ‘One’, een soort compilatiealbum van de 1e twee (cassette)-albums met elektronische muziek die Bab en Schendel maakten voordat ze ‘Journey of the Dunadan’ (1998) maakten. Nadat Davison is ingevallen bij Yes (als vervanger van de met stemproblemen kampende Yes-zanger Bernoid David), neemt de band

‘Perilous’ (2012) op. Het is een conceptalbum over het bezoek aan een griezelige begraafplaats, opgebouwd uit dertien muzikale stukken, met een zeer uitgebalanceerde opbouw en de als vanzelfsprekend terugkerende thema’s. De recensies over dit album zijn lovend. In 2014 volgt ‘Ode to Echo’, een conceptalbum over narcisme. Omdat zanger Davison niet (volledig) beschikbaar is vanwege zijn werk voor Yes, klinkt het album minder Yes-achtig; ook is Susie Bogdanowicz weer van de partij op dit album. Geheel zonder Davison, en met vocalisten Carl Groves en Susie Bogdanowicz wordt in 2015 ‘The breaking of the world’ uitgebracht. Het album krijgt weer positieve recensies: ‘weliswaar niet het beste album van de band, maar wel op en top old school symfonische rock’. Na het livealbum ‘Double live’ verschijnt in 2016 ‘Valkyrie’, een conceptalbum over een soldaat die na de verschrikkingen van de oorlog thuis komt en daar te maken krijgt met posttraumatische stress. De vocalen op dit album worden verzorgd door Schendel en Babb zelf; Susie Bogdanowicz zingt de partijen van de vrouw van de soldaat, die haar man helemaal ziet veranderen. In 2018 volgt ‘Chronomonaut’, een vervolg op het verhaal van ‘Chronometree’ (2000) waarin hoofdpersoon Tom Lively (met zijn band The Elf King) in de jaren ‘80 zijn weg probeert te vinden binnen de dan tanende progressieve rock, maar zoekraakt in een tijdreis naar de gouden jaren ’70 van de progrock. Voor dit album wordt Matthew Parmenter (Discipline) als leadzanger ingehuurd; de kenners waarderen dit werk minder dan de vorige albums, al valt er voldoende te genieten. Het voorlopig laatste wapenfeit is het 19e (!) album ‘Dreaming City’ (2020); volgens de recensies ‘niet alleen een van de beste Glass Hammer albums tot nu toe, maar ook een geweldige ode aan de progressieve rock van begin jaren ’70’. En daarmee blijft Glass Hammer goed scoren.

Ilúvatar (6)

Na 15 (!) jaar wachten verschijnt in 2014 jaar het 4e album -met een treffende titel- ‘From the silence’. De band weet ook na zoveel jaar weer een mooi album te make zonder in herhaling te vallen en ruimte voor vernieuwing te vinden met enkele kortere songs. Volgens de kenners zal het vorige album ‘A Story Two Days Wide’ (1999) zonder twijfel de status als het ultieme Iluvatar album behouden, maar ‘From The Silence’ mag er zeker zijn. Kort na het verschijnen van dit album

verlaat zanger en tekstschrijver McLaughlin de band en daarna blijft het stil.

Transatlantic (7)
Door de (progressieve-)metal van de muziek van zijn (toenmalige) band Dream Theater kon drummer Mike Portnoy zich onvoldoende wijden aan de klassieke progressieve rock uit de jaren '70. Samen met (toenmalig) Spock's Beard-voorman Neal Morse vormen zij met gitarist/zanger Roine Stolt (Flower Kings) en bassist Pete Trewavas (Marillion) een nieuwe band. Vanwege de bekendheid van de afzonderlijke bandleden wordt Transatlantic meteen vanaf het eerste album 'SMPTe' (2000) een groot succes in de progrockwereld. Een tournee door de Verenigde Staten volgt en ook een eerste video 'Live in America'. Op het tweede album 'Bridge Across Forever' (2001) zet de band de muzikale lijn door waarbij voor velen de song 'Stranger in Your Soul' een hoogtepunt is. Ook nu volgt weer een tour en een live dvd 'Live in Europe' (opgenomen in 013 in Tilburg). De bandleden zijn druk met hun eigen bands en andere projecten; pas in 2009 volgt 'The Whirlwind', een door Morse geschreven 'Christelijke verhandeling over het leven als wervelwind en over de vrede die in het centrum van die storm te vinden is'. Critici vinden het vakkundig gezien een groots album, maar ook weinig verassend en te veel lijken op het eerdere werk. Begin 2014 komt het 4e album 'Kaleidoscope' uit en volgt er wederom een wereldwijde tournee. Het gevarieerde album biedt een afwisseling tussen rustige passages en muzikale bombast; de teksten zijn soms religieus (Morse) of maatschappij-kritisch (Stolt). De recensies lijken op die van de voorganger: weergaloos knap, maar wederom (te veel) herhaling van eerder werk.

Overige bands
. *Hands:* na 25 jaar komt de band (met Clay en Myers als twee van de originele bandleden) met nieuw materiaal: 'Twenty Five Winters' (2002) is minder progressief, maar voor progfans zeer de moeite waard. Daarna volgen nog 'Strangelet' (2008) -in een zeer gelimiteerde uitgave- en 'Caviar Bobsled' (2012).

. *echolyn*: na de herstart (in 2000) is de stijl meer gestroomlijnd met sterke, pakkende songs en meer opvallende ritmes. Laatste wapenfeit is het album 'I heard you listening' (2015).

Canada

Rush (1)
Na het uitbrengen van het album 'Vapor Trails' in 2002, toert Rush -ter ere van hun dertigjarig bestaan- over de hele wereld; dit wordt in beeld gebracht op de dvd 'Rush R30'. In 2006 verschijnt de dvd/cd-box 'Replay X3'. In 2007 volgt 'Snakes & Arrows' en gaat de band opnieuw op wereldtournee, waarvan ook weer een dvd wordt uitgegeven. In 2008 werken Rush en andere bekende artiesten uit de VS, Engeland, Canada en Zuid-Afrika samen aan het album 'Songs for Tibet', een steunbetuiging aan Tibet en de Dalai Lama. In 2010 start de 'Time Machine Tour', waar onder andere het complete album 'Moving Pictures' uit 1981 ten gehore wordt gebracht. Het volgende (20e en laatste) studioalbum is 'Clockwork Angels' (2012). Weer levert Rush een rockalbum van niveau, maar verrassen doen de laatste albums niet (meer). Er volgt nog weer een uitgebreide tour, maar daarna wordt het stil rond de band. In 2018 meldt Lifeson dat Rush geen plannen meer heeft om te toeren of nieuw materiaal op te nemen. Op 7 januari 2020 overlijdt Neil Peart op 67-jarige leeftijd aan een hersentumor.

Saga (2)
Op 'Full Circle' (1999) was Saga weer terug op het progrock-pad en hadden ze het verhaal van 'The Chapters' weer opgepakt; op 'House of Cards' (2001) en 'Marathon' (2003) wordt deze lijn (tot volle tevredenheid van critici en fans) doorgezet en wordt 'The Chapter' waardig afgesloten. Dan vertrekt Negus (wederom) en dat heeft impact, want het volgende 'Network' (2004) -met drummer Christian Simpson- stelt teleur. Maar met 'Trust' (2006) komt de band (met Brian Doerner als nieuwe drummer) sterk terug; volgens de kenners wordt het niveau gehaald van de topalbums uit de eerste fase van de band. In 2007 verschijnt '10,000 Days', het (voorlopig) laatste album met zanger en boegbeeld Michael Sandler, die een solocarrière start. Het album, waarbij de titel verwijst naar de dagen dat Saga bestaat, laat nog één keer het vertrouwde Saga-recept horen. Op het album 'The Human Condition' (2009) toont Saga - met de nieuwe zanger Rob Moratti - veerkracht en bewijst dat het ook zonder Sadler een toekomst heeft. Maar in 2011 keert Sadler alweer terug bij Saga. Met (weer) een nieuwe drummer (Mike Thorne) wordt in 2012 het album

‘20/20’ opgeleverd. Dit album krijgt weinig bijval, maar de opvolger ‘Sagacity’ (2014) wordt zeer positief gewaardeerd en kan volgens de kenners wedijveren met ‘10.000 Days’ en ‘Full Circle’ als beste Saga-plaat van de 3e fase. In 2015 verschijn de compilatie ‘Best Of Saga (Now & Then - The Collection - 1978 – Infinity’ die (met 1 nummer van bij elk album) de veelzijdigheid van de band (pop/AOR, neoprog en metalprog) laat horen. De jaren daarna wordt volop gespeculeerd over het definitieve afscheid, maar toert de band nog steeds.

Mystery (3)
De band wordt in 1986 gevormd door gitarist/multi-instrumentalist Michel St-Père. Na een ep brengen ze in 1996 het AOR-getinte album ‘Theatre of the Mind’ uit met zangers Raymond en Gary Savoie. Met ‘Destiny?’ (1998) -met alleen nog als zanger Savoie- beweegt de band zich meer richting de neoprog. Na dit album is St-Père druk is met het opzetten van zijn platenlabel (Unicorn Digital); daarom verschijnt het volgende (derde) studioalbum van de band pas na 9 jaar. Op ‘Beneath the Veil of Winter’s Face’ (2007) horen we een nieuw, meer volwassen geluid (waarbij de band wel wordt vergeleken met Arena) de nieuwe zanger Benoît David, die in die periode ook actief is bij Yes (als tijdelijk vervanger van Jon Anderson). Met hem volgen nog twee albums: ‘One Among the Living’ (2010) en ‘The World is a Game’ (2012), die – met een mix van progrock, neo-prog en van symfo uit de jaren ’70- zeer positief worden ontvangen. Inmiddels is de band dat ook al in Europa ontdekt. Met (weer) een nieuwe zanger (Jean Pageau) volgt ‘Delusion Rain’ (2015), waarmee de band aantoont tot ‘vaste’ top van de neo-prog te behoren. Die positie wordt bevestigd met ‘Lies and Butterflies’ (2018), waarbij Pagau zich niet alleen nadrukkelijker als zanger, maar ook als fluitist laat horen.

Andere bands
. *Huis* (Canada): deze nieuwe neo-progband maakt veel indruk met drie albums: ‘Despite Guardian Angels’ (2014), ‘Neither In Heaven’ (2016) en ‘Abandoned’ (2019). Op deze albums is het kenmerkende melodieuze gitaarspel van Michel St-Père te horen.
. *Devin Townsend:* zanger/gitarist met verschillende stijlen van metal tot melodische rock, met invloeden uit jazz, blues, progressieve en symfonische rock en industrial. Naast zijn soloalbums verschijnen ook

vele (goed ontvangen) albums onder de naam The Devin Townsend Band en (vanaf 2009) Devin Townsend Project.
. *Rick Miller*: multi-instrumentalist die al sinds de jaren ’80 new age-albums maakt, maar vanaf 2003 de stap naar ‘atmosferische’ progressieve rock maakt; dit resulteert tot heden in 12 (zeer goed ontvangen) albums, met ‘Belief in the Machine (2020) als laatste wapenfeit.

9.5 Overige continenten/landen

Australië

. *Aragon*: de band komt -na tegenvallende albums aan het einde van de vorige periode- sterk terug met het album ‘The Angels Tear’ in 2004; de band pakt daarna pas in 2014 de draad weer op.
. *Unitopia*: in 1996 opgericht, maar debuteert pas in 2004. In de periode tot 2012 levert de band 4 albums zeer gevarieerde progrock, met metalriffs, jazzy piano-akkoorden en wereldmuziek. Na het uiteenvallen van de band gaat een aantal bandleden door met ‘United Progressive Fraternity’ (UPF) die enkele goed gewaardeerde albums oplevert.
, *Anubis*: deze in 2004 opgerichte band speelt neo-prog met een ‘filmische’ inslag; in 2020 verschijnt het 6e album ‘Homeless’.

Nieuw Zeeland

. *Crowded House*: de band beleeft (na het overlijden van ex-drummer Paul Hester in 2004) reünie - met album ‘Time on Earth’ (2007); er volgt daarna nog een album (‘Intriguer’ in 2010). Inmiddels maken ook Neil Finns’ zoons Elroy en Liam deel uit van de band en is er een nieuw studioalbum aangekondigd.

Japan

. *Show-Yen* (Japan): de in 1998 opgerichte band speelt instrumentele (gitaar-gerichte) progressieve (jazz-)rock; de vanaf 2003 uitgebrachte albums zijn verkrijgbaar via Musea- Records.
. *Yuka & Chronoship* (Japan): in 2009 opgericht door toetsenvrouw Yuka Funakoshi; levert enkele goed gewaardeerde albums op met instrumentale progressieve rock, jazz rock/fusion, doorspekt met new age-invloeden.

Zuid- en Midden-Amerika

. *Aisles* (Chili): de band wordt in 2001 in Santiago opgericht. In deze 6-mansformatie nemen de broers Sebastiaan (zang) en Germin Vergara (gitaar, toetsen) een centrale plaats in. De band speelt (op toetsen georiënteerde) neoprog en levert tot heden 4 albums op.

. *Argentinië*: onder invloed van bands als Porcupine Tree, Rush en Dream Theater is er een groeiende 'underground' scene met progressieve metal.

. *Cast* (Mexico): een in eigen land zeer bekende band die al 15 albums uitbracht met keyboard-georiënteerde symfonische rock; ook een van de organisatoren van het 'Baja Prog Fest'. Het album 'Originallis' (2008) staat vaak in de lijstjes met 'beste progrock-albums'.

. *G.A.L.F.* (Brazilië): melodieuze progrock met een veelheid van invloeden (Yes, Pink Floyd, Genesis, Emerson Lake & Palmer, The Beatles, Transatlantic, Flower Kings, Recordando o Vale das Maçãs). Het album 'Spirals of Time' (2006) geeft een goede indruk.

. *Daydream XI* (Brazilië): actuele progmetal in de stijl van Dream Theater, Symfony X en Circus Maximu; 2 albums.

. *Stratus Luna* (Brazilië): een nieuwe instrumentale prog-/jazzrock-band (opgericht in 2017), met een weergaloos debuutalbum: 'Stratus Luna' uit 2019.

Cuba

. *Anima Mundi*: met het (derde) album 'The Way' (2010) en een Europese tour in 2011 nestelt de band zich in de progscene. Met de albums die daarna verschijnen ('The Lamplighter' en 'I Me Myself') wint de band drie keer de Cubaanse award voor 'best rock album of the year'. Het laatste album, getiteld 'Insomnia' (2018), is een vervolg op 'I Me Myself' en het tweede deel van een trilogie, waarvan het derde deel (naar verwachting) in 2020 zal verschijnen.

10. Tot slot

Ontwikkelingen

Uit de tijdreis van de progressieve rock in de voorgaande hoofdstukken blijkt dat, na de terugval in de jaren ’80, het genre daarna weer volop in de belangstelling is komen te staan. Het aantal subgenres en bands in de progressieve muziek is groter dan ooit. Opvallend is ook dat veel van de bands (of prominente leden daaruit) uit beginjaren (’60 en ’70) nog altijd actief zijn en -zeker met de nog steeds toenemende belangstelling voor progressieve rock- interessante albums maken. Soms in een andere stijl, maar vaak ook teruggrijpend naar de muzikale stijl van de beginjaren. Ook zie we veel heruitgaven van oude, klassieke albums, geremasterd met de moderne techniek (onder andere door Steven Wilson) of zelfs helemaal opnieuw ingespeelde ‘klassieke’ albums. Deze pioniers beginnen wel op leeftijd raken; velen zijn de 70 inmiddels al gepasseerd. Ook krijgen we de afgelopen jaren steeds meer berichten over het overlijden van deze pioniers, waaronder Chris Squire (Yes), Keith Emerson en Greg Lake (ELP), Roy Albrighton (Nektar) en Neil Peart (Rush).

Tributes

De (prog-)rock van de jaren ’70 (en ’80) roept nostalgische gevoelens op bij liefhebbers (van weleer). Nu de originele bands niet meer bestaan of deze muziek niet meer kunnen of willen spelen, groeit het aantal bands dat de muziek van de ‘grote helden’ naspeelt snel. Niet zelden tot frustratie van de ‘pure’ prog-fans trekken deze tributebands veel (meer) publiek dan de nieuwe bands met vernieuwende, eigen muziek. Enkele voorbeeld van succesvolle prog-tributes zijn:

. *Genesis:* The Book of Genesis (VK), The Musical Box (Canada), The Watch (Italië), Mama Genesis (VK), The Genesis Project (Nl) en Squonk (Nl)

. *Pink Floyd*: InFloyd, Pink Project, Pink Floyd Sound en Absolutely Floyd (allen uit Nederland)

. *Yes*: Yessongs (Nl)

. *Rush*: The Rushians (Nl)

. *Marillion*: Still Marillion (VK) en Mr Punch (Italië).

Informatie

De afgelopen 50 jaar is een indrukwekkend grote collectie progressieve muziek opgebouwd, waarin vele (ook voor progfans van het 1e uur) nog vele niet ontdekte pareltjes te vinden zijn. Met dit boekje is beoogd om een overzicht en ingang in de wereld van de progressieve rock te geven, maar er is nog veel meer. Er is op internet veel meer informatie te vinden over progrock en haar vele subgenres. Naast Wikipedia en generieke muzieksites als Discogs.com zijn de volgende, specialistische websites zeer interessant:

. Progarchives.com (vrijwel alle bands en hun complete discografieën, inclusief reviews);
. Proggnosis.com;
. Dutch Progressive Rock Page (dprp.net);
. Progwereld.nl (Nederlandse site met nieuws en album-recensies);
. Backgroundmagazine.nl (reviews, maar ook video's van concerten);
. Symforce.wordpress.com (de reviews van John 'Bobo' Bollenberg uit diverse vakbladen).

In Nederlands verschijnt maandelijks iO Pages, hét tijdschrift voor de progrock-liefhebber, met nieuws, interviews, concertagenda en albumrecensies. Het blad is de opvolger Sym Info (later: SI Magazine) dat tot 1995 verscheen.
Ook internationaal zijn er vele vakbladen, waaronder Prog Magazine (VK), Progression en Progressive World (beiden VS).

Muziek

Op Spotify en Youtube zijn vele van de in dit boekje genoemde bands en albums te vinden. De site Progstreaming.nl heeft muziekstreams van actuele albums van (nieuwe) progrock-bands; er is zowel een gratis als een (uitgebreide) betaalde versie.

Albums (cd's en vinyl) van de grote/bekende progrock-bands zijn nog goed te verkrijgen via bekende webshops; de webshop Beyondrock.nl is echter volledig gespecialiseerd in progrock.